HASAN ÂLİ YÜCEL

KLASİKLER DİZİSİ

XVII

IUVENALIS

YERGİLER-SATURAE

IUVENALIS

YERGİLER-SATURAE

(LATİNCE - TÜRKÇE)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
ÇİĞDEM DÜRÜŞKEN - ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

II. BASIM

Iuvenalis (Decimus Iunius Iuvenalis) (y. 55-140): Yergili şiir türünde ürün veren Romalı şairlerin en ünlüsüdür. Toplam 16 yergili şiirinde, çevresine büyük korku salan İmparator Domitianus'un ve onu izleyen Traianus ve Hadrianus'un dönemlerinde Roma'daki yaşamı ele alan Iuvenalis, daha çok Roma kentindeki toplumsal yozlaşmayla insanların budalalıklarını ve acımasızlıklarını hedef aldı.

Çiğdem Dürüşken: İÜ Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı öğretim üyesidir. Augustinus, Seneca, Ovidius ve Cicero'dan, Alciatus, Erasmus, More, Campanella ve Bacon'a kadar birçok ünlü yazar ve şairin başyapıtlarını Türkçeye kazandırmıştır. Pek çok telif eserinin arasında Roma'nın Gizem Dinleri, Paulus un Kutsal Görev Gezileri Ve Anadolu Halklarına Mektupları *da bulunmaktadır.*

Erdal Alova (1952): Şiirleri ve çevirileriyle tanınan Alova'nın ilk kitabı En Son Çıkan Şarkılar *1980'de yayımlandı. Bunu* Giz Dökümü, Bitik Kent *ve* Tensemeler *izledi. Şiirleri Cemal Süreya, Nâzım Hikmet ve Behçet Necatigil şiir ödüllerine layık görüldü. Semonides, Hipponaks gibi klasik şairlerin yanı sıra Lorca, Neruda ve Kavafis'in şiirlerini Türkçeye çevirdi.*

9 789754 587784

THG
0820453
RFN

28 TL

Genel Yayın: 970

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

IUVENALIS
YERGİLER

ÖZGÜN ADI
SATURAE

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI, HAZİRAN 2006, İSTANBUL

ISBN 975-458-779-5 (CİLTLİ)
ISBN 975-458-778-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
ALTAN MATBAA LTD.
(0212) 629 03 74
YÜZYIL MAH., MATBAACILAR SİT., 222/A,
BAĞCILAR, İSTANBUL

CİLT
DERYA MÜCELLİT LTD.
(0212) 501 02 72

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
MEŞELİK SOKAĞI 2/3 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulturyayinlari.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ XVII

IUVENALIS

YERGİLER - SATURAE

(LATİNCE - TÜRKÇE)

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
ÇİĞDEM DÜRÜŞKEN - ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Değerli Hocamız, Dr. Sina Kabaağaç'ın
aziz anısına...

İçindekiler

Giriş: Iuvenalis ve *Saturae* Adlı Yapıtına Tanıtıcı Bir Bakış ix
Çeviri Yöntemi Üzerine xix
Iuvenalis, *Saturae-Yergiler* (Latince-Türkçe Metin) 1
Açıklayıcı Notlar 190
Ad Dizini 232
Kaynakça 242

Giriş

Iuvenalis ve *Saturae* Adlı Yapıtına Tanıtıcı Bir Bakış

İ.S. yaklaşık 55-140 yılları arasında yaşayan ünlü yergi yazarı Decimus Iunius Iuvenalis'e ilişkin bilgiler, yapıtında geçen birtakım kesin tarihlemeler dışında[1], oldukça azdır. Yergilerinde, kendisinden ve meslek yaşamından dolaysız söz etmediğinden, şairin yer yer gölgeli yaşam serüvenini kesin hatlarıyla belirlemek zorlaşmakta, hatta orta yaşlarını nasıl geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Geç Roma döneminde ve ortaçağda bazı alimlerin Iuvenalis'in elyazmalarına iliştirdikleri açıklayıcı nitelikteki kısa notlar, onun yaşam öyküsüne ışık tutsa da, dikkatle incelenecek olursa, birbirine karşıt düşüncelerle dolu oldukları ve hiçbirinin Iuvenalis'in kişisel yaşantısına ilişkin tam ve kesin bilgi aktarmadığı ortaya çıkar.[2]

Iuvenalis'in yaşamı hakkındaki bilgiler, özellikle, ortaçağdan elimize geçen yaklaşık otuz kadar yaşamöyküsü, Aquinum'dan elimize geçen bir yazıt, Martialis'in ona İ.S. 92'de yazdığı ve ithaf ettiği 7. kitaptaki iki epigram ve İ.S. 101-102'de yazdığı 12. kitaptaki bir epigram dışında, I. Malalas, (Chron.10. s. 341), A. Marcellinus (28.4.14), Turnus (*Rut. Namat. İtin.* 1.604), I. Lydus (*De Mag.* 1.41 -burada Iuve-

nalis, Marius Maximus ile özdeşleştirilir) ve Sydonius Apollinaris (9.269) gibi yazarlardan elde edilmiştir.[3]

Küçük bir İtalyan kasabası olan Aquinum'da, zengin bir ailenin çocuğu olarak doğan Iuvenalis, iyi bir eğitim aldıktan sonra, İ.S. 78'de orduya katılmış ve Agricola'nın emrinde Britannia'da görev yapmıştır. İ.S. 80 yılında yurdu Aquinum'a döndüğünde, yurttaşları tarafından büyük sevgi gösterileriyle karşılanmıştır. Sonraki yıllarını Roma'daki mahkemelerde konuşmalar yaparak geçiren Iuvenalis, Romalı soyluları kendisine mahkemelerde iyi bir yer sağlamaya ikna etmeye çalışmış, ama reddedilmiştir. İstediği yerlerin değersiz kişilerce ve yabancılarca işgal edildiğini gördüğünde ise, umudunu yitirerek zamanını edebiyat çalışmalarına vermiştir. İ.S. 92-93 yıllarında, bazı kişilerin, hak etmedikleri halde askeri görevlere layık bulunduğuna dikkat çekerek siyasal rejime karşı sözlü saldırıda bulunan şair,[4] ima niteliğindeki saldırılarında dönemin imparatoru Domitianus'un duymaktan hiç hoşlanmadığı Paris adını kullanınca,[5] bütün malı mülkü elinden alınıp Mısır'a sürgüne yollanmıştır.[6] Domitianus İ.S. 96'da ölünce yerine geçen Nerva tarafından Roma'ya geri çağrılmış ve sürgün sonrası yaşamını bir zenginin yanında, önceki yaşamından çok farklı olarak, yoksul bir şekilde geçirmek zorunda kalmıştır.

İmparator'un adalet gözetmeksizin kendisini sürgüne yollamış olmasından dolayı nefretle dolan Iuvenalis, Martialis'in yergi yazması konusundaki teşvikiyle, bu nefreti yergilerine aktararak kusmuş ve yazdıklarını 10-15 yıl içerisinde yayımladıktan sonra, İmparator Hadrianus'un (ya da himayesine girdiği hayırsever bir zenginin), lütfuyla yoksulluktan kurtulmuştur. İ.S. 130'da son kitabını (5. kitap, 12-16. yergiler) yazarak yaşama veda etmiştir.

Edebi yaşamını, Traianus (İ.S. 98-117) ve Hadrianus'un (İ.S.117-138) imparatorluk döneminde sürdüren Iuvenalis, Stoacı filozofların ahlâk ilkelerini içeren iyi bir eğitim aldı-

ğından, bu ilkelere çok benzeyen Roma erdemlerinin ateşli bir savunucusu olmuştu. Caligula, Claudius, Nero ve Domitianus dönemlerinin cefasını çeken halkın sıkıntılarının yakın bir tanığı olarak, olaylara gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşmış ve bu dönemlerin karanlık yanlarını, bir ahlâk öğretmeni edasıyla, hiç çekinmeden, yakıcı bir dille eleştirmişti. Roma kentinin günbegün yozlaşan yaşamını görünce, insanların yitirdikleri erdemleri yeniden kazanmaları için tüm silahlarını kuşanıp dilinin olanca gücüyle kötülüklere karşı saldırıya geçen Iuvenalis'in, Yunanistan'dan ve Doğu'dan Roma'ya akın akın gelen yabancılara nefret dolu yaklaşımı, zenginliği yerip yoksulluğu yücelttiği olaylar, imparatorları ve onların adamlarını ve dalkavuklarını şiddetle eleştirmesi, onun Eski Roma değerlerine ve geleneklerine bağlı, önyargılarından kolay vazgeçemeyen bir kişi olduğunun kanıtıdır. Önyargılı tutumunu, kadınların çoğunu servet avcısı, vefasız ve ahlâksız kişiler olarak nitelediği olayları anlatış tarzında da görmek mümkündür.

Iuvenalis, yergilerine konu olan olayları ve kişileri derin bir gözlem, keskin bir zekâ ve abartılı olmakla birlikte samimi bir bakış açısıyla ele alıp aktardığından, ortaya serdiği Roma kenti ve insanı çok canlı bir tablo oluşturur. Stoacı ahlâk öğretilerinin etkisiyle, insanları soylu bir ahlâk yaşamına ve herkes için genelgeçer olduğuna inandığı değerlere davet ederken, onların zayıf yönlerini, tutkularını, başarısızlıklarını ustaca betimlemesi, insan ruhunu tanımak konusundaki yeteneğini gözler önüne serer.

Roma edebiyatında s*atura* türünü en yüksek seviyesine yükselten Iuvenalis'in yapıtına geçmeden önce, kısaca *satura* türünün tarihine bakmak yerinde olur: Quintilianus'un, "*satura quidem tota nostra est* (satura tümüyle bizimdir)"[7], deyişi, Yunanlılardan Roma edebiyatına geçen edebi türlerin aksine, *satura*nın tamamen Romalıların malı olduğunu vurgulayan klasikleşmiş bir ifadedir.

Quintilianus'un bu ifadesindeki *satura*'dan (ya da *satira*'dan), Lucilius'un bulduğu belli bir özü ve belli başlı yazarların saptadığı bir vezni olan ve de Latince bir adı bulunan bir edebiyat türünü anlamak gerekir. Yergi yazarlarından Horatius, Roma'da ilk *satura* yazan kişinin Ennius olduğundan söz ederken, *satura*'nın kurucusu olarak belirttiği Lucilius'un, Eupolis, Kratinos ve Aristophanes gibi Yunanlı Eski Komedi yazarlarına çok şey borçlu olduğunu söyler.[8] Ona göre, Roma edebiyatında bu alandaki yenilik, Lucilius'un belirtilen Yunanlı yazarlardan etkilenerek Yunan edebiyatında denenmeyen bir anlatım biçeminin yaratıcısı olma girişiminde yatmaktadır.[9] Bir başka deyişle, Horatius, *satura* türünün içerik açısından değil, biçim açısından Romalı olduğunu ifade etmektedir.

Satura sözcüğünün anlamı "*farklı şeylerin karışımı, çeşitleme*"dir. Ancak *satura* türünün tanımı yazardan yazara değişir. Şiir ya da düzyazı biçiminde kaleme alınan bu türdeki yazıların amacı, yaşanılan çağın kusurlarına atıfta bulunarak ve karşı çıkarak okuyucuyu eğlendirmek ve eğlendirirken ders vermektir. İ.Ö. 239-169 yılları arasında yaşamış ve *satura*'yı edebi bir biçim olarak kullanmış Ennius, çeşitli vezinlerde yazdığı farklı konulu şiirleri, günümüze pek azı ulaşan *Saturarum Libri* adındaki çalışmasında toplamış ve bu şiirlerini, Latince'deki *satura* sözcüğüyle tanımlamıştır. Konuşma tarzında yazılan, Kişileri ve olayları yeren bu şiirler, okuyucuya ders veren nitelikler taşımaktadır.[10] İ.S. 4. yüzyılda yaşamış gramerci Diomedes, *Grammatici Latini* (1.485, 486) adlı çalışmasında, *satura* sözcüğünün kökenine ilişkin düşüncelerini belirtmiş ve *satura'nın*, önceleri Ennius ile Pacuvius'un[11] yaptığı gibi, *değişik şiirlerin biraraya getirilmesi* olarak tanımlandığını, sonradan Lucilius, Horatius ve Persius'un yaptığı gibi, *insanların kusurlarını, Yunanlıların eski komedi tarzında eleştiren şiir* anlamını kazandığını vurgulamıştır. Bunların yanında, Diomedes'e göre satura,

Satyri'nin (Yunanlıların *satyroi*'u) *söylediği ve yaptığı gibi içinde gülünç ve utanç duyulacak öğelerin bulunduğu şiir* olarak da görülmektedir. Ayrıca yine ona göre *satura*, Varro'da *kuru üzüm, bal, çam fıstığı, nar taneleri vb.'den oluşan bir çeşit tatlı* olarak geçmektedir. Edebi bir tür olarak yergi anlamında kullanılan *satura*'nın Latince kökeni, *sat* (dolu) sözcüğünden gelen *satur* (doymuş, dolu) sözcüğünün dişilidir. *Satura* sözcüğünün kökeni ile ilgili bilgi aktarımlarında, bu sözcüğün, buğdayın ve bereketin simgesi olan Ceres'e ve şarap tanrısı Bacchus'a adanan kurban törenlerinde, her yıl toprağın ilk ürünlerinden oluşan çeşitli yiyeceklerin ağaçtan geniş bir çanak içinden sunulduğunu anlatan *lanx satura* (dolu kap, dolu çanak)[12] deyişiyle de bağlantılı olduğuna ve dinsel bir içerik taşıdığına dikkat çekilir. Bundan başka, *satura'nın*, içinde gülünç öğeler bulunan bir drama türünü ifade ettiği de vurgulanmıştır. Örneğin, Livius, en eski *satura* türünün yalın dramatik bir form olduğunu düşünmüştür.[13] Bu görüşe göre *satura,* edebi bir tür özelliği edinmeden önce, şarkılı, müzikli ve danslı bir drama biçimiydi.[14] *Satura*'nın, yergi niteliğindeki edebi türü tanımlayan bir sözcük olarak kullanılması, İ.Ö. 1. yüzyılın sonlarına rastlar.

Satura türünü, edebi açıdan en yüksek noktasına eriştiren Iuvenalis olmuştur. Ondan önce Horatius konuşmaya yönelik yergiler yazarak, Persius[15] ise daha az gösterişli ve felsefi içerikli yergiler kaleme alarak Lucilius'un izinden gitmiştir. Horatius gibi dolaylı yergiler[16] üzerinde uzmanlaşan Iuvenalis, kişisel saldırılarında her türlü çekingenliği bir yana atarak, gerçek olayları, gerçek acıları, gerçek üzüntüleri yazarak Roma'nın ve Romalı insanın kusurlarını tüm çıplaklığıyla göstermeye çalışmıştır. Onun yergilerindeki konuşmacı, ciddi bir ahlâk öğretmeninin karakterine sahiptir. Saldırdığı olayları ya da kişileri gülünç bir duruma sokarak, kusurları, kötülükleri samimi bir biçimde kınar ve karşısındakinde üzüntü, küçümseme ve ahlâksal açıdan bir kızgınlık uyandırır.

Iuvenalis'in, ellili yaşlarında yazmaya başladığı *Saturae* adlı yapıtı, yergilerin yayımlanma düzenine göre numaralandırılmış ve 5 ayrı kitap halinde basılmıştır: 1. kitap 1-5; 2. kitap 6-7; 3. kitap 7-9; 4. kitap 10-12; 5. kitap 12-16. Önsöz niteliğinde olan ilk kitap yaklaşık İ.S. 110-112 yıllarında yayımlanır; beş yıl sonra 2. kitap, Hadrianus tahta çıktıktan sonra İ.S. 120 tarihinde de 3. kitap ortaya çıkar. Yaşamının bu yıllarında zenginliği yeniden tadan ve Tivoli'de küçük bir çiftlik ile Roma'da bir ev satın alan Iuvenalis, 4. ve 5. kitabını İ.S. 123-125 ve 128-130 yılları arasında çıkarır.

Yergilerinde, toplumun en üst sınıfından en alt sınıfına kadar her kesimden insan en ince ayrıntısına kadar incelenir. Bu yapıtı, adeta Roma'nın bir sosyal piramididir:[17] Tepede, yetkileri tümüyle kendinde toplayan bir imparator ve en aşağıda "ekmek ve eğlence" (10.81) için çabalayan kurukalabalık, ortada ise, kendinden aşağıdaki sınıfın yöneticisi olduğu halde, çıkar yüzünden kendinden üst sınıfın kölesi haline gelen insanlar. Bunlar, her an Roma sokaklarında rastlanan tiplerdir: Evli bir iktidarsız, sporcu bir kadın, zengin bir berber, parmağı yüzüklü bir Mısırlı, kocasını aldatan kadınlar, Romalı zenginlerin evlerine yerleşmeye çalışan yabancılar, adi soyguncular, miras avcıları, tahtırevanıyla halkı ezip görevine koşturan bir avukat, bayağı zevkleri olan kocalar, kötü şairler, yaltakçılar, dalkavuklar, kadın atletler, dedikoducular, doğunun batıl inançlarını benimseyen budalalar, vb. Bu insanlar arasında Iuvenalis'in yergi yazmaması çok zordur. (1.30). Yapıtının ilk yergisinde (1.1-21), dönemin şairlerinden destan, şiir, komedi ve tragedya türünde bolca eser dinlediğini, kendisinin de onlarla aynı eğitimi aldığı halde, şiir türü konusunda diğerlerinden ayrılıp yergi yazmaya koyulduğunu belirten Iuvenalis, konu bulmakta zorluk çekmeyeceğini çok iyi bilmektedir. Roma, ona sürekli yeni konu sağlayacaktır. Ancak, yaşadığı dönemin büyük adları ve önemli olaylarına saldırıda bulunmanın tehlikesinden haber-

dar olduğundan, yergilerinde geçmişteki insanları ve olayları konu edinmiştir (1.147-171).

Iuvenalis'in *Saturae* adlı yapıtında, Roma'nın yüksek sınıfının ahlâksal ve zihinsel çöküşü yergi yazmanın temel nedenini oluşturur ve 1. yergi eserin girişi niteliğindedir. Iuvenalis, dönemindeki edebiyat çalışmalarının içeriksizliğini, *recitatio*'ların (edebiyatçıların eserlerini yayımlamadan önce aydınların önünde ezbere okumaları) sıkıcılığını, şairlerin yaşamdan kopuk *declamatio*'larının (doğaçlama konular üzerinde etkileyici konuşma) yarattığı tekdüzeliği, bir başka deyişle zihinsel çalışma alanlarındaki seviye düşüklüğünü şiddetle eleştirir ve kendisinin "hep dinleyici olarak" kalamayacağını göstermek için yergi tarzında bir eser yazmayı amaçladığını belirtir. Ona göre, edebi türler arasında toplumun nabzını tutan ve gerçek olayları konu edinen tür *satura*'dır ve ancak yergi yazarak ve toplumla ilgili samimi düşünceler üretilebilir. Iuvenalis, yergi için Roma toplumunun kaynak açısından zenginliğine değinir ve bu toplumda *satura* yazmamanın zor olduğunu söyler: (1.79): *Si natura negat, facit indignatio versum.*

Roma toplumundaki çarpık düzenin, parayla kazanılan sözde soyluluğun ve cinsellik açısından yaşanan anormalliklerin yergi türünü gerektirdiğini belirten Iuvenalis gördüğünü yazar, ama gördüklerinin düzeltilmesi için düşünce belirtmez. Geçmişi gelecekle karıştırır ve geçmişten aldığı örnekleri günündeki yozlaşmayı yermek için kullanır.

Saturae'ın kitapları ve içerikleri şöyle özetlenebilir:

I. KİTAP: Roma'nın sosyal piramidindeki yüksek sınıfın çöküşünü konu edinir.

1. Yergi: Iuvenalis'in yergi yazmasının nedenlerini irdeler.

2. Yergi: Roma toplumunun eşcinsel karakterlerini inceler: iki yüzlü felsefecileri, cinsel sapkınlıklar içinde bulunanları, kusurlarından övünç duyan soyluları hedef alarak Roma'nın üst sınıfını şiddetle yerer.

3. Yergi: Roma kentinin yozlaşmışlığına bir eleştiridir. Konunun içeriğinde, zengin-yoksul ayrımı, kente yerleşen yabancılara duyulan nefret gibi alt konulara yer verilir.

4. Yergi: Birbirine bağlı iki konuyu içerir. Başlangıçta, Crispus adında bir kişinin taşkın yaşamından söz edilir; sonra, kimliği belirtilmeyen İmparator'un (Domitianus) ölçüsüzlüğü ve aşırılılıkları yerilir.

5. Yergi: Bir zenginin evinde verilen akşam yemeğinde efendi-köle ilişkisi üzerinde durulur.

II. KİTAP: Evlilik konusunu işler.

6. Yergi: "Evlenmenin bir çılgınlık olduğu" önermesi doğrultusunda verilen örnekler çerçevesinde, Romalı kadınlara bir saldırıdır.

III. KİTAP: Değişik konulardaki yergileri içerir.

7. Yergi: Roma'da kültürlü bir insan olmanın zorlukları ve kültürlü kişilerin bireysel sıkıntılarından söz edilir. Bu yergi, aynı zamanda, İmparator Hadrianus'a bir teşekkür niteliği taşır.

8. Yergi: Eyalet yönetimi üzerine yazılan bu yergi, genç bir soyluya hitap eder. İmparatorluğun yönetimine ilişkin değerli bir belgedir.

9. Yergi: Efendi-hizmetli ilişkisi çerçevesinde, cinsel açıdan sapıklığı meslek edinenlerin yaşamlarında karşılaştığı güçlükler alaycı bir dille eleştirilir.

IV. KİTAP: Iuvenalis'in olgunluk döneminin yergilerini içerir.

10. Yergi: Zenginlik, yetke, askeri şöhret, uzun yaşam vs. gibi konuları yerer; cesaret, erdem, sağlık gibi kavramların yaşamdaki öneminden söz eder.

11. Yergi: Yoksulluk-pisboğazlık, yalınlık-aşırılık, kalabalık-yalnızlık gibi bir dizi karşıtlığı içinde barındıran bir akşam yemeği sergilenir.

12. Yergi: Dost seçiminde yapılan yanlışlıklar üzerine bir yergidir. Konunun içeriğini, açgözlü miras avcıları, iş adamları oluşturur.

V. KİTAP: Değişik konulardaki yergileri içerir.

13. Yergi: Emanet aldığı parayı zimmetine geçiren bir kişiye yöneltilen yergidir.

14. Yergi: Çocuklara verilen yanlış ve kötü eğitimin doğuracağı olumsuz kişilik yapısından söz edilir.

15. Yergi: Iuvenalis'in sürgün gittiği düşünülen Mısır'ın yabanıl adetleri üzerine yazılan dikkat çekici bir yergidir.

16. Yergi: Roma'da asker olmanın ayrıcalıklarını konu edinen tamamlanmamış bir yergidir.

Iuvenalis'in yergilerindeki yazım biçemi, o devirde her aydın Romalının alması gereken *rhetorica* (yöntemli konuşma sanatı, ikna etme sanatı) eğitiminin teknikleriyle örülüdür. Kendisi bu sanatı orta yaşlarına kadar öğrenmeye çalışmıştır. Şair, ustaca kullandığı *verborum sententiae* (sözcük sanatları) özellikleriyle ve seçkin ifadesiyle okuyucunun bütün dikkatini üstünde toplar. Heksametron (altı vurgulu dize) vezniyle yazdığı şiirleri, veznin güçlü tınısını çok iyi yansıtan parıltılı dili, seçtiği konuların özündeki ciddiyeti başarıyla yansıtır ve Iuvenalis'i, Lucilius'un kabalığından, Horatius ile Persius'un ani irkiltilerinden ayırır.[18]

Özellikle çağındaki soylulara şiddetli ve öfkeli saldırılarından dolayı olsa gerek,[19] ne yaşarken ne de ölümünden yaklaşık iki yüzyıl sonrasına kadar şiirlerinden hiç söz edilmeyen, adeta unutulan Iuvenalis'ten[20] ilk ses, Hıristiyan Cicero olarak bilinen Lactantius aracılığıyla gelmiştir. Şiirlerinin üzerine ilk önemli yorum ise, Servius tarafından İ.S. 400'de yapılmıştır. İ.S. 310-394 yılları arasında yaşamış olan Bordeaux'lu Ausonius, şiirde Iuvenalis'in ilk taklitçisiydi. Onu, öğrencisi ve çağdaşı Nola'lı Paulinus izledi. Ardından, İ.S. 340-410 yılları arasında yaşamış, kilisenin önemli şairlerinden Prudentius da bir Iuvenalis hayranı olarak edebiyat sahnesinde göründü. Hieronymus (İ.S. 340-420), Iuvenalis'in adını hiç anmasa da onun 6. yergisini ve bu yergideki keskin ifadeleri örnek aldı. Augustinus (İ.S.354-430), Iuvenalis'i

Romalıların satiristi olarak değerlendirdi. Yaklaşık 390 yılında, dönemin soylularından Ammianus Marcellinus, şairin yergilerini büyük bir coşkuyla okudu. Böylece, Iuvenalis'in adı ve şiirleri, karanlık bir dönem sonrasında, 3. ve 4. yüzyılın ünlü edebiyatçıları aracılığıyla yeniden yaşam buldu ve daha sonraki yüzyıllardan günümüz batı edebiyatına kadar çeşitli şairlerin dizelerine, düşünürlerin öğretilerine esin kaynağı oldu.

Çeviri Yöntemi Üzerine

Iuvenalis'in, güzel konuşma sanatının en ayrıntılı ve ince *rhetorica* tekniklerinin kullanıldığı, sözcük ve anlam sanatlarıyla süslü, acımasız ve yakıcı saldırılarıyla dolu üstün dilini, Türkçe'ye aktarmada güçlük çekilmediğini söylemeye gerek olmadığını düşünüyorum. Bu zorluğu, Erdal Alova'nın şiir sanatındaki özgün yeteneği ve güçlü Türkçe'siyle aşmaya çalıştım. Tarafımdan Latince'den çevrilen yergiler, Alova tarafından serbest vezinle şiirleştirilmiştir.

Iuvenalis'in çevirisinde, Latince metin olarak, *Iuvenalis, Saturae* (*Juvenal and Persius*, çeviri: G. G. Ramsay), Londra, 1961, Loeb baskısı temel alınmıştır. Bu metin, Iuvenalis'in en iyi el yazmalarından olan (P) Codex Pithoeanus'un ilk kez bütünüyle ele alındığı, Bücheler'ın 1893 baskısına dayanmaktadır.[21]

Bu şiirler, temel aldığımız kaynak metinden çevrildikten sonra, İtalyanca'daki Decimo Giunio Giovenale, *Satire* (a cura di G. Viansino, Milano, 1990) ve Fransızca'daki *Juvenal et Perse-Oeuvres* (avec notices et notes par H. Clouard, Paris) künyeli metinlerin çevirileriyle ve notlarıyla da karşılaştırılmıştır. *Yergiler*'de özellikle üstü örtülü olarak kullanılan ifadeler ve kişiler ile olayların anlaşılmasına yardımcı olacak notlar için öncelikle, 14. Satura'nın filolojik

açıdan işlendiği ve yorumlandığı, J. D. Duff, *D. Iunii Iuvenalis* (*Saturae XIV*), Cambridge, 1900 künyeli çalışmaya ve bunun yanında, G. Highet, *Juvenal the Satirist*, Oxford, 1954 ve *Juvenal, The Sixteen Satires*, tr. P. Green, Penguin, 1974 baskılı çalışmalardaki açıklamalara başvurulmuştur.

Yergilerde geçen yer adlarının ve özel adların yazılımında, Latinceleri esas alınmıştır. Ama, şiirin okunuşunda zorlayıcı bir etki yaratacağı düşünülen bazı yer adlarının, Türkçe'ye yerleşmiş olan kullanımı çerçevesinde değiştirilmesine gerek duyulmuştur. Romalıların kamu görevlerinin özel adları için de aynı durum söz konusu olmuştur. Şiirlerin konusunun anlaşılmasını kolaylaştıracak bilgiler, *Açıklayıcı Notlar* kısmında verilmeye çalışılmıştır, ancak Iuvenalis'in göndermede bulunduğu bazı özel kişilerin kimliği hakkında bilgi bulunamadığından, şiirde bolca kullanılan kişi adlarını, şairin öfkeyle yaklaştığı Romalı yurttaşlar olarak algılamak gerekir.

Bu çalışmam sırasında, İtalyanca metindeki karşılaştırmalarımda zaman zaman yardımlarına başvurduğum Sayın Prof. Dr. E. Özbayoğlu'na ve Fransızca çeviride karşılaştığım güçlüklerde yardımlarını gördüğüm Sayın Doç. Dr. Medar Atıcı'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Iuvenalis'in *Yergiler*'inin edebiyat ve kültür tarihindeki öneminin bilincinde olup bu yapıtın Türkçe'ye kazandırılması gerektiğine inanan ve bizi Iuvenalis'in çevirisine teşvik eden Sayın Güven Turan'a ve kitabımın I. basımını gerçekleştiren Koç Kültür Sanat Tanıtım yöneticilerine; II. basımını gerçekleştiren Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'nın değerli çalışanlarına teşekkürlerimizi iletmek isterim.

Notlar

1 Örn. 1.49-40: Marius Priscus'un İ.S. 100 yılında hüküm giymesi; 4.153: Domitianus'un İ.S. 96 yılındaki ölümü vb.

2 Bkz. G.Highet, *Juvenal, the Satirist (A Study),* Oxford, 1954.

3 a.g.e.

4 Iuvenalis, bir aktörün mahkemedeki etkisinin, onurlu bir adamın etkisinden daha güçlü olduğunu söylemiştir.

5 Domitianus'un ilk yıllarında gözde bir dansçı olan Paris, zamanla mahkemelerde, eski Romalı soylulardan daha etkin bir hale gelmişti. İ.S. 83 yılında, kraliçenin âşığı olmasından şüphe edildiği için Domitianus'un korumaları tarafından öldürüldü (Suetonius, *Domitianus*, 10.1) Iuvenalis, 7.88-92'deki sürgüne yollanmasına neden olan dizelerinde, Paris'i yermiş ve Statius gibi iyi bir şairin bile ancak Paris'e bir bale librettosu yazarak geçinebildiğini söylemiştir.

6 Onun sürgüne gönderildiğini, Bizans tarihçisi Ioannes Malalas'tan öğreniyoruz (*Khronographia*, 10, 341). Bu konuyla ilgili düşüncelerini belirten uzmanlar, onun Mısır'da uzak bir yerleşim yeri olan Oasis'e ya da Kuzey Afrika'da Pentapolis'e gittiğini belirtmiştir. (*Juvenal, the Satirist*, s 28).

7 Quintilianus, *Institutio Oratoria*, 10,1,93.
8 *Saturae*, 1.4.
9 a.g.e., 1. 10. 48.
10 özellikle bkz. C. I. Albrecht, 1997; 129 vd.
11 Marcus Pacuvius, İ.Ö. yaklaşık 220-130 yılları arasında yaşamış, Ennius'un yeğeni ve onun genç bir çağdaşıdır. Eserleri elimize geçmemiştir.
12 Vergilius, *Georgica*, 2.
13 Livius, *Ab Urbe Condita*, 7. 2.
14 C.I. Albrecht, s. 243; Seyffert, 1957, s. 558
15 Marcus Pacuvius, İ.Ö. yaklaşık 220-130 yılları arasında yaşamış, Ennius'un yeğeni ve çağdaşı genç bir şairdir. Yapıtları elimize geçmemiştir.
16 M.H. Abrahms, *A Glossory of Literary Terms*, s.166: Yergi yazıları, dolaylı ve dolaysız diye ikiye ayrılır. Dolaylı yergide, yergi birinci şahsın kendi ağzından söylenir. Dolaysız yergide, kendilerini sözleriyle ya da davranışlarıyla gülünç duruma düşüren insanlara karşı çıkış söz konusudur. Bunun bir türü, Kynik okulun üyesi Menippos'un adıyla anılan *Menippeae Saturae*'dır (*Menippos Tarzında Yergiler*). Bu tarz yergilerin Romalı temsilcisi Varro olmuştur.
17 P. Green, *Juvenal*, s. 30
18 S. G. Owen, *Thirteen Satires of Juvenal*, s. 13
19 G. Highet, *int*. s. 2; 181.
20 bkz. G. Highet, s. 181, not. s. 296.
21 Loeb baskısının girişinden edindiğimiz bilgiye göre (s.23), Iuvenalis üzerine eleştirel bir çalışma olan Housman (1905) baskısında Iuvenalis'in diğer elyazmaları şöyledir: Fragmanlar halinde bulunan, (Bob.) codicis Bobiensis, Vaticani 5750; (p) codicis Pithoeani corrector; (Arou.) scidae Aroniensis; (flor.Sang) codicis Sangallensis 870 florilegium; (Vind.) codex Vindobonensis, 107, mutilus; (Ψ) codices AFGLOTU vel eorum plures;

(A) codex Monacensis 408; (F) codex Parisiensis 8071; (G) codex Parisiensis 7900A; (L) codex Leidensis 82; (O) codex Canonicianus class. Lat. 41, Bodleianus; (T) codex O, IV, 10 collegii Trinitatis, Cantabrigiensis; (U) codex Urbinas 661, Vaticanus; (Σ) scholiastes in Pet Sang. 870 servatus.

Saturae - Yergiler

Satura I

1. Yergi

Semper ego auditor tantum? numquamne reponam
uexatus totiens rauci Theseide Cordi?
inpune ergo mihi recitauerit ille togatas,
hic elegos? inpune diem consumpserit ingens
Telephus aut summi plena iam margine libri
scriptus et in tergo necdum finitus Orestes?
nota magis nulli domus est sua quam mihi lucus
Martis et Aeoliis uicinum rupibus antrum
Vulcani; quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuae deuehat aurum
pelliculae, quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani conuolsaque marmora clamant
semper et adsiduo ruptae lectore columnae.
expectes eadem a summo minimoque poeta.
et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos

YERGİ YAZMAMAK ZOR İŞ![*]

(5-15)

Bir dinleyicisi mi olacağım yalnızca? Hiç karşılık
veremeyecek miyim,
boğuk sesli Cordus'un *Theseis*'inden bunca eziyet çekerken?
Bana o adam komedilerini, şu adamsa ağıtlarını hiç sorumluluk
duymadan,
nutuk çeker gibi mi okuyacak?
Ya da *Telephus* günümü hiç sorumluluk almadan bitirip
tüketecek mi;
ya da, şu rulonun üst kenarıyla arkası dolu dolu yazıldığı
halde,
Orestes artık son bulmayacak mı?
Kimseler tanımaz evini bu kadar,
Mars'ın korusunu ve Aeolus'un kayalarının ordaki
Vulcanus'un mağarasını tanıdığı kadar.
Neleri silip süpüreceğini rüzgârların, Aeacus'un hangi ruhlara
işkence çektireceğini,
bir başkasının altın postu nereden taşıyıp getireceğini,
Monychus'un ne büyüklükte üvez ağaçlarını fırlatıp
atacağını,
Fronto'nun çınarları ve mermer salonları durmadan bas
bas bağırır
ve bitmek bilmeyen nutuklardan sütunlar çatlayıp yarılır.
En büyük şairden de bekle aynısını, en vasatından da.
Bu yüzden ben de sopanın altından elimi kaydırdım,

---

[*] Yergilerin başlıkları çevirmenler tarafından, yerginin konusunu açıklayıcı nitelikteki dizelerden seçilmiştir.

consilium dedimus Sullae, priuatus ut altum
dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
uatibus occurras, perituraе parcere chartae.
cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus,
si uacat ac placidi rationem admittitis, edam.

Cum tener uxorem ducat spado, Meuia Tuscum
figat aprum et nuda teneat uenabula mamma,
patricios omnis opibus cum prouocet unus
quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
cum pars Niliacae plebis, cum uerna Canopi
Crispinus Tyrias umero reuocante lacernas
uentilet aestiuum digitis sudantibus aurum
nec sufferre queat maioris pondera gemmae,
difficile est saturam non scribere. nam quis iniquae
tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
plena ipso, post hunc magni delator amici
et cito rapturus de nobilitate comesa
quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat
Carus et a trepido Thymele summissa Latino;
cum te summoueant qui testamenta merentur
noctibus, in caelum quos euehit optima summi
nunc uia processus, uetulae uesica beatae?

(20-35)

ve Sulla'ya öğüt verdim sade bir yurttaş olduğunda,
kamu yaşamından özel yaşama geçsin, derin bir uykuya dalsın,
diye.
Aptalca bir yufka yüreklilik bu, her yanda şairler itilip
kakılırken,
yırtılıp gidecek kâğıtlara kıyamamak.
Ama bana zaman tanırsan ve anlamak için sessizce dinlersen,
Aurunca'lı büyük aydının at koşturduğu bu kulvarda,
koşmaktan neden hoşlandığımı anlatacağım:
Çıtkırıldım bir hadım eş alırken,
Mevia, Tusk'lu bir yaban domuzunu mıhlayıp mızrakları çıplak
göğsüyle tutarken,
beni tıraş ederken sert sakalıma genç olduğumu haykırtan
bir hemşehrim, servetiyle tüm soylulara meydan okurken;
Nil'li bir pleb parçası, Canopus'lu köle doğumlu Crispinus,
Tyrius'luların pelerinlerini omzuna iliştirip,
terden sırılsıklam olmuş parmaklarıyla *tribunus*'ların altın
yüzüğünü havaya atıp tutarken,
ve daha büyük bir mücevherin ağırlığına dayanmaya gücü
yetmezken,
yergi yazmamak zor iş! Çünkü bu adaletsiz kente kim bu kadar
sabredebilir,
dava vekili Matho, yeni tahtırevanıyla şişine şişine gelirken,
ardından, bir deri bir kemik kalmış soyluluğumuzun artıklarını
talan etmek üzere,
soylu patronunu ihbar eden bir herif ortalıkta göründüğünde,
kim kendini denetleyebilecek kadar demirden yapılmıştır?
Dahası, Massa'nın korktuğu adamı, Carus rüşvetle yatıştırıp,
korkak Latinus, Thymele'yi gizlice yolladığında ona?
Geceleri çalışarak mirası hak edenler seni dürterken,
yüksek bir mevkiye çıkmanın şimdilerde gözde bir yolu olan
yaşlı ve zengin bir kadının para kesesi, kimleri göğe
yükseltiyor?

unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
accipiat sane mercedem sanguinis et sic
palleat ut nudis pressit qui calcibus anguem
aut Lugudunensem rhetor dicturus ad aram.
    Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira,
cum populum gregibus comitum premit hic spoliator
pupilli prostantis et hic damnatus inani
iudicio? quid enim saluis infamia nummis?
exul ab octaua Marius bibit et fruitur dis
iratis, at tu uictrix, prouincia, ploras.
    Haec ego non credam Venusina digna lucerna?
haec ego non agitem? sed quid magis? Heracleas
aut Diomedeas aut mugitum labyrinthi
et mare percussum puero fabrumque uolantem,
cum leno accipiat moechi bona, si capiendi
ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
doctus et ad calicem uigilanti stertere naso;
cum fas esse putet curam sperare cohortis
qui bona donauit praesepibus et caret omni
maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam puer Automedon? nam lora tenebat
ipse, lacernatae cum se iactaret amicae.

(40-60)

Proculeius on ikide birine, Gillo'ysa on birde birine sahip olacak,
her âşığın hissesi kasıklarının ölçüsüne göre.
Elbet alsın hepsi kanlarının bedelini ve sapsarı kesilsinler,
tıpkı yılana çıplak ayağıyla basan biri,
ya da Lugdunum'da söylev için sırasını bekleyen bir *rhetor* gibi.
Nasıl anlatsam kalbimin büyük bir öfkeyle tutuşup yandığını,
baştan çıkardığı yetimi dolandıran bu adam,
ve saçma sapan bir hükümle mahkûm olmuş şu adam
halkı bir hizmetli sürüsüyle itip kakarken?

Parası güvence altına alındıktan sonra, rezilce davranmak da ne ki?
Sürgüne yollanan Marius günün sekiz saati
içiyor zevk duyup tanrıların öfkesinden,
sense, ey zavallı galip eyalet, ağlayıp inliyorsun.
İnanmayayım mı yani bütün bunların Venusia'lının kandiline yaraştığına,
alay etmeyeyim mi bunlarla? Ama daha iyi olmaz mı,
Heracles'in ya da Diomedes'in başından geçenleri, ya da labirentte böğürüp duranı,
denize çarpan çocuğu, uçan marangozla ilgili olan biteni anlatmak,
ya da gözünü yaldızlı tavana dikip bakmayı,
ve tetikte duran burnuyla şarap kadehinin üstünde horlamayı iyi beceren
boynuzlu bir koca, karısının miras hakkı yok diye, âşığının malına konduğunda olanları?
Ya da ahırlarını mal mülkle doldurup atalarının bütün servetini çarçur eden biri,
bir filo komutanı olmayı beklemeyi hak ettiğini düşündüğünde olup biteni?
Ya da Flaminia yolunda, tam da Automedon'a benzer bir delikanlı,
pelerinli sevgilisine gösteriş yapayım derken, dizginleri ele geçirip

Nonne libet medio ceras inplere capaces
quadriuio, cum iam sexta ceruice feratur
hinc atque inde patens ac nuda paene cathedra
et multum referens de Maecenate supino
signator falsi, qui se lautum atque beatum
exiguis tabulis et gemma fecerit uda?
Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
porrectura uiro miscet sitiente rubetam
instituitque rudes melior Lucusta propinquas
per famam et populum nigros efferre maritos.
aude aliquid breuibus Gyaris et carcere dignum,
si uis esse aliquid. probitas laudatur et alget;
criminibus debent hortos, praetoria, mensas,
argentum uetus et stantem extrapocula caprum.
quem patitur dormire nurus corruptor auarae,
quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
si natura negat, facit indignatio uersum
qualemcumque potest, quales ego uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
nauigio montem ascendit sortesque poposcit
paulatimque anima caluerunt mollia saxa
et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
quidquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.

(65-85)

kafa göz yara yara uçup giderken olanları!
Hoş olmaz mı, doymak bilmez balmumundan tabletleri
dörtyol ağzında doldurmak;
o yanı bu yanı açık, nerdeyse bomboş tahtırevanıyla,
altı adamın omzunda taşınırken, sana yan gelip yatan
Maecenas'ı anımsatan,
ufacık yazı levhaları ve ıslak mührüyle,
kendisine üstün ve zengin bir hava veren sahtekâr bir imzacı
gördüğünde?
Derken, koşup geliyor kudretli bir hanımefendi, kocası
susadığında,
karakurbağayla karıştırıp sunmak üzere yıllanmış Cales
şarabını,
konunun uzmanı Lucusta öğretmişti yeteneksiz komşularına,
dedikodulara rağmen, herkesin gözü önünde,
kocalarının kararmış bedenlerini odun yığınına taşımalarını.
Herhangi bir şey olmak istiyorsan, dapdaracık Gyara adasına,
ya da bir hapisaneye yaraşacak
herhangi bir suça kalkış; namus övülür, ama ihmal de edilir.
Cinayetlerine borçludur insanlar parkları, sarayları, görkemli
masaları,
eski gümüşleri ya da keçi kabartmalı kadehleri.
Kimin gözüne uyku girebilir, isterik gelini iğfal edeni
düşünürken,
ya da ahlâksız yeni evli kadınları, reşit olmamış bir zinacıyı ?
Doğa reddetse de, öfkeden doğuyor dizelerim,
ne türden olursa olsun, benim ya da Cluvienus'un yazdığı gibi.
Bulutların denizin üstünden kalktığı,
Deucalion'un dağa çıkıp hiç durmadan kâhinlere danıştığı,
ve kayaların yavaş yavaş yumuşayıp yaşamla ısındığı
ve Pyrrha'nın, çıplak kızları erkek gibi gösterdiği dönemden
beri
insanların yaptığı her şey; adakları, korkuları, öfkeleri, zevkleri,
sevinçleri,
şuraya buraya koşuşturmaları kitapçığımın hamuru olacak.

et quando uberior uitiorum copia? quando
maior auaritiae patuit sinus? alea quando
hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
ad casum tabulae, posita sed luditur arca.
proelia quanta illic dispensatore uidebis
armigero! simplexne furor sestertia centum
perdere et horrenti tunicam non reddere seruo?
quis totidem erexit uillas, quis fercula septem
secreto cenauit auus? nunc sportula primo
limine parua sedet turbae rapienda togatae.
ille tamen faciem prius inspicit et trepidat ne
suppositus uenias ac falso nomine poscas:
agnitus accipies. iubet a praecone uocari
ipsos Troiugenas, nam uexant limen et ipsi
nobiscum. 'da praetori, da deinde tribuno.'
sed libertinus prior est. 'prior' inquit 'ego adsum.
cur timeam dubitemue locum defendere, quamuis
natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestrae
arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernae
quadringenta parant. quid confert purpura maior
optandum, si Laurenti custodit in agro
conductas Coruinus ouis, ego possideo plus
Pallante et Licinis?' expectent ergo tribuni,
uincant diuitiae, sacro ne cedat honori
nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis,

(90-110)

Kötülük ne zaman bu kadar arttı?
Açgözlülüğün bağrı ne zaman bundan daha çok açıldı ?
Ne zaman kumar bu kadar pervasızlaştı?
İnsanlar artık masada bekleyen tehlikeye para keseleriyle gitmiyor,
para kasalarını yanlarına koyup oynuyor.
Ne muharebelere tanık olursun oralarda, silahtarlık için kasadakiyle yapılan!
Çılgınlık değil de nedir, yüz sesters kaybetmek,
ve tüyleri ürperen köleye bir giysi bile vermemek?
Atalarımızdan hangisi bu kadar çok villa kondurdu,
hangisi bir başına yedi tabağı silip süpürüp mideye indirdi?
Bak, en öndeki eşikte küçük bir sadaka duruyor, *toga*lı güruh kapıp götürsün diye;
ama önce yüzüne dik dik bakıyor beyefendi,
telaşlanıyor bir başkasının yerine geçip gelirsin,
ya da sahte bir adla sadaka istersin diye: tanındın, sadakanı alacaksın.
Sonra efendi buyuracak tellala, Troia kanı taşıyanların çağrılmasını,
çünkü onlar da bizimle birlikte zorlayıp duruyorlar eşiği.
"Önce *praetor*'a ver, sonra da *tribunus*'a."
Oysa daha önce bir azatlı gelmişti. "Buraya, önce ben geldim," diyor.
"Niçin yerimi savunmaktan korkayım, kuşku duyayım?
Euphrates'te doğmuş olsam bile, ben inkâr etsem de,
kulaklarımdaki küçük pencereler beni ele veriyor,
ama beş dükkânım bana dört yüz sesters kâr getiriyor.
Geniş, eflâtun bir bordür ne bahşedebilir sana özlemini çektiğin;
ben Pallas'la Licinus'tan daha çok mala mülke sahipken,
bir Corvinus Laurentum'daki otlakta koyun sürülerini bekliyorsa?"
Beklesin o zaman *tribunus*'lar, zenginlik üstün gelsin,
dün daha beyaz ayaklarıyla bu kente gelen kişi,
dokunulmazlığı olan görevlerden daha aşağıda olmasın.

quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
maiestas, etsi funesta pecunia templo
nondum habitat, nullas nummorum ereximus aras,
ut colitur Pax atque Fides, Victoria, Virtus
quaeque salutato crepitat Concordia nido.

Sed cum summus honor finito conputet anno,
sportula quid referat, quantum rationibus addat,
quid facient comites quibus hinc toga, calceus hinc est
et panis fumusque domi? densissima centum
quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
languida uel praegnas et circumducitur uxor.
hic petit absenti nota iam callidus arte
ostendens uacuam et clausam pro coniuge sellam.
'Galla mea est' inquit, 'citius dimitte. moraris?
profer, Galla, caput. noli uexare, quiescet.'

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo
atque triumphales, inter quas ausus habere
nescio quis titulos Aegyptius atque Arabarches,
cuius ad effigiem non tantum meiiere fas est.
uestibulis abeunt ueteres lassique clientes
uotaque deponunt, quamquam longissima cenae
spes homini; caulis miseris atque ignis emendus.
optima siluarum interea pelagique uorabit

(115-135)

Çünkü bizim aramızda hiçbir tanrı, *İhtişam* kadar kutsal
sayılmaz,
ey ölümcül para, henüz bir tapınakta oturmuyorsan da;
henüz tapınaklar dikmedik
paralarımız için,
Barış'a, Güven'e, Zafer'e ve Erdem'e
ve yuvasını selâmlarken kuru gürültüler çıkaran şu *Uyum*'a
diktiğimiz gibi.
Ama, yüksek mevki sahipleri yıl sonunda,
verdikleri sadakanın ne getirdiğini,
gelirlerine ne kadar para kattığını hesapladıklarında,
bu sadakadan togasını, ayakkabısını, ekmeğini
ve bacasından tüten dumanı sağlayan hizmetliler ne yapacak?
Tahtırevanlı kalabalık yüz çeyrek talep ediyor,
bak, dönenip duran kocayı takati kalmamış ya da hamile karısı
izliyor.
Bir başkası, bilinen, kurnazca bir hünerle sağ olmayan karısını
istiyor,
karısı yerine artık kapalı duran, boş sandalyeyi göstererek,
"İşte Galla'mın sandalyesi," diyor, "çabuk indirelim. Daha
duruyor musun?"
"Kaldır başını, Galla." "Rahatsız etme, o uyuyor."
İşte bir günde bu işler yapılıp durur bidüziye:
Önce sadaka dağıtımı, sonra forum, sonra da hukukta yetkin
Apollo,
ve zafer kazananların heykelleri; bunların arasında
Mısırlı bir vergi memuru unvanlarını yazmaya cüret etmiş:
bu adamın heykeline bir kez işemek bile yetmez!
Ayrılıp gider giyinik, yorgun, yaşlı maiyet, vazgeçer
dileklerinden,
insanın son umudu, bir akşam yemeği olsa bile;
kendi lahanalarını ve yakıtlarını satın almak zorunda kalır
zavallılar!

rex horum uacuisque toris tantum ipse iacebit.
nam de tot pulchris et latis orbibus et tam
antiquis una comedunt patrimonia mensa.
nullus iam parasitus erit. sed quis ferat istas
luxuriae sordes? quanta est gula quae sibi totos
ponit apros, animal propter conuiuia natum!
poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
turgidus et crudum pauonem in balnea portas.
hinc subitae mortes atque intestata senectus.
it noua nec tristis per cunctas fabula cenas;
ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Nil erit ulterius quod nostris moribus addat
posteritas, eadem facient cupientque minores,
omne in praecipiti uitium stetit. utere uelis,
totos pande sinus. dices hic forsitan 'unde
ingenium par materiae? unde illa priorum
scribendi quodcumque animo flagrante liberet
simplicitas? "cuius non audeo dicere nomen?
quid refert dictis ignoscat Mucius an non?"
pone Tigillinum, taeda lucebis in illa
qua stantes ardent qui fixo gutture fumant,
et latum media sulcum deducit harena.'

(140-155)

Bu arada, bunların kralı olan adamsa,
midesine indirir ormanların ve açık denizlerin en âlâ ürünlerini,
ve tek başına uzanıp yatar bomboş sedirlere.
Yitirip tüketirler babadan kalma malları bir tek yemekte
onca güzel, geniş, o eski masalarda.
Çok geçmeden hiç asalak kalmayacak!
Kim dayanabilir savurganlığın bunca kirine pasına?
Ne gırtlakmış ki bu, bütün yaban domuzlarını yuttu,
ziyafetler için doğmuş bu hayvan!
Ama sen bunun hesabını hemen vereceksin; tam da, abartılı
giysini çıkarırken
hazmedemediğin tavuskuşunu banyoya kustuğunda!
Ardından vasiyetnameye bile fırsat tanımayan yaşlılık ve
apansız ölüm gelecek.
Bütün yemek masalarını dolaşacak yeni ve hazin bir masal
ve öfkeli dostlarca alıp götürülecek alkışlar arasında cesedin.
Bizim âdetlerimize ekleyeceği daha fazla bir şeyi olamaz
geleceğin,
bizden küçükler de aynı şeyi yapacak ve isteyecek,
her ahlâk bozukluğu uçurumun kenarında oturur.
Hâkim ol yelkenlerine, gerip aç bütün kıvrımlarını.
Burada, belki şunu diyeceksin: "Nerde sende yergi yazacak
yetenek?
Nerde bizden öncekilerin ateşli ruhlarının istediklerini yazma
içtenliği?
Adını ağzıma almaya kalkışamayacağım kim var?
Ne önemi var, Mucius söylediklerimi bağışlamış,
bağışlamamış?"
Tigellinus'un adını ağzına al da bir gör,
boğazları sıkılmış insanların
ayakta alev alev yanıp tüttüğü o odun yığını içinde tutuşursun,
geniş bir çizgi çekersin arenanın tam ortasına.

Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
pensilibus plumis atque illinc despiciat nos?
'cum ueniet contra, digito compesce labellum:
accusator erit qui uerbum dixerit "hic est."
securus licet Aenean Rutulumque ferocem
committas, nulli grauis est percussus Achilles
aut multum quaesitus Hylas urnamque secutus:
ense uelut stricto quotiens Lucilius ardens
infremuit, rubet auditor cui frigida mens est
criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
inde ira et lacrimae. tecum prius ergo uoluta
haec animo ante tubas: galeatum sero duelli
paenitet.' experiar quid concedatur in illos
quorum Flaminia tegitur cinis atque Latina.

(160-170)

Ne yani? Üç amcasına boğanotu veren o adam,
sallanan ince tüylü yastıklar içinde çekip götürülürken,
bana tepeden bakacak, öyle mi?
"Evet, böyle biriyle karşılaştığında da, çeneni tut,
çünkü 'işte, bu adam,' dersen ihbarcı sayılırsın:
Oysa, gönül rahatlığıyla çarpışmaya girebilirsin Aeneas'la ve
cesur Turnus'la,
hiç kimseye ağır gelmez Achilles'in öldürülmesi,
ya da Hylas'ın sahibini arayıp durması,
ve ölünün küllerinin konulduğu vazonun peşine düşmesi.
Ama Lucilius, bir kılıcı sıkıca tutarcasına, ne zaman hararetle
hırlasa,
ruhları buz kesmiş seyircilerin suçlamalarından yüzü kızıla
çalar,
yüklenen suç yüzünden göğsü kan ter içinde kalır,
ardından hiddet ve gözyaşı gelir.
Öyleyse, savaş boruları çalmadan önce sen bunları aklında tut;
çünkü miğferini başına geçirmiş birini savaşmaktan alıkoymak
çok zordur."
Flaminia ve Latina yollarını külleriyle kaplayan kişilere
ne bahşedebilirim, bunu bir deneyeceğim!

Satura II

2. Yergi

Vltra Sauromatas fugere hinc libet et glacialem
Oceanum, quotiens aliquid de moribus audent
qui Curios simulant et Bacchanalia uiuunt.
indocti primum, quamquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias; nam perfectissimus horum,
si quis Aristotelen similem uel Pittacon emit
et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
frontis nulla fides; quis enim non uicus abundat
tristibus obscenis? castigas turpia, cum sis
inter Socraticos notissima fossa cinaedos?
hispida membra quidem et durae per bracchia saetae
promittunt atrocem animum, sed podice leui
caeduntur tumidae medico ridente mariscae.
rarus sermo illis et magna libido tacendi
atque supercilio breuior coma. uerius ergo
et magis ingenue Peribomius; hunc ego fatis
inputo, qui uultu morbum incessuque fatetur.
horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
dat ueniam; sed peiiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt et de uirtute locuti
clunem agitant. 'ego te ceuentem, Sexte, uerebor?'
infamis Varillus ait, 'quo deterior te?'

BİR ERKEK ARKADAŞIM KOCA ALIYOR!

(5-20)

Curius'lara benzemeye çalışanlar ve Bacchus gibi
yaşayanlar,
ne zaman ahlâk üzerine bir şey söylemeye kalkışsalar
kaçıp gitmek isterim buradan, Sarmatların ötesine, buzlu
Oceanus'a.
Her şeyden önce, bunlar cahil kişiler, evlerinin her yanı
Chrysippus'un alçıdan kabartmalarıyla dolu olsa da;
en has adamları olur o kişi,
Aristoteles'in ya da Pittacus'un benzerini satın alırsa,
ve Cleanthes'in asıllarını korumasını buyurursa rafına.
Adamların suratında meymenet yok; bu karanlık haydutlarla
kaynamayan semt mi kaldı?
Sokratesci ib..lerin arasında sen,
dillere destan bir delikken, aşağılık şeylere ses edebilir misin?
Tüylü bir gövde, ön kol boyunca sert kıllar, haşin bir ruha
işaret eder,
ama yumuşak kıçından kayıp düşer kabarık tüyler, doktor
sırıtarak keserken.
Adamım ender konuşur, suskunluğa çok heves eder,
saçlarını da kaş hizasında daha kısa keser.
Öyleyse Peribomius daha hakiki ve daha soyludur;
ben, yüzü ve yürüyüşü hastalığını ele veren
bu adamdan olsa olsa kaderini sorumlu tutarım.
Bunların samimiyetine acırsınız, çılgınlıklarını bağışlarsınız;
ancak, Hercules'in sözcükleriyle saldıran
ve erdem üzerine konuşup kıçlarını sallayanlar daha kötüdür.
"Kalçalarını sallarken sana hürmet mi edeceğim Sextius?" der,
dillere destan Varillus,

loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
quis caelum terris non misceat et mare caelo
si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum,
in tabulam Sullae si dicant discipuli tres?
qualis erat nuper tragico pollutus adulter
concubitu, qui tunc leges reuocabat amaras
omnibus atque ipsis Veneri Martique timendas,
cum tot abortiuis fecundam Iulia uuluam
solueret et patruo similes effunderet offas.
nonne igitur iure ac merito uitia ultima fictos
contemnunt Scauros et castigata remordent?

Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
clamantem totiens 'ubi nunc, lex Iulia, dormis?'
atque ita subridens: 'felicia tempora, quae te
moribus opponunt. habeat iam Roma pudorem:
tertius e caelo cecidit Cato. sed tamen unde
haec emis, hirsuto spirant opobalsama collo
quae tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernae.
quod si uexantur leges ac iura, citari
ante omnis debet Scantinia. respice primum
et scrutare uiros, faciunt nam plura; sed illos
defendit numerus iunctaeque umbone phalanges.
magna inter molles concordia. non erit ullum
exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tedia non lambit Cluuiam nec Flora Catullam:
Hispo subit iuuenes et morbo pallet utroque.

(25-50)

"nasıl senden daha aşağılık olabilirim ?"
Bacakları düzgün olan tutup dalga geçer çarpık olanla, beyaz tenlisi kara tenlisiyle;
kim dayanabilir fitneyle sövüp sayan Gracchus'lara?
Kim gökyüzünü yeryüzüyle, denizi gökyüzüyle karıştırmaz,
hırsızın biri Verres'in canını sıksa, katilin biri de Milo'nun,
zina yapanları suçlasa Clodius ya da Cethegus'u Catilina,
Sulla'nın üç öğrencisi yasaklara karşı gelse?
Geçenlerde trajik cinsel ilişkisi yüzünden namusuna leke sürülen zinacı
işte böyle bir adam!
Herkese, hatta Venus'a ve Mars'a bile korkunç gelen
acımasız yasaları diriltiyordu
Iulia verimli rahmini bunca düşükle gevşetirken
ve amcasına benzeyen döllerini dökerken.
Öyleyse en uç kötülüklerin, sahte Scaurus'ları hor görmeleri
haklı ve uygun değil mi; eleştirilince can havliyle ısırmaları?
Aralarından vahşi birinin defalarca
"Şimdi neredesin Iulia yasası? Uyuyor musun?"
diye bağırmasına dayanamamıştı Laronia
ve gülümseyerek şöyle yanıtlamıştı:
"Seni ahlâkımızın denetimiyle görevlendiren mutlu çağlar.
Roma artık onuruna sahip olsun, üçüncü Cato gökten indi.
Sen yine de söyle, kıllı boynundan yayılan kınaçiçeğini nereden satın alıyorsun?
Utanma dükkânın sahibini göstermekten!
Yasalar ve buyruklar bir araya getirilecekse,
hepsinden önce *Scantinia* zikredilmeli:
Önce erkekleri dikkate al; çünkü çok şey yapıyorlar,
ama sayıları onları koruyor ve kalkanla birleşmiş asker alayları.
Kadınsı erkekler birbiriyle iyi anlaşır.
Bizim cinsimizde böylesine iğrenç bir örnek yok.
Media Cluvia'yı yalamaz, Flora da Catulla'yı :
Hispo ise gençlerin aklını çeler ve de iki hastalıktan sararıp solar.

Numquid nos agimus causas, ciuilia iura
nouimus aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
luctantur paucae, comedunt coloephia paucae.
uos lanam trahitis calathisque peracta refertis
uellera, uos tenui praegnantem stamine fusum
Penelope melius, leuius torquetis Arachne,
horrida quale facit residens in codice paelex.
notum est cur solo tabulas inpleuerit Hister
liberto, dederit uiuus cur multa puellae.
diues erit magno quae dormit tertia lecto.
tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
de nobis post haec tristis sententia fertur?
dat ueniam coruis, uexat censura columbas.'
Fugerunt trepidi uera ac manifesta canentem
Stoicidae; quid enim falsi Laronia? sed quid
non facient alii, cum tu multicia sumas,
Cretice, et hanc uestem populo mirante perores
in Proculas et Pollittas? est moecha Fabulla;
damnetur, si uis, etiam Carfinia: talem
non sumet damnata togam. 'sed Iulius ardet,
aestuo.' nudus agas: minus est insania turpis.
en habitum quo te leges ac iura ferentem
uulneribus crudis populus modo uictor et illud
montanum positis audiret uulgus aratris.
quid non proclames, in corpore iudicis ista
si uideas? quaero an deceant multicia testem.
acer et indomitus libertatisque magister,
Cretice, perluces. dedit hanc contagio labem

(55-75)

"Biz kadınlar davaları üstleniyor muyuz, medeni hukuku biliyor muyuz?
Mahkemeleriniz gürültü patırtımızla çınlıyor mu?
Birkaçımız güreşiyor, birkaçımız et filetolarını yiyip bitiriyor;
siz erkekler yün eğiriyorsunuz ve yapağıları tamamlayıp sepet sepet getiriyorsunuz.
Siz ince iplikle iri bir eğirmeni Penelope'den daha iyi,
Arachne'den daha hızlı döndürüyorsunuz,
ağaç kütüğüne çöken bir kapatmanın yaptığı gibi.
Hister'in bütün malını mülkünü niçin azatlısına bıraktığı herkesçe bilinir,
sağken niçin sevgilisine birçok armağan verdiği de;
büyük bir yatakta uyuyan üçüncü kadın servet sahibi olur.
Sen bir koca al ve çeneni kapa: Değerli taşlar, sırları donatır.
Bunlardan sonra bize kınayıcı bir söz söylenebilir mi?
Censor'umuz kuzgunu affeder, kumrulara hüküm giydirir."

Laronia doğru ve bilinen şeyleri böyle terennüm ederken,
sözde Stoacılar endişe içinde kaçıp gittiler.
Doğru olmayan ne söylemiş ki Laronia?
Ama başkaları ne yapmaz, Cretius, sen şeffaf giysiler giyip,
bu giysileri halkın şaşkın bakışları arasında, Procula'lara, Pollitta'lara fırlatır atarsan?
Fabulla zina yapan bir kadın; istersen, Carfinia da aynı suçtan itham edilsin:
suçlansa da bir kadın, asla böyle bir giysi giymeyecektir.
"Ama Temmuz ayı sıcaktan yanıyor." Çıplak olarak dava yürütüyorsun:
böyle bir çılgınlık bile daha az utanç verici olur.
Bak, içinde yasaları okuyup yorumladığın giysi
ve kanayan yaralarıyla yeni zafer kazanmış halk
ve seni dinlemek için sabanlarını bir yana koyan şu ahali.
Nasıl haykırmazsın, bir yargıcın bedeninde böyle giysiler gördüğünde?
Acaba bir tanığa da şeffaf giysiler yakışır mı?
Özgürlüğün hevesli, gem vurulmaz reisi, Creticus,

et dabit in plures, sicut grex totus in agris
unius scabie cadit et porrigine porci
uuaque conspecta liuorem ducit ab uua.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu;
nemo repente fuit turpissimus. accipient te
paulatim qui longa domi redimicula sumunt
frontibus et toto posuere monilia collo
atque bonam tenerae placant abdomine porcae
et magno cratere deam. sed more sinistro
exagitata procul non intrat femina limen:
solis ara deae maribus patet. 'ite, profanae,'
clamatur, 'nullo gemit hic tibicina cornu.'
talia secreta coluerunt orgia taeda
Cecropiam soliti Baptae lassare Cotyton.
ille supercilium madida fuligine tinctum
obliqua producit acu pingitque trementis
attollens oculos; uitreo bibit ille priapo
reticulumque comis auratum ingentibus implet
caerulea indutus scutulata aut galbina rasa
et per Iunonem domini iurante ministro;
ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
armatum, cum iam tolli uexilla iuberet.
res memoranda nouis annalibus atque recenti
historia, speculum ciuilis sarcina belli.
nimirum summi ducis est occidere Galbam

(80-100)

ışıklar saçıyorsun şeffaf giysilerinle.
Bulaşıcı bir hastalıktan doğdu bu ayıp,
daha kimlere bulaşacak bakalım, nasıl bir koyunun uyuzu,
bir domuzun kepeği bütün sürüyü mahvederse,
üzüm üzüme nasıl baka baka kararırsa.

Gün gelir bu giysiden daha iğrenç bir şeyi göze alırsın;
çok aşağılık olmaz kimse birdenbire: Yavaş yavaş kabul ederler seni
evlerinde alınlarına uzun bantlar saranlar ve
boyunlarına çepeçevre gerdanlık takanlar,
Bona Dea'yı genç bir dişi domuzun oburluğuyla
ve koca bir şarap kabıyla yatıştıranlar;
ama törenin yanlış uygulanması yüzünden,
çok uzaklara sürülmüş kadın, artık bu eşiğe adımını atmıyor.
Tanrıçanın sunağı şimdi yalnız erkeklere açık.
"Gidin meşum kadınlar,"diye bağırır,
"çalmaz burada hiçbir borazan, hiçbir flüt."
Böyle gizlere hürmet ederdi Bacchus'un cümbüş meşalesi,
Atinalı Cotyton'u usandırırdı Baptalar.
Şu adam eğri bir iğne takmış uzatıyor,
ıslak isle boyanmış kaşını
ve gözlerini kırpıştıra kırpıştıra boyuyor;
öbürü müstehcen biçimli kadehten içki içiyor,
yaldızlı saç ağı kocaman bukleleriyle dolmuş,
mavi ekose ya da havsız yeşil-sarı giysisi içinde;
hizmetkâr, efendisi gibi Iuno'ya yemin etmekte.
O adamsa kızoğlan Otho'nun süsü aynayı tutuyor,
şu, Aurunca'lı Actor'un ganimetini,
bakarken kendisini birliklerine ilerlemelerini emreden
bir silahlı asker olarak gördüğü aynayı.
Yeni yıllıklara ve yakın tarihe geçmeli iç savaşın avadanlığı bu ayna!
Kuşkusuz, Galba'yı öldürmek için yürekli bir komutan gerekli,

et curare cutem, summi constantia ciuis
Bebriaci campis solium adfectare Palati
et pressum in faciem digitis extendere panem,
quod nec in Assyrio pharetrata Sameramis orbe
maesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
hic nullus uerbis pudor aut reuerentia mensae,
hic turpis Cybeles et fracta uoce loquendi
libertas et crine senex fanaticus albo
sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
gutturis exemplum conducendusque magister.
quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat
iam more superuacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
cornicini, siue hic recto cantauerat aere;
signatae tabulae, dictum 'feliciter,' ingens
cena sedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
o proceres, censore opus est an haruspice nobis?
scilicet horreres maioraque monstra putares,
si mulier uitulum uel si bos ederet agnum?
segmenta et longos habitus et flammea sumit
arcano qui sacra ferens nutantia loro
sudauit clipeis ancilibus.
    O pater urbis,
unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
haec tetigit, Gradiue, tuos urtica nepotes?
traditur ecce uiro clarus genere atque opibus uir,

(105-125)

ve cildine bakım göstermek; nasıl metanet sahibi yüce bir
yurttaşın göreviyse
Bebriacum ovalarında ganimet aramak,
ve parmaklarıyla ezilmiş ekmeği yüzüne sıvamak;
bunu ne sadaklar taşıyan Semiramis Asur dünyasında yaptı
ne de yas tutan Cleopatra, Actium'daki gemisinde.
Burada ne dil terbiyesi, ne de masa adabı kaldı.
Burada yalnızca Cybele misali, kırık sesle bayağı bir konuşma
özgürlüğü,
kutsal tapınmaların başrahibi, aksaçlı, esinli bir ihtiyar,
ender görülen, dikkate değer büyüklükte bir oburluk örneği
ve kiralanması gereken bir öğretmen var.
Peki ne bekliyorlar,
lüzumsuz bir et parçasını bir Frigya bıçağıyla parçalamanın artık
zamanı geldiğine göre?
Dört yüz bin sesterslik bir çeyiz verdi Gracchus bir
borazancıya,
ya da kim bilir hangi pirinç çalgıyla şarkı söyleyen bu adama;
belgeler imzalanıp "Tebrikler," dedikten sonra kalabalık,
masaya oturur, yeni gelin göğsüne yaslanır kocasının.
Ey soylu Romalılar, bize bir eleştirmen mi, yoksa bir kâhin mi
gerekli?
Daha çok korkabilir misin, daha büyük bir kıyamet belirtisi
düşünebilir misin,
bir kadın dana doğurursa, bir inek kuzu?
Kabartmalı kumaştan uzun giysiler giyip duvak taktı,
gizli muskasıyla kutsal kalkanları öne eğip vurarak taşıyan
ve gökten indiği söylenen pirinç kalkanlar altında terleyen o
adam, şimdi de!
Ey kentimizin Babası,
nerden bulaştı Latin çobanlarına böyle büyük bir günah?
Nerden musallat oldu, ey Gradivus, bu şehvet düşkünlüğü
torunlarına?
İşte, bak, parlak bir soydan gelen zengin bir adam, başka bir
adamla evlendiriliyor,

nec galeam quassas nec terram cuspide pulsas
nec quereris patri. uade ergo et cede seueri
iugeribus campi, quem neglegis.
'Officium cras
primo sole mihi peragendum in ualle Quirini.'
quae causa officii? 'quid quaeris? nubit amicus
nec multos adhibet.' liceat modo uiuere, fient,
fient ista palam, cupient et in acta referri.
interea tormentum ingens nubentibus haeret
quod nequeant parere et partu retinere maritos.
sed melius, quod nil animis in corpora iuris
natura indulget: steriles moriuntur, et illis
turgida non prodest condita pyxide Lyde,
nec prodest agili palmas praebere luperco.
uicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
lustrauitque fuga mediam gladiator harenam
et Capitolinis generosior et Marcellis
et Catuli Paulique minoribus et Fabiis et
omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
admoueas cuius tunc munere retia misit.
Esse aliquos manes et subterranea regna,
Cocytum et Stygio ranas in gurgite nigras,
atque una transire uadum tot milia cumba

(130-150)

ne miğferini sallayabilirsin, ne mızrağını toprağa
vurabilirsin,
ne de babana dert anlatabilirsin. Öyleyse,
var git yoluna, uzaklaş gözden çıkardığın vahşi Campus Martius'un
topraklarından.
"Yarın, şafakla, Quirinus vadisinde yerine getirmem
gereken bir işim var."
"Nasıl bir iş?" "Ne diye sorarsın?
Bir erkek arkadaşım koca alıyor,
ve pek az kişiyi davet ediyor."
Uzun yaşarsak, her şey ortada yapılacak,
halk günlük haberlerde de onlardan söz edilmesini isteyecek.
Bu arada, evlenenlere büyük bir bela musallat olacak,
çünkü boyun eğmeyi bilemeyecekler kocalarına,
doğurarak da ellerinde tutamayacaklar onları.
Gelgelelim doğa, bedendeki ruhlara
hiçbir adaletin veremeyeceği kadar iyi bir şey bahşeder,
ölüp gider ürün veremeyenler,
onlara ne Lyde'nin ilaç kutusundaki abartılı tatlar yarar sağlar,
ne de uzanıp çevik *lupercus*'un ellerini tutmak.
Ama, sırtına *tunica*'sını geçirmiş Gracchus'un üç dişli mızrağı
bu kötülük alâmetinin de üstesinden geldi;
gladyatör gibi hızla atıldı arenanın ortasına;
Gracchus, Capitolinus'lulardan, Marcellus'lardan
Catulus ve Paulus'un torunlarından ve Fabius'lardan,
ayrıca balkondaki tüm seyircilerden daha seçkin olan o adam;
ağını attığı gösteriyi düzenleyen patronunu da ayrı tutma o
soylulardan.
Ölü ruhların olduğuna, yeraltında krallıkların,
Styx'in taşkın sularında sandal sırıklarının, karakurbağaların
olduğuna,
bir tek hafif sandalla binlercesinin denizler aştığına,

nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lauantur.
sed tu uera puta: Curius quid sentit et ambo
Scipiadae, quid Fabricius manesque Camilli,
quid Cremerae legio et Cannis consumpta iuuentus,
tot bellorum animae, quotiens hinc talis ad illos
umbra uenit? cuperent lustrari, si qua darentur
sulpura cum taedis et si foret umida laurus.
illic heu miseri traducimur. arma quidem ultra
litora Iuuernae promouimus et modo captas
Orcadas ac minima contentos nocte Britannos,
sed quae nunc populi fiunt uictoris in urbe
non faciunt illi quos uicimus. et tamen unus
Armenius Zalaces cunctis narratur ephebis
mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
aspice quid faciant commercia: uenerat obses,
hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
indulsit pueris, non umquam derit amator.
mittentur bracae, cultelli, frena, flagellum:
sic praetextatos referunt Artaxata mores.

(155-170)

çocuklar bile inanmaz, henüz parayla yıkanmamışlarsa.
Ama sen gerçek olduğunu düşün bunların :
Curius ve iki Scipio ne hissederdi,
ne hissederdi Fabricius'un ve Camillus'un ruhu,
Cremera'daki lejyon ve Cannae'da yok edilmiş gençlik,
bunca cesur yürek ne hissederdi,
onların üstüne böylesine bir gölge düştükçe, buradan?
Temize çıkmak isterlerdi, meşalelerle birlikte kükürt verilseydi orada,
ve rutubetli defne dalları olsaydı.
Ne yazık, zavallı bir halde sürükleniyoruz oraya.
Oysa Iuverna kıyılarından ötelere kulaç atmıştık,
yeni zaptedilen Orcades'in ve kısa süren gecelerden
hoşnut olan Britannia'lıların ötesine;
ama şimdilerde, yenilgiye uğrattığımız kişiler bile yapmıyor,
zafer kazanmış halkımızın kentinde yapıp ettiklerini.
Tersine, anlatıp duruyorlar
bütün gençlerimizden daha yumuşak olan Armenialı Zalaces'in
tribunus'luğa nasıl şevkle verdiğini kendini.
Bak, yaptıkları ticarete: rehine olarak geliyorlar, burada insan oluyorlar.
Kentte daha uzun bir konukluk bahşetsen çocuklara, sevgileri asla tükenmez.
Pantolonlarını, bıçaklarını, dizginlerini, kamçılarını atarlar
böylece alır götürürler Romalı gençlerin âdetlerini Artaxata'ya.

Satura III

3. Yergi

Quamuis digressu ueteris confusus amici
laudo tamen, uacuis quod sedem figere Cumis
destinet atque unum ciuem donare Sibyllae.
ianua Baiarum est et gratum litus amoeni
secessus. ego uel Prochytam praepono Suburae;
nam quid tam miserum, tam solum uidimus, ut non
deterius credas horrere incendia, lapsus
tectorum adsiduos ac mille pericula saeuae
urbis et Augusto recitantes mense poetas?
Sed dum tota domus raeda componitur una,
substitit ad ueteres arcus madidamque Capenam.
hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae
(nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
Iudaeis, quorum cophinus fenumque supellex;
omnis enim populo mercedem pendere iussa est
arbor et eiectis mendicat silua Camenis),
in uallem Egeriae descendimus et speluncas
dissimiles ueris. quanto praesentius esset
numen aquis, uiridi si margine cluderet undas
herba nec ingenuum uiolarent marmora tofum.

NE İŞİM VAR BENİM ROMA'DA?

(5-20)

Eski bir dostumun ayrılışından allak bullak olduysam da,
ıssız Cumae'da ev kurup kendini
bir yurttaş olarak Sibylla'ya sunma kararını övgüyle
karşılıyorum.
Baiae'ın giriş kapısı Cumae, hoş bir kıyıda sevimli bir
sığınak.
Ben şahsen Subura'ya tercih ederim Prochyta'yı.
Çünkü bu kadar zavallı, bu kadar cins başka bir şey olabilir mi,
yangınlardan, art arda çöken evlerden ve bu berbat kentin,
binlerce tehlikesinden ve şairlerin Ağustos ayındaki şiir
okumalarından
dehşete kapılmanın kötü bir şey olmadığını sanmak kadar?
Ama, bütün evini dört tekerlekli yolculuk arabasına
yığmışken,
eski kemerli geçitte, ıpıslak Capena'da durdu.
Burada, Numa'nın geceleri sevgilisiyle buluştuğu yerde,
artık kutsal kaynağın korusu ve tapınakları kiralanıyordu,
bütün eşyası sepet ve kuru etten ibaret Yahudilere.
(Çünkü her ağacın halka ücret ödemesi buyrulmuştu;
Musalar kapı dışarı edildiğinde, ormanlar dilenciliğe çıkar).
Egeria vadisine iniyorum, gerçeğine benzemeyen mağaralara.
Nasıl tanrısal bir güçle dolardı ılıcalar
suları otlarla yemyeşil çevrelenseydi
ve mermer, bozulmamış sünger taşının ırzına geçmeseydi!

Hic tunc Vmbricius ‘quando artibus’ inquit ‘honestis
nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
res hodie minor est here quam fuit atque eadem cras
deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
ire, fatigatas ubi Daedalus exuit alas,
dum noua canities, dum prima et recta senectus,
dum superest Lachesi quod torqueat et pedibus me
porto meis nullo dextram subeunte bacillo.
cedamus patria. uiuant Artorius istic
et Catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt,
quis facile est aedem conducere, flumina, portus,
siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
et praebere caput domina uenale sub hasta.
quondam hi cornicines et municipalis harenae
perpetui comites notaeque per oppida buccae
munera nunc edunt et, uerso pollice uulgus
cum iubet, occidunt populariter; inde reuersi
conducunt foricas, et cur non omnia? cum sint
quales ex humili magna ad fastigia rerum
extollit quotiens uoluit Fortuna iocari.

(25-40)

Tam bu sırada Umbricius "Mademki onurlu sanatçılar
için," der,
"hiç yer kalmadı bu kentte, emeklerin hiç değeri yok,
para dünden daha az olduğuna,
yarın da bu azıcık paradan bir şeyler kırpacağına göre,
Daedalus'un yorgun kanatlarını çıkardığı yere gitmeyi
düşünüyorum,
saçlarıma yeni yeni kırlar düşerken, yaşlılığın başında bana
yakışırken,
evirip çevireceği bir şeyi kalmamışken Laches'in,
hâlâ bastonsuz ayaklarımın üzerinde dururken,
kalkıp gidelim bu memleketten, Artorius'la Catulus
yaşasın orada, siyahı beyaza döndürenler kalsın,
su taşkınlarını boşaltmak, odun yığınlarına ceset taşımak için
tapınağı, nehirleri ve limanları müteahhide vermenin,
ve hükümran bir kargının altında
bir kelleyi satılığa çıkarmanın kolay geldiği o insanlar.
Bir zamanlar boru çalan ve eyalet arenasının değişmez
yoldaşları olan,
ve her kasabanın şişik yanaklarından tanıdığı bu zatlar,
şimdi gladyatör dövüşleri düzenliyorlar
ve halkın "Öldür" dediğini halkça öldürüyorlar,
sonra da dönüşte lağım çukurları için anlaşma yapıyorlar.
Bunlar, kader tanrıçasının canı eğlenmek istediğinde,
yeryüzünün en aşağılık yerlerinden,
en yüksek tepelerine çıkarttığı insanlar olduğuna göre,
neden her şeyi yapmasınlar ki?

Quid Romae faciam? mentiri nescio; librum,
si malus est, nequeo laudare et poscere; motus
astrorum ignoro; funus promittere patris
nec uolo nec possum; ranarum uiscera numquam
inspexi; ferre ad nuptam quae mittit adulter,
quae mandat, norunt alii; me nemo ministro
fur erit, atque ideo nulli comes exeo tamquam
mancus et extinctae corpus non utile dextrae.
quis nunc diligitur nisi conscius et cui feruens
aestuat occultis animus semperque tacendis?
nil tibi se debere putat, nil conferet umquam,
participem qui te secreti fecit honesti.
carus erit Verri qui Verrem tempore quo uult
accusare potest. tanti tibi non sit opaci
omnis harena Tagi quodque in mare uoluitur aurum,
ut somno careas ponendaque praemia sumas
tristis et a magno semper timearis amico.

Quae nunc diuitibus gens acceptissima nostris
et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
nec pudor obstabit. non possum ferre, Quirites,
Graecam urbem. quamuis quota portio faecis Achaei?
iam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes

(45-60)

"Ne işim var benim Roma'da? Yalan söylemeyi bilmem,
kötü kitapları övmeyi, bir nüshasını istemeyi beceremem;
yıldız hareketlerinden anlamam;
bir adamın babasının cenaze töreni için vaatte bulunmayı
ne isterim, ne de yapabilirim,
kurbağaların iç organlarını hiç incelemedim;
âşığının geline gönderdiği hediyeleri ve söylediği sözleri
taşıma işi
başkalarının olsun; hiç kimse hırsız olamaz
benim yardımımla, bu yüzden kimsenin hizmetkârı olamam;
kötürüm, çolak, işe yaramaz bir gövde gibiyim.
Kim saygınlık kazanabilir günümüzde
birinin suç ortağı olmadıkça, çılgın ruhu
hiçbir zaman söylenmemesi gereken sırlarla onu yakıp
tutuşturmadıkça?
Masum bir sırrına seni ortak eden,
hiç düşünmez sana borçlu olduğunu
hiçbir zaman bir armağan vermez:
Verres istediği zaman kendisini suçlayan adamı sever.
Sakın, karanlık Tagus'un bütün kumu
ve denizde yuvarlanıp duran altını seni uykundan edecek
ve pişman olup bir kenara iteceğin armağanları alacak kadar
sana değerli gelmesin!
Her zaman kork yüksek mevkideki dostlarından !

"Şimdi hızla, bizim zenginlerimize çok değerli gelen bir
soydan,
benim de özellikle sakınıp kaçtığım kişilerden söz açacağım,
bundan da hiç utanç duymayacağım. Bir Yunan Romasına
dayanamam, ey Romalılar; yine de payınıza
ne büyük bir parça düştü, değil mi, safkan Acha'lardan?
Nicedir Suriyedeki Orontes, Tiberis'e dökülmekte;

et linguam et mores et cum tibicine chordas
obliquas nec non gentilia tympana secum
uexit et ad circum iussas prostare puellas.
ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
et ceromatico fert niceteria collo.
hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis,
Esquilias dictumque petunt a uimine collem,
uiscera magnarum domuum dominique futuri.
ingenium uelox, audacia perdita, sermo
promptus et Isaeo torrentior. ede quid illum
esse putes. quemuis hominem secum attulit ad nos:
grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
augur, schoenobates, medicus, magus, omnia nouit
Graeculus esuriens: in caelum iusseris ibit.
in summa non Maurus erat neque Sarmata nec Thrax
qui sumpsit pinnas, mediis sed natus Athenis.

(65-80)

hem diliyle, hem âdetleriyle, hem de flütüyle birlikte
eğri harp tellerini, ulusal teflerini de yanlarında getirdiler,
vesikalı kızları Circus'ta fuhuşa çıkardılar.
Gidin oraya, renkli işlemeli çatkılar takan yabancı fahişelerden
hoşlananlar!
Senin o köylün, ey Romalı, şimdi Yunanvari ayakkabılar
giyiyor,
ve yağla sıvanmış boynunda zafer nişanı taşıyor.
Biri soylu Sicyon'dan, öbürü terk edilmiş Amydon'dan
bu Andros'tan, şu Samos'tan, şu da Tralles ya da
Alabanda'dan,
Esquilia'nın ve adını sepetçi söğüdünden alan tepenin yolunu
tutuyorlar,
büyük evlerin gözdeleri, gelecekte o evlerin efendisi olmak
üzere.
Hızlı çalışan bir kafa, gözü dönmüş bir yüzsüzlük
konuşurken hazırcevap, Isaeus'tan daha hızlı:
Konuş, şu adam neyin nesidir dersin?
Yanında istediğin bir karakteri de bize getirmiştir:
dilbilgisi ve edebiyat öğretmeni,
söylev öğretmeni, geometrici, ressam, spor eğitmeni,
kuşbilici, ip cambazı, sihirbaz doktor: her şeyi bilir,
açlıktan ağzı kokan Yunancık; emretsen, göğe bile çıkar.
Sonuçta, kanatlarını takan kişi ne bir Maurus,
ne Sarmatyalı, ne de Trakyalı; Atina'nın göbeğinde doğmuş
biri.

"Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
signabit fultusque toro meliore recumbet,
aduectus Romam quo pruna et cottana uento?
usque adeo nihil est quod nostra infantia caelum
hausit Auentini baca nutrita Sabina?
"Quid quod adulandi gens prudentissima laudat
sermonem indocti, faciem deformis amici,
et longum inualidi collum ceruicibus aequat
Herculis Antaeum procul a tellure tenentis,
miratur uocem angustam, qua deterius nec
ille sonat quo mordetur gallina marito?
haec eadem licet et nobis laudare, sed illis
creditur. an melior cum Thaida sustinet aut cum
uxorem comoedus agit uel Dorida nullo
cultam palliolo? mulier nempe ipsa uidetur,
non persona, loqui: uacua et plana omnia dicas
infra uentriculum et tenui distantia rima.
nec tamen Antiochus nec erit mirabilis illic
aut Stratocles aut cum molli Demetrius Haemo:
natio comoeda est. rides, maiore cachinno
concutitur; flet, si lacrimas conspexit amici,
nec dolet; igniculum brumae si tempore poscas,
accipit endromidem; si dixeris "aestuo," sudat.
non sumus ergo pares: melior, qui semper et omni
nocte dieque potest aliena sumere uultum

(85-105)

"Ben bu adamların erguvan renkli giysilerinden
kaçmayayım mı yani?
O benden önce imzasını atıp benimkinden
daha iyi bir sedire yaslanıp uzanacak, ha,
mürdümeriği ve incir getiren bir rüzgârla
Roma'ya sürüklenip gelmiş şu adam, öyle mi?
Sabin zeytiniyle beslenen bebekliğimiz
şimdiye kadar boşuna mı kaldı Avantinus göklerinde?
"Dahası, ne iştir, yağcılıkta üstüne olmayan bu halkın
kara cahil bir adamın konuşmasını,
ve çirkin bir dostun suratını övmesi,
sıska birinin uzun boynunu, Antaeus'u tutup kaldıran
Hercules'in adaleli boğazıyla kıyaslaması,
kocasının gagaladığı tavuğun çıkardığı sesten
daha da kötü, boğuk bir sese hayranlık duyması.
Bütün bunları biz de övebiliriz elbet, ama bizde onlara
inanılıyor da.
Yoksa daha mı iyi, bir komedyenin Thais rolünü
ya da bir zevceyi oynaması, ya da pelerinsiz bir Yunan kızını?
Sahiden bir kadın konuşuyormuş sanırsın, maskesi değil de;
boş ve müstehcen her şeyi söylersin,
karnının altından, ince, ayrık bir yarıktan.
Ama ülkelerinde ne Antiochus olağanüstüdür,
ne Stratocles, ne de yumuşak Haemus'la Demetrius:
Gülünç bir kuşak. Sen gülsen,
kendisi daha büyük bir kahkaha patlatır;
ağlar, ama keder duymaz,
arkadaşının gözyaşlarını görünce;
kış ortasında bir kıvılcım istesen
abasını üstüne geçirir;
"Sıcaktan yanıyorum," desen, adama ter basar.
Öyleyse, aynı katın ehli değiliz: o daha iyi,
o hep hazır, sabah akşam
yüzü bir başkasının yüzünü alır;

a facie, iactare manus laudare paratus,
si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
"Praeterea sanctum nihil est ab inguine tutum,
non matrona laris, non filia uirgo, nec ipse
sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
horum si nihil est, auiam resupinat amici.
[scire uolunt secreta domus atque inde timeri.]
et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
gymnasia atque audi facinus maioris abollae.
Stoicus occidit Baream delator amicum
discipulumque senex ripa nutritus in illa
ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis uel Diphilus aut Hermarchus,
qui gentis uitio numquam partitur amicum,
solus habet. nam cum facilem stillauit in aurem
exiguum de naturae patriaeque ueneno,
limine summoueor, perierunt tempora longi
seruitii; nusquam minor est iactura clientis.
"Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
currere, cum praetor lictorem inpellat et ire
praecipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
ne prior Albinam et Modiam collega salutet?

(110-130)

ellerini kaldırıp övgüler sunabilir
arkadaşı şöyle bir geğirip düzgün işese,
ya da altın leğeni tersyüz olup tıp tıp etse.
"Dahası, hiçbir şey kutsal değil onun için,
kasığından kurtulamaz,
ne ailenin hanımı, ne bakire kızı,
ne de henüz sakalı çıkmamış damadı,
bugüne değin bozulmamış oğlu;
bunların hiçbiri yoksa, sırtüstü yatırır arkadaşının
büyükanasını.
(bilmek isterler evin sırlarını, ve böylece kendilerinden korku
duyulmasını.)
Değil mi ki Yunanlılardan söz açtım, *gymnasium*larını bir
kenara bırakıyorum;
büyük bir kodamanın cinayetini işittim.
Yaşlı, ihbarcı bir Stoacı arkadaşı ve öğrencisi Barea'yı öldürdü,
Gorgon'un kanatlı atının kayıp düştüğü o kıyıda doğmuştu.
Hiçbir Romalıya burada yer yok, bir Protogenes'in,
bir Diphilus'un ya da Hermarchus'un hüküm sürdüğü yerde,
Yunanlı soyundan gelen bir kusurla,
arkadaşını asla paylaşmaz, yalnız kendisi sahip olur.
Çünkü kolayca duyan bir kulağa kendi doğasının
ve yurdunun zehrinden bir zerre damlarsa,
kovulurum eşikten, uzun esirliğimin yılları boşa gitmiş olur;
hiçbir yerde ev halkından biri gemiden bu kadar kolay atılmaz.
"Ayrıca, kendimizi kandırmayalım,
yoksul bir adamın Roma'da ne görevi, ne değeri var ki,
gün ışımadan önce togası içinde koşuşturmaktan sancılansa
bile,
praetor'un baltacısını itip kakarak tez adımlarla gitmesini
buyurduğu için,
meslektaşı kendinden önce selamlamasın diye
çoktan uyanmış olan çocuksuz bayanlar Albina ile Modia'yı?

diuitis hic seruo cludit latus ingenuorum
filius; alter enim quantum in legione tribuni
accipiunt donat Caluinae uel Catienae,
ut semel aut iterum super illam palpitet; at tu,
cum tibi uestiti facies scorti placet, haeres
et dubitas alta Chionen deducere sella.
da testem Romae tam sanctum quam fuit hospes
numinis Idaei, procedat uel Numa uel qui
seruauit trepidam flagranti ex aede Mineruam:
protinus ad censum, de moribus ultima fiet
quaestio. "quot pascit seruos? quot possidet agri
iugera? quam multa magnaque paropside cenat?"
quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
tantum habet et fidei. iures licet et Samothracum
et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
creditur atque deos dis ignoscentibus ipsis.

"Quid quod materiam praebet causasque iocorum
omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
si toga sordidula est et rupta calceus alter
pelle patet, uel si consuto uolnere crassum
atque recens linum ostendit non una cicatrix?
nil habet infelix paupertas durius in se
quam quod ridiculos homines facit. 'exeat' inquit,
'si pudor est, et de puluino surgat equestri,
cuius res legi non sufficit, et sedeant hic
lenonum pueri quocumque ex fornice nati,
hic plaudat nitidus praeconis filius inter

(135-155)

Özgür doğanların oğulları burada zenginin kölesinin
solundan yürür;
çünkü bu köle *tribunus*'un lejyonunda ne kadar mal kaldırmışsa,
onu Calvina ile Catiena'ya sunar,
kadınlardan birinin üzerinde bir iki kez gidip gelsin diye.
Sense, giyinik bir fahişenin yüzünden hoşlandığında,
donakalıp Chione'yi soylu sandalyesinden kaldırmak için
tereddüt edersin.
Bir tanık ver Roma'ya, Idalı tanrıçanın konuğu kadar
saygıdeğer; ya Numa gösterecektir kendini
ya da alev alev yanan tapınağında
titreyip duran Minerva'yı kurtaran;
İlk soru servetiyle ilgili, sonuncusu karakteri üzerine:
'Kaç köle besliyor? Kaç dönüm arazisi var?
ne kadar çok yemek yiyor ve ne kadar büyük bir tabaktan?'
İnsanların kasasında ne kadar para varsa,
uyandırdığı güven de o kadardır.
Samothrace'nin ve bizim tanrıların sunakları önünde yeminler
etse de,
hor gördüğüne inanılır yine de yoksul adamın
yıldırımları da, tanrıları da; tanrılar bağışlasa bile onu.

"Dahası, nasıl olur da bu zavallı adam
alay konusu ve alay nedeni olmaz ki,
pelerini yırtık ve kirliyse,
togası birazcık pislenmişşe, ayakkabısının tekinin
derisi parçalanıp açılmışsa,
kaba ve yeni bir iplik yırtığını kapadığı halde,
birden çok gediği meydana çıkarıyorsa?
Şanssız yoksulluğun özünde daha çetin hiçbir şey yoktur,
insanları gülünç kılmaktan başka. 'Çıksın,' der,
'çok ayıp, süvarinin minderinden kalksın,
onun maaşı yasaya yetmez, burada otursunlar
genelevin tekinde doğmuş olan pezevengin çocukları;
temiz tellalın oğlu alkışlasın burada,

pinnirapi cultos iuuenes iuuenesque lanistae."
sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
quis gener hic placuit censu minor atque puellae
sarcinulis inpar? quis pauper scribitur heres?
quando in consilio est aedilibus? agmine facto
debuerant olim tenues migrasse Quirites.

"Haut facile emergunt quorum uirtutibus obstat
res angusta domi, sed Romae durior illis
conatus: magno hospitium miserabile, magno
seruorum uentres, et frugi cenula magno.
fictilibus cenare pudet, quod turpe negabis
translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam
contentusque illic Veneto duroque cucullo.

"Pars magna Italiae est, si uerum admittimus, in qua
nemo togam sumit nisi mortuus. ipsa dierum
festorum herboso colitur si quando theatro
maiestas tandemque redit ad pulpita notum
exodium, cum personae pallentis hiatum
in gremio matris formidat rusticus infans,
aequales habitus illic similesque uidebis
orchestram et populum; clari uelamen honoris
sufficiunt tunicae summis aedilibus albae.
hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus
quam satis est interdum aliena sumitur arca.

(160-180)

gladyatörün ve eğiticisinin şık oğullarının arasında;
bize ayrı oturma yerleri tayin eden,
aslı astarı olmayan hayali işte böyle Otho'nun.
Azıcık serveti bir genç kızın çeyizine
denk düşmeyen kim damat olarak onaylanır?
Hangi yoksul mirasa kaydedilir?
Ne zaman belediye başkanına danışman olabilir?
Uzun süre önce göç etmek zorunda kaldı Romalılar,
bölük bölük, beş parasız !
"Yükselmeleri kolay değil bunların, evlerindeki geçim
darlığı
yeteneklerini engellerken, ama daha zordur
Roma'da emek harcamak başka yerlerden.
Harap bir mesken çok pahalı, çok pahalı,
kölelerin karınları, idareli bir yemek bile çok pahalı.
Kilden tabaklarda yemek utanç verir, ancak
birdenbire Mars ya da Sabin masasına taşınırsa,
utanç verdiğini inkâr eder,
ve hoşnut olur orada kaba saba, mavimtrak bir başlıktan.
"Gerçeği söylemek gerekirse, İtalya'nın büyük bölümünde
hiç kimse ölünceye dek toga giymez. Bayram günlerinde bile,
çimenli tiyatroda kahramanlık piyesi oynandığında,
ve teşrif ettiğinde en sonunda çok bilinen bir fars sahneye,
annesinin kucağındaki köylü çocuğu
kilden, renkli maskenin yarı açık ağzından korkup
büzüldüğünde,
orada, taşra senatörlerinin ve halkın
birbirine benzer, tek tip giyinmiş olduğunu görürsün;
saygıdeğer belediye memurları, seçkin görevlerinin
giysisi olan beyaz *tunica*'larıyla yetinirler.
Roma'da ise, adamlar şık giyinirler güçlerini aşarak,
burada, kimi zaman yeterinden çok para
kotarılır bir başkasının kasasından.

commune id uitium est: hic uiuimus ambitiosa
paupertate omnes. quid te moror? omnia Romae
cum pretio. quid das, ut Cossum aliquando salutes,
ut te respiciat clauso Veiiento labello?
ille metit barbam, crinem hic deponit amati;
plena domus libis uenalibus: accipe et istud
fermentum tibi habe. praestare tributa clientes
cogimur et cultis augere peculia seruis.
"Quis timet aut timuit gelida Praeneste ruinam
aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis aut
simplicibus Gabiis aut proni Tiburis arce?
nos urbem colimus tenui tibicine fultam
magna parte sui; nam sic labentibus obstat
uilicus et, ueteris rimae cum texit hiatum,
securos pendente iubet dormire ruina.
uiuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
nocte metus. iam poscit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant:
tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis,
ultimus ardebit quem tegula sola tuetur
a pluuia, molles ubi reddunt oua columbae.
lectus erat Cordo Procula minor, urceoli sex

(185-200)

İşte ortak kusurumuz, burada hepimiz
kurum kurum bir yoksulluk yaşıyoruz.
Uzun lafın kısası, Roma'da her şeyin bir fiyatı var.
Arasıra Cassus'u selamlamak için ne verirsin
ya Veiento'nun sana selam vermesi için, dudağını bile
kıpırdatmadan?
Şu adam sevgilisinin sakalını kesiyor, buysa bir buklesini adıyor.
Ev satılık çörek dolu; parasını öde, senin olsun şu çörek:
biz ev halkı olarak vergi vermeye zorlanıyoruz
ve terbiye edilmiş köleleri küçük tasarruflarla donatmaya.
"Kim korkar, kim korkmuş buzlu Praeneste'de bir
yıkıntıdan
ya da sık ağaçlı dorukların arasında
kurulmuş Volsi'de evinin yıkılıp gideceğinden,
ya da gösterişsiz Gabii'de, sırtını dağa vermiş Tibur'da?
Bizse büyük bölümü yıkıldı yıkılacak bir flütçüye dayanmış bu
kentte yaşıyoruz;
böyle engel oluyor çünkü evin kâhyası kayıp giden viranelere,
eski duvarların çatlağını örtünce de,
yukardan sarkan kırık dökük tavan altında,
ev sakinlerine endişesiz uyumalarını buyuruyor.
Hiçbir yangın felaketinin, hiçbir gece tasasının
olmadığı bir yerde yaşamam gerekir. Yan komşum Ucalegon
kâh su ister, kâh ufak tefekleri karşıya taşır,
kâh evinin üçüncü katında duman tüter,
ama senin haberin bile olmaz bundan. Çünkü heyecan en alt
basamaklarda başlarsa,
sadece kiremitlerin yağmurdan koruduğu o son adam da yanar
tatlı kumruların yumurtalarını bıraktığı yerde.
Zavallı komşum Codrus'un cüce bir yatağı var karısı
Procula'ya vereceği,

ornamentum abaci, nec non et paruulus infra
cantharus et recubans sub eodem marmore Chiron,
iamque uetus Graecos seruabat cista libellos
et diuina opici rodebant carmina mures.
nil habuit Cordus, quis enim negat? et tamen illud
perdidit infelix totum nihil. ultimus autem
aerumnae cumulus, quod nudum et frusta rogantem
nemo cibo, nemo hospitio tectoque iuuabit.

"Si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
pullati proceres, differt uadimonia praetor.
tum gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
ardet adhuc, et iam accurrit qui marmora donet,
conferat inpensas; hic nuda et candida signa,
hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polycliti,
haec Asianorum uetera ornamenta deorum,
hic libros dabit et forulos mediamque Mineruam,
hic modium argenti. meliora ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus et merito iam
suspectus tamquam ipse suas incenderit aedes.

"Si potes auelli circensibus, optima Sorae
aut Fabrateriae domus aut Frusinone paratur
quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
hortulus hic puteusque breuis nec reste mouendus
in tenuis plantas facili diffunditur haustu.
uiue bidentis amans et culti uilicus horti

(205-225)

mermer masasının süsü altı testi, aşağısında küçücük bir çömlek
altında destek sağlayan at adam Chiron;
ve bir sandık Yunanlıların çok eski kitaplarını koruyan,
içlerindeki tanrısal ezgileri okuma yazması olmayan farelerin kemirdiği.
Codrus'un hiçbir şeyi yoktu, kim ne diyebilir?
Ama o yangında bu hiçbir şeyini de yitirdi zavallı. Anadan doğma kaldı,
yalvardı yakardı ama hiç kimse ona ne bir barınak ne de bir parça yiyecek getirdi."

"Asturicus'un muhteşem evi darmadağın olur,
evin hanımının saçı başı dağılır da
soylular karalar giyerse, *praetor* kefaleti başka güne erteler.
Kimi zaman kenti saran afetlerden yakınır dururuz,
kimi zaman nefret ederiz yangından.
Hâlâ yanıyor ev, koşup geliyor mermerler armağan eden,
yapı malzemeleri için bağışta bulunan adamın biri; şu, çıplak ve parlak heykeller,
şu, Euphranor ile Polyclitus'un ünlü bir eserini,
şu, Asia tanrılarının eski heykellerini,
şu, kitaplar, kitap dolapları ve ortasına Minerva'yı,
şuysa ağır bir gümüş tabak bağışlayacak.
Daha iyisini ve çok daha fazlasını yerine koyacak
Persicus, çocuksuz erkeklerin en gösterişlisi
ve haklı olarak, kendi evi yanmış gibi kaygılanan adam.

"Kendini kurtarabilirsen Circus'taki oyunlardan,
Sora'da, Fabrateria'da ya da Frusino'da en iyi evi satın alırsın,
şimdilerde Roma'da bir yıllığına kiraladığın
karanlık bir delik kadar büyük.
Küçük bir bahçen olur orada,
su çekmeni bile gerektirmeyen sığ bir kuyun,
körpe bitkileri kolayca sularsın.
Yaşa orada, çapanın sevgilisi, bakımlı bir bahçenin

unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
est aliquid, quocumque loco, quocumque recessu,
unius sese dominum fecisse lacertae.

"Plurimus hic aeger moritur uigilando (sed ipsum
languorem peperit cibus inperfectus et haerens
ardenti stomacho); nam quae meritoria somnum
admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
inde caput morbi. raedarum transitus arto
uicorum in flexu et stantis conuicia mandrae
eripient somnum Druso uitulisque marinis.
si uocat officium, turba cedente uehetur
diues et ingenti curret super ora Liburna
atque obiter leget aut scribet uel dormiet intus;
namque facit somnum clausa lectica fenestra.
ante tamen ueniet: nobis properantibus obstat
unda prior, magno populus premit agmine lumbos
qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro
alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
pinguia crura luto, planta mox undique magna
calcor, et in digito clauus mihi militis haeret.

"Nonne uides quanto celebretur sportula fumo?
centum conuiuae, sequitur sua quemque culina.
Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
inpositas capiti, quas recto uertice portat
seruulus infelix et cursu uentilat ignem.
scinduntur tunicae sartae modo, longa coruscat

(230-250)

kâhyası olarak, yüz Pythagoras'çıya ziyafet çekebilirsin.
İyi şeydir bir kertenkelenin efendisi olmak,
her nerede, hangi ücra köşede olursa olsun.
"Buradaysa, nice hasta kişi uykuya hasret ölüp gider
(evet, takatsizliğin nedeni, yanan midede sindirilmeden kalan
yiyecektir),
hangi kiralık odada doğru dürüst uyunabilir ki?
Büyük servetlerle uyunur Roma kentinde.
Hastalığın kaynağı burdadır. Arabaların
mahallenin sıkışık, dolambaçlı sokaklarından geçişi
ve önleri tıkanınca davar tüccarlarının bağırışları
Drusus'u ve ayıbalıklarını uykusundan eder.
Görev çağırırsa, kalabalığı yara yara götürülür zengin,
uçarcasına ilerler kocaman Liburna arabası içinde.
Arabada giderken ya okur, ya yazar, ya da uyur,
çünkü uyku getirir kapalı pencereli tahtırevan.
Yine de bizden önce varır pürtelaş koşuşturup,
bizse geçip gidemeyiz önümüzdeki kalabalıktan,
arkamızdan yüklenen kalabalık belimizi ezer,
biri dirsek vurur, öbürü sert bir sırıkla dürtükler,
bir başkası başımıza çalar kütüğü, öbürü şarap fıçısını indirir.
Semiz bacaklarım çamura batmış, derken
dört yandan dev bir ayağın tabanı çiğner beni,
ve bir askerin postal çivisi ayak parmağıma çakılır.
"Görmüyor musun, nasıl duman çıkıyor yiyecek
sepetinden?
Yüz konuk, her birini kendi nevalesi izliyor.
Bunca koca tabağı güçbela taşırken Corbulo,
onca nevaleyi başının üstünde bağlamadan götürüyor
talihsiz kölecik, koşuştururken ateşi de yelpazeliyor.
Daha yeni onarılmış gömleği yırtılıyor, bir kütük sallanıyor

serraco ueniente abies, atque altera pinum
plaustra uehunt; nutant alte populoque minantur.
nam si procubuit qui saxa Ligustica portat
axis et euersum fudit super agmina montem,
quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
inuenit? obtritum uolgi perit omne cadauer
more animae. domus interea secura patellas
iam lauat et bucca foculum excitat et sonat unctis
striglibus et pleno componit lintea guto.
haec inter pueros uarie properantur, at ille
iam sedet in ripa taetrumque nouicius horret
porthmea nec sperat caenosi gurgitis alnum
infelix nec habet quem porrigat ore trientem.

"Respice nunc alia ac diuersa pericula noctis:
quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris
uasa cadant, quanto percussum pondere signent
et laedant silicem. possis ignauus haberi
et subiti casus inprouidus, ad cenam si
intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
nocte patent uigiles te praetereunte fenestrae.
ergo optes uotumque feras miserabile tecum,
ut sint contentae patulas defundere pelues.

(255-275)

yük arabasında atların çektiği, bir başka araba
çam ağacı taşıyor, ağaç sallanıyor yukarda herkesin
yüreğini hoplatıp,
çünkü bir düşse Liguria'dan gelen mermeri taşıyan dingil,
tepetaklak olup kalabalığın üstüne boşalsa,
ne kalır geriye gövdelerden? Kim bulur kemiklerini?
Yok olup gider ayaklar altında cesedi yoksulun
tıpkı ruhu gibi. Bu arada keyfi tıkırında ev halkı
tabakları yıkar, üfleyerek fırının ateşini canlandırır,
yağlı satırları takırdatır durur,
dolu yağ şişesiyle keten kumaşları düzeltir.
Bu işler türlü biçimde köle çocuklar arasında
dönüp dururken, efendi hâlâ kıyıda oturur,
yeni gelen çirkin kayıkçının tüylerini diken diken eder,
zavallı, talihsiz kayıkçı ne karanlık akıntıda bir geçit umabilir,
ne de ağzını açıp kaç para isteyeceğini söyler.

"Şimdi bak, gece neler açar insanın başına:
Başlara kiremitlerin düştüğü damlar bak ne kadar yüksek,
kaç kez düşer çatlamış, yarılmış saksılar
pencerelerden, nasıl olanca ağırlığıyla çarpıp
dilimleyip ufalarlar kaldırımı. Kendini işsiz güçsüz yerine
koyabilir;
beklenmedik bir kazayı göremeyen biri olduğunu
düşünebilirsin,
akşam yemeğine vasiyetnameni bırakmadan gidersen:
gerçekten, gece sen geçerken, ne kadar açık pencere varsa,
o kadar da ölüm tehlikesi var demektir.
Öyleyse, dua et ve içinde sessiz bir duacı taşı merhamet
uyandıran,
geniş leğenlerini boşaltmaktan keyif alsınlar, diye.

"Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus:
[ergo non aliter poterit dormire; quibusdam]
somnum rixa facit. sed quamuis inprobus annis
atque mero feruens cauet hunc quem coccina laena
uitari iubet et comitum longissimus ordo,
multum praeterea flammarum et aenea lampas;
me, quem luna solet deducere uel breue lumen
candelae, cuius dispenso et tempero filum,
contemnit. miserae cognosce prohoemia rixae,
si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
stat contra starique iubet. parere necesse est;
nam quid agas, cum te furiosus cogat et idem
fortior? "unde uenis" exclamat, "cuius aceto,
cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
sutor et elixi ueruecis labra comedit?
nil mihi respondes? aut dic aut accipe calcem.
ede ubi consistas: in qua te quaero proseucha?"
dicere si temptes aliquid tacitusue recedas,
tantumdem est: feriunt pariter, uadimonia deinde
irati faciunt. libertas pauperis haec est:
pulsatus rogat et pugnis concisus adorat
ut liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

"Nec tamen haec tantum metuas; nam qui spoliet te
non derit clausis domibus postquam omnis ubique
fixa catenatae siluit compago tabernae.
interdum et ferro subitus grassator agit rem;
armato quotiens tutae custode tenentur

(280-305)

"Sarhoş ve kabadayı, nasılsa hiç adam öldürmemiş biri
işkence çeker, kâh yüzüne, kâh sırtına yaslanan,
gece vakti arkadaşına ağlayıp sızlanan Pelida'ya dayanır,
(başka türlü uyku girmez gözüne: Kimisine uyku getirir kavga)
ama yaşından ötürü dünya umrunda olmasa
ve şaraptan kanı kaynasa bile, bu adamdan uzak durur,
kırmızı pelerinden ve uzun bir sıra oluşturan maiyetten,
ayrıca bir sürü meşaleden ve bronz lambadan
uzak durulmasını buyurandan sakınır;
oysa küçümser, ayışığının ya da fitilini
idareli kullanıp tam ayarladığı
kandilin ölü ışığının eşliğinde eve dönen beni.
Anla, ne perişan bir kavganın başladığını,
buna kavga denirse tabii,
sen vurduğunda, dayak yiyen ben olurum.
Karşımda durup kalkmamı buyurur: İtaat etmeyip de ne
yapacaksın,
daha çılgın ve daha güçlü biri seni zorladığında?
"Nerelisin?" diye höykürür, "kimin içeceğiyle
kimin fasulyesiyle şişiniyorsun? Hangi kundura tamircisi
seninle pırasaları kıtır kıtır yiyor, iğdiş edilmiş koçun
pişmiş kellesini?
Bir şey demeyecek misin? Ya konuş ya da yollan.
Söyle nerde mekân tuttun; seni hangi havrada bulabilirim?
Bir şey söylemeye kalkışsan da, susup geri çekilsen de,
fark etmez: aynı darbeyi yersin, bir de kızıp kefalet alırlar.
Yoksulun özgürlüğü budur: Dövülünce
talepte bulunur, yumruklardan mahvolunca yakarır,
birkaç dişiyle eve dönmesine izin verilsin, diye.

"Seni korkutacak şeyler sadece bunlar değil:
Çünkü seni soyacak adam, evler kapanıp da
bütün dükkânlar her yanda zincirlenip
ek yerleri sıkıca kenetlendikten sonra
sessizliğe gömüldüğünde, gözünün yaşına bakmaz.
Belki de haydutun teki bir demirle sorunu çabucak çözüverir.

et Pomptina palus et Gallinaria pinus,
sic inde huc omnes tamquam ad uiuaria currunt.
qua fornace graues, qua non incude catenae?
maximus in uinclis ferri modus, ut timeas ne
uomer deficiat, ne marra et sarcula desint.
felices proauorum atauos, felicia dicas
saecula quae quondam sub regibus atque tribunis
uiderunt uno contentam carcere Romam.
"His alias poteram et pluris subnectere causas,
sed iumenta uocant et sol inclinat. eundum est;
nam mihi commota iamdudum mulio uirga
adnuit. ergo uale nostri memor, et quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
me quoque ad Heluinam Cererem uestramque Dianam
conuerte a Cumis. saturarum ego, ni pudet illas,
auditor gelidos ueniam caligatus in agros."

(310-320)
Pomtinus bataklıkları ve Gallinaria çam ormanı
ne zaman silahlı bir bekçiye emanet edilse
ta oralardan Roma'ya, balık havuzuna gelir gibi akın ederler.
Ağır zincirler hangi ocakta, hangi örsle dövülmez ki?
Demirimiz daha çok zincir yapımında kullanıldı, öyle ki
insan korkar sabanlara yetişmeyecek diye, çapaya ve kazmaya.
Atalarımızın atalarına ve yaşadıkları yüzyıllara mutlu
diyebilirsin,
onlar ki bir zamanlar kralların ve halk önderlerinin
egemenliğindeyken
Roma'ya bir tek hapisanenin yettiğini gördüler.
"Bunlara pek çok neden ekleyebilirdim,
ama yük beygirleri beni çağırıyor, güneş de batıyor,
gitmeliyim; katırcım nicedir kamçısını kaldırıp işaret ediyor.
Haydi, hoşça kal, hatırla beni, ve ne zaman
Roma'dan, senin şehrin Aquinum'a,
kafanı toparlamak için koşa koşa gelirsen,
beni de çağırt Cumae'dan, Helvina'na, Ceres'ine ve Diana'na.
Yergilerini mahcup etmeyeceksem eğer, bir dinleyicisi
olarak onların,
çizmelerimi çekip geleceğim buzlu arazilerine."

Satura IV

4. Yergi

Ecce iterum Crispinus, et est mihi saepe uocandus
ad partes, monstrum nulla uirtute redemptum
a uitiis, aegrae solaque libidine fortes
deliciae, uiduas tantum aspernatus adulter.
quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
iugera quot uicina foro, quas emerit aedes
[nemo malus felix, minime corruptor et idem]
incestus, cum quo nuper uittata iacebat
sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos?
Sed nunc de factis leuioribus. et tamen alter
si fecisset idem caderet sub iudice morum;
nam, quod turpe bonis Titio Seiioque, decebat
Crispinum. quid agas, cum dira et foedior omni
crimine persona est? mullum sex milibus emit,
aequantem sane paribus sestertia libris,

YİYİP YUT BU KALKANI, MUTLU ÇAĞINDA

(5-15)

İşte yine Crispinus, sık sık sahneye çağırmam gereken bir adam bu,
hiçbir erdemi olmayan, fidyeyle kurtulmuş kusurlarından,
olağanüstü bir yaratık, hastalıklı zevkleri şehvet bakımından güçlü,
bir zinacı, sadece evde kalmış kızları küçümser.
Ne fark eder onun için,
hangi büyük revaklar içinde yormuş yük beygirlerini,
hangi büyük gölgeli korularda gezinmiş,
foruma kaç metre yakınlıkta hangi evleri satın almış?
Hangi kötü mutlu olmuş ki,
hepsinden mutsuzu da bu tacizci,
ve o kadar da günahkâr, daha geçenlerde
sıcak kanıyla toprağa girmeye yazgılı, kurdeleli bir Vesta rahibesi yattı onunla.
Ama daha aşağılık şeyler anlatacağım şimdi.
Bir başkası aynı şeyi yapmış olsaydı, ahlâk eleştirmenince hüküm giyerdi,
Titus ve Seius gibi iyi insanlar için aşağılık olan, Crispinus'a yakışırdı:
Neylersin, adamın kendisi,
bütün suçlardan korkunç ve utanç verici olduğunda?
Altı bin sesterse bir tekir balığı satın aldı,
inan, her bir libresine bin sesters ödeyip

ut perhibent qui de magnis maiora locuntur.
consilium laudo artificis, si munere tanto
praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi;
est ratio ulterior, magnae si misit amicae,
quae uehitur cluso latis specularibus antro.
nil tale expectes: emit sibi. multa uidemus
quae miser et frugi non fecit Apicius. hoc tu
succinctus patria quondam, Crispine, papyro?
hoc pretio squamae? potuit fortasse minoris
piscator quam piscis emi; prouincia tanti
uendit agros, sed maiores Apulia uendit.
qualis tunc epulas ipsum gluttisse putamus
induperatorem, cum tot sestertia, partem
exiguam et modicae sumptam de margine cenae,
purpureus magni ructarit scurra Palati,
iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
uendere municipes fracta de merce siluros?
incipe, Calliope. licet et considere: non est
cantandum, res uera agitur. narrate, puellae
Pierides, prosit mihi uos dixisse puellas.

(20-35)

sırf bundan konuşsunlar, diye,
büyük şeyler üzerine daha büyük laflar edenler.
Aferin, derdim adama, bu kadar büyük armağanla
yaşlı, çocuksuz bir adamın mirasında ilk sırayı garantiye alsaydı,
belki de daha iyi olurdu, bunu soylu bir hanımefendiye yollasaydı,
geniş pencereli kapalı arabasında götürülen.
Ne gezer, kendisine satın aldı.
Zavallı, cimri Apicius'un bile asla yapmayacağı çok şey gördük bugünlerde.
Bir zamanlar, sen, Crispinus, yerli papirüsünü kıçına sarmamış mıydın?
Bu kadar parayı balık pullarına mı harcadın şimdi?
Belki balıkçıya bile daha az öderdin aldığın balıklardan;
bu kadar fiyata bir eyalet kendi topraklarını satar,
hatta Apulia daha da büyük arazilerini.
Bir düşün o zaman, İmparator'un ne ziyafetlerle tıka basa doyduğunu,
yüce sarayın erguvan giysili cücesi onca parayı
vasat bir akşam yemeğinin ufacık bir kısmına,
bir garnitür masrafına harcayıp geğirdiğinde;
şu şimdilerde atlıların başı olup da bir zamanlar koca sesiyle
hemşehrilerine tuzlu balıkları yırtık pırtık eşyalar karşılığında satıp duran cüce?
Başla Calliope! Yerlerimizi alalım,
şarkı söyleyecek değiliz, burada gerçek bir olay anlatılıyor.
Anlatın Pieris kızları, size kızlar demem bana kâr getirsin!

Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
ultimus et caluo seruiret Roma Neroni,
incidit Hadriaci spatium admirabile rhombi
ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
impleuitque sinus; neque enim minor haeserat illis
quos operit glacies Maeotica ruptaque tandem
solibus effundit torrentis ad ostia Ponti
desidia tardos et longo frigore pingues.
destinat hoc monstrum cumbae linique magister
pontifici summo. quis enim proponere talem
aut emere auderet, cum plena et litora multo
delatore forent? dispersi protinus algae
inquisitores agerent cum remige nudo,
non dubitaturi fugitiuum dicere piscem
depastumque diu uiuaria Caesaris, inde
elapsum ueterem ad dominum debere reuerti.
si quid Palfurio, si credimus Armillato,
quidquid conspicuum pulchrumque est aequore toto
res fisci est, ubicumque natat. donabitur ergo,
ne pereat.

Iam letifero cedente pruinis
autumno, iam quartanam sperantibus aegris,
stridebat deformis hiems praedamque recentem
seruabat; tamen hic properat, uelut urgueat auster.
utque lacus suberant, ubi quamquam diruta seruat
ignem Troianum et Vestam colit Alba minorem,
obstitit intranti miratrix turba parumper.
ut cessit, facili patuerunt cardine ualuae;

(40-60)

"Flaviusların sonuncusu, yarı ölü dünyamızı ezip
parçalarken,
ve Roma, dazlak Nero'ya hizmet ederken,
Adriyatik denizindeki ağa şaşılacak büyüklükte bir kalkan balığı
takıldı,
Dorica adını alan Ancon'da yükselen Venus tapınağının önünde;
ve bütün ağı kapladı;
öyle bir balıktı ki bu, daha küçük sayılmazdı,
güneş ışınlarıyla çözülen Maeotica buzunun saklayıp
sonra, akıntılı Pontus'un kıyılarına gönderdiği,
hareketsizlikten uyuşmuş, onca soğuktan şişmiş balıklardan.
Kayığın ve ağın efendisi olan bu balık, başrahip olmayı kafasına
koymuş.
Çünkü kıyılar bunca ihbarcıyla dolup taşarken,
kim böylesine bir balığı satmayı düşünebilir, bu işe kalkışabilir?
Dört yana dağılmış deniz yosununun müfettişleri,
çıplak kürekçiye hemen kara çaldılar,
söylemekte hiç tereddüt etmeden balığın kaçak olduğunu,
Caesar'ın balık havuzunda uzun süredir beslendiğini,
oradan kaçtığı için, eski efendisine verilmesi gerektiğini.
Palfurius ile Armillatus'a biraz inanıyorsak,
bütün okyanusta ne kadar ender ve güzel şey varsa,
nerede yüzerse yüzsün, imparatorluk hazinesine aittir.
Öyleyse balığın armağan olarak sunulması gerekir, boşa gitmesin
diye!

"Artık ölümcül sonbahar kırağılara yol açıyordu,
hastalar ateşlerinden kurtulmayı bekliyor,
tarümar olmuş kış dişleri gıcırdatıyor, ganimetlerini taze
tutuyordu.
Ama balıkçı güney rüzgârı itiyormuşcasına, hızla yol almıştı.
Altında iki gölün uzandığı yere geldiğinde,
enkaz halinde de olsa Alba Longa'nın
Troia ateşini hâlâ koruduğu ve daha küçük Vesta'ya tapındığı
yere,
meraklı bir kalabalık bir süre engel oldu içeri girmesine,
yol verdiklerinde, kolayca açılıverdi çift kanatlı kapıların
menteşeleri.

exclusi spectant admissa obsonia patres.
itur ad Atriden. tum Picens 'accipe' dixit
'priuatis maiora focis. genialis agatur
iste dies. propera stomachum laxare sagina
et tua seruatum consume in saecula rhombum.
ipse capi uoluit.' quid apertius? et tamen illi
surgebant cristae. nihil est quod credere de se
non possit cum laudatur dis aequa potestas.
sed derat pisci patinae mensura. uocantur
ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
in quorum facie miserae magnaeque sedebat
pallor amicitiae. primus clamante Liburno
'currite, iam sedit' rapta properabat abolla
Pegasus, attonitae positus modo uilicus urbi.
anne aliud tum praefecti? quorum optimus atque
interpres legum sanctissimus omnia, quamquam
temporibus diris, tractanda putabat inermi
iustitia. uenit et Crispi iucunda senectus,
cuius erant mores qualis facundia, mite
ingenium. maria ac terras populosque regenti
quis comes utilior, si clade et peste sub illa
saeuitiam damnare et honestum adferre liceret
consilium? sed quid uiolentius aure tyranni,
cum quo de pluuiis aut aestibus aut nimboso
uere locuturi fatum pendebat amici?
ille igitur numquam derexit bracchia contra
torrentem, nec ciuis erat qui libera posset

(65-90)

"Dışarda kalan soylular geçiş hakkı alan balığa bakakaldılar,
Doğruca İmparator'a çıkıldı.
Picenum'lu balıkçı, 'Buyur, al', dedi,
'bir evin mutfağı için çok büyük bir balık bu.
Bugün bayram günü olsun, bu yağlı yiyecekle
hiç durma şişir mideni,
yiyip yut bu kalkanı, mutlu çağında. Yakalanmayı balığın
kendisi istedi.'
Bundan dalkavukça ne olsun!
İmparator koltuklarını kabarttı;
tanrılar katındaki iktidarı övüldüğünde,
kendisi hakkında inanmayacağı hiçbir şey yoktu.
Gelgelelim, balık için yeterince büyük bir tabak bulunamadı.
Bunun üzerine fikirlerine başvurulmak için,
imparatorun nefret ettiği özel danışmanlar,
yüzlerine bu sefil ve büyük dostluğun solgunluğu sinmiş
adamlar çağrıldı:
Liburnus'un 'acele edin, oturuyor,' demesiyle birlikte,
Pegasus paltosunu kapıp o hızla koşmaya başladı,
insanı hayretler içinde bırakan bu kentin, daha yeni atanan
vekilharcı.
Bu zamanda kentin valisi, vekilharçtan başka ne olabilir ki?
Aralarında en iyisi,
yasalara ilişkin her şeyin en doğru yorumcusu Pegasus'tu,
her ne kadar böyle korkunç zamanlarda bile
adaletin silaha sarılması gerektiğini düşünmüyorsa da.
O tatlı ihtiyarcık Crispus da geldi, ince ruhlu olduğu kadar güzel
konuşan.
Denizlerin, karaların ve ulusların yöneticisi için
ondan başka hangi dost daha yararlı öğütler verebilir,
bu belanın ve vebanın hükmü altında,
zalimliği mahkûm edip saygın kararlar alabilmişse, özgürce?
Bir tiranın kulağından daha tehlikeli ne olabilir,
yağmurlar, yazlar, sağanak yağışlı bahar üstüne konuşacak olan
bir dostun kaderinin bağlı olduğu?
Bu yüzden Crispus asla işkenceye karşı çıkmadı,

uerba animi proferre et uitam inpendere uero.
sic multas hiemes atque octogensima uidit
solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
    Proximus eiusdem properabat Acilius aeui
cum iuuene indigno quem mors tam saeua maneret
et domini gladiis tam festinata; sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus,
unde fit ut malim fraterculus esse gigantis.
profuit ergo nihil misero quod comminus ursos
figebat Numidas Albana nudus harena
uenator. quis enim iam non intellegat artes
patricias? quis priscum illud miratur acumen,
Brute, tuum? facile est barbato inponere regi.
    Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensae ueteris reus atque tacendae,
et tamen inprobior saturam scribente cinaedo.
Montani quoque uenter adest abdomine tardus,
et matutino sudans Crispinus amomo
quantum uix redolent duo funera, saeuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro,
et qui uulturibus seruabat uiscera Dacis
Fuscus marmorea meditatus proelia uilla,
et cum mortifero prudens Veiiento Catullo,
qui numquam uisae flagrabat amore puellae,

(95-110)

o, ruhundan gelen sözleri özgürce ifade edebilen,
yaşamını doğruluğa adayan bir yurttaş da olmadı.
Böylece, nice kışlar ve sekseninci yaz dönümünü de gördü,
o sarayda bu silahlarıyla güvence altında yaşayarak.

"Crispus'un ardından yaşıtı Acilius aceleyle seğirtti,
efendisinin kılıcıyla hızlandırılmış
gaddar bir ölümün yakışmadığı genç oğluyla birlikte.
Nicedir, yaşlılıktan kaynaklanan soyluluk olağanüstü bir şey oldu;
bu yüzden, bırakın bir *gigant*'ın küçük kardeşi olayım!
Zavallı gence de hiç yararı dokunmadı,
Alba'daki arenada, bir dövüşçü gibi soyunup
Numidia ayılarını yakın dövüşte şişlemiş olması.
Bugünlerde Roma soylularının tuzaklarını anlamayan mı kaldı?
Kim şaşar artık senin şu modası geçmiş sahtekârlığına, Brutus?
Sakallı imparatoru aldatmak kolay iş!

"Meymenetsiz Rubrius da geldi, soysuz bir kan taşıdığı halde,
geçmişte ağza alınamayacak bir suçtan hüküm giymişti,
yergi yazan bir sapıktan bile daha ahlâksız olan Rubrius.
Montanus'un oburluktan hantallaşmış göbeği de oradaydı,
ve iki cenazeyi kokutacak kadar, sabah ıtırı kokan Crispinus,
bir de, ondan da kaba olan ve incecik mırıltılarıyla
gırtlakları yaran Pompeius,
Sonra, Dacialı akbabalara iç organlarını saklayan
ve mermer villasında savaş planları yapan Fuscus,
ayrıca, basiret sahibi Veiento, ölüm getiren Catullus'la birlikte, hani şu,
hiç görmediği bir kızın aşkıyla yanıp tutuşan,

grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum,
caecus adulator dirusque 'a ponte' satelles,
dignus Aricinos qui mendicaret ad axes
blandaque deuexae iactaret basia raedae.
nemo magis rhombum stupuit; nam plurima dixit
in laeuum conuersus, at illi dextra iacebat
belua. sic pugnas Cilicis laudabat et ictus
et pegma et pueros inde ad uelaria raptos.

Non cedit Veiiento, sed ut fanaticus oestro
percussus, Bellona, tuo diuinat et 'ingens
omen habes' inquit 'magni clarique triumphi.
regem aliquem capies, aut de temone Britanno
excidet Aruiragus. peregrina est belua: cernis
erectas in terga sudes?' hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.

'Quidnam igitur censes? conciditur?' 'absit ab illo
dedecus hoc' Montanus ait, 'testa alta paretur
quae tenui muro spatiosum colligat orbem.
debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
argillam atque rotam citius properate, sed ex hoc
tempore iam, Caesar, figuli tua castra sequantur.'
uicit digna uiro sententia. nouerat ille
luxuriam inperii ueterem noctesque Neronis
iam medias aliamque famem, cum pulmo Falerno
arderet. nulli maior fuit usus edendi
tempestate mea: Circeis nata forent an

(115-140)

günümüzde bile yüce ve dikkate değer bir yaratık,
kör bir dalkavuk, köprü üstünün uğursuz nedimi,
Aricia kalesinde dilenmeye layık,
ve bayır aşağı inen arabaların tekerleklerine füsunkâr öpücükler kondurmaya.
Hiç kimse onun kadar şaşırmadı bir kalkana; neler söylemedi
soluna dönüp dönüp, ne şans ki sağında vahşi bir hayvan yatıyordu.
Aynı edayla Cilicialı gladyatörün dövüşlerini ve hamlelerini övüyordu,
sahne yükselticisiyle tentelere kapılıp giden çocukları da.
"Veiento da ondan aşağı kalmadı,
hezeyan içindeyken, birden tokadı yiyen senin rahip gibi.
bir kehanette bulundu, ey Bellona!
ve 'büyük ve parlak bir zafer kazanacağına ilişkin
bir kehanet var, İmparator'um' dedi,
'bir kralı esir alacaksın veya Arviragus, Britannia işi arabasından savrulacak.
Bu vahşi hayvan başka diyarlardan gelmiş,
sırtında dikilmiş yüzgeçlerini görmüyor musun?'
Fabricius'a ise kalkanın yaşını ve yurdunu anlatmaktan başka bir şey kalmadı.
'Peki ne diyorsun? Kesilsin mi?'
'Hayır,' dedi, Montanus, 'bu ona yakışmaz.
Derin bir tabak yapılsın, koca balığı narin çevresiyle saracak.
Büyük, beklenmedik bir Prometheus gerek bu tabak için.
Çabuk hazırlayın balçığı ve tekerleği,
bu günden sonra, ey Caesar, sarayının mahiyetine katılsın çömlekçiler.'
Adam gibi olan bu düşünce kazanır.
Tanımıştı Montanus, o eski taşkınlığını imparatorluğun,
Nero'nun gece yarılarını,
ve ciğerler sıcak Falernum şarabıyla yanıp tutuşurken,
ortaya çıkan ikinci açlığı.
Benim çağımda hiç kimse ondan yetenekli değildi yeme sanatında;

Lucrinum ad saxum Rutupinoue edita fundo
ostrea callebat primo deprendere morsu,
et semel aspecti litus dicebat echini.
    Surgitur et misso proceres exire iubentur
consilio, quos Albanam dux magnus in arcem
traxerat attonitos et festinare coactos,
tamquam de Chattis aliquid toruisque Sycambris
dicturus, tamquam ex diuersis partibus orbis
anxia praecipiti uenisset epistula pinna.
    Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
tempora saeuitiae, claras quibus abstulit urbi
inlustresque animas inpune et uindice nullo.
sed periit postquam cerdonibus esse timendus
coeperat: hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

(145-150)

bir istiridyenin Circeii'de mi, Lucrinus kayalıklarında mı
doğduğunu,
yoksa Rutupiae'ın derinliklerinde mi dünyaya geldiğini,
daha ilk ısırışta anlayacak kadar ustaydı,
bir bakışta denizkestanesinin doğduğu kıyıyı söylerdi.
Ayağa kalkıldı, konsey gönderildikten sonra,
danışmanların ayrılması buyruldu; yüce komutan,
telaş içinde ve acele acele getirtmişti bunları Alba'daki kalesine,
sanırsın Chatti'den ya da yabanıl Sycambris'lerden önemli bir
haber verecekti,
ya da dünyanın ücra bir köşesinden,
kuş kanatları üstünde kaygı verici bir mektup gelmişti."
Keşke bütün o zulüm günlerini böyle budalaca işlerle
geçirseydi,
cezasını çekmeden, intikamı alınmadan,
kentimizi en seçkin ve en aydın ruhlarından sıyırdığı günleri!
Ama yok olup gitti işte, komplocular ondan korkmaya
başlayınca;
Lamialaların katliamından akan kana bulanıp belasını buldu!

Satura V

5. Yergi

Si te propositi nondum pudet atque eadem est mens,
ut bona summa putes aliena uiuere quadra,
si potes illa pati quae nec Sarmentus iniquas
Caesaris ad mensas nec uilis Gabba tulisset,
quamuis iurato metuam tibi credere testi.
uentre nihil noui frugalius; hoc tamen ipsum
defecisse puta, quod inani sufficit aluo:
nulla crepido uacat? nusquam pons et tegetis pars
dimidia breuior? tantine iniuria cenae,
tam ieiuna fames, cum possit honestius illic
et tremere et sordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
mercedem solidam ueterum capis officiorum.
fructus amicitiae magnae cibus: inputat hunc rex,
et quamuis rarum tamen inputat. ergo duos post
si libuit menses neglectum adhibere clientem,
tertia ne uacuo cessaret culcita lecto,

NE YEMEK AMA!

(5-15)

Yaşamınla ilgili kararlarından hâlâ utanç duymuyorsan,
ve hâlâ bir başka masanın kırıntılarıyla geçinerek yaşamanın
çok iyi bir şey olduğunu düşünüyorsan,
Sarmentus'un, Gabba alçağının bile,
Caesar'ın adaletsiz masasında katlanmadığı bayağılıklara
katlanabiliyorsan,
yemin bile etsen, artık senin tanıklığına inanmayı reddederim.
Bir karından daha kolay doyan bir şey tanımadım;
ama yine de bomboş karnı doyuracak bir şey bulamadığını bir
düşün;
bir tek kaldırım boş kalır mı? Bir tek boş köprü,
yarısından da kısa bir paspas parçası bulunabilir mi?
Bir akşam yemeğinde aşağılanmaya bu kadar değer mi?
Açlık bu kadar mı canına tak dedi de köprülerde
titreyebiliyorsun, büyük bir onurla,
ve bir köpeğe atılacak kirli ekmeği dişleyebiliyorsun?
Bir kere şundan emin ol ki, sana akşam yemeğinde
bir yer doldurman buyrulduğunda, eski hizmetlerinin
karşılığını tastamam alırsın.
Efendine gösterdiğin büyük dostluğun karşılığı, yemek
içmektir.
Efendin bundan, ender de olsa, puan kazanır.
Öyleyse, iki ay aradan sonra, unuttuğu hizmetkârını
davet etmek efendisi için bir zevk olursa,
boş sedirdeki üçüncü minder boş kalmasın diye,

'una simus' ait. uotorum summa. quid ultra
quaeris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
debeat et ligulas dimittere, sollicitus ne
tota salutatrix iam turba peregerit orbem,
sideribus dubiis aut illo tempore quo se
frigida circumagunt pigri serraca Bootae.
    Qualis cena tamen! uinum quod sucida nolit
lana pati: de conuiua Corybanta uidebis.
iurgia proludunt, sed mox et pocula torques
saucius et rubra deterges uulnera mappa,
inter uos quotiens libertorumque cohortem
pugna Saguntina feruet commissa lagona.
ipse capillato diffusum consule potat
calcatamque tenet bellis socialibus uuam.
cardiaco numquam cyathum missurus amico
cras bibet Albanis aliquid de montibus aut de
Setinis, cuius patriam titulumque senectus
deleuit multa ueteris fuligine testae,
quale coronati Thrasea Heluidiusque bibebant
Brutorum et Cassi natalibus.
    Ipse capaces
Heliadum crustas et inaequales berullo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,
uel, si quando datur, custos adfixus ibidem,
qui numeret gemmas, ungues obseruet acutos.
da ueniam: praeclara illi laudatur iaspis.

(20-40)

"Akşam yemeğinde birlikte olalım," der.
İşte bu, adaklarının en yücesi!
Daha başka ne isteyebilirsin?
Sonunda Trebius'un da uykusunu yarıda kesip
kalabalık davetlilerin masayı hepten sarmış olmasından
tedirgin,
ayakkabısını bile bağlamadan gitmek zorunda olduğu bir işi
var artık,
yıldızlar solduğunda, ya da gönülsüz Bootes'in
üşüten yük arabalarının devirlerini tamamladığı bir saatte.
Ne yemek ama! Yağlı yünlerin bile kabul etmeyeceği,
konukları Corybant'lara döndüren bir şarap,
ağız dalaşı, kavgalar derken, uçuşur maşrapalar,
yaralanıp silersin yaralarını kırmızı peçeteyle,
siz hizmetkârlar ve Virro'nun olanca maiyeti arasında,
Saguntum yapımı çanak çömleklerle bir arbededir sürer gider.
Virro efendiyse, konsüllerin saç sakal uzattığı günlerde
şişelenmiş şarabı içer,
iç savaş sırasında ezilmiş üzümü elinde tutar,
bir defa olsun hazımsızlık çeken arkadaşına bir kaşık
göndermez.
Yarın da Alba ya da Setia dağlarından gelen şarabı içecektir,
şu eskidikçe, geldiği bağın adı ve dolum tarihi
eskimiş kabının üstündeki kurumla silinmiş olanı;
böyle şarapları Thrasea'yla Helvidius başlarına
çelenkler takıp içerlerdi, Brutus'la Cassius'un doğum
günlerinde.
Virro amberle, gökzümrütle kakılmış geniş, kaba fincanlar
tutarken,
sana altın bir kap bile teslim edilmez;
olur da bir gün edilirse, oraya bir de bekçi konur,
değerli taşları sayıp, sivri tırnaklarını gözleyecek.
Virro'nun öfkesini bağışla! Parlak yeşim taşı herkesin
hayranlığını kazandı!

nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
a digitis, quas in uaginae fronte solebat
ponere zelotypo iuuenis praelatus Iarbae.
tu Beneuentani sutoris nomen habentem
siccabis calicem nasorum quattuor ac iam
quassatum et rupto poscentem sulpura uitro.
Si stomachus domini feruet uinoque ciboque,
frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
non eadem uobis poni modo uina querebar?
uos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
Gaetulus dabit aut nigri manus ossea Mauri
et cui per mediam nolis occurrere noctem,
cliuosae ueheris dum per monumenta Latinae:
flos Asiae ante ipsum, pretio maiore paratus
quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci
et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
friuola. quod cum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
respice, cum sities. nescit tot milibus emptus
pauperibus miscere puer, sed forma, sed aetas
digna supercilio. quando ad te peruenit ille?
quando rogatus adest calidae gelidaeque minister?
quippe indignatur ueteri parere clienti
quodque aliquid poscas et quod se stante recumbas.
[maxima quaeque domus seruis est plena superbis.]
ecce alius quanto porrexit murmure panem

(45-65)

Virro da, birçokları gibi, değerli taşları kadehlere geçirir
parmaklarından,
o taşları ki kılıç kınının önüne takardı
kıskanç Iarbas'a yeğ tutulan o genç.
Sense, Beneventum'lu bir kunduracının adını alan,
dört burunlu şarap kadehinin
sarsılınca kırılan camını yapıştırmak için sülfür istersin.
Ola ki, efendinin midesi şaraptan ve yemekten yanıp
tutuşur,
o zaman Trakya kırağısından da soğuk, buz gibi bir su istenir.
Demin size farklı bir şarap konulduğundan yakınıyordum ya,
aslında, sizin içtiğiniz bir çeşit su!
Sana bardağını ya Afrikalı bir koşucu verir
ya da zenci Maurus'un kemikli eli, geceyarısı tepelik Latin
yolundaki
anıtların arasından geçerken hiç karşılaşmak istemeyeceğin!
Önünde, bir Asya gülü, çok fazla paraya satın alınmış,
kavga düşkünü Tallus'la Ancus'un gelirinden de,
uzatmayayım, Romalı kralların bütün saçma sapan
süslerinden de.
Bu yüzden, sen susadın mı Afrikalı Ganymedes'e bak.
Bunca paraya satın alınan o oğlan,
bir içki karıştırmasını bilmiyor yoksullara, ama güzelliğiyle
gençliği, bağışlatıyor küstahlığını.
Ne zaman yanına gelecek şu uşak,
hizmetçi ne zaman hazır olacak,
suyu sıcak mı soğuk mu istersin, diye sormak için?
Çünkü eski bir hizmetkâra boyun eğmek aşağılatır onu,
bir şey talep etmen ya da o ayaktayken senin oturman.
(Koca ev işte böyle kibirli kölelerle dolu.)
İşte, bak, bir başka uşak nasıl da büyük bir homurtuyla

uix fractum, solidae iam mucida frusta farinae,
quae genuinum agitent, non admittentia morsum.
sed tener et niueus mollique siligine fictus
seruatur domino. dextram cohibere memento;
salua sit artoptae reuerentia. finge tamen te
inprobulum, superest illic qui ponere cogat:
'uis tu consuetis, audax conuiua, canistris
impleri panisque tui nouisse colorem?'
'scilicet hoc fuerat, propter quod saepe relicta
coniuge per montem aduersum gelidasque cucurri
Esquilias, fremeret saeua cum grandine uernus
Iuppiter et multo stillaret paenula nimbo.'
Aspice quam longo distinguat pectore lancem
quae fertur domino squilla, et quibus undique saepta
asparagis qua despiciat conuiuia cauda,
dum uenit excelsi manibus sublata ministri.
sed tibi dimidio constrictus cammarus ouo
ponitur exigua feralis cena patella.
ipse Venafrano piscem perfundit, at hic qui
pallidus adfertur misero tibi caulis olebit
lanternam; illud enim uestris datur alueolis quod
canna Micipsarum prora subuexit acuta,
propter quod Romae cum Boccare nemo lauatur,

(70-90)

güçbela bükülen ekmeği uzattı sana,
kaba unun küf bağlamış kırıntısı olan ekmeği.
Azı dişini ağrıtır bu nevaleler, geçit vermez ısırmana.
Gel gör ki, Virro efendiye pamuk gibi, karbeyazı,
yumuşacık undan yapılmış ekmek saklanır.
Eline hâkim olmayı unutma,
saygıda kusur edilmesin ekmek tavasına.
Yine de, ekmekten bir parça koparacak
cesareti bulursan kendinde,
hemen onu yerine koymanı isteyen biri çıkar:
"Bu ne cüret, küstah konuk, özel sinilerle mi doyurulmak istiyorsun,
yoksa ekmeğin kalitesini mi merak ettin?"
"Ödülüm bu mu olmalıydı?
Bunun için mi sık sık karımın oturduğu tepeyi bırakıp
buzlu Esquilia tepesine hızla koşturdum durdum,
açık havada bahar bulutları taş yürekli doluyla gürlerken
ve deri kabanım sel gibi yağmuru içine çekerken."
Bak nasıl da fark ediyor karides soylu yüreğiyle,
Virro efendiye sunulan servis tabağını, çepeçevre kuşkonmazla süslenmiş,
kuyruğuyla nasıl da bakıyor davetlilere,
hizmetkârın elinde mağrur mağrur gelirken!
Senin içinse yarım yumurtayla çevrilmiş bir ıstakoz
konur ufacık bir tabağa, cenazeye yaraşır bir akşam yemeği.
Efendi vıcık vıcık yıkar balığını Venafrum yağıyla,
sen zavallıya sunulan solgun lahana
olsa olsa bir feneri kokutur; çünkü küçük tabaklarla verilir size
Afrika krallarına ait sivri pruvalı kanoyla getirtilen o yağ.
Bu yüzden hiç kimse Boccar'la aynı hamamda yıkanmaz Roma'da,

quod tutos etiam facit a serpentibus atris.
Mullus erit domini, quem misit Corsica uel quem
Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est
et iam defecit nostrum mare, dum gula saeuit,
retibus adsiduis penitus scrutante macello
proxima, nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
quod captator emat Laenas, Aurelia uendat.
Virroni muraena datur, quae maxima uenit
gurgite de Siculo; nam dum se continet Auster,
dum sedet et siccat madidas in carcere pinnas,
contemnunt mediam temeraria lina Charybdim:
uos anguilla manet longae cognata colubrae
aut 'glacie aspersus' maculis Tiberinus et ipse
uernula riparum, pinguis torrente cloaca
et solitus mediae cryptam penetrare Suburae.
Ipsi pauca uelim, facilem si praebeat aurem.
"nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
a Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat
largiri; namque et titulis et fascibus olim
maior habebatur donandi gloria. solum
poscimus ut cenes ciuiliter. hoc face et esto,
esto, ut nunc multi, diues tibi, pauper amicis".

(95-110)

hatta bundandır herkesin kara yılanlardan korkmadan
durması.
Her şeyin dibine darı ekildiği zaman bile,
Korsika ya da Tauromenium kayalıklarının gönderdiği
kalkan balığı da efendinin olacak; gırtlağımız öfkeden
kudurduğundan,
artık denizimiz de tükendi,
balık pazarı sürekli olarak ağlarıyla dip bucak taradığından
yakınımızdaki suları,
Tyrrhanum balığının büyümesine hiç fırsat tanımıyoruz.
Bu yüzden ocaklarımıza sömürgelerimiz destek çıkıyor,
oradan geliyor miras avcısı Laenas'ın aldığı, Aurelius'un sattığı
balıklar.
Virro'ya müren sunulur, Sicilya akıntısıyla gelen en
büyüğü;
çünkü Güney rüzgârının çıkmadığı ve hapisanesinde
oturup sırılsıklam kanatlarını kuruttuğu sürece,
Charybdis'in ortasında cüretkâr balık ağları için hiç tehlike
yoktur.
Size ise suyılanının akrabası yılanbalığı,
ya da buzdan benekler serpili Tiberis balığı sunulur;
kıyıların yerlisidir kendisi, akıp giden lağımda beslenip
yağlanmış,
alışıktır Subura'nın en iç mahzenlerine girip çıkmaya.
Bana kulak verse, bir çift lafım var Virro'ya.
"Kimse istemez, Seneca'nın yoksul dostlarına gönderdiklerini,
iyi adam Piso'nun ya da Gotta'nın bol bol ihsan ettiği
armağanları,
çünkü vaktiyle şeref payelerinden ve yüksek mevkilerden
daha yüce sayılırdı, armağan vermenin kazandıracağı şöhret.
Senden tek ricam bizimle özgür bir yurttaş gibi yemek yemen.
Böyle yaparsan, şimdi çoğu kimse gibi, kendine karşı zengin
dostlarına karşı fakir olursun."

Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
altilis, et flaui dignus ferro Meleagri
spumat aper. post hunc tradentur tubera, si uer
tunc erit et facient optata tonitrua cenas
maiores. 'tibi habe frumentum' Alledius inquit,
'o Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.'
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
saltantem spectes et chironomunta uolanti
cultello, donec peragat dictata magistri
omnia; nec minimo sane discrimine refert
quo gestu lepores et quo gallina secetur.
duceris planta uelut ictus ab Hercule Cacus
et ponere foris, si quid temptaueris umquam
hiscere tamquam habeas tria nomina. quando propinat
Virro tibi sumitue tuis contacta labellis
pocula? quis uestrum temerarius usque adeo, quis
perditus, ut dicat regi 'bibe'? plurima sunt quae
non audent homines pertusa dicere laena.
quadringenta tibi si quis deus aut similis dis

(115-130)

Virro'nun önünde büyük bir kazciğeri, kaz kadar büyük
bir tavuk, ve Meleager'in altın renkli demirine yaraşır
bir yabandomuzu fokur fokur kaynar.
Arkasından yer mantarı sunulur, mevsim baharsa,
özlenen gökgürültüsü akşam yemeğini daha da uzatırsa,
"Mısırın senin olsun, Libya, kaldır öküzlerin boyunduruğunu"
der Alledius,
"yeter ki yer mantarlarını gönder!"

Bu arada, sana tiksindirici gelen bir şey yemeyesin diye
yalnızca kasabın hoplayıp zıplamasını seyret,
bıçağıyla havada yaptığı gösterileri,
ustasından öğrendiği her şeyi gösterinceye kadar.
Ayrıntıların elbette önemi büyük
yabani tavşan nasıl kesilecek, tavuk nasıl.
Sanki üç adın varmış gibi, bir şey söylemeye kalksan,
ayak altında sürüklenir, Hercules'ten darbe yemiş Cacus gibi
kapının önüne konursun. Virro seninle ne zaman
kadeh tokuşturur ya da dudaklarının kirlettiği bardakla
şarap içer?
Şimdiye değin içinizden hanginiz bir krala "Buyur, iç" diyecek
kadar
küstah ve sefih olmuştur? İnsanların delik pelerinleriyle
söylemeye cesaret edemeyeceği pek çok şey vardır.
Tanrının biri, ya da bir benzeri,

et melior fatis donaret homuncio, quantus
ex nihilo, quantus fieres Virronis amicus!
'da Trebio, pone ad Trebium. uis, frater, ab ipsis
ilibus?' o nummi, uobis hunc praestat honorem,
uos estis frater. dominus tamen et domini rex
si uis tunc fieri, nullus tibi paruulus aula
luserit Aeneas nec filia dulcior illo.
[iucundum et carum sterilis facit uxor amicum.]
sed tua nunc Mycale pariat licet et pueros tres
in gremium patris fundat semel, ipse loquaci
gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
adferri minimasque nuces assemque rogatum,
ad mensam quotiens parasitus uenerit infans.

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
boletus domino, sed quales Claudius edit
ante illum uxoris, post quem nihil amplius edit.
Virro sibi et reliquis Virronibus illa iubebit
poma dari, quorum solo pascaris odore,
qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
credere quae possis subrepta sororibus Afris:
tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
qui tegitur parma et galea metuensque flagelli
discit ab hirsuta iaculum torquere capella.

(135-155)

kader tanrıçalarından daha iyi bir cüce,
dört yüz bin sesterslerle donatsaydı seni,
hiçlikten ne büyük bir adam olurdun, ne sevgili bir yoldaş
olurdun Virro'ya!
"Trebius'a ver, Trebius'un tabağına koy. Kardeşim, filetodan da
bir parça ister misin?"
Ey para, bu şeref sana bahşedilir, sen Virro'nun kardeşi
olursun!
Yine de bir efendi, hatta efendinin efendisi olmak istersen,
aman, avlunda ne küçük Aeneas oynasın,
ne de ondan tatlı olan kız evladın.
Çocuksuz bir eş kadar hiçbir şey seni dostun katında hoş ve
değerli kılmaz!
Ama eşin Mycale'nin doğurup, bir batında
üç çocuğu baba kucağına döktüğü zaman,
Virro'yu geveze, yavru bir kuş sevindirecek,
bu parazit yavrular masasına her gelişinde.
Yeşil bir göğüs zırhı ısmarlayacak
ve istediğinde ona vermek üzre biraz kabuklu yemiş ve para.
Bayağı konukların önüne ne olduğu belirsiz mantarlar
konur,
efendimizin önüneyse kaliteli bir mantar, şöyle Claudius'un
yediği türden,
karısının verdiği mantardan önce;
kendisi de zaten bundan sonra hiç mantar yiyememişti.
Virro kendisine ve konuklarına öyle meyvalar verilmesini
buyurur ki,
yalnızca kokuları yeter insana,
Phaiakların bitmez tükenmez sonbaharında büyür böyleleri,
Hesperides'lerden yürütüldüklerinden hiç şüphen olmasın.
Sense çürük bir elmayla savuşturulacaksın,
kalkanla ve miğferle silahlanmış, kamçı korkusuyla
kaba tüylü, dişi bir keçinin sırtından ok atmayı öğrenen
bir maymunun siperde kemirdiği türden.

Forsitan inpensae Virronem parcere credas.
hoc agit, ut doleas; nam quae comoedia, mimus
quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
cogaris pressoque diu stridere molari.
tu tibi liber homo et regis conuiua uideris:
captum te nidore suae putat ille culinae,
nec male coniectat; quis enim tam nudus, ut illum
bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
uel nodus tantum et signum de paupere loro?
spes bene cenandi uos decipit. 'ecce dabit iam
semesum leporem atque aliquid de clunibus apri,
ad nos iam ueniet minor altilis.' inde parato
intactoque omnes et stricto pane tacetis.
ille sapit, qui te sic utitur. omnia ferre
si potes, et debes. pulsandum uertice raso
praebebis quandoque caput nec dura timebis
flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

(160-170)

Kimbilir, belki de, Virro'nun masraftan kaçındığını
sanıyorsun.
Hayır, bunu sana acı vermek için yapıyor;
çünkü hangi komedi, hangi pandomim inleyen bir gırtlaktan
daha eğlendirici?
Sana şunu diyeyim, her şey yapılır,
gözyaşları arasında safra dökmeye,
dişlerini sıkıp gıcırdatmaya seni zorlayacak.
Sen kendini özgür bir insan, ekâbir bir konuk sanırsın:
Oysa seni mutfağının dumanıyla esir aldığını düşünür;
haksız da sayılmaz: çünkü kim böyle birine iki kez
katlanacak kadar
muhtaç konuma düşer, çocukluğunda Etrüskler'in altın
muskasını
ya da bir yoksulun yaptığı deri muskadaki soyluluk
işaretini takmışsa?
Seni iyi bir akşam yemeği hayali aldatır:
"İşte, şimdi verecek yarısı yenmiş yabani tavşanı
ve yaban domuzunun kıçından bir parçayı,
artık bize de düşer semiz bir hindinin artığı."
Böylece, suskun otururbut,
elinde tuttuğun, tatmadığın ve kavgaya hazır ekmeğinle!
Efendin, sana böyle davranmakla bilgeliğini gösteriyor.
Her şeye dayanıyorsan, bunu hak ediyorsun demektir.
Gün gelecek, başının kazınmış tepesini göstereceksin herkese,
korku duymayacaksın sert kamçı darbelerine dayanmaktan,
bu şölenlere ve böyle bir arkadaşlığa yaraşan biri olarak.

Satura VI

6. Yergi

Credo Pudicitiam Saturno rege moratam
in terris uisamque diu, cum frigida paruas
praeberet spelunca domos ignemque laremque
et pecus et dominos communi clauderet umbra,
siluestrem montana torum cum sterneret uxor
frondibus et culmo uicinarumque ferarum
pellibus, haut similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
sed potanda ferens infantibus ubera magnis
et saepe horridior glandem ructante marito.
quippe aliter tunc orbe nouo caeloque recenti
uiuebant homines, qui rupto robore nati
compositiue luto nullos habuere parentes.
multa Pudicitiae ueteris uestigia forsan
aut aliqua exstiterint et sub Ioue, sed Ioue nondum
barbato, nondum Graecis iurare paratis
per caput alterius, cum furem nemo timeret
caulibus ac pomis et aperto uiueret horto.
paulatim deinde ad superos Astraea recessit
hac comite, atque duae pariter fugere sorores.

(5-20)

TEK ADAMLA YETİNİR Mİ HIBERINA?

Krallığında Saturnus'un, Erdemliliğin yeryüzüne takıldığına
ve uzun süre burada görüldüğüne inanıyorum; soğuk bir mağaranın,
küçük evlerin, ateşin ve ev tanrılarının yerine geçtiği,
ortak bir damın sürüleri ve sahiplerini barındırdığı demlerde;
bir eşin, ormanlarda ve dağlarda yatağını yapraklarla,
samanla ve komşusu vahşi hayvanların postlarıyla kapladığı demlerde,
öyle bir eş ki bu, ne seni andırır, Cynthia, ne de seni,
ışıl ışıl gözleri serçesinin ölümüyle bulutlanan Lesbia,
gürbüz bebeklerin emeceği göğüsler taşıyan bir eş bu,
çoğu kez daha kaba, meşe palamudu geğiren kocasından.
Dünyamızın daha genç olduğu o günlerde, gökyüzü daha yeniyken,
başka türlü yaşıyordu insanlar, meşe ağaçlarını yarıp doğmuşlardı
ya da balçıktan oluşmuşlardı, anne babaları yoktu hiç.
Kimbilir Iuppiter'in zamanında da, eski Erdemliliğin
birçok ya da birkaç izi hâlâ duruyordu, Iuppiter'in henüz sakal bırakmadığı,
Yunanlıların başkasının başına yemin etmeyi daha öğrenmedikleri günlerde,
hiç kimseyi korku bürümemişken lahanaları ve meyveleri çalınacak diye,
duvarlarla örülmemiş bahçelerde yaşarken.
O günden sonra, yoldaşı Erdem'i yanına alan Astraea,
yavaş yavaş gökteki tanrıların yanına çekildi,
bu iki kız kardeş birlikte uçup gittiler.

Anticum et uetus est alienum, Postume, lectum
concutere atque sacri genium contemnere fulcri.
omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas:
uiderunt primos argentea saecula moechos.
conuentum tamen et pactum et sponsalia nostra
tempestate paras iamque a tonsore magistro
pecteris et digito pignus fortasse dedisti?
certe sanus eras. uxorem, Postume, ducis?
dic qua Tisiphone, quibus exagitere colubris.
ferre potes dominam saluis tot restibus ullam,
cum pateant altae caligantesque fenestrae,
cum tibi uicinum se praebeat Aemilius pons?
aut si de multis nullus placet exitus, illud
nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
pusio, qui noctu non litigat, exigit a te
nulla iacens illic munuscula, nec queritur quod
et lateri parcas nec quantum iussit anheles.

(25-35)

Eskiden kalma ve uzun süredir kabul gören bir şey bu, Postumus,
komşunun karyolasını sarsmak ve kutsal karyola başının koruyucu ruhunu saymamak.
Hemen ardından, Demir Çağı ortaya çıkardı bütün diğer günahları,
ama ilk zinacıları gören Gümüş Çağı oldu. Bizim zamanımızda ise,
hem resmi bir anlaşma, hem resmi bir mukavele, hem de
bir nişana hazırlanıyorsun, usta bir berbere saç taratıyorsun şimdi,
kimbilir belki de eşinin parmağına bir yüzük takmış bulunuyorsun.
Zamanında aklın başındaydı kuşkusuz, şimdi de bir eş mi alıyorsun kendine?
Söylesene, hangi Tisiphone, hangi yılanlar aklını başından aldı senin?
Bu kadar halat dururken bir kadının boyunduruğuna girilir mi hiç,
başdöndüren yüseklikteki pencereler açık dururken,
sana kendini komşu gibi sunarken Aemilius köprüsü?
Ya da bu kadar çok şeyden bir çıkış yolu beğenemediysen,
küçük bir oğlanla yatmanın daha iyi olacağını da mı düşünemedin?
Öyle bir oğlan ki kavga çıkarmaz geceleri, yatakta hiç armağan beklemez senden,
hiç yakınmaz rahatını bozmandan, nefes tüketmelerine kaygısız kalmandan.

Sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem
cogitat heredem, cariturus turture magno
mullorumque iubis et captatore macello.
quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si moechorum notissimus olim
stulta maritali iam porrigit ora capistro,
quem totiens texit perituri cista Latini?
quid quod et antiquis uxor de moribus illi
quaeritur? o medici, nimiam pertundite uenam.
delicias hominis! Tarpeium limen adora
pronus et auratam Iunoni caede iuuencam,
si tibi contigerit capitis matrona pudici.
paucae adeo Cereris uittas contingere dignae,
quarum non timeat pater oscula. necte coronam
postibus et densos per limina tende corymbos.
unus Hiberinae uir sufficit? ocius illud
extorquebis, ut haec oculo contenta sit uno.
magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
uiuentis. uiuat Gabiis ut uixit in agro,
uiuat Fidenis, et agello cedo paterno.
quis tamen adfirmat nil actum in montibus aut in
speluncis? adeo senuerunt Iuppiter et Mars?

(40-45)

Ama Iulia yasasından hoşnut Ursidius, tatlı bir mirasçı
yetiştirmeye çalışıyor, güzel kumrusundan yoksun kalacağı
halde,
tekir balıklarının püsküllerinden, miras avcısı erzak
pazarından da.
Neler olamayacağını düşünüyorsun ki, Ursidius tutup bir
kadınla evlenirse?
Vaktiyle adı çapkınlar kralına çıkmış biri,
aptal kafasına geçirmişse evlilik ilmeğini,
kaldı ki kaç kez az kaldı mahvolacak Latinus'un sandığına
gizlemişti kendini.
Dahası, eski erdemlerimize sahip bir kadın aramasına ne demeli?
Ah doktorlar, delin şu kan taşıyan damarı.
Ne hoş adam bu be! Tarpeium eşiğine kapan,
Iuno'ya altın kaplı bir düve kurban et,
erdemli bir hanımefendi bulma şansına sahipsen eğer.
Nitekim birkaçına yakışır Ceres'in kurdelelerine dokunmak,
babaları korku duymaz bunların öpücüklerinden:
Çelenk tak kapı duvarlarına, koy girişe sarmaşık çelenklerini.
Tek adamla yetinir mi Hiberina?
Birini hemencecik çıkaracaksın ki doysun tek gözüyle.
Ama babasının köyünde yaşayan bir kadının ünü büyük
olmaz mı?
Gabii'de yaşasın bakalım, kendi toprağında yaşıyormuş gibi,
Fidenae'de yaşasın, o zaman inanayım babasının çiftliğinde
yaşadığına.
Kim inanır ki, dağlarda ya da mağaralarda hiçbir işin
yapılmadığına?
Bu kadar mı kocadı Iuppiter ile Mars?

Porticibusne tibi monstratur femina uoto
digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
quod securus ames quodque inde excerpere possis?
chironomon Ledam molli saltante Bathyllo
Tuccia uesicae non imperat, Apula gannit,
sicut in amplexu, subito et miserabile longum.
attendit Thymele: Thymele tunc rustica discit.
Ast aliae, quotiens aulaea recondita cessant,
et uacuo clusoque sonant fora sola theatro,
atque a plebeis longe Megalesia, tristes
personam thyrsumque tenent et subligar Acci.
Vrbicus exodio risum mouet Atellanae
gestibus Autonoes, hunc diligit Aelia pauper.
soluitur his magno comoedi fibula, sunt quae
Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragoedo
gaudet: an expectas ut Quintilianus ametur?
accipis uxorem de qua citharoedus Echion
aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules.
longa per angustos figamus pulpita uicos,
ornentur postes et grandi ianua lauro,
ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
nobilis Euryalum murmillonem exprimat infans.

(60-80)

Kemer altlarında adağına yaraşır bir kadın gösterilebilir mi sana?
Tiyatroların onca sırası içinde kuşku duymadan sevip de,
seçip alabileceğin biri var mı acaba?
Yumuşak Bathyllus, mimci Leda gibi dans ederken,
kabına sığmaz Tuccia, Apula kesik kesik haykırır,
bir erkeğin koynundaymışcasına, birden ve acınacak halde uzun uzun.
Thymele dikkat kesilir: Köylü Thymele o sırada alır dersini.
Ama perdeler inip dinlenmeye çekilince öbürleri,
boşalan tiyatro kapanıp, mahkeme dışında her yan sessizliğe büründüğü zaman,
uzak kaldığında Megalesia oyunları pleblerin oyunlarından,
hüzün içinde Accius'un maskesini, asasını ve kuşağını tutarlar.
Uzun bir halk piyesinde kahkahayı patlatır Urbicus,
Autonoe'nin hareketlerine; Aelia fakiri bu adama âşık olur.
Kimileri bir komedyenin iğnesine büyük paralar öder,
kimileri de Chrysogonus'a şarkı söyletmez,
Hispulla bir trajedi oyuncusunu beğenir;
yoksa Quintilianus'un sevileceğini mi bekliyordun?
Bir kadınla evlenirsen, bu kadından lirci Echion ya da Glaphyrus
ya da flütçü Ambrosius baba olacak demektir.
Sökelim dar caddeler boyunca uzanan sahne platformlarını,
süslensin kapıların yan duvarları, kapılar defne çelenkleriyle,
kaplumbağa kabuğu cibinliğinde, ey Lentulus, senin şu soylu oğlun,
sana kendini bir Euryalus ya da bir *murmillo* olarak göstersin, diye.

Nupta senatori comitata est Eppia ludum
ad Pharon et Nilum famosaque moenia Lagi
prodigia et mores urbis damnante Canopo.
inmemor illa domus et coniugis atque sororis
nil patriae indulsit, plorantisque improba natos
utque magis stupeas ludos Paridemque reliquit.
sed quamquam in magnis opibus plumaque paterna
et segmentatis dormisset paruula cunis,
contempsit pelagus; famam contempserat olim,
cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
mutandum totiens esset mare. iusta pericli
si ratio est et honesta, timent pauidoque gelantur
pectore nec tremulis possunt insistere plantis:
fortem animum praestant rebus quas turpiter audent.
si iubeat coniunx, durum est conscendere nauem,
tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aer:
quae moechum sequitur, stomacho ualet. illa maritum
conuomit, haec inter nautas et prandet et errat
per puppem et duros gaudet tractare rudentis.

(85-100)

Senator karısı Eppia bir gladyatörle birlikte,
Pharos'a, Nil'e, adı çıkmış Lagus kentine gittiğinde,
meşum işaretleriyle kentimizin âdetlerine haykırdı Canopus.
Unutup evini, kocasını ve kızkardeşini,
hiç gözü görmedi yurdunu, ne de ağlaşan çocuklarını arlanmaz kadın;
daha da şaşırtıcısı, yarışları, Paris'i bile terk etti.
Büyük bir servet içinde olduğu halde, bebekken babasının kuş tüyü yastıklarında
ve farbalalarla döşenmiş beşiklerde uyuduğu halde,
denizi hafife aldı, vaktiyle kendi ününü de hafife almıştı,
bizim gösterişe düşkün hanımlarımız arasında,
çok da önemli olmayan bir kayıp bu.
Cesaretle dayandı bu yüzden Tyrhene'nin dalgalarına,
enginlerde gürleyen Ionia denizine, defalarca denizler değiştirmesi gerekse bile.
Tehlikeye atılmalarının nedeni dürüst ve haysiyetliyse,
korkarlar, dehşetten donakalır yürekleri.
Titreyen tabanlarının üzerinde duramazlar;
aşağılık bir işe kalkıştıklarındaysa aslan kesilirler.
Kocası buyursa, işkence olur gemiye binmesi,
midesini bulandırır sintine suyu, gökyüzü döner durur tepesinde.
Oysa, sağlamdır midesi sevgilisinin peşi sıra giderse.
Kocasıyla olunca, kucağına kusar onun,
sevgilisiyle birlikteyken yemek yer gemicilerle,
kıçta gezinir, kalın halatları çekmekten zevk alır.

Qua tamen exarsit forma, qua capta iuuenta
Eppia? quid uidit propter quod ludia dici
sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
coeperat et secto requiem sperare lacerto;
praeterea multa in facie deformia, sicut
attritus galea mediisque in naribus ingens
gibbus et acre malum semper stillantis ocelli.
sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos;
hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa sorori
atque uiro. ferrum est quod amant. hic Sergius idem
accepta rude coepisset Veiiento uideri.
quid priuata domus, quid fecerit Eppia, curas?
respice riuales diuorum, Claudius audi
quae tulerit. dormire uirum cum senserat uxor,
sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos
ausa Palatino et tegetem praeferre cubili
linquebat comite ancilla non amplius una.
sed nigrum flauo crinem abscondente galero
intrauit calidum ueteri centone lupanar
et cellam uacuam atque suam; tunc nuda papillis

(105-120)

Hangi güzelliğe tutulmuştu Eppia, hangi gençlik çekmişti onu?
Kendine gladyatör eşi dedirtecek ne görmüştü bu adamda?
Sergiuscuğu artık traş olmaya başlamıştı bile,
kolunu sakatlayarak huzura kavuşmayı beklemeye;
ayrıca yüzünde bir sürü şekilsiz şey belirmişti,
miğferinin yol açtığı yara izi, burnunun ortasındaki
koca yumru, gözlerinden akan iğrenç salgı gibi.
Ancak bir gladyatördü o! Bu meslek birer Hyacinthus yapardı onları,
bu meslek uğruna çocuklarını, yurdunu, bu meslek uğruna
kızkardeşini ve kocasını terk etmişti: Kadınların sevdiği kılıçtır.
Bu Sergius amphitheatrdan atılmış olsaydı, Veiento gibi
görünmeye başlardı gözüne.

Bir evin harem inde ne yapıldığını mı merak ediyorsun,
ya da Eppia'nın ne yapıp ettiğini? Bak tanrıların rakiplerine,
duy, Claudius'un neye katlandığını. Kocasının uyuduğunu anlar anlamaz,
sıradan bir örtüyü İmparatorluk yatağına tercih etmeye kalkıştı,
geceleyin kukuleta giymeyi, istemedi birden fazla hizmetçi kendisine eşlik etsin,
bu soylu fahişe. Kara saçlarını sarı peruğuyla gizleyip
girdi eski yorganların ısıttığı geneleve, kendine ait boş bir odaya;
orada çırılçıplak, yaldızlı uçlarıyla memelerinin satışa çıkardı kendini,

prostitit auratis titulum mentita Lyciscae
ostenditque tuum, generose Britannice, uentrem.
excepit blanda intrantis atque aera poposcit.
[continueque iacens cunctorum absorbuit ictus]
mox lenone suas iam dimittente puellas
tristis abit, et quod potuit tamen ultima cellam
clausit, adhuc ardens rigidae tentigine uoluae,
et lassata uiris necdum satiata recessit,
obscurisque genis turpis fumoque lucernae
foeda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes carmenque loquar coctumque uenenum
priuignoque datum? faciunt grauiora coactae
imperio sexus minimumque libidine peccant.
"Optima sed quare Caesennia teste marito?"
bis quingena dedit. tanti uocat ille pudicam,
nec pharetris Veneris macer est aut lampade feruet:
inde faces ardent, ueniunt a dote sagittae.
libertas emitur. coram licet innuat atque
rescribat: uidua est, locuples quae nupsit auaro.

(125-140)

Lycisca takma adıyla, ey soylu Britannus, yaydı ortalığa senin çıktığın rahmi.
Tatlı dille karşıladı müşterilerini, güler yüzle ve ücretini talep etti;
genelev işleticisi gönderdikten hemen sonra kızlarını
hüzünle ayrıldı oradan, yine de elinden geleni ardına komayıp
odasının kapısını en son o kapattı, yanıp tutuşarak vahşi dölyatağının isteğiyle,
erkeklerden yorgun düşmüş, ama hâlâ doymamış bir halde çıkıp gitti,
kirli yanaklarıyla aşağılanmış, lambanın isiyle kirlenmiş,
taşıdı genelevin kokusunu yastığına.

Ne diye söz açayım aşk iksirlerinden, aşk büyüsünden,
kaynatılıp üvey oğullara içirilen zehirlerden?
Ağır suçlar işliyor cinsiyetlerinin baskısı altında kadınlar,
şehvet yüzünden işledikleri günâhlar, en masumu günâhlarının?

"Ama kocasının mirasında neden en iyisi Cessennia?"
Çünkü bir milyon sesters çeyiz vermişti kocasına: İffetine bu kadar değer biçiyor.
Venus'un sadaklarından çıkan oklarla yemeden içmeden kesilmedi o,
aşk çırasıyla yanıp tutuştu: Ateşleri tutuşturan, çeyizdir, çeyizden gelir oklar.
Çeyizle satın alınır özgürlük; kocasının yüzüne aşkını işaretlerle anlatır
ve âşığının mektuplarını yanıtlar:
Paragöz bir kocayla evlenen zengin kadın, hiç evlenmemiş demektir.

"Cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?"
si uerum excutias, facies non uxor amatur.
tres rugae subeant et se cutis arida laxet,
fiant obscuri dentes oculique minores,
'collige sarcinulas' dicet libertus 'et exi.
iam grauis es nobis et saepe emungeris. exi
ocius et propera. sicco uenit altera naso.'
interea calet et regnat poscitque maritum
pastores et ouem Canusinam ulmosque Falernas;
quantulum in hoc!¬pueros omnes, ergastula tota;
quodque domi non est, sed habet uicinus, ematur.
mense quidem brumae, cum iam mercator Iason
clausus et armatis obstat casa candida nautis,
grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
murrina, deinde adamas notissimus et Beronices
in digito factus pretiosior. hunc dedit olim
barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,
obseruant ubi festa mero pede sabbata reges
et uetus indulget senibus clementia porcis.

(145-160)

"Sertorius niçin, Bibula'nın aşkıyla yanıp tutuşur?"
Gerçeği silkelesen, kocasının yüzünün sevildiğini anlarsın,
kendisinin değil.
Üç kırışık belirsin, cildi kuruyup gevşesin,
dişleri çürüsün, gözlerinin feri sönsün, bakalım:
"Pılını pırtını topla, defol," diyecektir, kocasının azatlısı,
artık bizim başımıza belasın, durmadan burnunu siliyorsun.
Çabuk defol, acele et, burnu akmayan başka bir kadın geliyor."
Kadın köpürür buna, kral kesilir, bir sürü
Canusium koyunu ve Falernum bağları için karaağaçlar talep
eder kocasından;
bunlar ne kadarcık para tutar ki? Bütün köle çocuklarını,
bütün ıslahevlerini de ister;
komşusunda olup da kendi evinde olmayan her şey satın alınır.
Hiç değilse kış ortasında, tüccar Iason'un artık gözden
kaybolduğu
ve beyaz barınakların silahlı gemicilerin görülmesini
engellediği dönemde,
myrrhina taşından bile büyük olan kristal vazolar kaldırılıp
götürülür,
sonra, dillere destan ve Berenice'nin parmağında
bir kat daha değerli olan bir mücevher: Vermişti vaktiyle
bu mücevheri,
yabancı kral Agrippa, zalim kızkardeşine,
kralların kutsal günlerini çıplak ayakla kutladıkları,
yaşlı domuzlar için eski bir inayetin bahşedildiği memlekette.

"Nullane de tantis gregibus tibi digna uidetur?"
sit formonsa, decens, diues, fecunda, uetustos
porticibus disponat auos, intactior omni
crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
rara auis in terris nigroque simillima cycno,
quis feret uxorem cui constant omnia? malo,
malo Venustinam quam te, Cornelia, mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus adfers
grande supercilium et numeras in dote triumphos.
tolle tuum, precor, Hannibalem uictumque Syphacem
in castris et cum tota Carthagine migra.

"Parce, precor, Paean, et tu, dea, pone sagittas;
nil pueri faciunt, ipsam configite matrem'
Amphion clamat, sed Paean contrahit arcum.
extulit ergo greges natorum ipsumque parentem,
dum sibi nobilior Latonae gente uidetur
atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.
quae tanti grauitas, quae forma, ut se tibi semper
inputet? huius enim rari summique uoluptas
nulla boni, quotiens animo corrupta superbo
plus aloes quam mellis habet. quis deditus autem
usque adeo est, ut non illam quam laudibus effert
horreat inque diem septenis oderit horis?

(165-180)

"Bu kadar kalabalık bir sürüde hiç sana yaraşan bir kadın yok mu sanıyorsun?
Güzel, sevimli, zengin ve üretken bir kadın var say,
salonuna atalarının portrelerini yerleştirmiş ve daha el değmemiş olsun,
ateşkes sağlayan bütün Sabin kızlarından,
siyah bir kuğu gibi yeryüzünde nadir bulunan bir kuş:
bütün bunlara sahip bir eşe kim dayanabilir? Yeğ tutarım
Venusia'lıyı sana Cornelia, Ey Gracchusların anası, yeğ tutarım,
büyük bir gurur sağlarsan bana olanca erdeminle,
sayısız zaferler, çeyizinin bir parçası olarak.
Yalvarırım, Hannibal'ini uzaklaştır,
ordugâhında yenilen Syphax'ı, bütün Kartaca'yı da al götür.
"Esirge, yalvarırım, Ey Apollo, ve sen tanrıçam, bir yana koy oklarını;
çocuklar hiçbir şey yapmıyor; delip geç annelerini,"
diye haykırır Amphion; ama yayının uçlarını bağlar Apollo.
Bu yüzden çocuklarının sürüsünü mezara taşıdı Niobe babalarıyla beraber.
Çünkü kendi soyu, Latona'nın soyundan daha soylu görünüyor,
aynı zamanda daha doğurgan beyaz bir dişi domuzdan.
Hangi saygınlık, hangi güzelliktir o,
bir kadının kendini hep senin üstüne yıkmasına değecek?
Çünkü ender bulunana, yüce olana duyulan istek
eser bırakmaz iyilikten, baldan da tatlı, kibirli bir ruhla bozulduğunda.
Övgülerle göklere çıkarttığı kadınından korkmayacak,
günde beş kez nefret etmeyecek kadar
bir kadına tutulan erkek gördün mü, şimdiye kadar?

Quaedam parua quidem, sed non toleranda maritis.
nam quid rancidius quam quod se non putat ulla
formosam nisi quae de Tusca Graecula facta est,
de Sulmonensi mera Cecropis? omnia Graece:
cum sit turpe magis nostris nescire Latine.
hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
concumbunt Graece. dones tamen ista puellis,
tune etiam, quam sextus et octogensimus annus
pulsat, adhuc Graece? non est hic sermo pudicus
in uetula. quotiens lasciuum interuenit illud
ζωὴ καὶ ψυχή, modo sub lodice relictis
uteris in turba. quod enim non excitet inguen
uox blanda et nequam? digitos habet. ut tamen omnes
subsidant pinnae, dicas haec mollius Haemo
quamquam et Carpophoro, facies tua conputat annos.
Si tibi legitimis pactam iunctamque tabellis
non es amaturus, ducendi nulla uidetur
causa, nec est quare cenam et mustacea perdas
labente officio crudis donanda, nec illud
quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus et scripto radiat Germanicus auro.

(185-205)

Bunlar eften püften kusurlar gerçekten, ancak kocalar
hoşgörmemeli onları.
Daha iğrenç ne olabilir ki, bir kadının kendini güzel
görmemesi kadar,
kendini bir Tusklu'dan bir Yunancığa dönüştürmedikçe,
bir Sulmolu'dan safkan bir Atinalı'ya? Her şeyi Yunanca
konuşurlar,
bizimkiler için Latince bilmemek daha büyük bir ayıp olduğu
halde,
bu dille anlatırlar korkularını, öfkelerini, sevinçlerini, tasalarını,
bu dille dökerler ruhlarının bütün gizlerini: Başka mı?
Birbirlerine Yunanca kur yaparlar. Hadi bunları kızlarda
hoşgördük diyelim:
Ama seksen altı yaşın darbesini yediğinde de hâlâ Yunanca mı
konuşacak?
Böylesi bir konuşma yaşlı bir kadında hoş kaçmaz:
ζωὴ καὶ ψυχή gibi cilveli sözler araya girdiğinde,
yorgan altında kalanları elalem içinde kullanmış olursun.
Hangi kasığı tahrik etmez ki,
hem çekici, hem de bir boka yaramaz ses? Parmakları var.
Yine de bütün kanatları çökünce, bu sözleri bir Haemus'tan,
bir Carpophorus'tan daha yumuşak söylesen bile, yüzün
yılları sayar.

Sevecek değilsen, seninle yasal işlemle nişanlanmış,
bağlanmış bir kadını, evlenmen için bir neden yok gibi geliyor,
neden yok akşam yemeğine, düğün pastalarına boşuna para
harcamak için
tören bittikten sonra, yemek arkasından konuklara sunmak
üzere;
ilk gece verilen şu armağana, görkemli bir tepsinin içinde
Dacia ve Germania fatihini altın harflerle ışıyan.

si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
est animus, summitte caput ceruice parata
ferre iugum. nullam inuenies quae parcat amanti.
ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis
et spoliis; igitur longe minus utilis illi
uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
nil umquam inuita donabis coniuge, uendes
hac obstante nihil, nihil haec si nolet emetur.
haec dabit affectus: ille excludatur amicus
iam senior, cuius barbam tua ianua uidit.
testandi cum sit lenonibus atque lanistis
libertas et iuris idem contingat harenae,
non unus tibi riualis dictabitur heres.

"Pone crucem seruo." 'meruit quo crimine seruus
supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi;
nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est.'
'o demens, ita seruus homo est? nil fecerit, esto:
hoc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.'
imperat ergo uiro. sed mox haec regna relinquit
permutatque domos et flammea conterit; inde
auolat et spreti repetit uestigia lecti.
ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
uela domus et adhuc uirides in limine ramos.
sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
quinque per autumnos, titulo res digna sepulcri.

(210-230)

Yürekten düşkünsen karına, ruhunu bir tek kadına vermişsen,
başını eğ ve boyunduruğa hazırla boynunu.
Asla bulamazsın âşığını esirgeyen kadını: Kendisi alevler
içinde yansa bile,
hoşlanır âşığına eziyet etmekten, onu darmadağın etmekten;
bu yüzden, çok daha az yararlıdır karısı kocasından,
adam ne kadar iyi olursa, o kadar istenen bir koca olur.
Kadının gönlü yoksa, hiçbir şey alamazsın, istemezse.
Senin adına sever ya da sevmez: döndürür kapıdan,
gittikçe yaşlanan, ilk sakalını kapının gördüğü arkadaşını.
Muhabbet tellalları, gladyatör eğiticileri, arenanın kibar
adamları
vasiyetnamelerini gönüllerince yazabildikleri halde,
sana birden çok rakip mirasçı kaydedilir.
"Çarmıha gerin köleyi."
"Ama bu köle hangi suçu işledi ki kurban edilsin?
Tanığın nerde? Muhbir kim? Hiç olmazsa bir dinle;
bir adamın yaşamı söz konusu olduğunda, uzun sayılmaz hiç
bir gecikme."
"Seni akılsız, bir köleyi adam yerine koyuyorsun, öyle mi?
Hiçbir şey yapmadı ha? Öyle olsun:
Ben bunu istiyorum, böyle emrediyorum, isteğim senet yerine
geçsin."
Böylece hüküm kurar erkeği üstünde. Ama kurar kurmaz
bırakır,
bir evden diğerine gider, duvağını aşındırır,
uçup kaçar ve geri döner yüzüstü bıraktığı yatağının anılarına;
az önce süslenmiş kapısını terk eder, duvarda asılı kumaşları,
evinin tentelerini, eşikte hâlâ yeşil kalmış dalları.
Böylece koca sayısı çoğalır, sekiz kocası olur beş sonbaharda
bir;
mezarına yazılmaya değer bir olay doğrusu.

Desperanda tibi salua concordia socru.
illa docet spoliis nudi gaudere mariti,
illa docet missis a corruptore tabellis
nil rude nec simplex rescribere, decipit illa
custodes aut aere domat. tum corpore sano
aduocat Archigenen onerosaque pallia iactat.
abditus interea latet et secretus adulter
inpatiensque morae silet et praeputia ducit.
scilicet expectas ut tradat mater honestos
atque alios mores quam quos habet? utile porro
filiolam turpi uetulae producere turpem.
Nulla fere causa est in qua non femina litem
mouerit. accusat Manilia, si rea non est.
conponunt ipsae per se formantque libellos,
principium atque locos Celso dictare paratae.
Endromidas Tyrias et femineum ceroma
quis nescit, uel quis non uidit uulnera pali,
quem cauat adsiduis rudibus scutoque lacessit
atque omnis implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
pectore plus agitat ueraeque paratur harenae?
quem praestare potest mulier galeata pudorem,
quae fugit a sexu? uires amat. haec tamen ipsa
uir nollet fieri; nam quantula nostra uoluptas!
quale decus, rerum si coniugis auctio fiat,
balteus et manicae et cristae crurisque sinistri
dimidium tegimen! uel si diuersa mouebit

(235-255)

Bütün barış umutlarından vazgeçmelisin, kaynanan
hayattaysa eğer.
Kocasının mallarını talan edip soymaktan zevk almasını
öğretir kızına,
öğreten odur baştan çıkarıcının yolladığı mektupları
incelikle, dalavereyle yanıt vermeyi,
odur aldatan gözcüleri, parayla avucuna alan; sağlık fışkırdığı
halde bedeninden
hekim Archigenes'i çağırır, serer ağır yatak örtülerini.
Bu arada sevgili gizlenmiş, sessizce pusuda yatmaktadır,
kamışının ön derilerini çeke çeke sabırsızca bekler.
Bir annenin kızına erdemli gelenekler mi bırakacağını
umuyorsun,
ya da sahip olduklarından değişik âdetler? İlerde yararı olur,
aşağılık ihtiyara, kızcağızı adice yetiştirmesi.

Bir kadının kavga çıkarmadığı dava yok gibidir, nerdeyse.
Manilia, sanık değilse, savcıdır.
Durduk yerde suçlar yükleyip davalar uydururlar,
hazırdırlar davanın girişini ve genel savlarını Celsus'a
öğretmeye.

Kim bilmez eflatun giysileri, kadınların sürdüğü güneş
yağlarını,
ya da kim görmemiştir kütüğün açtığı yaraları,
art arda vuruşlarıyla oyar kocasını, bir kalkanla saldırır ona
ve bütün ritmik hareketlerini yapar.
Floralia gösterilerinde trompet çalmaya uygun mu uygun bir
fahişe,
yüreğinde daha ileri bir umut beslemiyorsa,
ve gerçek bir arenaya hazırlanmıyorsa.
Nasıl bir namus sergileyebilir miğfer takan bir eş,
kendi cinsinden kaçarak? Gücü sever, ama yine de istemez
erkek olmayı,
çünkü bilir zevkimizin ne mal olduğunu!
Nasıl bir onur duyulur, kadının yapıp ettikleri mezada çıksa,
kılıcı, kelepçeleri ve sol bacağının yarısını kaplayan tozluğu!
Yok, eğer farklı dalaşa girişse,

proelia, tu felix ocreas uendente puella.
hae sunt quae tenui sudant in cyclade, quarum
delicias et panniculus bombycinus urit.
aspice quo fremitu monstratos perferat ictus
et quanto galeae curuetur pondere, quanta
poplitibus sedeat quam denso fascia libro,
et ride positis scaphium cum sumitur armis.
dicite uos, neptes Lepidi caeciue Metelli
Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumpserit umquam
hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites alternaque iurgia lectus
in quo nupta iacet; minimum dormitur in illo.
tum grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
cum simulat gemitus occulti conscia facti,
aut odit pueros aut ficta paelice plorat
uberibus semper lacrimis semperque paratis
in statione sua atque expectantibus illam,
quo iubeat manare modo. tu credis amorem,
tu tibi tunc, uruca, places fletumque labellis
exorbes, quae scripta et quot lecture tabellas
si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae!
sed iacet in serui complexibus aut equitis. dic,
dic aliquem sodes hic, Quintiliane, colorem.
haeremus. dic ipsa. 'olim conuenerat' inquit
'ut faceres tu quod uelles, nec non ego possem
indulgere mihi. clames licet et mare caelo
confundas, homo sum.' nihil est audacius illis
deprensis: iram atque animos a crimine sumunt.

(260-285)

ne mutlu sana, görebilirsin sevgilini baldırındaki zırhları
satarken.
Zarif giysiler içinde terlerler, haz veren tenleri, ipekten
çaputları kavrulur.
Nasıl da soluk soluğa önceden öğretilen vuruşları uygular,
kurşun gibi ağır miğferini eğip büker,
dizaltlarını saran bandajları ne büyük, ne kalın; gül,
kollarını indirip kadınlığını sergilediğinde.
Söyleyin, ey Lepidus'un torunları ve ey kör Metellus'un,
ey Gurgesler ya da Fabiuslar, hiçbir gladyatör eşi
bu teçhizatla donanır mı, Asylus'un karısı
ne zaman bir kazığa dayanıp soluk soluğa kalmıştır?
Çekişmeler, ağız dalaşları hiç eksik olmaz
gelinin yattığı yatakta, çok az uyunur orada.
Kocasına hep beladır gelin, yavrusuz bir kaplandan da
kötüdür o vakit,
gizli işlerinin bilincinde olup kederliymiş gibi göründüğünde;
ya köle çocuklara söver ya da hayalinde uydurduğu kapatması
yüzünden ağlar.
Her zaman bol bol gözyaşı döker,
gözyaşları her zaman pınarlarında hazır bekler,
ne biçimde akmalarını buyuracak diye. Sen aşka inanırsın,
o vakit bundan hoşlanırsın, zavallı kurtçuk, dudaklarınla öpüp
dindirirsin ağlamasını, ama ne yazılar, ne aşk mektupları,
mavi gözlü, kıskanç sevgilinin mektup kutusunu bir açsan!
Oysa bir kölenin ya da bir atlının kollarında yatar.
"Söyle, söyle, lütfen, Quintilianus, kurtarıcı bir sav."
"Kafam durdu. Kendin söyle" der, Quintilianus.
"Vaktiyle anlaşmıştık" der kadın, senin istediğini yapmam
konusunda,
tabii, ben de lûtufta bulunabilirim kendime. Bağırıp
çağırabilirim,
denizle gökyüzünü birbirine karıştırabilirim, sonuçta insanım."
Daha cüretkâr kimse yoktur iş üstünde yakalanan kadından:
öfkesini ve küstahlığını kazanır işlediği suçtan.

Unde haec monstra tamen uel quo de fonte requiris?
praestabat castas humilis fortuna Latinas
quondam, nec uitiis contingi parua sinebant
tecta labor somnique breues et uellere Tusco
uexatae duraeque manus ac proximus urbi
Hannibal et stantes Collina turre mariti.
nunc patimur longae pacis mala, saeuior armis
luxuria incubuit uictumque ulciscitur orbem.
nullum crimen abest facinusque libidinis ex quo
paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos
et Sybaris colles, hinc et Rhodos et Miletos
atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
prima peregrinos obscena pecunia mores
intulit, et turpi fregerunt saecula luxu
diuitiae molles. quid enim uenus ebria curat?
inguinis et capitis quae sint discrimina nescit
grandia quae mediis iam noctibus ostrea mordet,
cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
ambulat et geminis exsurgit mensa lucernis.
I nunc et dubita qua sorbeat aera sanna
Maura, Pudicitiae ueterem cum praeterit aram,
Tullia quid dicat, notae collactea Maurae.
noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic
effigiemque deae longis siphonibus implent

(290-310)

Yine de bu canavarlık nereden, hangi kaynaktan
geliyor mu diyorsun?
Eskiden Latium kızlarının iffetlerini uysal yazgıları korurdu,
alçakgönüllü evlerinin ayıplarla kirlenmesine izin vermezdi
yazgıları;
çekilen zahmetlerden, kısa süreli uykulardan, Etrüsk yünü
eğirmekten,
elleri yıpranmış, sertleşmişti, Hannibal'in kente yaklaştığı,
ve kocalarının Collina kulesinde düşmana karşı durduğu
demlerde.
Şimdilerde uzun süren barışın getirdiği belalara katlanıyoruz,
silahlardan da gaddar olan aşırı bolluk bize sırtını dayadı
ve yenilmiş dünyamızdan öcünü alıyor.
Günahımız, aşk meşk davamız da eksik olmadı hiç,
Roma'nın sade yaşantısı yerle bir olduğundan beri. Şu
taşkınlık yüzünden,
Sybaris de üşüştü başımıza, Rhodos da, Miletos da,
başı çelenkli, arsız ve sarhoş Tarentum da.
Önce iğrenç para yabancı âdetler soktu içimize, gevşetici
zenginlik
bayağı bir taşkınlıkla güçten düşürdü yüzyılımızı. Neye
aldırır ki Venus,
sarhoşken kasığıyla başı arasında ne kadar mesafe olduğunu
bilmez,
gece yarılarında nasıl dev bir istiridye dişlediğini,
merhemleri saf Falernum şarabına boşaltıp köpürtürken,
içkisini yudumlarken parfüm şişelerinden,
tepesinde fır dönerken tavan, masa çift görülen ışıklarla
yükselip dururken.

Sen var düşün artık, Tullia'nın soluduğu
havayı içe çekmenin ne olduğunu
ve Maura'nın adı kötüye çıkmış süt kardeşine ne söylediğini,
eski İffet tapınağının yanından geçerken.
Geceleri çöp koyarlar buraya, burayı kirletirler
ve uzun uzun işerler tanrıçanın heykelinin üstüne,

inque uices equitant ac Luna teste mouentur,
inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
coniugis urinam magnos uisurus amicos.
    Nota bonae secreta deae, cum tibia lumbos
incitat et cornu pariter uinoque feruntur
attonitae crinemque rotant ululantque Priapi
maenades. o quantus tunc illis mentibus ardor
concubitus, quae uox saltante libidine, quantus
ille meri ueteris per crura madentia torrens!
lenonum ancillas posita Saufeia corona
prouocat et tollit pendentis praemia coxae,
ipsa Medullinae fluctum crisantis adorat:
palma inter dominas, uirtus natalibus aequa.
nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
ad uerum, quibus incendi iam frigidus aeuo
Laomedontiades et Nestoris hirnea possit.
tunc prurigo morae inpatiens, tum femina simplex,
ac pariter toto repetitus clamor ab antro
'iam fas est, admitte uiros.' dormitat adulter,
illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo;
si nihil est, seruis incurritur; abstuleris spem
seruorum, uenit et conductus aquarius; hic si
quaeritur et desunt homines, mora nulla per ipsam
quo minus inposito clunem summittat asello.

(315-330)

dörtnala koşarak ahlâksızlığa, Luna'nın tanıklığında coşarlar.
Buradan evlerine giderler: gün ışıyınca sen basarsın üstüne
karının sidiğinin, kudretli arkadaşlarını uğurlarken.
İyi bilinir Bona Dea'nın gizli ayinleri, beller flüt sesiyle
kıvrılınca,
boruların sesiyle ve şarapla aynı anda gazaba gelip
çıldırmış bir halde, saçlarını sallayıp uluduklarında Priapus'un
rahibeleri.
Ah, o ne yangındır, birbiriyle muhabbete giren gönüllerde,
nasıl çığlıklar atarlar tutkunun dansıyla,
yıllanmış şarap nasıl akar aşağı ıpıslak olmuş bacaklardan.
Meydan okur Saufeia başına tacını geçirip muhabbet
tellallarının hizmetçilerine,
kalçalarını kıvırıp ödülleri kapıp götürür.
Ama eğilir paytak Medullina'nın titreyişi önünde.
Palmiye yaprağı ise erdemleri doğuştan belli olan efendilerine
kalır.
Hiçbir şey oyunmuş gibi görünmez orada, her şey gerçeğe
uygundur,
yaşlılıktan kanı donmuş Priamus ile Nestor'un bile içi fıkır
fıkır kaynar.
Gecikmişliğin doğurduğu şiddetli arzu yerinde duramaz artık,
kadın olduğu gibi gösterir kendini,
odanın dört yanından çığlıklar yükselir.
"Şimdi caizdir, içeri alın erkekleri." Uykuya dalmaya görsün
âşığı,
başka bir gencin kukuletasını takıp elini çabuk tutmasını
buyurur.
Hiçbir şey olmazsa, kölelerin ırzına geçilir, köleden umut
kesilince,
kiralanan saka çıkagelir; etrafı iyice keser,
kimse yoksa, o saniye eşeğin üstüne binip kalçasını rahatlatır
tek başına.

atque utinam ritus ueteres et publica saltem
his intacta malis agerentur sacra; sed omnes
nouerunt Mauri atque Indi quae psaltria penem
maiorem quam sunt duo Caesaris Anticatones
illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
intulerit, ubi uelari pictura iubetur
quaecumque alterius sexus imitata figuras.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
simpuuium ridere Numae nigrumque catinum
et Vaticano fragiles de monte patellas
ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
[Audio quid ueteres olim moneatis amici,
'pone seram, cohibe.' sed quis custodiet ipsos
custodes? cauta est et ab illis incipit uxor.]
iamque eadem summis pariter minimisque libido,
nec melior silicem pedibus quae conterit atrum
quam quae longorum uehitur ceruice Syrorum.
Ut spectet ludos, conducit Ogulnia uestem,
conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
nutricem et flauam cui det mandata puellam.
haec tamen argenti superest quodcumque paterni
leuibus athletis et uasa nouissima donat.
multis res angusta domi, sed nulla pudorem
paupertatis habet nec se metitur ad illum
quem dedit haec posuitque modum. tamen utile quid sit
prospiciunt aliquando uiri, frigusque famemque
formica tandem quidam expauere magistra:

(335-360)

Keşke eski, halka mal olmuş ayinlerimiz, hiç olmazsa
böylesine iğrençliklerle kirlenmeden kutsal kalabilseydi!
Ne ki, bütün Mauritanialılar ve Indialılar bilirdi hangi santur
çalgıcısı kızın,
Caesar'ın iki *Anticato*'sundan daha büyük bir penisi
hayalarından haberdar bir farenin kaçtığı o yere getirdiğini,
şu, erkek cinsiyetinin taklit resimlerinin
örtülmesinin buyrulduğu yere.
Eski zamanlarda hangi insan tanrıları hor görüp alay
etmişti?
Kim Numa'nın toprak kâsesine, kara çanağına
ya da Vaticanus balçığından yapılan, kırılır minik tabaklara
gülmeye kalkışmıştı?
Ama şimdi hangi sunakta bir Clodius yok ki?
(Vaktiyle eski bir dostumun öğüdü şimdi kulaklarımda
çınlıyor.
"Sürgüyü çek, hapset." Peki, gözcülerin kendisini kim
gözleyecek?
Tedbirlidir kapı, gözcülerden işe başlar.)
Soylu olsun, aşağı tabakadan olsun, tutkuları hep aynıdır,
siyah sünger taşını ayağına geçiren kadın,
uzun Syrialıların boyunlarında taşıdıkları kadından daha iyi
değildir.
Giysi kiralar Ogulnia yarışları seyretmek için,
hizmetkârlar kiralar, tahtırevan, yastık, kız arkadaşlar,
bir dadı ve mesajlarını yollatacağı sarı saçlı bir köle kız.
Ama ailesinin gümüş tabaklarından kalanları
ve yepyeni bir vazoyu tüyü bitmemiş atletlere sunar;
bunların çoğu kıt kanaat geçinir ama utanç duymaz
yoksulluktan,
kendi değerlerini, verdikleri ve bir kenara koydukları şeylere
göre ölçerler.
Ama erkekler ne yararlı, diye bakarlar ara sıra,
sonuçta düşünür efendi karınca bazılarının açlıktan ve
soğuktan korkacağını:

prodiga non sentit pereuntem femina censum.
ac uelut exhausta recidiuus pullulet arca
nummus et e pleno tollatur semper aceruo,
non umquam reputant quanti sibi gaudia constent.
    In quacumque domo uiuit luditque professus
obscenum, tremula promittit et omnia dextra,
inuenies omnis turpes similesque cinaedis.
his uiolare cibos sacraeque adsistere mensae
permittunt, et uasa iubent frangenda lauari
cum colocyntha bibit uel cum barbata chelidon.
purior ergo tuis laribus meliorque lanista,
in cuius numero longe migrare iubetur
psyllus ab 'eupholio.' quid quod nec retia turpi
iunguntur tunicae, nec cella ponit eadem
munimenta umeri 'pulsatamque arma' tridentem
qui nudus pugnare solet? pars ultima ludi
accipit has animas aliusque in carcere neruos.
sed tibi communem calicem facit uxor et illis
cum quibus Albanum Surrentinumque recuset
flaua ruinosi lupa degustare sepulchri.
horum consiliis nubunt subitaeque recedunt,
his languentem animum 'seruant' et seria uitae,
his clunem atque latus discunt uibrare magistris,
quicquid praeterea scit qui docet. haud tamen illi
semper habenda fides: oculos fuligine pascit
distinctus croceis et reticulatus adulter.
suspectus tibi sit, quanto uox mollior et quo
saepius in teneris haerebit dextera lumbis.

(365-020)

farkına bile varmaz savurgan eşi mahvolup giden servetin.
Bitip tükenen kasasından filizlenip boy veriyormuş gibi,
her daim tepeleme bir yığından para çekiyormuşçasına,
bir an olsun düşünmez zevklerinin nelere malolduğunu.

Hangi evde yaşasa, hangi evde oynaşsa açığa vurur
murdar olan cinsiyetini, titrek sağ eliyle her şeyi halleder,
bütün aşağılık kadınların ib..lere benzediğini anlarsın.
Bunların yiyeceklerin ırzına geçmelerine
ve kutsal masanın yanında durmalarına izin verirler,
sinameki ya da sakallı kekikler içtiklerinde,
kırılacak tabakları yıkamalarını emrederler.
Bu nedenle gladyatör eğiticisinin okulu
daha temizdir senin evinden ve daha iyidir;
çünkü orada iyi silahlı adamlar
ib..lerin uzaklara göç etmesini buyururlar; dahası, ne demeli,
ağların aşağılık bir tunica*'ya boyun eğdirilmemesine*
ve hep çıplak dövüşen birinin,
omuzluklarıyla, eskimiş yabasını aynı hücreye koymamasına?
Bu yaratıklar gladyatör okulunun en son odasına konur,
hatta onlar için farklı bir hücre vardır hapisanede.
Ama karın seninle de, onlarla da aynı kadehten içer,
şu yıkık gömütlüğün sarışın yosmasının,
Alba ve Surrentum şarabı içmeyi reddettiği kişilerle.
Böyle kişilerin öğüdüne uyarak evlenir kadınlar
ve hemen evlerini terk ederler,
bunlarla mecalsiz ruhlarını dinginleştirir, yaşamın sıkıntılarını giderirler,
bu hocalardan öğrenirler götü böğrü titretmeyi ve onların bildiği her şeyi.
Yine de her zaman güvenmemeli ona: büyütür gözlerini siyah isle,
giyinir safran sarısı giysiler ve saçına ağ takar zinacı.
İçine bir kurt düşer, ne kadar ince diye sesi,
ne kadar kalacak, diye, sağ eli yumuşacık belinde.

hic erit in lecto fortissimus; exuit illic
personam docili Thais saltata Triphallo.
quem rides? aliis hunc mimum! sponsio fiat:
purum te contendo uirum. contendo: fateris?
an uocat ancillas tortoris pergula?

Noui consilia et ueteres quaecumque monetis amici,
'pone seram, cohibe'. sed quis custodiet ipsos
custodes, qui nunc lasciuae furta puellae
hac mercede silent? crimen commune tacetur.
prospicit hoc prudens et a illis incipit uxor . . .

Sunt quas eunuchi inbelles ac mollia semper
oscula delectent et desperatio barbae
et quod abortiuo non est opus. illa uoluptas
summa tamen, quom iam calida matura iuuenta
inguina traduntur medicis, iam pectine nigro.
ergo expectatos ac iussos crescere primum
testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
tonsoris tantum damno rapit Heliodorus.
[mangonum pueros uera ac miserabilis urit
debilitas, follisque pudet cicerisque relicti.]
conspicuus longe cunctisque notabilis intrat
balnea nec dubie custodem uitis et horti
prouocat a domina factus spado. dormiat ille
cum domina, sed tu iam durum, Postume, iamque
tondendum eunucho Bromium committere noli.

(025-375)

Çok güçlü olur bu adam yatakta, çıkarır burada,
usta Triphallus rolüne soyunduğu Thais maskesini.
"Kime gülüyorsun? Bu mimus'u başkalarına sunuyor! Bahse girerim,
senin sapına kadar erkek olduğuna da bahse girerim: kabul ediyor musun,
yoksa çağırsın mı celladın, okulun bütün bakire hizmetçilerini?"
Dostumun düşüncelerini ve tüm eski öğütlerini biliyorum:
"Sürgüsünü çek, karını odaya hapset."
Peki kim gözleyecek gözcüleri,
fingirdek kızın entrikalarını şimdi,
böylesine bir ücretle örtbas eden gözcüleri?
Ortalığa dökülen suç üzerine konuşulmaz:
Feleğin çemberinden geçmiş bu adam etrafı gözler,
senin karınsa önce onlardan işe başlar...

Barışsever hadımlar da vardır,
bunlar hep yumuşak öpüşlerden zevk alırlar,
ne sakal dertleri vardır, ne de kürtaj aletine gereksinimleri.
Yine de yüce bir zevktir, delikanlılığın doruğunda,
kasıklar siyah tüylerle kaplandığında, erkekliğin hekimbaşına teslimi;
O yüzden, bir parçasını kesip atar Heliodorus berber usturasıyla,
ağırlığı artmaya başlayınca hayalarının
büyümesi beklenen ve de emredilen.
Kolayca seçilip uzaktan herkesçe tanındığından,
girer hamama, meydan okur cüretle bağın, bahçenin bekçisine,
hanımı tarafından hadım edilmiş adamım.
Birlikte uyur hanımıyla, yine de sen sen ol Postumus,
artık sertleşen ve traş edilmesi gereken Bromius'u
yan yana getirmekten kaçın bu hadımla.

Si gaudet cantu, nullius fibula durat
uocem uendentis praetoribus. organa semper
in manibus, densi radiant testudine tota
sardonyches, crispo numerantur pectine chordae
quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc se
solatur gratoque indulget basia plectro.
quaedam de numero Lamiarum ac nominis Appi
et farre et uino Ianum Vestamque rogabat,
an Capitolinam deberet Pollio quercum
sperare et fidibus promittere. quid faceret plus
aegrotante uiro, medicis quid tristibus erga
filiolum? stetit ante aram nec turpe putauit
pro cithara uelare caput dictataque uerba
pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
dic mihi nunc, quaeso, dic, antiquissime diuom,
respondes his, Iane pater? magna otia caeli;
non est, quod uideo, non est quod agatur apud uos.
haec de comoedis te consulit, illa tragoedum
commendare uolet: uaricosus fiet haruspex.
Sed cantet potius quam totam peruolet urbem
audax et coetus possit quae ferre uirorum
cumque paludatis ducibus praesente marito
ipsa loqui recta facie siccisque mamillis.
haec eadem nouit quid toto fiat in orbe,

(380-400)

Eşin şarkı söylemekten hoşlanıyorsa,
sesini *praetor*'a satanların hiçbiri dayanamaz onun büyülü sözlerine.
Çalgıları her daim ellerindedir,
kaplumbağa kabuğu boydan boya ağır akik taşlarıyla parlar,
mızrap titreyip teller çalınır,
bu mızrapla nazik Hedymeles eserler verir: sıkıca tutar bu mızrabı,
bununla kendini rahatlatır, bu değerli aletle öpücükler dağıtır.
Lamiae'ın ve Appiusların soyundan gelen bir kadın,
çörekler ve şarap sunarak sorar Ianus ve Vesta'ya,
Pollio'nun Capitolinus'un defneden tacını umut edebilir mi,
ve lirine zafer sözü verebilir mi, diye.
Hastalıktan musdarip kocasına daha fazla ne yapabilirdi,
küçücük oğullarının durumu için doktorlar umutsuzca konuşursa?
Sunağın önünde durdu ve harpı için başını örtmesinin utanç verici olmayacağını düşündü,
tekrarlanması istenen sözcükleri hakkıyla tekrarladı,
kuzunun içi açıldığında yüzü solgunlaştı.
Şimdi söyle bana, tanrıların en eskisi, Ianus Baba,
sana soruyorum bu kadınlara bir yanıt verebilir misin?
Gökyüzünde epeyce boş zamanın var,
görebildiğim kadarıyla siz Tanrılar için yapılabilecek bir şey yok.,
bu kadın bir komedyen için senden yardım diliyor,
ötekisi dikkatini bir trajedi oyuncusuna yöneltmeni istiyor;
falcının bacakları varislerle dolacak.

Ama şarkı söylemesi daha iyi tabii,
küstahça bütün kenti baştan başa dolaşmasından,
erkeklerin toplantılarına katılıp askeri giysiler içindeki komutanlarla
kocasının önünde çekinmeden, sert memeleriyle fingirdeşmesinden.

quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercae
et pueri, quis amet, quis diripiatur adulter;
dicet quis uiduam praegnatem fecerit et quo
mense, quibus uerbis concumbat quaeque, modis quot.
instantem regi Armenio Parthoque cometen
prima uidet, famam rumoresque illa recentis
excipit ad portas, quosdam facit; isse Niphaten
in populos magnoque illic cuncta arua teneri
diluuio, nutare urbes, subsidere terras,
quocumque in triuio, cuicumque est obuia, narrat.

Nec tamen id uitium magis intolerabile quam quod
uicinos humiles rapere et concidere loris
'exortata' solet. nam si latratibus alti
rumpuntur somni, 'fustes huc ocius' inquit
'adferte' atque illis dominum iubet ante feriri,
deinde canem. grauis occursu, taeterrima uultu
balnea nocte subit, conchas et castra moueri
nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
cum lassata graui ceciderunt bracchia massa,
callidus et cristae digitos inpressit aliptes
ac summum dominae femur exclamare coegit.
conuiuae miseri interea somnoque fameque
urguentur. tandem illa uenit rubicundula, totum
oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
admotum pedibus, de quo sextarius alter
ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
dum redit et loto terram ferit intestino.

(405-425)
Bu kadın tüm dünyada olan biteni bilir,
Seres ne yapıyor, Thraces ne yapıyor bilir,
Üvey anne ile üvey oğul arasındaki gizli saklı işleri bilir,
kim âşık, hangi çapkın öfkeden çıldırmış, haberdardır;
dul kadını kimin, hangi ayda gebe bıraktığını söyleyebilir,
her kadının âşığına hangi sözcüklerle, nasıl ve kaç kez kur yaptığını da.
İlk kez bu kadın fark eder,
Armenia ve Parthia krallıklarını tehdit eden takımyıldızını da.
O alır kentin kapılarında son haberleri, söylentileri,
kimisini de kendi uydurur,
Niphates ırmağının nasıl aktığını halkların üstüne,
büyük bir taşkınla arazileri nasıl su bastığını,
kentlerin yalpaladığını, toprağın çöktüğünü,
köşebaşında kime rastlasa anlatır durur.
Ama, yoksul komşularının mallarını yağmalamayı seven,
ve kırbaçla dövüp yakarışlarına kulak tıkamaktan hoşlanan bir kadından,
daha dayanılmaz başka bir şey bulamazsın.
Uykusu kesilecek olsa çünkü, havlama sesleriyle,
"Sopaları çabuk buraya getirin", diye bağırır;
önce köpeğin sahibinin dövülmesini buyurur,
sonra da köpeğin öldürülmesini,
yüz yüze gelmesi korkunç ve iğrenç kadın!
Banyo yapar geceleyin, değiştirilmesini buyurur,
yağ şişelerinin ve maiyetindekilerin gece vakti,
zevk alır gürültüyle yıkanmaktan,
kolları yorgun düşünce kaldırdığı ağırlıklardan,
işinin ehli spor eğitmeni ellerini gövdesinde gezdirir,
bir şaplak vurup kalçasına onu haykırtır.
Bu arada telef olur zavallı konuklar uykudan ve açlıktan,
sonunda gelir kadın, yüzü albasmış, susamış,
üç galonluk şarapla dolu tası başına dikecek kadar,
ta ayağına kadar getirilmiş bu tasın götürür sekizde birini,
delice kabartmak için iştahını yemekten önce,
akan damlalar yeri ıslatır şarabı içip bitirirken.

marmoribus riui properant, aurata Falernum
peluis olet; nam sic, tamquam alta in dolia longus
deciderit serpens, bibit et uomit. ergo maritus
nauseat atque oculis bilem substringit opertis.
    Illa tamen grauior, quae cum discumbere coepit
laudat Vergilium, perituraе ignoscit Elissae,
committit uates et comparat, inde Maronem
atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
turba tacet, nec causidicus nec praeco loquetur,
altera nec mulier. uerborum tanta cadit uis,
tot pariter pelues ac tintinnabula dicas
pulsari. iam nemo tubas, nemo aera fatiget:
una laboranti poterit succurrere Lunae.
inponit finem sapiens et rebus honestis;
nam quae docta nimis cupit et facunda uideri
crure tenus medio tunicas succingere debet,
caedere Siluano porcum, quadrante lauari.
non habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
dicendi genus, aut curuum sermone rotato
torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
sed quaedam ex libris et non intellegat. odi
hanc ego quae repetit uoluitque Palaemonis artem
seruata semper lege et ratione loquendi
ignotosque mihi tenet antiquaria uersus
nec curanda uiris. opicae castiget amicae
uerba: soloecismum liceat fecisse marito.

(430-455)

Seller akar mermer döşemelerden, altın yaldızlı kap
buram buram Falernum kokar; içip kusar çünkü,
derin şarap fıçısına düşmüş upuzun bir yılan gibi.
Kocası hasta düşüp gözlerini kapatır, tutmaya çalışarak safrasını.
Ama en vahimi, yemek masasına oturur oturmaz,
Vergilius'u övüp ölümün eşiğindeki Dido'yu bağışlayan,
şairleri birbirine düşürüp felakete yol açan,
Vergilius'u bir kefeye, Homeros'u öbürüne koyan kadındır.
Önünden çekilir gramerciler, *rhetor*'lar yenilgiye uğrar,
bir sessizlik alır kalabalığı, ne dava vekili, ne mezatçı tek laf edebilir,
ne de bir başka kadın. Öyle güçlü kelimeler dökülür ağzından,
kadehlerin ve çıngırakların hep birden şangırdadığını sanırsın.
Artık kimse sıkıntı yaratmasın borazan ve zil çalıp:
Bir kadın tutulmakta olan ayın imdadına yetişecektir.
Bir filozof gibi, ahlâksal konulara bile sınırlar koyar;
son derece bilgili ve belâgat sahibi görünmek istediği için,
kıvırmak zorunda kalır eteklerini dizinden yukarı,
ve bir domuz keserek Silvanus'a, çeyrek verip yıkanmak zorunda kalır.
Koynuna aldığın karının kendine özgü bir konuşma tarzı olmasın, sakın,
ya da konuşmayı dolandırıp çarpık bir kıyas yapmasın hiddetle, aman ha,
bütün tarihi de bilmesin! Okuduğu kitaplardan anlamadığı bazı şeyler de olsun.
Nefret ederim, Palaemon'un gramer kitabını açıp duran kadından,
durmadan konuşma kurallarını ve yöntemini gözeten,
bir antikacı gibi, hiç bilmediğim dizeleri bana yineleyen,
hiçbir erkeğin üzerinde bile durmayacağı,
kız arkadaşlarının dil sürçmelerini düzeltip duran;
hiç değilse bir kocanın dilinin sürçmesine izin verilse!

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
cum uiridis gemmas collo circumdedit et cum
auribus extentis magnos commisit elenchos.
[intolerabilius nihil est quam femina diues.]
interea foeda aspectu ridendaque multo
pane tumet facies aut pinguia Poppaeana
spirat et hinc miseri uiscantur labra mariti.
ad moechum lota ueniunt cute. quando uideri
uult formonsa domi? moechis foliata parantur,
his emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
tandem aperit uultum et tectoria prima reponit,
incipit agnosci, atque illo lacte fouetur
propter quod secum comites educit asellas
exul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
sed quae mutatis inducitur atque fouetur
tot medicaminibus coctaeque siliginis offas
accipit et madidae, facies dicetur an ulcus?
Est pretium curae penitus cognoscere toto
quid faciant agitentque die. si nocte maritus
auersus iacuit, periit libraria, ponunt
cosmetae tunicas, tarde uenisse Liburnus
dicitur et poenas alieni pendere somni
cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
hic scutica; sunt quae tortoribus annua praestent.

(460-480)

Yapmaktan alıkoyacak hiçbir şey yoktur bir kadını,
ayıp olacağını düşündüğü hiçbir şey,
gerdanını yeşil zümrütlerle donatıp
kocaman kulaklarına iri istiridye küpeleri iliştirdi mi,
daha çekilmez hiçbir şey yoktur zengin bir kadından.
Bu arada iğrenç bir ifadeyle gülerek,
bir hamur topağıyla yüzünü çirkinleştirir
ya da *Poppaea* merhemleri kokar,
talihsiz kocasının dudaklarına yapışır bununla:
Âşığına ise yeni yıkanmış bir tenle gider.
Evde ne zaman bakımlı görünmek isterler ki?
Âşıklarına sümbül yağları hazırlar,
onlar için ince uzun Hintlilerin buraya getirdikleri her şeyi satın alırlar.
Nihayet yüzünü açar ve sıvasının ilk katını çıkarır,
tanınmaya başlar ve şu ünlü sütle yıkanır,
bu süt için dişi eşeklerden bir sürüyü yanına katıp götürür,
Hyperborei'lerin oturduğu ülkeye sürgüne yollansa bile.
Ama bunca kozmetikle kat kat kaplanarak işlenen
ve ıslak undan küçük topaklar eklenen yüze,
yüz mü, yoksa yara mı dersin?

Bu hanımların bütün gün ne yaptığını,
neyle meşgul olduklarını iyice araştırmaya değer.
Geceleyin kocası arkasını dönüp yatmışsa kâhya kadınları çileden çıkarır,
süsüyle püsüyle ilgilenen kölelerin giysilerini soyar,
geç kalmakla suçlanır Liburnus, kocaların uyuşukluğunun bedelini
ödemekle yükümlü kılınır; biri sırtında kırar sopayı,
öbürü kıpkırmızı eder kırbaçla, bir başkası da kamçıyla;
kimi kadınlar dayakçılarını yıllık olarak tutar.

uerberat atque obiter faciem linit, audit amicas
aut latum pictae uestis considerat aurum
et caedit, longi relegit transuersa diurni
et caedit, donec lassis caedentibus 'exi'
intonet horrendum iam cognitione peracta.

Praefectura domus Sicula non mitior aula.
nam si constituit solitoque decentius optat
ornari et properat iamque expectatur in hortis
aut apud Isiacae potius sacraria lenae,
disponit crinem laceratis ipsa capillis
nuda umeros Psecas infelix nudisque mamillis.
'altior hic quare cincinnus?' taurea punit
continuo flexi crimen facinusque capilli.
quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae,
si tibi displicuit nasus tuus? altera laeuum
extendit pectitque comas et uoluit in orbem.
est in consilio materna admotaque lanis
emerita quae cessat acu; sententia prima
huius erit, post hanc aetate atque arte minores
censebunt, tamquam famae discrimen agatur

(485-500)

Dayakçı dövüp durur, yüzünü boyalarla sıvar yol üstünde,
kız arkadaşlarıyla çene çalar,
ya da süslü giysisinin enli altınını özenle seyreder,
ve dövüp durur dayakçı; o ise,
günlük haberlerin uzun, çapraz yazılarını dönüp dönüp
yeniden okur,
dayakçı dövüp durur, ta ki kadın, artık sorgu sual bittiğinde,
yorgun dayakçılara "Çıkın," diye bağırıncaya kadar,
tüyler ürperten sesiyle gürleyinceye kadar.

Ev halkı üzerindeki egemenliği de daha yumuşak değildir
bir Sicilya mahkemesinden,
gizli bir aşk randevusu varsa eğer,
ve her zamankinden daha yakışan bir süs isterse,
acele ediyorsa eğer parkta;
ya da daha da ayartıcı Isis tapınağının yakınında biriyle
buluşmak için,
talihsiz hizmetçi kız Psecas, kendi yıpranmış saçlarıyla,
hanımının saçlarına bukle yapar,
omzundan ve çıplak memelerinden giysisini soyar.
"Bu bukle neden daha yüksek?" diye bağırır oysa hanımı,
ve boğa derisinden kayışla cezalandırır,
saçın işlediği suçu.
Ne kabahati var ki Psecas'ın? Sen kendi burnundan
hoşlanmadıysan,
bunda bir kabahati olabilir mi kızcağızın?
Sol yandaki hizmetçi kız da saçını uzatıp tarar ve halka halka
kıvırır.
Saçına firketeler sokan şu kadınsa,
vaktiyle annesinin dikişlerine hizmet etmiş,
artık emekliye ayrılmış şu hizmetçiyse
yargıç müşaviri konumundadır şimdi.
İlkin o söyler düşüncesini,
sonra da yaşça ve yetenekçe daha aşağı olanlar,
sanki hanımlarının ünü ya da yaşamı tehlikedeymiş gibi.

aut animae: tanta est quaerendi cura decoris.
tot premit ordinibus, tot adhuc conpagibus altum
aedificat caput: Andromachen a fronte uidebis,
post minor est, credas aliam. cedo si breue parui
sortita est lateris spatium breuiorque uidetur
uirgine Pygmaea nullis adiuta coturnis
et leuis erecta consurgit ad oscula planta.
nulla uiri cura interea nec mentio fiet
damnorum. uiuit tamquam uicina mariti,
hoc solo propior, quod amicos coniugis odit
et seruos, grauis est rationibus.
    Ecce furentis
Bellonae matrisque deum chorus intrat et ingens
semiuir, obsceno facies reuerenda minori,
mollia qui rapta secuit genitalia testa
iam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
plebeia et Phrygia uestitur bucca tiara.
grande sonat metuique iubet Septembris et austri
aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis
et xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
ut quidquid subiti et magni discriminis instat
in tunicas eat et totum semel expiet annum.
hibernum fracta glacie descendet in amnem,
ter matutino Tiberi mergetur et ipsis
uerticibus timidum caput abluet, inde superbi
totum regis agrum nuda ac tremibunda cruentis

(505-525)

Bu kadar önemli bir iş süslenmeye çalışmak,
bu kadar çok katla eziliyor başı, bu kadar çok yapı üst üste eklenip
yükseltiyor başını; önden Andromache sanırsın,
arkadan daha kısadır, sanırsın bir başka kadın.
Ne gelir elinden, böyle kısa boylu doğmuşsa,
yüksek topuklardan yararlanmadan,
Pigme bir kızdan daha uzun görünmüyorsa,
ve bir öpücük için parmaklarının ucunda
hafifçe yükselmek zorunda kalıyorsa!
Bu arada, hiç özen göstermez kocasına,
onun değerinden hiç söz etmez;
sanki kocası değil de, komşusu daha yakındır ona
onun arkadaşlarından ve kölelerinden nefret ettiğinden
ve harcamalarına önem verdiğinden.
İşte bak! Çılgın Bellona'nın ve tanrıların anasının korosu içeri giriyor,
beraberinde de dev bir eşcinsel,
ona saygı göstermek zorunda daha genç ve aşağılık birisi,
kesip atmış deniz kabuğuyla çoktan, yumuşacık üreme organlarını,
uluyan bir güruh ve zilli tefler saygıyla önünde eğilirler,
avam yanaklarıysa Frigya sarığıyla örtülü.
Eğer kadın, birdenbire gelen can alıcı bir tehlike
elbiselerinden geçip gitsin
ve bir kerede bütün bir yılı kötülükten arındırsın, diye,
kendini yüz yumurtayla arındırmazsa,
ve koyu kırmızı giysilerle donatmazsa,
ciddi ve kuruntulu bir sesle
ona Eylül ayının ve güney rüzgârının geldiğini bildirir.
Kışın buzları kırıp ırmağa girecek,
sabah sabah Tiberis nehrinde üç kez suya dalıp çıkacak
ve tir tir titreyen başını anaforlanan suya sokacaktır,
sonra gururlu kralın arazisinde çırılçıplak ve titreyerek,
kanayan dizlerinin üstünde sürünecek;

erepet genibus; si candida iusserit Io,
ibit ad Aegypti finem calidaque petitas
a Meroe portabit aquas, ut spargat in aede
Isidis, antiquo quae proxima surgit ouili.
credit enim ipsius dominae se uoce moneri.
en animam et mentem cum qua di nocte loquantur!
ergo hic praecipuum summumque meretur honorem
qui grege linigero circumdatus et grege caluo
plangentis populi currit derisor Anubis.
ille petit ueniam, quotiens non abstinet uxor
concubitu sacris obseruandisque diebus
magnaque debetur uiolato poena cadurco
et mouisse caput uisa est argentea serpens;
illius lacrimae meditataque murmura praestant
ut ueniam culpae non abnuat ansere magno
scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
    Cum dedit ille locum, cophino fenoque relicto
arcanam Iudaea tremens mendicat in aurem,
interpres legum Solymarum et magna sacerdos
arboris ac summi fida internuntia caeli.
implet et illa manum, sed parcius; aere minuto
qualiacumque uoles Iudaei somnia uendunt.

(530-540)

eğer beyaz Io emrederse,
Mısır sınırına kadar gidecek, sıcak Meroe adasından
getirilen suları, eski bir koyun ağılının bitişiğindeki,
İsis tapınağına serpmek için taşıyacaktır.
Çünkü kadın bizzat tanrıçanın sesiyle uyandırıldığına inanır:
tanrıların geceleyin konuştuğu şu ruha, şu akla bakın hele!
Bu yüzden Anubis'e verilir en büyük ve en yüce onur,
keten giysili dazlak sürüsünü etrafına alıp,
ağlayıp dövünen halkı alaya alarak koşan Anubis'e.
Eşinin bağışlanmasını ister koca, ne zaman bozsa karısı,
kutsallıkla korunması gereken günlerde arındırma yasasını,
yatak örtüsüne dinsizlik edilince büyük bir cezaya
çarptırılması gerekir,
ya da gümüş renkli yılanın başını salladığı görülünce.
Kocanın gözyaşları ve provasını yaptığı sahte mırıltılar
gösterir ki,
bu cezayı affetmeyi reddetmeyecek,
rüşvet olarak kocaman bir kazla
ince bir dilim kutsal kek sunulan Osiris, hiç kuşkusuz!
O dua yerinden ayrılınca, sepetiyle samanını bir yana
bırakan,
inmeli bir Yahudi kadın tanrının sır küpü kulağına eğilip
sadaka ister,
Kudüs'ün yasalarının yorumcusu olur ağacın bu büyük
rahibesi,
yüce gökyüzünün güvenilir arabulucusu.
O da elini doldurur, ama çok az,
çünkü Yahudiler istediğin tür rüyayı çok küçük bir miktara
satarlar.

Spondet amatorem tenerum uel diuitis orbi
testamentum ingens calidae pulmone columbae
tractato Armenius uel Commagenus haruspex;
pectora pullorum rimabitur, exta catelli
interdum et pueri; faciet quod deferat ipse.
Chaldaeis sed maior erit fiducia: quidquid
dixerit astrologus, credent a fonte relatum
Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant
et genus humanum damnat caligo futuri.
praecipuus tamen est horum, qui saepius exul,
cuius amicitia conducendaque tabella
magnus ciuis obit et formidatus Othoni.
inde fides artis, sonuit si dextera ferro
laeuaque, si longe castrorum in carcere mansit.
nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
sed qui paene perit, cui uix in Cyclada mitti
contigit et parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericae lento de funere matris,
ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
efferat et patruos, an sit uicturus adulter
post ipsam; quid enim maius dare numina possunt?
haec tamen ignorat quid sidus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,

(550-570)

Bir Armenia'lı ya da Kommagena'lı kâhin,
beyaz bir güvercinin hâlâ sıcak olan ciğerini inceledikten sonra,
genç bir sevgilinin garantisini verir,
ya da zengin ve çocuksuz bir adamdan yüklü bir mirasın.
Civcivlerin yüreklerini, bir eriğin iç organlarını yoklar, bazen
de bir çocuğun;
kendisini bilgilendirecek şeyler yapar durur.
Ama bir yıldız falcısına daha güvenilir: O ne demişse,
Ammon'un kaynağından geldiğine inanırlar,
Delphi'li kâhinler, işleri kesat gittiğinden,
insanın geleceğini karanlığa mahkûm ederler.
Bu falcıların en önemlisi, her zaman sürgünde olandır,
onun dostluğu ve kiralanan tablaları sayesinde,
Otho'nun korktuğu seçkin bir yurttaşımız yaşamını yitirmişti.
Günümüzde, uzak bir ordugâhın hapisanesine kapatılmış,
iki elinde zincirler şakırdayan yıldız falcısına güven duyuluyor
yalnızca.
Yargılanmamış hiçbir matematikçinin yeteneğine güven
beslenmiyor da,
ölüme mahkûm olup, bir Cyclas adasına gönderilmek üzere
olanla,
son anda küçük Seriphos adasına gitmekten kurtulmuş olana
güven duyuluyor.
Sarılıklı anasının gecikmiş ölümüne ilişkin bilgi almak
ister,
evvelce seni de sorup soruşturan Tanaquil'ciğin,
öğrenmek ister kızkardeşini ve amcalarını ne zaman
gömeceğini,
âşığının kendisinden daha uzun yaşayıp yaşamayacağını:
İlâhlar daha büyük hangi nimeti verebilirler ki ona?
Ama yine de bunları anlamaz Tanaquil,
Saturnus takımyıldızının neyi tehdit ettiğini kasvetle,
hangi gezegenin etkisi altında iken Venus'un kendini cömertçe
sergilediğini,

quis mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
illius occursus etiam uitare memento,
in cuius manibus ceu pinguia sucina tritas
cernis ephemeridas, quae nullum consulit et iam
consulitur, quae castra uiro patriamque petente
non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
ad primum lapidem uectari cum placet, hora
sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
angulus, inspecta genesi collyria poscit;
aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
aptior hora cibo nisi quam dederit Petosiris.

Si mediocris erit, spatium lustrabit utrimque
metarum et sortes ducet frontemque manumque
praebebit uati crebrum poppysma roganti.
diuitibus responsa dabit Phryx augur et Indus
conductus, dabit astrorum mundique peritus
atque aliquis senior qui publica fulgura condit.
plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum
consulit ante falas delphinorumque columnas
an saga uendenti nubat caupone relicto.

(575-590)
hangi ayın zarar-ziyan, hangi mevsimin kazanç getirdiğini:
Öyle bir kadınla da yüz yüze gelmekten kaçın,
elinde sanki ıslak bir amber demeti taşıyormuşçasına,
iyice yıpranmış bir yıldız takvimi tutmuş biriyle,
hiçbir şey danışmayıp hep kendisine danışılan biriyle,
hiçbir fikir sormayıp hep kendisine sorulan biriyle,
Thrasyllus'un yıldız hesapları kendisini alıkoyduğunda,
kocası ordugâha gitmek istese, ya da yurduna dönmeyi
arzulasa,
ona eşlik edemeyecek olan bir kadınla.
İlk kilometre taşına kadar gitmek istese,
doğru saati bulur bu kitaptan; gözünün ucu kızarıp kaşınsa,
önce yıldız falına danışır, sonra merhem ister;
yatağında hasta yatsa, Petosiris'in reçeteye yazdığı saat dışında
hiçbir saat onun için yemek yemeye uygun olmaz.
Aşağı sınıftan gelen bir kadınsa,
yarış alanının her dönüş noktasında gezinecek ve kur'a
çekecek,
dudaklarını durmadan şapırdatmasını isteyen kâhine,
hem alnını verecek, hem de elini.
Zengin kadınlaraysa, yıldızlar ve gökyüzü üstüne usta,
kiralık bir Frigyalı ya da Indialı bir bilici,
ya da devlet adına şimşeklerin kefaretini ödeyen
daha yaşlı bir adam yanıt verecek.
Yoksul halkın yazgısı yarış alanında ya da toprak siperde
yazılıdır;
çıplak gerdanındaki uzun altın zincirini gösteren halktan
bir kadın,
tahta kulelerin ve yunusların taşıdığı sütunların önünde
öğrenmek ister hancıdan ayrılıp eskiciye varacak mı, diye.

Hae tamen et partus subeunt discrimen et omnis
nutricis tolerant fortuna urguente labores,
sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
quae steriles facit atque homines in uentre necandos
conducit. gaude, infelix, atque ipse bibendum
porrige quidquid erit; nam si distendere uellet
et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater, mox decolor heres
impleret tabulas numquam tibi mane uidendus.
Transeo suppositos et gaudia uotaque saepe
ad spurcos decepta lacus, saepe inde petitos
pontifices, salios Scaurorum nomina falso
corpore laturos. stat Fortuna inproba noctu
adridens nudis infantibus: hos fouet omni
inuoluitque sinu, domibus tunc porrigit altis
secretumque sibi mimum parat; hos amat, his se
ingerit utque suos semper producit alumnos.
Hic magicos adfert cantus, hic Thessala uendit
philtra, quibus ualeat mentem uexare mariti
et solea pulsare natis. quod desipis, inde est,
inde animi caligo et magna obliuio rerum
quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
et furere incipias ut auunculus ille Neronis,
cui totam tremuli frontem Caesonia pulli

(595-615)

O yoksul kadınlar ki hem doğum tehlikesine dayanıklıdır,
hem de kaderin mahkûm ettiği çocuk bakma çilesine;
yine de hiçbir loğusa altın kaplı yatakta yatmaz.
Kürtajcının yeteneği ve ilaçları o kadar güçlü ki,
kadınları kısırlaştırır ve insanları daha karındayken katletmek
üzere kiralar.
Sevin, zavallı, ne olursa içmesi için uzat ona,
çünkü rahmini genişletmek ve sıçrayıp seken bebeklerle eziyet
çekmek isterse,
belki de bir Aethiopialının babası oluverirsin ve bir gün,
hiçbir sabah göremeyeceğin kapkara bir mirasçı gasp edebilir
paralarını.

Şimdilik gayrımeşru çocukları,
doğumdan duyulan sevinçleri bir kenara bırakıyorum,
ve iğrenç su birikintilerindeki sahte dualar,
bu birikintilere arkasını dayayan din adamlarıyla Scaurus
ailesinin
adını yalandan taşıyacak olan Mars rahiplerini.
Acımasız kader geceleyin kalkar, çıplak bebeklere gülerek;
hepsini kucaklayıp, bağrına basar, sonra da soylu evlere uzatır
onları,
böylece gizemli bir oyun oynar kendine; onları sever,
armağanlara boğar, hep kendi evlatları gibi çıkarır ortaya.

Biri büyülü ezgiler getirir, öbürü aşk iksirini satar
Thessalia'nın,
bunlardan güç bulur kadın, kocasının aklını oynattırmaya,
oğullarını terlikle dövmeye; budalalaşman aşk iksirindendir;
ruhunun karanlığı da öyle, ve daha şimdi yaptıklarını
sonsuza değin unutman da. Ama buna dayanılabilir,
başlamadıkça çıldırmaya, Caesonia'nın, Nero'nun o amcası
gibi,
sendeleyen, yeni doğmuş bir tayın bütün alnını içeceğine
döktüğü.

infudit. quae non faciet quod principis uxor?
ardebant cuncta et fracta conpage ruebant
non aliter quam si fecisset Iuno maritum
insanum. minus ergo nocens erit Agrippinae
boletus, siquidem unius praecordia pressit
ille senis tremulumque caput descendere iussit
in caelum et longa manantia labra saliua:
haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet,
haec lacerat mixtos equitum cum sanguine patres.
tanti partus equae, tanti una uenefica constat.

Oderunt natos de paelice; nemo repugnet,
nemo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
uos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
custodite animas et nulli credite mensae:
liuida materno feruent adipata ueneno.
mordeat ante aliquis quidquid porrexerit illa
quae peperit, timidus praegustet pocula papas.

Fingimus haec altum satura sumente coturnum
scilicet, et finem egressi legemque priorum
grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
montibus ignotum Rutulis caeloque Latino?
nos utinam uani. sed clamat Pontia 'feci,
confiteor, puerisque meis aconita paraui,
quae deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.'
tune duos una, saeuissima uipera, cena?
tune duos? 'septem, si septem forte fuissent.'

(620-640)

Bir İmparatoriçe'nin yaptığını hangi kadın yapmaz ki?
Yaktılar bütün dünyayı ve kırıp devirdiler gökle bağını,
Iuno'nun kocasını delirttiği gibi.
O zaman, daha masum sayılabilir Agrippa'nın mantarı,
çünkü yalnızca yaşlı bir adamın soluğunu kesti o,
ve titreyen başını göğe yollamayı buyurdu,
bir de salyalar akan uzun dudaklarını;
oysa silah ve ateş ister bu zehir, işkence çektirir,
Senatörlerin kanını atlıların kanıyla karıştırıp eziyet eder.
İşte bir kısrağın ve bir tek büyücünün dölünün bedeli bu!
Nefret ederler kapatmadan doğan çocuklardan: Kimse karşı çıkmasın,
kimse yasaklamasın, çünkü caizdir nice zamandır üvey evlat öldürmek..
Sizi, ey yetimler, uyarıyorum, ey siz büyük bir eve sahip olanlar,
tetikte olun ve size verilen öğünlerin hiçbirine güvenmeyin:
Yağlı kurabiyeler, annenizin zehiriyle kararıp kaynarlar.
Annen ne verirse versin sana, bırak önce biri bunu ısırsın,
ödlek öğretmenin tatsın önce içecekleri.
Yüksek çizmesini çekip tragedyanın,
uyduruyorum yergilerimi, öyle mi?
Yergi yazmanın ve öncü şairlerin yasasını aşıp
Rutulus tepelerince ve Latium'un gözyüzünce bilinmeyen,
Sophocles tarzında bir konuyu hezeyan içinde çağlıyorum, ha?
Keşke uydurma olsaydı bu masalım! Ama Pontia bağırıp duruyor işte:
"Ben yaptım, itiraf ediyorum, çocuklarıma boğan otu zehrini ben hazırladım,
herkes biliyor suçumun açığa çıkarıldığını; evet bu suçu ben işledim."
"İkisini birden öldürdün ha, seni yılanların en zehirlisi, tek bir yemekle?
İkisini de ha?" "Yedisini birden öldürürdüm,
kazara yedisi de orada olmuş olsaydı!"

credamus tragicis quidquid de Colchide torua
dicitur et Procne; nil contra conor. et illae
grandia monstra suis audebant temporibus, sed
non propter nummos. minor admiratio summis
debetur monstris, quotiens facit ira nocentes
hunc sexum et rabie iecur incendente feruntur
praecipites, ut saxa iugis abrupta, quibus mons
subtrahitur cliuoque latus pendente recedit.
illam ego non tulerim quae conputat et scelus ingens
sana facit. spectant subeuntem fata mariti
Alcestim et, similis si permutatio detur,
morte uiri cupiant animam seruare catellae.
occurrent multae tibi Belides atque Eriphylae
mane, Clytemnestram nullus non uicus habebit.
hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
insulsam et fatuam dextra laeuaque tenebat;
at nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
sed tamen et ferro, si praegustarit Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis.

(645-660)

Kulak verelim,
tragedya şairlerinin gaddar Medea ile Procne'ye dair
anlattıklarına.
Hiç ikna etmeye çalışmıyorum. Bu kadınlar kendi
dönemlerinde,
büyük canavarlıklara kalkışıyorlardı,
ama para için yapmıyorlardı bu canavarlıkları;
öfke cins-i-latifi zarar vermeye sürüklediğinde,
yakıp kavurduğunda hiddet tutkuyu, başaşağı sürüklenirler,
nasıl bir dağ göçer de yamacı çöküp havada asılı kaldığında,
doruklardan kayalar kopar, işte öyle:
Kazandıklarının hesabını yapan ve bilerek
büyük günah işleyen bir kadına dayanamam.
Kocasının kaderini üstlenen Alcestis'i
sahnede seyrederler ve onunla yer değiştirmeleri mümkün
olsa,
canını kurtarmak pahasına züppe köpeklerinin, kocalarının
ölümünü isterler.
Her sabah pek çok Belides'e ya da bir Eriphyle'ye
rastlayabilirsin,
hiçbir caddeden bir Clytemnestra eksik olmaz.
Tek farkla ki: Tyndarus'un kızı iki elinde hantal, iki başlı bir
balta tutardı,
bugünlerdeyse zayıf bir karakurbağanın ciğerleriyle aynı işi
yapabiliyorlar.
Ama silahla da yapılabilir, eğer Atreusoğlu
uyanık koca, Pontus'u üç kez fetheden kralın ilaçlarını
tadarsa önceden.

Satura VII

7. Yergi

Et spes et ratio studiorum in Caesare tantum;
solus enim tristes hac tempestate Camenas
respexit, cum iam celebres notique poetae
balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
temptarent, nec foedum alii nec turpe putarent
praecones fieri, cum desertis Aganippes
uallibus esuriens migraret in atria Clio.
nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
ostendatur, ames nomen uictumque Machaerae
et uendas potius commissa quod auctio uendit
stantibus, oenophorum, tripedes, armaria, cistas,
Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fausti.
hoc satius quam si dicas sub iudice 'uidi'
quod non uidisti; faciant equites Asiani,
[quamquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni]
altera quos nudo traducit gallica talo.

Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
cogetur posthac, nectit quicumque canoris
eloquium uocale modis laurumque momordit.
hoc agite, o iuuenes. circumspicit et stimulat uos
materiamque sibi ducis indulgentia quaerit.

MUTSUZ YOKSULLUK ŞİİR OKUYAMAZ MUSA'LARIN MAĞARASINDA!

(5-20)

Edebiyatın tüm umudu ve geleceği sadece Caesar'a bağlı,
çünkü ünleri dört bucağı sarmış o şairler,
Gabii'de bir hamam, Roma'da bir fırın kiralamaya
kalkarken,
başkalarının tellalı olmanın iğrenç ve aşağılık bir şey
olmadığını sanırlarken,
açlıktan ağzı kokan Clio, Aganippe'nin koyaklarını terk edip
mezat salonlarına göçerken,
hüzünlü Esin Perilerine bir tek kendisi önem veriyordu.
Eğer artık Musa'ların korusunda sana bir çeyreklik tek yer bile
gösterilmiyorsa,
Machaera'nın adını ve kazançlarını sineye çekmelisin,
ve kavgalarına karışmalısın bir mezatın,
ayaktaki kalabalığa şarap fıçıları, üç ayaklar, kitap rafları,
çekmeceler satarak
ya da Paccius'un *Alcithoe*'sini, Faustus'un *Thebae*'sini ve
Tereas'ını.
Daha iyi bu, yargıç önünde görmediğini "gördüm" demenden!
Bırak, Asyalı atlılar yapsın bunu,
(Cappadocia'lı, Bithynialı askerlerin işi bu olsa da)
yeni Gallia'nın çıplak ayakla ithal ettiği.

Ama bundan böyle şarkısının müzik dolu ezgisini
dokuyan
ve Apollo'nun defne yaprağını dişleyen hiç kimse,
edebiyata yaraşmayan bir sıkıntı çekmeye zorlanmayacak.
Uyanık olun, gençler! İmparator sevecenlikle dolanıyor
çevrenizde,
kendine malzeme yapıp sizi kışkırtıyor.

si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
praesidia atque ideo croceae membrana tabellae
impletur, lignorum aliquid posce ocius et quae
componis dona Veneris, Telesine, marito,
aut clude et positos tinea pertunde libellos.
frange miser calamum uigilataque proelia dele,
qui facis in parua sublimia carmina cella,
ut dignus uenias hederis et imagine macra.
spes nulla ulterior; didicit iam diues auarus
tantum admirari, tantum laudare disertos,
ut pueri Iunonis auem. sed defluit aetas
et pelagi patiens et cassidis atque ligonis.
taedia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
Terpsichoren odit facunda et nuda senectus.

Accipe nunc artes. ne quid tibi conferat iste,
quem colis et Musarum et Apollinis aede relicta,
ipse facit uersus atque uni cedit Homero
propter mille annos, et si dulcedine famae
succensus recites, maculosas commodat aedes.
haec longe ferrata domus seruire iubetur
in qua sollicitas imitatur ianua portas.
scit dare libertos extrema in parte sedentis
ordinis et magnas comitum disponere uoces;
nemo dabit regum quanti subsellia constant
et quae conducto pendent anabathra tigillo
quaeque reportandis posita est orchestra cathedris.
nos tamen hoc agimus tenuique in puluere sulcos
ducimus et litus sterili uersamus aratro.

(25-45)

Düşünürsen kısmetine düşen nimetleri başka yerden beklemen gerektiğini
ve doldurulursa bundan ötürü safran renkli parşömen kâğıdı,
ısmarla bir an önce ince odun demetlerini
ve yolla derlediklerini Venus'un kocasına, ey Telesinus,
ya da bir yana koy, yayıp ciltleri, kitap kurduyla del onları,
kır kalemini, zavallı, boz o didişmeleri seni uykundan eden,
tavan arasındaki odanda şarkılar söyleyen sen,
layık olmak için sarmaşıklara dolanmış sıska büstüne.
Bundan gayrı umut yok, öğrendi artık zavallı açgözlü,
yalnız hayran olup övmeyi ağzı laf yapanları,
hayran kalması gibi oğlan çocuklarının Iuno'nun güvercinine.
Açık deniz, miğferler, kazmalar derken, zaman akıp gitti,
ruhlara yorgunluk çöktü, tatlı dilli ama meteliksiz yaşlılık nefretle doldu
hem kendisine hem de Terpsichore'sine.
Şimdi kap bütün hileleri, sana üç beş kuruş ödesin diye efendin,
onun sayesinde terk ettin Musaların ve Apollo'nun tapınaklarını.
Kendisi dizeler yazar ve sadece Homeros'a bağışlar, binlerce yıllık şair, diye.
Şöhretin rehavetiyle şiir okumaya heveslenirsen,
yıkılmak üzere olan şu evi sana bağışlar,
demir kapılı bu ücra evin emrine verilmesi buyrulur,
kuşatılmış bir kent kapısına benzer bu evin kapısı.
Bilir evin efendisi azatlıların sıranın en sonunda nasıl oturacağını,
hizmetlilerin yüksek perdeli seslerini nasıl ayarlayacağını:
Yüksek mevki sahibi hiç kimse size para vermez,
iskemlelere ve küçük kütüklere dayanmış kiralık oturma yerlerine,
ve ön sıralara geri götürülmek üzere konan minderli iskemlelere verdiği kadar.
Yine de biz şairler dört elle sarılıyoruz işimize
ve siliyoruz ince bir toz içindeki izleri,
kıraç bir sabanla kumsalın altını üstüne getiriyoruz.

nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
[consuetudo mali, tenet insanabile multos]
scribendi cacoethes et aegro in corde senescit.
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
communi feriat carmen triuiale moneta,
hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum,
anxietate carens animus facit, omnis acerbi
inpatiens, cupidus siluarum aptusque bibendis
fontibus Aonidum. neque enim cantare sub antro
Pierio thyrsumque potest contingere maesta
paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
corpus eget: satur est cum dicit Horatius 'euhoe.'
quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
uexant et dominis Cirrhae Nysaeque feruntur
pectora uestra duas non admittentia curas?
magnae mentis opus nec de lodice paranda
attonitae currus et equos faciesque deorum
aspicere et qualis Rutulum confundat Erinys.
nam si Vergilio puer et tolerabile desset
hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
surda nihil gemeret graue bucina. poscimus ut sit

(50-70)

Çünkü bundan vazgeçecek olsan, yazarak şöhret kazanma
kaşıntısı,
(bu hastalığa alışan nicesi müzminleşir)
kapanla yakalar seni ve yüreğine hastalık salıp yaşlandırır.
Ama, Esin Perisini damarlarında taşıyan gerçek bir ozanı
bayat sözler eğirmeye hiç alışmamış,
ufak tefek şiirini kamunun darphanesinde bastırmayan,
gerçek yaşamda gösteremediğim,
yalnızca yüreğimde duyumsadığım bu adamı,
kabalık nedir bilmeyen, korulara âşık,
Musa'ların kaynağından içmeye yatkın
kaygıdan arınmış bir ruh yaratır.
Çünkü, mutsuz yoksulluk şiir okuyamaz Musa'ların
mağarasında,
Bacchus'un asasını kavrayamaz,
bir gövdenin gece gündüz gereksindiği paradan yoksundur.
"Euhoe" diye bağırdığında doymuş demektir Horatius.
Şiir esini, kendine başka bir yer bulabilir mi, sadece şiirle
heyecanlanan,
Cirrha ve Nysa'nın efendilerinin arkasından sürüklenen,
ve iki kaygının da girişine izin vermeyen yürekleriniz dışında?
Satın alınacak bir battaniye için kaygı duyan bir ruh değil,
soylu bir ruh gerek, atları, arabaları ve tanrıların yüzlerini
hayal edecek,
Öfke tanrıçasının Turnus'un zihnini nasıl karıştırdığını
anlayacak bir ruh!
Vergilius'un bir kölesi ve başını sokacak bir evi olmasaydı,
Furiae'ın saçlarındaki bütün yılanlar düşerdi,
sessiz flütünden hiç güzel bir nota yükselmezdi.
Eski tragedya yazarları kadar büyük olmasını bekleyebilir
miyiz,

non minor antiquo Rubrenus Lappa coturno,
cuius et alueolos et laenam pignerat Atreus?
non habet infelix Numitor quod mittat amico,
Quintillae quod donet habet, nec defuit illi
unde emeret multa pascendum carne leonem
iam domitum; constat leuiori belua sumptu
nimirum et capiunt plus intestina poetae.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
marmoreis, at Serrano tenuique Saleiio
gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
curritur ad uocem iucundam et carmen amicae
Thebaidos, laetam cum fecit Statius urbem
promisitque diem: tanta dulcedine captos
adficit ille animos tantaque libidine uolgi
auditur. sed cum fregit subsellia uersu
esurit, intactam Paridi nisi uendit Agauen.
ille et militiae multis largitus honorem
semenstri uatum digitos circumligat auro.
quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos
et Baream, tu nobilium magna atria curas?
praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
haut tamen inuideas uati quem pulpita pascunt.
quis tibi Maecenas, quis nunc erit aut Proculeius
aut Fabius, quis Cotta iterum, quis Lentulus alter?
tum par ingenio pretium, tunc utile multis
pallere et uinum toto nescire Decembri.

(75-95)

Rubrenus Lappa'yı, şu *Atreus*'unu yazmak için pelerinini,
çanak çömleğini rehin bırakan adamı?
Zavallı Numitor'un arkadaşına göndereceği bir şeyi yok,
Quintilla'sına yollayacak bir armağanı var ama,
koca bir et yığınıyla beslemesi gereken,
evcilleştirilmemiş bir arslanı satın almaktan da aciz değil.
Bir arslan beslemek daha ucuza gelir tabii,
ne de olsa şairin bağırsakları daha çok şey alır!
Şanından gerinip yatabilir heykel dolu bahçesinde Lucanus,
ama Serranus'a, açlık çeken şu Saleius'a,
koskoca bir ün ne getirebilir, sadece bir ünse tabii, bu?
Hoş sesini dinlemeye koşar halk ve sevilen şiiri
Thebais'i, şiir okuma günü için söz verip
mutlu ettiğinde kenti Statius; tatlılığıyla etkiler tutsak kıldığı ruhları,
büyük bir çoşkuyla dinletir halka kendini.
Ancak iskemleleri darmadağın edince dizeleri
aç kalır, bakire *Agave*'sini Paris'e satmadıkça.
Bu Paris, pek çok kimseye askeri rütbeler sunan,
altı ay hizmetten sonra,
ozanların parmaklarına altın yüzükler takan o Paris'tir.
Demek ki bir tiyatro oyuncusu verecek soyluların veremediğini;
Sen Camerinus'lara ve Bareas'a,
soyluların büyük salonlarına ne diye sık takılıyorsun?
Valilerimizi Pelopea, halk temsilcilerimiziyse Philomela atıyor.
Yine de yaşamını sahneden kazanana diş bilemen gerekmez:
Günümüzde sana kim Maecenas'lık ya da kim Proculeius'luk
ya da Fabius'luk edebilir?
Kim yeniden bir Cotta ya da ikinci bir Lentulus olabilir?
Bugünlerde şiir yeteneğine hak ettiği değer veriliyor,
birçok kişi yüzlerinin solgunlaşmasından kazanç sağlıyor bugünlerde,
ve Aralık ayı boyunca ağzına şarap koymamaktan.

Uester porro labor fecundior, historiarum
scriptores? perit hic plus temporis atque olei plus.
nullo quippe modo millensima pagina surgit
omnibus et crescit multa damnosa papyro;
sic ingens rerum numerus iubet atque operum lex.
quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
quis dabit historico quantum daret acta legenti?
'Sed genus ignauum, quod lecto gaudet et umbra.'
dic igitur quid causidicis ciuilia praestent
officia et magno comites in fasce libelli.
ipsi magna sonant, sed tum cum creditor audit
praecipue, uel si tetigit latus acrior illo
qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen.
tunc inmensa caui spirant mendacia folles
conspuiturque sinus; ueram deprendere messem
si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
parte alia solum russati pone Lacertae.
consedere duces, surgis tu pallidus Aiax
dicturus dubia pro libertate bubulco
iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
figantur uirides, scalarum gloria, palmae.

(100-115)

Size gelince, ey tarih yazarları, işiniz daha mı kazançlı sanki?
Daha çok zaman harcanır bu işte ve daha çok kandil yağı,
sınır mınır bilmeden binleri bulur sayfaların sayısı,
zarar arttıkça artar papirüsle birlikte.
Muazzam genişliği konuların ve işin kuralı böyle buyurur.
Peki, hangi ürünü devşireceksin buradan?
Ekilmiş tarlalardan hangi ürünü?
Kim verir bir tarihçiye günlük haberlerin okuyucusuna verdiği parayı?
"Ama tembel bir soydur tarihçiler, yataktan ve gölgeden hoşlanan."
Söyle, bakalım, o zaman mahkemedeki işlerinden ne kazanır dava vekilleri?
Yanlarında taşıdıkları koskoca evrak yığınından?
Koca koca laflar ederler, özellikle para alacağı adamlar
kendilerini dinlediklerinde, ya da daha önemlisi
böğürlerini dürtüklediğinde, şüpheli bir borç davasıyla ilgili
büyük bir hesap defteriyle gelen bir davacı.
O zaman şişirilmiş yanakları bu adamların salıverir koca yalanları,
salya içinde kalır göğüsleri: eğer istersen gerçekten ne kazandıklarını anlamak
yüzlerce avukatın malını bir yana,
öbür yana da sadece kırmızı ceketli Lacerta'nınkini koy.
Komutanlar oturur, sen ayakta dursun, ey solgun yüzlü Aiax,
özgürlük konusunda duyduğun kuşkuları anlatacaksın diye budala yargıca,
şişirip patlat ciğerini, yorgunluktan tükenip biten zavallı sana,
öyle ki yorgunluktan bitip tükenince,
tavanarasına giden merdivenlerin şanı şöhreti olsun diye yeşil dallar tutturulsun.

quod uocis pretium? siccus petasunculus et uas
pelamydum aut ueteres, Maurorum epimenia, bulbi
aut uinum Tiberi deuectum, quinque lagonae.
si quater egisti, si contigit aureus unus,
inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum.
'Aemilio dabitur quantum licet, et melius nos
egimus.' huius enim stat currus aeneus, alti
quadriiuges in uestibulis, atque ipse feroci
bellatore sedens curuatum hastile minatur
eminus et statua meditatur proelia lusca.
sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic est
Tongilii, magno cum rhinocerote lauari
qui solet et uexat lutulenta balnea turba
perque forum iuuenes longo premit assere Maedos
empturus pueros, argentum, murrina, uillas;
spondet enim Tyrio stlattaria purpura filo.
[et tamen est illis hoc utile. purpura uendit]
causidicum uendunt amethystina; conuenit illi
et strepitu et facie maioris uiuere census,
sed finem inpensae non seruat prodiga Roma.

(120-135)

Sesinin getirisi nedir? Kurutulmuş bir domuz butu, çaçabalıklı kavanoz
ya da Faslıların bir aylık eskimiş soğanı,
ya da Tiberis üzerinden Roma'ya taşınan beş galonluk şarap.
Dört dava kazanmışsan, altın bir teklik sana çarpmışsa,
yardımcı avukatların da payına düşer, pastadan bir dilim gibi, bu teklikten.
Biz daha iyisini yapsak da,
yasanın tanıdığı en yüksek ücret Aemilius'a verilecek,
çünkü avlusunda bronz bir yarış arabası duruyor, haşmetli dört atıyla,
gözüpek bir atın üstünde oturan heykeli, eğri bir kargı savurmakta,
ve tek gözü kapalı savaşa hazırlanmakta.
Böyle iflasın eşiğine geldi Pedo, Matho böyle bitip tükendi,
Tongilius'un sonu da böyle olacak,
koca bir gergedan boynuzundan yapılma yağ şişesiyle yıkanan,
çamura batmış kalabalıkla hamamlara dalıp huzur bozan,
ve forumun bir ucundan öbür ucuna taşınırken,
köle çocuklar, gümüşler, çiçek kakmalı vazolar ve villalar satın almak için,
Maedica'lı gençleri tahtırevanının uzun sırıklarıyla ezen şu Tongilius'un.
Çünkü Tyrius'tan gelme düğümlü mor kaftanı kefildir ona.
Yine de bu beyler gösterişten kârlı çıkarlar:
Eflatun kaftanları dava almalarına yardımcı olur, eflatun iplikler de öyle,
şamatayla ve büyük bir servetin görüntüsüyle yaşamak onlara uyar,
ama bir sınır koymuyor savurgan Roma, harcamalara.

Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
nunc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens.
respicit haec primum qui litigat, an tibi serui
octo, decem comites, an post te sella, togati
ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
sardonyche, atque ideo pluris quam Gallus agebat,
quam Basilus. rara in tenui facundia panno.
quando licet Basilo flentem producere matrem?
quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia uel potius nutricula causidicorum
Africa, si placuit mercedem ponere linguae.
Declamare doces? o ferrea pectora Vetti,
cum perimit saeuos classis numerosa tyrannos.
nam quaecumque sedens modo legerat, haec eadem stans
perferet atque eadem cantabit uersibus isdem.
occidit miseros crambe repetita magistros.
quis color et quod sit causae genus atque ubi summa
quaestio, quae ueniant diuersa parte sagittae,
nosse uolunt omnes, mercedem soluere nemo.
'mercedem appellas? quid enim scio?' 'culpa docentis
scilicet arguitur, quod laeuae parte mamillae
nil salit Arcadico iuueni, cuius mihi sexta
quaque die miserum dirus caput Hannibal inplet,
quidquid id est de quo deliberat, an petat urbem

(140-160)

Belagata güveniyor muyuz? Günümüzde kimse
iki yüz sesters vermiyor Cicero'ya,
kocaman bir yüzük parıldamadıkça parmağında.
Dava açanlar bakıyor önce, kölesi, on hizmetlisi var mı diye,
onu bekleyen bir tahtırevanı ya da önünde yürüyen togalı
adamları.
İşte bu yüzden Paulus akik taşlı bir yüzük kiralayıp öyle
bakardı davalara,
bu yüzden daha çok kazanırdı Gallus'tan ya da Basilus'tan.
İncecik bir yamada belagata pek rastlanmaz.
Ne zaman Basilius mahkemede ağlayan bir anne yaratma
şansını elde edebilir?
Ağzı laf yapsa bile kim dinler bu adamı? En iyisi Gallia'ya git,
ya da daha iyisi avukatların sütannesi Afrika'ya,
dilinle para kazanmak istiyorsan eğer!

Ezberden okuma konuları mı öğretiyorsun? Amma
dayanaklı
bağırsakların olmalı, Vettius, çok sayıdaki donanman
tiranları katlettiğinde.
Az önce oturarak okuduklarını aynı biçimde ayaktayken
duyacaklar bir de,
aynı şeyleri kendi dizeleriyle basmakalıp söyleyip duracaklar,
öldürür zavallı öğretmenleri kabak tadı veren tekrarlarıyla.
Davada hangi sav sürülecek, dava ne davası olacak,
can alıcı noktası nerde olacak, hangi oklar atılacak karşı
taraftan,
herkes bunları bilmek ister ama, kimse ücret ödemeye
yanaşmaz.
"Maaş mı istiyorsun benden? Ne öğrendim ki senden?"
Tabii, şunların da öğretmenin hatası olduğu söylenir durur:
Her altı günde bir zavallı kafamı uğursuz Hannibal diye şişiren
Arkadialı gencin göğsünün sol yarısında nabzı atmıyormuş,
üzerinde düşünüp taşındığı konu her ne olursa olsun;

a Cannis, an post nimbos et fulmina cautus
circumagat madidas a tempestate cohortes.
quantum uis stipulare et protinus accipe: quid do
ut totiens illum pater audiat?' haec alii sex
uel plures uno conclamant ore sophistae
et ueras agitant lites raptore relicto;
fusa uenena silent, malus ingratusque maritus
et quae iam ueteres sanant mortaria caecos.

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
consilia, et uitae diuersum iter ingredietur
ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
summula ne pereat qua uilis tessera uenit
frumenti; quippe haec merces lautissima. tempta
Chrysogonus quanti doceat uel Pollio quanti
lautorum pueros, artem scindes Theodori.

Balnea sescentis et pluris porticus in qua
gestetur dominus quotiens pluit. anne serenum
expectet spargatque luto iumenta recenti?
hic potius, namque hic mundae nitet ungula mulae.
parte alia longis Numidarum fulta columnis
surgat et algentem rapiat cenatio solem.
quanticumque domus, ueniet qui fercula docte
conponit, ueniet qui pulmentaria condit.

(165-185)

kenti Cannae'lılardan istesin miymiş, istemesin miymiş,
yağmur ve şimşek sonrası, hepsi de fırtınadan sırılsıklam
olmuş askerlerini
ihtiyatla çekip çevirsin miymiş, çevirmesin miymiş.
İstediğin ücreti söyle, hemen al: Neler vermezdim,
babası da onu benim dinlediğim kadar dinlesin diye!
Bunları hep bir ağızdan haykırır yarım düzineden fazla
retorikçimiz,
bir yana bırakıp "kız kaçıranı", gerçek davalara girerler,
hiç açmazlar "dökülmüş zehirler" konusunu,
"kötü ve nankör koca" konusunu da,
"havanda dövülen ve onmaz körleri iyileştiren ilaçlar"
konusunu da.

O zaman, boşa giderse öğütlerim,
retoriğin gölgesinden ayrılıp ufacık bir maaş için
dövüşmeye hazır olan retorik öğretmeni,
sopasını alıp çekilecek ve farklı bir yaşam yoluna sapacak,
bu maaşın sağladığı buğday karnesinden de olmasın diye.
Çünkü çok şık bir maaş bu. Chrysogonus ile Pollio'nun
zenginlerin çocuklarına kaç paraya müzik öğrettiklerini,
öğrenmeye bir kalk, yırtıp parçalarsın Theodorus'un retorik
el kitabını.

Banyolarına altı yüz bin sesters,
yağmur yağdığında altından atına bineceği
revaklı yoluna ise daha fazla harcar efendin,
ne yani, yoksa iyi havayı mı bekleseydi de
beygirlerine ıslak çamur mu sıçratsaydı?
Çünkü daha da parlar katırının temiz tırnakları revak altında.
Bir başka bölümünden evin, Numidia mermerinden, uzun
sütunlarla desteklenen
bir yemek odası yükselir ve kapıp götürür üşütücü kış
güneşini.
Kaç para ederse etsin ev, kap kacaklarını ustalıkla düzenlemeye
ve tatlar yaratmaya gelecektir biri.

hos inter sumptus sestertia Quintiliano,
ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
constabit patri quam filius. 'unde igitur tot
Quintilianus habet saltus?' exempla nouorum
fatorum transi. felix et pulcher et acer,
felix et sapiens et nobilis et generosus
adpositam nigrae lunam subtexit alutae,
felix orator quoque maximus et iaculator
et, si perfrixit, cantat bene. distat enim quae
sidera te excipiant modo primos incipientem
edere uagitus et adhuc a matre rubentem.
si Fortuna uolet, fies de rhetore consul;
si uolet haec eadem, fiet de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
sidus et occulti miranda potentia fati?
seruis regna dabunt, captiuis fata triumphum.
felix ille tamen coruo quoque rarior albo.
paenituit multos uanae sterilisque cathedrae,
sicut Tharsimachi probat exitus atque Secundi
Carrinatis; et hunc inopem uidistis, Athenae,
nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.

(190-205)

Bu masraflar arasında iki bin sesters yeter de artar bile
Quintilianus'a.
Bir baba için oğlunun eğitiminden başka her şey daha fazla
para eder.
"Öyleyse, nereden bunca araziye sahip Quintilianus?
Ara sıra gelen kısmetleri geç şimdi: Bu şanslı adam hem
yakışıklı,
hem cesur, hem bilge, hem soylu, hem de mağrur,
yarım ayı yerleştirip dikmiş siyah ayakkabısının üstüne;
büyük bir söylevci de üstelik bu mutlu adam, iyi de bir ciritçi,
fena halde üşütse de iyi şarkı söyler. Ayırt eder çünkü,
daha ilk vızıldamalarına başladığında,
henüz annenin rahminde hâlâ kırmızıyken,
seni hangi yıldızların karşılayacağını.
Eğer isterse kader, konsül olursun *rhetor*'ken,
eğer isterse yeniden, konsülken *rhetor* olursun.
Venditius'a ne demeli, ya Tullius'a? Başlarına gelen akıl
almaz olayları,
yıldızlardan ve gizli kaderin gücünden başka bir şey mi yaptı
yoksa?
Kölelere krallık verir kader, esirlereyse zafer sevinci.
Yine de daha az bulunur bu şanslı adam, beyaz bir
kuzgundan bile.
Bıkkınlık vermiştir nice kimseye,
değersiz ve işe yaramaz kürsüleri öğretmenlerin,
Thrasimachus'un ve Secundus Carrinas'ın sonları bunu
kanıtlar,
o adamı muhtaçken gördünüz, ey Atinalılar,
kalkışıp, soğuk baldırandan başka hiçbir şeyi bahşedemediniz
ona.

di maiorum umbris tenuem et sine pondere terram
spirantisque crocos et in urna perpetuum uer,
qui praeceptorem sancti uoluere parentis
esse loco. metuens uirgae iam grandis Achilles
cantabat patriis in montibus et cui non tunc
eliceret risum citharoedi cauda magistri;
sed Rufum atque alios caedit sua quemque iuuentus,
Rufum, quem totiens Ciceronem Allobroga dixit.

Quis gremio Celadi doctique Palaemonis adfert
quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,
quodcumque est (minus est autem quam rhetoris aera),
discipuli custos praemordet acoenonoetus
et qui dispensat frangit sibi. cede, Palaemon,
et patere inde aliquid decrescere, non aliter quam
institor hibernae tegetis niueique cadurci,
dummodo non pereat mediae quod noctis ab hora
sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet
qui docet obliquo lanam deducere ferro,
dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas
quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus et haereret nigro fuligo Maroni.

(210-225)

Ey tanrılar, lûtuf buyurun, atalarımızın gölgeleri üstündeki toprak
yumuşak ve hafif olsun, lûtuf buyurun küllerinde,
mis kokulu safranlar ve hiç bitmeyen bir bahar açsın.
ey, öğretmene de saygın bir babaya gösterilen hürmetin gösterilmesini isteyen tanrılar!
Henüz erişkin Achilles korkarak sopadan,
ezgiler söylüyordu yurt tuttuğu dağlarda
ve müzik öğretmeninin kuyruğuna gülecek kadar da
gitmemişti aklı başından daha.
Ama Rufus olsun, başka öğretmenler olsun, dayak yer her bir öğrencisinden,
Rufus, şu çok kez Allobrogalı denen adam.
Kim döker Celadus'un ya da bilgili Palaemon'un cebine
bir *grammaticus*'un çalışmasının bedeli olan parayı?
Bu para bile, ne kadar olursa olsun, yine de bir *rhetor*'un maaşından daha azdır,
sevimsiz bekçisi öğrencisinin bir diş alır bu paradan,
keza vekilharcı da öyle yapar ve bir diş de o alır.
Bağışla Palaemon, biraz kırpılmasına dayan maaşından, ne farkı var bunun
bir gezgin satıcının kışlık çaput ve beyaz battaniyeler satmasından,
sabahın köründen beri ders vermiş olman boşa gitmesin yeter;
ki o saatte ne bir esnaf ne de
eğri bir sopayla nasıl yün taranacağını öğreten kişi işe çıkar.
Sınıftaki öğrenci sayısı kadar kandili
burnuna çekmenin boşa gitmemesi koşuluyla,
sınıftaki Flaccus'un büstü rengini tamamen yitirdiğinde
ve Vergilius'a isten kararmış bir kandil değdiğinde.

Rara tamen merces quae cognitione tribuni
non egeat. sed uos saeuas inponite leges,
ut praeceptori uerborum regula constet,
ut legat historias, auctores nouerit omnes
tamquam ungues digitosque suos, ut forte rogatus,
dum petit aut thermas aut Phoebi balnea, dicat
nutricem Anchisae, nomen patriamque nouercae
Anchemoli, dicat quot Acestes uixerit annis,
quot Siculi Phrygibus uini donauerit urnas.
exigite ut mores teneros ceu pollice ducat,
ut si quis cera uoltum facit; exigite ut sit
et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
ne faciant uicibus. non est leue tot puerorum
obseruare manus oculosque in fine trementis.
'haec' inquit 'cura; sed cum se uerterit annus,
accipe, uictori populus quod postulat, aurum.'

(230-240)

Gerçi *tribunus*'un kararı olmadan bir ücret elde edilemez,
ama neyse.
Siz siz olun, gaddar yasalar uygulayın öğretmene,
hiç hata yapmasın diye gramerde,
tarih bilgisine sahip olsun, olur da sorulursa kendisine,
tırnaklarıyla parmaklarını bilir gibi, bütün yazarları bilsin diye,
Roma hamamlarına veya Phoebus'un banyolarına giderken,
söylesin diye Anchises'in sütannesini ya da
Anchemolus'un üveyannesinin doğduğu yeri ve adını
ya da Acestes'in kaç yıl yaşadığını,
Troialılara kaç galon Sicilya şarabı sunduğunu;
zorla isteyin ondan genç beyinleri elleriyle biçimlendirmesini,
birinin balmumuyla bir portre yapması gibi.
Israr edin ona, öğrenci milletinin babası olsun,
aşağılık oyunlara kalkışmasınlar, hileler yapmasınlar diye;
kolay iş değil,
bunca çocuğun ellerini ve ışıldayan gözlerini denetlemek.
"Bunları" der, "dikkate al", "ama bir yıl devrildiğinde de,
halkın muzaffer biniciye verdiği parayı kabul et."

Satura VIII

8. Yergi

Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
sanguine censeri, pictos ostendere uultus
maiorum et stantis in curribus Aemilianos
et Curios iam dimidios umeroque minorem
Coruinum et Galbam auriculis nasoque carentem,
[quis fructus generis tabula iactare capaci
Coruinum, posthac multa contingere uirga
fumosos equitum cum dictatore magistros,]
si coram Lepidis male uiuitur? effigies quo
tot bellatorum, si luditur alea pernox
ante Numantinos, si dormire incipis ortu
luciferi, quo signa duces et castra mouebant?
cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si
uanus et Euganea quantumuis mollior agna,
si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
squalentis traducit auos emptorque ueneni
frangenda miseram funestat imagine gentem?
tota licet ueteres exornent undique cerae
atria, nobilitas sola est atque unica uirtus.

AİLE AĞACI NE İŞE YARAR?

(5-20)

Aile ağacı ne işe yarar? Ne yararı var, Ponticus,
atalarının kanı yüzünden saygı görmenin, atalarının renkli yüzlerini
sergilemenin, savaş arabasında duran Aemilianus'ları,
zamanla yarısı kalan Curius'ları, bir omzu olmayan
Corvinus'u ve kulaklarıyla burnu olmayan Galba'yı?
Ne işe yarar, Corvinus'un soy ağacıyla övünmesi,
sonra, atlı sınıfından isli yüzlü efendilerinin dıdısının dıdısı yoluyla
diktatörle akraba olduğu iddiasında bulunmasının,
Lepidusların huzurunda kötü bir yaşam sürüyorsa eğer?
Neye yarar bunca savaşçı heykeli,
bütün gece kumar oynuyorsa Numantinusların önünde;
Lucifer'in doğuşuyla birlikte uyumaya başlıyorsa,
eski komutanlarımız bayraklarını ve ordugâhlarını taşıdıkları bir saatte?
Allobrogicus soyadını aldı, diye niçin sevinsin,
Hercules'in aile ocağı sayılan Büyük Sunak'ta doğan bir Fabius?
Haris ve boş kafalı bir adamsa, Eugana'lı bir kuzudan bile daha yumuşaksa eğer,
ince beli Catana'nın sünger taşıyla ovulmaktan yüzülüp
kaba kıllı büyük babalarını rezil ettiyse,
ve bir zehir satıcısı olarak paramparça edilesi heykeliyle
talihsiz soyunun ırzına geçtiyse?
Salonunun dört yanını eski balmumu heykellerle süslesen de,
yine de tek ve biricik soyluluk, *Erdem*dir.

Paulus uel Cossus uel Drusus moribus esto,
hos ante effigies maiorum pone tuorum,
praecedant ipsas illi te consule uirgas.
prima mihi debes animi bona. sanctus haberi
iustitiaeque tenax factis dictisque mereris?
agnosco procerem; salue Gaetulice, seu tu
Silanus: quocumque alto de sanguine rarus
ciuis et egregius patriae contingis ouanti,
exclamare libet populus quod clamat Osiri
inuento. quis enim generosum dixerit hunc qui
indignus genere et praeclaro nomine tantum
insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
Aethiopem Cycnum, prauam extortamque puellam
Europen; canibus pigris scabieque uetusta
leuibus et siccae lambentibus ora lucernae
nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est
quod fremat in terris uiolentius. ergo cauebis
et metues ne tu sic Creticus aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum mihi sermo, Rubelli
Blande. tumes alto Drusorum stemmate, tamquam
feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses,
ut te conciperet quae sanguine fulget Iuli,
non quae uentoso conducta sub aggere texit.
'uos humiles' inquis 'uolgi pars ultima nostri,
quorum nemo queat patriam monstrare parentis,
ast ego Cecropides.' uiuas et originis huius
gaudia longa feras. tamen ima plebe Quiritem

(25-45)

Karakter denince, bir Paulus, bir Cossus ya da bir Drusus ol,
atalarının heykelleri önüne koy bunların heykellerini,
baltaların önünden gitmelerine izin ver, sen konsülken.
Her şeyden önce, bana borçlusun sen ruhundaki iyilikleri.
Sözlerinle ve davranışlarınla adalete sıkı sıkıya bağlı olup
değerli bir insan sayılıyor musun bakalım?
O zaman seni soylu biri olarak tanırım: Selam Gaetulicus,
ya da sana, Silanus, ya da sana hangi kandan olursan ol,
zafer kutlayan yurdun ender bulunan, seçkin bir vatandaşı
olduğunu kanıtlarsan,
Mısırlıların Osiris'i bulduklarında attıkları sevinç çığlığını
atmaktan zevk duyarız.
Soylu denebilir mi soyuna layık olmayan
ve sadece parlak soyadıyla tanınan kimseye?
Birinin cücesine Atlas deriz, bir zenciye kuğu, çarpık ve
biçimsiz bir kıza ise Europa;
geçmeyen uyuzundan kel olup kuru bir kabın kenarlarını
yalayan uyuşuk köpeklerin adı
Pars olur, Kaplan olur, Arslan olur ya da
yeryüzünde daha şiddetli kükreyen hangi hayvan varsa onun
adı olur;
aman ha kaç sakın, korkma bir Creticus ya da bir Camerinus
olursun diye.
Kime öğütledim bunları? Konuşmam sana, Rubellius
Blandus,
şişiniyorsun Drusus'un ulu şeceresiyle,
soylu bir şey yapmışsın gibi davranıyorsun,
kiralık eşyalarını rüzgârlı siperin altına gizleyen biri olarak
görülmek yerine,
Iulus'un kanından gelen seçkin bir insan olarak görül diye.
"Siz, pislikler" diyorsun, "halkımızın en alçak kısmı,
acizsiniz göstermekten hepiniz babanızın yurdunun neresi
olduğunu;
Oysa ben Cecrops'un soyundan geliyorum." Yaşa öyleyse ve
böbürlen dur bu soyun ünüyle uzun zaman.

facundum inuenies, solet hic defendere causas
nobilis indocti; ueniet de plebe togata
qui iuris nodos et legum aenigmata soluat;
hinc petit Euphraten iuuenis domitique Bataui
custodes aquilas armis industrius; at tu
nil nisi Cecropides truncoque simillimus Hermae.
nullo quippe alio uincis discrimine quam quod
illi marmoreum caput est, tua uiuit imago.

Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
quis generosa putet nisi fortia. nempe uolucrem
sic laudamus equum, facili cui plurima palma
feruet et exultat rauco uictoria circo;
nobilis hic, quocumque uenit de gramine, cuius
clara fuga ante alios et primus in aequore puluis.
sed uenale pecus Coryphaei posteritas et
Hirpini, si rara iugo uictoria sedit.
nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
umbrarum; dominos pretiis mutare iubentur
exiguis, trito ducunt epiraedia collo
segnipedes dignique molam uersare nepotes.
ergo ut miremur te, non tua, priuum aliquid da
quod possim titulis incidere praeter honores
quos illis damus ac dedimus, quibus omnia debes.

(50-70)

Ama akıcı konuşan ve hep cahil bir soylunun davasını
savunan gerçek bir Romalıyı,
en düşük soy olan plebler arasında bulursun; togalı bir
sürüden gelir
adaletin düğümlerini ve yasaların bilmecesini çözecek adam;
Euphrates'e ve fethedilmiş Batavus'un bekçileri olan
kara kartallara doğru yürüyecek olan genç asker bu soydan gelir.
Sense bir Cecrops'tan başka bir şey değilsin,
kolsuz ve bacaksız bir Hermes kopyasısın:
Ama hiçbir konuda değilse bile, bir tek konuda ondan daha
üstünsün:
O mermer bir kafaya sahip, sense yaşayan bir heykelsin.
Söyle bana Troialıların evladı,
kim dilsiz bir hayvanı soylu sayar, hayvan güçlü olmadıkça?
Hızlı giden atı hızlı olduğu için överiz, gaza getirir bahse
tutuşan avuçlar
kazanması kolay olan bu atı, zafer sesleri yükselir uğuldayan
yarış alanında;
bu at soyludur, hangi otla beslenmiş olursa olsun,
önünde ne varsa silip süpürür ve önce onun çıkardığı toz
bulutu yarış sahasında görünür.
Ama Coryphaeus'un ya da Hirpinus'un dölleri satılığa çıkarılır,
arabasına nadiren gelip otururs a zafer;
hiç saygı duyulmaz atalarına yarışta, hiçbir değer verilmez
soylarına, ölülerine bile;
efendiden efendiye küçücük paralarla değiştirilmeleri buyrulur,
sadece değirmen taşını döndürmeye yarayan
miskin torunları sürte sürte koşum kayışları geçirir boyunlarına.
Öyleyse sana hayranlık duymam için, kendine ait olanları
değil, özel bir şey ver bana,
kazıyabileyim heykelinin üstündeki,
her şeyimizi borçlu olduğumuz atalarımıza vermekte
olduğumuz
ve vermiş olduğumuz onur unvanlarının dışındakileri.

Haec satis ad iuuenem quem nobis fama superbum
tradit et inflatum plenumque Nerone propinquo;
rarus enim ferme sensus communis in illa
fortuna. sed te censeri laude tuorum,
Pontice, noluerim sic ut nihil ipse futurae
laudis agas. miserum est aliorum incumbere famae,
ne conlapsa ruant subductis tecta columnis.
stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos.
esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
integer; ambiguae si quando citabere testis
incertaeque rei, Phalaris licet imperet ut sis
falsus et admoto dictet periuria tauro,
summum crede nefas animam praeferre pudori
et propter uitam uiuendi perdere causas.
dignus morte perit, cenet licet ostrea centum
Gaurana et Cosmi toto mergatur aeno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
rectorem accipiet, pone irae frena modumque,
pone et auaritiae, miserere inopum sociorum:
ossa uides rerum uacuis exucta medullis.
respice quid moneant leges, quid curia mandet,
praemia quanta bonos maneant, quam fulmine iusto
et Capito et Numitor ruerint damnante senatu,
piratae Cilicum. sed quid damnatio confert?

(75-90)

Bu kadar konuşma yeter, kibirli lakabıyla tanıdığımız ve
Nero'ya akrabalığıyla böbürlenen bu genç üzerine;
Çünkü bu yüksek sınıfta sağduyu nerdeyse yok gibi.
Ama istemem doğrusu, Ponticus, atalarının kazandığı
övgüye bakıp da değer verilmesini sana,
gelecek için övülecek bir iş yapmazken,
acınası bir durum, başkalarının ününe sırtını dayaman,
sütunlar bel verince evler kayıp gider çünkü.
Özlem duyar yere serilmiş asma filizi dul karaağaçlara.
İyi bir asker ol, iyi bir gözcü, aynı zamanda rüşvet yemez bir yargıç;
gün gelir de şüpheli ve belirsiz bir davaya tanık olarak çağrılırsan,
Phalaris sana yalan söylemeni ve boğasını dürtükleyip
yalan yere yeminler etmeni buyursa bile,
canını onuruna tercih etmenin günahların en büyüğü olduğuna inan,
ve yaşam uğruna yaşam nedenlerini heba etmenin.
Ölümü hak eden adam zaten ölüdür, Lucrina gölünden çıkan yüzlerce istiridyeyi yese
ve Cosmus'un bütün parfüm kazanlarında yıkansa bile.

Uzun zamandır hasretini çektiğin eyaletin seni
bir vali olarak bağrına bastığında, öfkeni frenle, bir sınır koy,
gem vur açgözlülüğüne, merhamet et vergi yoksulu halkına.
Sağlam kemiklerinin iliklerine kadar emilip kuruduğunu görüyorsun onların;
özen göster yasaların gerektirdiğine, *curia*'nın buyruklarını dikkate al,
dikkat göster kaç onur unvanının iyi yöneticileri beklediğini,
senato tarafından suçlu bulunup
haktanır bir şimşekle Capito'nun ve Numitor'un, şu Cilicia'lı korsanların
nasıl mahkûm edildiğine. Ama neye yaradı bu mahkûmiyet?

praeconem, Chaerippe, tuis circumspice pannis,
cum Pansa eripiat quidquid tibi Natta reliquit,
iamque tace; furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim neque uulnus erat par
damnorum sociis florentibus et modo uictis.
plena domus tunc omnis, et ingens stabat aceruos
nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, nec non Polycliti
multus ubique labor, rarae sine Mentore mensae.
inde 'Dolabella atque hinc' Antonius, inde
sacrilegus Verres referebant nauibus altis
occulta spolia et plures de pace triumphos.
nunc sociis iuga pauca boum, grex paruus equarum,
et pater armenti capto eripietur agello,
ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum.
si quis in aedicula deus unicus; haec etenim sunt
pro summis, nam sunt haec maxima. despicias tu
forsitan inbellis Rhodios unctamque Corinthon
despicias merito: quid resinata iuuentus
cruraque totius facient tibi leuia gentis?

(95-115)

Paçavraların için bir mezatçı araştır, Chaerippus,
Natta'nın sana bıraktığı ne varsa, Pansa alıp götürdü çünkü,
ve artık sus; geçit ücreti vermek bir çılgınlıktır her şey
mahvolup gittikten sonra.
Eskiden ne inleyişleri, ne de yaraları aynıydı
mahkûmların,
müttefiklerimizin henüz sağlığı yerindeyken ve daha yeni ele
geçirilmişken.
Evleri baştan aşağı doluydu daha o zamanlar ve tepeleme
duruyordu
büyük bir para yığını, Sparta mantoları, Cos kaftanları
Parrhasius'un tablolarıyla ve Myron'un heykelleriyle birlikte,
hâlâ canlıydı Phidias'ın fildişi eserleri, Polyclitus'unkiler de her
yerde görülebilirdi,
birkaç masa vardı sadece Mentor'un elinin değmediği.
Sonra kâh bir Dolabella geldi, kâh bir Antonius,
kâh hürmetsiz bir Verres geldi yükledi buradan büyük
gemilere
gizli ganimetleri, savaştakilerden daha çok olan, barışta
kazanılan hazineleri.
Bugünlerde kaptın mı küçük bir çiftlik müttefiklerimizden,
birkaç çift öküz, küçük bir kısrak ahırı ve bir davar sürüsünün
başını ele geçirdin demektir,
sonra da ev tanrılarının kendilerini, hatta kalmışsa dikkate
değer bir heykeli,
ya da küçük tapınağında tek başına duran herhangi bir tanrıyı.
İşin doğrusu bunlar en iyilerin yerine geçer, artık en büyük
olanlar bunlardır.
Belki haklısın hor görmekte savaşsevmez Rodosluları ve güzel
kokulu Korinthos'u;
hakkın var küçümsemekte: Ağdalı gençlerinden
ve tüm soyun yumuşak bacaklarından ne zarar gelir ki sana?

horrida uitanda est Hispania, Gallicus axis
Illyricumque latus; parce et messoribus illis
qui saturant urbem circo scenaeque uacantem;
quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
cum tenuis nuper Marius discinxerit Afros?
curandum in primis ne magna iniuria fiat
fortibus et miseris. tollas licet omne quod usquam est
auri atque argenti, scutum gladiumque relinques.
[et iaculum et galeam; spoliatis arma supersunt.]
Quod modo proposui, non est sententia, uerum est;
credite me uobis folium recitare Sibyllae.
si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
uendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen
nec per conuentus et cuncta per oppida curuis
unguibus ire parat nummos raptura Celaeno,
tum licet a Pico numeres genus, altaque si te
nomina delectant omnem Titanida pugnam
inter maiores ipsumque Promethea ponas.
[de quocumque uoles proauom tibi sumito libro.]
quod si praecipitem rapit ambitio atque libido,
si frangis uirgas sociorum in sanguine, si te
delectant hebetes lasso lictore secures,
incipit ipsorum contra te stare parentum
nobilitas claramque facem praeferre pudendis.

(120-135)

Uzak durmalısın kaba İspanya'dan, Gallia ülkesinden
Dalmaçya sahilinden; esirge o hasatçıları da
yarışlar ve ve tiyatrolar dışında boş zamanı olmayan aç
kentimizi doyuran;
Marius'un aç Afrikalıların derilerini yüzmesinin üstünden çok
zaman geçmemişken,
bu canavarca suçtan elde edeceğin ödül ne kadar büyük
olabilir ki?
Her şeyden önce cesur ve umutları yitik insanlara,
büyük zararlar gelmemesine özen göstermelisin.
Şimdiye değin sahip oldukları bütün altınlarını ve
gümüşlerini alabilirsin onlardan, ama kalkanlarını ve kılıçlarını
bırakmalısın.
(ciritlerini ve miğferlerini de; yağmalansalar da hâlâ ellerinde
bol silahları var.)
Gerçeğin ta kendisi demin söylediğim, bir özdeyiş değil,
inanın Sibylla'nın kehanet kitabını okuduğuma.
Bütün kurmayların sana karşı dürüst olursa,
satmazsa hiçbir köle çocuk yasal kararlarını, eşinin hiç ayıbı
yoksa,
tüm kasabalar ve mıntıkalar da dahil olmak üzere tüm
çevrende
kıvrık pençeleriyle parana atılıp avlamaya hazır bir Harpy yoksa,
o zaman soyunu Picus'tan başlayıp hesaplayabilirsin,
yüce soylu adlardan hoşlanıyorsan,
tüm Titan alayını ve Prometheus'u atalarının arasına
yerleştirebilirsin,
dilediğin bir söylence kitabından kendine bir dede seçebilirsin.
Kapıp götürülürsen eğer hırsla ve şehvetle paldır küldür,
kırarsan baltalarını müttefiklerimizin kanında,
dingilin yorulunca zevk alırsan cellatlarının seni
bezdirmesinden,
o zaman başlar ana-babanın soyluluğu seni tehdide,
parlak bir meşaleyi utanç verici işlerine tutmaya.

omne animi uitium tanto conspectius in se
crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.
quo mihi te, solitum falsas signare tabellas,
in templis quae fecit auus statuamque parentis
ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
tempora Santonico uelas adoperta cucullo?

Praeter maiorum cineres atque ossa uolucri
carpento rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
ipse rotam adstringit sufflamine mulio consul,
nocte quidem, sed Luna uidet, sed sidera testes
intendunt oculos. finitum tempus honoris
cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
sumet et occursum numquam trepidabit amici
iam senis ac uirga prior adnuet atque maniplos
soluet et infundet iumentis hordea lassis.
interea, dum lanatas robumque iuuencum
more Numae caedit, Iouis ante altaria iurat
solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.
sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
obuius adsiduo Syrophoenix udus amomo
currit, Idymaeae Syrophoenix incola portae
hospitis adfectu dominum regemque salutat,
et cum uenali Cyane succincta lagona.

(140-160)

Günah işleyenin adı ne kadar ünlü olursa,
ruhundaki her kusur o kadar belirgin bir suçluluk kazanır.
Ne değişir benim için, ha sen büyükbabanın yaptığı
tapınaklarda,
ha babanın zafer kazanan heykeli önünde imzanı atmışsın
yalan dolan belgelere?
Bana ne senin soyluluğundan, geceleyin bir zinacı gibi
bir Gallia'lının kukuletasıyla yüzünü örtüp saklıyorsan?
Atalarının küllerinin ve kemiklerinin yanından
hızla geçip gider iki tekerlekli, hızlı arabasında, semiz
Lateranus,
ve kendi elleriyle fren yapıp kilitler tekerleğini bu katır
sürücüsü konsül.
Geceleyin bunu yapar ama Ay görür onu,
ona çevirir yıldızlar gözlerini tanık olarak. Görev süresi bitince,
kılıcını alır Lateranus gündüz ışığında
ve artık yaşlanmakta olan arkadaşıyla rastlaşmaktan hiç
kaçınmaz,
ilk kez o selam verir kayışıyla, ve saman yığınını çözüp
dağıtır samanı bezgin beygirlerine.
Yumuşak yünlü hayvanları kurban edinceye
ve Numa'nın esmer düvesini usulünce kesinceye değin,
Iuppiter mabedinin önünde yalnızca Epona'ya
ve ahırlardaki karalanmış resimlerine yemin eder.
Zevk alınca bütün gece açık olan meyhaneleri şereflendirmekten,
onunla karşılaşmak için,
her zamanki gibi yine koşar gelir kâkuleyle yağlanmış bir
Syrophoenix,
Idymaea kapısının yerlisi Syrophoenix,
onu bir efendi ya da bir kral gibi selamlar, bir evsahibi edasıyla,
onunla birlikte elbisesini beline kıvırmış olarak Cyane de gelir,
satılık bir şişe şarapla beraber.

Defensor culpae dicet mihi 'fecimus et nos
haec iuuenes.' esto, desisti nempe nec ultra
fouisti errorem. breue sit quod turpiter audes,
quaedam cum prima resecentur crimina barba.
indulge ueniam pueris: Lateranus ad illos
thermarum calices inscriptaque lintea uadit
maturus bello Armeniae Syriaeque tuendis
amnibus et Rheno atque Histro. praestare Neronem
securum ualet haec aetas. mitte Ostia, Caesar,
mitte, sed in magna legatum quaere popina:
inuenies aliquo cum percussore iacentem,
permixtum nautis et furibus ac fugitiuis,
inter carnifices et fabros sandapilarum
et resupinati cessantia tympana galli.
aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
quid facias talem sortitus, Pontice, seruum?
nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas.
at uos, Troiugenae, uobis ignoscitis et quae
turpia cerdoni Volesos Brutumque decebunt.

(165-180)

Bir suç savunucusu bana şunu söyleyebilir,
"Gençken bu şeyleri biz de yaptık." Olsun, ama kuşkusuz
vazgeçtin hatandan,
ayrıca hatanı besleyip büyütmedin. Kısa olsun aşağılık şeylere
katlandığın günler,
işlediğin kimi suçlar, terleyen sakalınla birlikte traşlanıp gitsin.
Çocuklara saygı göster, ama Lateranus şu sıcak su banyolarındaki
yazılı keten güneşlikleri olan dükkânlarını arşınlardı
olgun bir yaştayken, Armenia ve Syria nehirlerini
silahlarıyla koruyacak kadar olgun bir yaşta, Rhen'i ve
Danuvius'u da;
Gücü yeter bu yaşın imparatoru bile korumaya.
Yolla elçini Ostia'ya, Caesar, yolla, ama büyük bir hanın içinde
ara onu;
orada bulacaksın onu bir katille yatarken,
gemicilerle, hırsızlarla ve kaçaklarla sarmaş dolaş bir halde,
cellatlar ve tabut yapımcıları arasında
ya da sarhoş rahibin aylak tefiyle beraber.
Eşitlik ve özgürlük var orada, herkese bir tas, kişiye özel bir
yatak yok,
diğer insanlardan daha uzakta bir masa da.
Ne yaparsın, Ponticus, böyle bir köleyle tesadüfen
karşılaşmışsan?
Kuşkusuz gönderebilirsin onu, Lucania'daki konağına ya da
Etruria'daki ıslahhaneye.
Ama sizler, Troia kanından gelen beyler, siz kendiniz için bir
özür bulursunuz,
ne utanç vericidir bir seyyar satıcının,
Volesusların ya da bir Brutus'un soyunun üstüne oturması!

Quid si numquam adeo foedis adeoque pudendis
utimur exemplis, ut non peiora supersint?
consumptis opibus uocem, Damasippe, locasti
sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
iudice me dignus uera cruce. nec tamen ipsi
ignoscas populo; populi frons durior huius,
qui sedet et spectat triscurria patriciorum,
planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas. quanti sua funera uendant
quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
nec dubitant celsi praetoris uendere ludis.
finge tamen gladios inde atque hinc pulpita poni,
quid satius? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
res haut mira tamen citharoedo principe mimus
nobilis. haec ultra quid erit nisi ludus? et illic
dedecus urbis habes, nec murmillonis in armis
nec clipeo Gracchum pugnantem aut falce supina;
damnat enim talis habitus sed damnat et odit,
nec galea faciem abscondit: mouet ecce tridentem.

(185-200)

Ne olur arkada daha kötü şeyler bırakmayacak derecede tiksindirici ve
o kadar da utanç verici örnekleri hiç kullanmazsam?
Mallarını tüketip, Damasippus, sahneye çıktın
Catullus'un *Gürültülü Hayaleti*'nde rol alarak,
iyi oynadı Laurealus rolünü ayağı tez Lentulus,
fikrimi sorarsan, çarmıha layık bir adam doğrusu.
Ama bağışlayamazsın halkı da; arsız bir çehreyle oturur bu halk,
soylularımızın üç kat maskaralıklarını seyreder, çıplak ayaklı Fabius'u dinler,
Mamercus'ların yumruklaşmalarına gülebilir.
Ne önemi var cenazelerini kaça sattıklarının?
Hiçbir Nero'nun zorlaması olmadan satarlar,
kendilerini de, ulu *praetor*'un düzenlediği yarışlarda satmaktan kuşku duymazlar.
Yine de bir düşün, bir yanında idamın, öbür yanında sahnenin yer aldığını,
hangisi daha iyi bir seçim olurdu? Thymele'nin kıskanç kocası
ya da budala Corinthus'un meslektaşı olmayı seçecek kadar,
ölümden korkan bir adam olur mu ki?
Ama bir imparator harp çalıcısı olursa,
bir soylunun mim oyuncusu olması hayret edilecek bir şey değil doğrusu!
Bunun dışında, gladyatör okulundan başka ne kalacak?
Bu konuda kentimizde bir rezalete tanık olursun: Silahlı bir gladyatörün
yuvarlak kalkanı ve palası olmadan dövüşen bir Gracchus;
çünkü reddeder bu tür bir donanımı, evet reddeder ve nefret eder;
miğferi yüzünü gizlemez; bak nasıl da sallıyor üç dişli mızrağı.

postquam uibrata pendentia retia dextra
nequiquam effudit, nudum ad spectacula uoltum
erigit et tota fugit agnoscendus harena.
credamus tunicae, de faucibus aurea cum se
porrigat et longo iactetur spira galero.
ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
uolnere cum Graccho iussus pugnare secutor.

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
perditus ut dubitet Senecam praeferre Neroni?
cuius supplicio non debuit una parari
simia nec serpens unus nec culleus unus.
par Agamemnonidae crimen, sed causa facit rem
dissimilem. quippe ille deis auctoribus ultor
patris erat caesi media inter pocula, sed nec
Electrae iugulo se polluit aut Spartani
sanguine coniugii, nullis aconita propinquis
miscuit, in scena numquam cantauit Orestes,
Troica non scripsit. quid enim Verginius armis
debuit ulcisci magis aut cum Vindice Galba,
quod Nero tam saeua crudaque tyrannide fecit?
haec opera atque hae sunt generosi principis artes,
gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
prostitui Graiaeque apium meruisse coronae.
maiorum effigies habeant insignia uocis,
ante pedes Domiti longum tu pone Thyestae
syrma uel Antigones seu personam Melanippes,
et de marmoreo citharam suspende colosso.

(205-230)

Titreyen ağını sarkık sağ eliyle boşa salladıktan sonra,
miğfersiz yüzünü seyircilere kaldırır
ve onları selamlayarak bütün arenayı uçar gibi hızla geçer.
Boynundan sarkan altın giysisini de gözden kaçırmayalım,
ve uzun miğferinden sarkan bağcığını.
Ve böylece her yaradan daha ağır olan bu rezalete dayandı,
Gracchus'a rakip olarak dövüşmesi buyurulduğunda.
Halka özgürce oy kullanma hakkı tanınsaydı,
kim Seneca'yı, Nero'ya tercih etmekte tereddüt edecek kadar
ahlâksız olurdu?
Nero'nun cezası tek bir maymunla, tek bir yılanla, tek bir
torbayla verilmemeliydi.
Agamemnon'un oğluyla aynıydı suçu, ama davası olayı farklı
kıldı:
Çünkü o tanrıların buyruğu uyarınca,
içki kâsesinde katledilen babasının öcünü alan kişiydi.
Ama ne kendini Electra'nın kanıyla kirletti,
ne de Spartalı eşinin kanıyla, hiçbir akrabası için zehir
karıştırmadı,
Orestes sahnede hiçbir zaman rol almadı;
bir Troia destanı da yazmadı. Çünkü hangisinin öcü
alınmalıydı
Nero'nun bunca vahşi ve kanlı tiranlığında yaptığı işlerden,
Verginius'un silahıyla ya da Vindex'in ya da Galba'nınkilerle?
Bu işler soylu doğumlu imparatorumuzun eseridir, lütuflarıdır,
yabancı bir devletle ilgili iğrenç bir şarkıyla kendini rezil
etmekten,
Yunan kerevizinden bir tacı kazanmaktan zevk alan
imparatorumuzun.
Atalarının hayalleri onun sesinin ganimetlerine sahip olsun,
Domitius'un ayaklarının önüne koy, Thyestes'in uzun elbisesini
ya da Antigone'nin ya da Melanippa'nın maskesini,
ve as bir mermer *colossus*'a *cithara*'nı.

Quid, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
inueniet quisquam sublimius? arma tamen uos
nocturna et flammas domibus templisque paratis,
ut bracatorum pueri Senonumque minores,
ausi quod liceat tunica punire molesta.
sed uigilat consul uexillaque uestra coercet.
hic nouus Arpinas, ignobilis et modo Romae
municipalis eques, galeatum ponit ubique
praesidium attonitis et in omni monte laborat.
tantum igitur muros intra toga contulit illi
nominis ac tituli, quantum 'in' Leucade, quantum
Thessaliae campis Octauius abstulit udo
caedibus adsiduis gladio; sed Roma parentem,
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat
poscere mercedes alieno lassus aratro;
nodosam post haec frangebat uertice uitem,
si lentus pigra muniret castra dolabra.
hic tamen et Cimbros et summa pericula rerum
excipit et solus trepidantem protegit urbem,
atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque uolabant
qui numquam attigerant maiora cadauera corui,
nobilis ornatur lauro collega secunda.

(235-250)

Ey Catilina, nereden bulunur seninkilerden daha soylu atalar,
ya da seninkilerden, Cethegus? Ama siz geceleyin, saldırı için silahlar,
evlerimizi ve tapınaklarımızı yakmak için ateşler hazırlıyorsunuz,
pantolonluların oğullarıymışsınız, ya da Senones'ten fırlamışsınız gibi,
işkence gömleğiyle cezalandırılmaya layık bir işe cesaret edip de.
Ama konsülümüz uyanık, müfrezelerinizi geri püskürtüyor;
Arpinum'da doğmuş, soyu bilinmiyor, Roma'ya bir eyalet atlısı olarak gelmiş,
korkudan titreyen yurttaşlarını gözetlemek için,
her yere miğferli askerler yerleştiriyor ve her tepede alesta bekliyor.
Böylece surların arasındaki togası ona bir ad ve bir ayrıcalık kazandırdı,
Octavianus'un Leucas'da kazandığı kadar,
ya da Thessalia ovalarındaki sürgit katliamlardan kanlanan kılıcının
Octavianus'a sağladığı kadar; ama Roma, Cicero'yu atası
ve vatanın babası olarak adlandırdığı zaman özgür oldu.
Volsk tepesinde yaşamını kazanıyordu bir başka Arpinum'lu oğul,
başkasının sabanıyla çalışıp didinerek
eğer ordugâhın siperini kazarken kazması yavaş ve uyuşuk kalırsa,
başında budaklı bir asma dalı kırıyordu sonra da.
Yine de bu adamdır Cimbri'lerle ve devlete karşı en büyük tehlikelerle
karşı karşıya gelen ve sarsılan kenti tek başına koruyan.
Bu yüzden daha önce böylesine büyük birleşme görmemiş olan bu kuzgun sürüsü,
katil Cimbri sürüsünün üstünde uçtuktan sonra
soylu silahdaşı ikinci bir defne dalıyla donatılır.

Plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt
nomina; pro totis legionibus hi tamen et pro
omnibus auxiliis atque omni pube Latina
sufficiunt dis infernis Terraeque parenti.
[pluris enim Decii quam quae seruantur ab illis.]
Ancilla natus trabeam et diadema Quirini
et fascis meruit, regum ultimus ille bonorum.
prodita laxabant portarum claustra tyrannis
exulibus iuuenes ipsius consulis et quos
magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
quod miraretur cum Coclite Mucius et quae
imperii finis Tiberinum uirgo natauit.
occulta ad patres produxit crimina seruus
matronis lugendus; at illos uerbera iustis
adficiunt poenis et legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidae similis Volcaniaque arma capessas,
quam te Thersitae similem producat Achilles.
et tamen, ut longe repetas longeque reuoluas
nomen, ab infami gentem deducis asylo;
maiorum primus, quisquis fuit ille, tuorum
aut pastor fuit aut illud quod dicere nolo.

(225-275)

Decius'ların ruhu halktandı, adları da halktandı;
Ama bunlar bütün lejyonların, bütün müttefiklerin
ve tüm Latium gençliğinin yerine, yeraltı tanrıları
ve Toprak Ana tarafından kabul gördüler;
(çünkü Deciuslar korudukları kişilerden çok daha değerlidir.)
Bir köle olarak doğdu ve Quirinus'un beyaz saltanat
giysisini, tacını
ve baltalarını kazandı, iyi krallarımızın en sonuncusuydu o.
Sürgün krallara kent kapılarının sürgülerini gevşetenler,
konsülün kendi oğulları ve sağlam olarak kurulmamış
özgürlük uğruna
Cocles'i ve Mucius'u hayrete düşürecek
ve imparatorluğumuzun sınırı olan Tiberis'i yüzerek geçen
genç kızı
şaşırtacak bir işe cüret edenlerdendi:
Anasının yas tutmasına yaraşır bir köle
gizli suçları senatorların gözü önüne döktü,
oğulları ise hak ettikleri cezalarını
hukuksal bir davada ilk kez kullanılan kamçılardan aldı.
Senin babanın Thersites olmasını yeğlerim,
Aeacus'un torununa benzemen koşuluyla,
Vulcanus'un silahlarını kullanman,
Achilles'in dölünden gelmen ve Thersites'e benzemen
koşuluyla.
Ama her şey bir yana,
adının izini sürmekten ve devretmekten uzak olsan da,
adı kötüye çıkmış bir tapınaktan geliyor ırkın:
ilk atan, kim olursa olsun,
bir çobandı ya da söylemek istemediğim bir şey.

Satura IX

9. Yergi

Scire uelim quare totiens mihi, Naeuole, tristis
occurras fronte obducta ceu Marsya uictus.
quid tibi cum uultu, qualem deprensus habebat
Rauola dum Rhodopes uda terit inguina barba?
[nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo.]
non erit hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram praestare paratus
circumit et fatuos non inuenit. unde repente
tot rugae? certe modico contentus agebas
uernam equitem, conuiua ioco mordente facetus
et salibus uehemens intra pomeria natis.
omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccae
silua comae, nullus tota nitor in cute, qualem
Bruttia praestabat calidi tibi fascia uisci,
sed fruticante pilo neglecta et squalida crura.
quid macies aegri ueteris, quem tempore longo
torret quarta dies olimque domestica febris?
deprendas animi tormenta latentis in aegro
corpore, deprendas et gaudia; sumit utrumque
inde habitum facies. igitur flexisse uideris
propositum et uitae contrarius ire priori.
nuper enim, ut repeto, fanum Isidis et Ganymedem
Pacis et aduectae secreta Palatia matris
et Cererem (nam quo non prostat femina templo?)

EY ZAVALLI CORYDON, CORYDON!

(5-20)

Bilmek isterim neden bu kadar sık bana üzgün bakar
Naevolus
her karşılaştığımızda, yayını ören yenik bir Marsyas gibi.
Bu ne asık surat böyle, Rhodope dağında
terli kasık kıllarını yalarken yakalanan Ravola'nın suratı gibi?
Çakarız yumruğumuzu kölenin teki hamur işlerini böyle
yalayacak olsa.
Takındığın bu ifadeden daha zavallı olamaz,
üç kat faiz vermek için dolanıp durduğu halde,
kendisine güvenecek bir aptal bulamayan Crepereius Pollio bile.
Nerden çıktı birdenbire bunca kırışıklık?
Kolayca memnun olan evde büyümüş bir atlı olarak yaşayıp
gidiyordun,
şölen masalarında iğneleyici şakalar yapıp doğaçtan yerli
öyküler anlatarak.
Her şey değişti şimdi: Suratın asık, korkunç bir orman
taranmamış saçların, cildinde tek parlak nokta kalmamış,
sıcak Bruttia tuzağının sargılarının sana kazandırdığı türden,
bacaklarınsa yeni filiz süren kıllarıyla kirli ve kaba.
Nedir bu onmaz hastalığının verdiği sıskalık böyle,
uzun süreli ateşinin yakıp kavurduğu ve zamanla yerleşip
kalan?
Sezilir hastalıklı bedeninde ruhunun çektiği gizli işkenceler,
sevinçler de tabii; yüzünden okunur her iki duygunun belirtileri,
öyle ki yaşam şeklini değiştirmiş ve önceki yaşamına zıt bir yol
tutturmuş gibisin.
Çünkü anımsadığım kadarıyla çok uzun olmadı,
Isis tapınağına ve Ganymedes'iyle birlikte Barış tapınağına,
Palatinus tepesindeki Cybele'nin ve Ceres'in gizli mağaralarına
gideli,
(çünkü bir kadın hangi tapınakta fahişeliğe çıkmaz ki?)

notior Aufidio moechus [celebrare] solebas,
quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
'Utile et hoc multis uitae genus, at mihi nullum
inde operae pretium. pingues aliquando lacernas,
munimenta togae, duri crassique coloris
et male percussas textoris pectine Galli
accipimus, tenue argentum uenaeque secundae.
fata regunt homines, fatum est et partibus illis
quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
nil faciet longi mensura incognita nerui,
quamuis te nudum spumanti Virro labello
uiderit et blandae adsidue densaeque tabellae
sollicitent, *αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κᾖναιδος*
quod tamen ulterius monstrum quam mollis auarus?
"haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti."
computat et ceuet. ponatur calculus, adsint
cum tabula pueri; numera sestertia quinque
omnibus in rebus, numerentur deinde labores.
an facile et pronum est agere intra uiscera penem
legitimum atque illic hesternae occurrere cenae?
seruus erit minus ille miser qui foderit agrum
quam dominum. sed tu sane tenerum et puerum te
et pulchrum et dignum cyatho caeloque putabas.

(25-45)

Aufidius'tan daha ünlü bir zinacı olan sen,
kocaların kendilerini de bozardın, bu konuda hiçbir şey
söylemesen bile.
"Nice erkek yararlandı yaşam biçimimden benim, ama ben
bir şey kazanmadım yaptığım işten. Gün olur yağlı bir pelerin
giyerdim
korusun diye togamı, kaba ve adi boyalı ve Gallia çulhasından
berbat taranmış bir pelerin,
ikinci kalite, değersiz bir gümüş yüzük takardım.
Alınyazıları yönetir insanları, cebinin altında kalan
o organlar da bir yazgıdır. Çünkü sana yıldızlar bir şey
vermezse,
o uzun kara uzvun ölçülemeyen boyutu bir işe yaramaz,
Virro görse bile köpüren havuzda seni çıplakken
sürekli cezbeden, veciz aşk mektupları baştan çıkarıcı
olsalar da,
İb.., kendiliğinden çeker erkeği kendine deyişine karşın.
Açgözlü bir yumuşaktan daha koca bir canavar var mıdır?
'Bunu sana bölüştürdüm, sonra onları verdim,
daha sonra da çok daha fazlasına sahip oldun', der, hesabını
yapar ve kıçını sallar.
Tavla konur, hazırdır sayı tahtasıyla köle çocuklar;
beş bin sesters say, bütün yaptıklarım içinde; sonra hizmetlerim
sayılsın.
Kolay mı yoksa bir teveccüh mü,
münasip kamışı bağırsaklarının içine tıkarak sokmak
dünkü akşam yemeğiyle durduruluncaya değin?
Efendisinin tarlasını süren köle daha az zavallıdır efendisinden,
ama sen kuşkusuz kendinin narin, güzel,
ve Iuppiter'in içki dağıtıcısına yaraşır bir genç olduğunu
düşünürdün.

uos humili adseculae, uos indulgebitis umquam
cultori, iam nec morbo donare parati?
en cui tu uiridem umbellam, cui sucina mittas
grandia, natalis quotiens redit aut madidum uer
incipit et strata positus longaque cathedra
munera femineis tractat secreta kalendis.

"Dic, passer, cui tot montis, tot praedia seruas
Apula, tot miluos intra tua pascua lassas?
te Trifolinus ager fecundis uitibus implet
suspectumque iugum Cumis et Gaurus inanis—
nam quis plura linit uicturo dolia musto?—
quantum erat exhausti lumbos donare clientis
iugeribus paucis! meliusne hic rusticus infans
cum matre et casulis et conlusore catello
cymbala pulsantis legatum fiet amici?
"improbus es cum poscis" ait. sed pensio clamat
"posce," sed appellat puer unicus ut Polyphemi
lata acies per quam sollers euasit Vlixes.
alter emendus erit, namque hic non sufficit, ambo
pascendi. quid agam bruma spirante? quid, oro,
quid dicam scapulis puerorum aquilone Decembri
et pedibus? "durate atque expectate cicadas"?

(50-65)

Siz aşağılık bir saban sürücüsüne, bir dalkavuğa hoşgörü
gösterir misiniz hiç,
hastalıklı zevklerinize metelik vermek istemeyen siz?
Bak sen şu adama, hâlâ ona yeşil bir güneşlik ve büyük
kehribarlar yolluyorsun,
her doğum günü geldiğinde ya da yağmurlu bir ilkbahar
başlangıcında,
o ise upuzun sandalyesinde oturup rahatça,
Kadınlar Bayramı'nda aldığı gizli armağanların hesabını yapıyor.
"Söyle, serçem, bunca dağı, bunca çiftliği kimin için
koruyorsun Apulia'da,
otlakların arasında bunca yorgun kızıl çaylağı?
Seni Trifolinus bağı zengin üzümleriyle besliyor,
ya da Cumae'da dağ sırtındaki bayırlar ve insansız Gaurus,
çünkü kim doldurur bu kadar çok şarap fıçısını uzun süre
bozulmayacak şırayla?
Pahalıya patlar mıydı birkaç dönüm arazi armağan etmek
tükenip bitmiş bir hizmetlinin beline? Bu köylü bebek
annesiyle, küçük kulübeleriyle ve şımarık oyun arkadaşı
köpeğiyle
büyük ziller çalan bir arkadaşa miras olarak bırakılsa, daha iyi
olmaz mı?
"Bunu istediğinde, dilenci olursun," diyorsun. Ama, yamam
"dilen" diye bas bas bağırıyor;
evet, hilebaz Ulixes'i kaçıran Polyphemus'un gözü gibi tek
gözü olan,
sahip olduğum biricik kölem de aynısını yapıyor;
bir ikinci köle alınmalı, çünkü yetmiyor bir tanesi, her ikisi
de beslenmeli.
Ne yapacağım kış rüzgârı esip kapımı çalınca? Ne
söyleyeceğim, tanrı aşkına,
ne diyeceğim Aralıkta kuzey rüzgârı üflediğinde çocukların
titreyen omuzlarına
ve bacaklarına? 'Dayanın ve ağustos böceklerini bekleyin!'

"Verum, ut dissimules, ut mittas cetera, quanto
metiris pretio quod, ni tibi deditus essem
deuotusque cliens, uxor tua uirgo maneret?
scis certe quibus ista modis, quam saepe rogaris
et quae pollicitus. fugientem saepe puellam
amplexu rapui; tabulas quoque ruperat et iam
signabat; tota uix hoc ego nocte redemi
te plorante foris. testis mihi lectulus et tu,
ad quem peruenit lecti sonus et dominae uox.
instabile ac dirimi coeptum et iam paene solutum
coniugium in multis domibus seruauit adulter.
quo te circumagas? quae prima aut ultima ponas?
nullum ergo meritum est, ingrate ac perfide, nullum
quod tibi filiolus uel filia nascitur ex me?
tollis enim et libris actorum spargere gaudes
argumenta uiri. foribus suspende coronas:
iam pater es, dedimus quod famae opponere possis.
iura parentis habes, propter me scriberis heres,
legatum omne capis nec non et dulce caducum.
commoda praeterea iungentur multa caducis,
si numerum, si tres impleuero.'
Iusta doloris,
Naeuole, causa tui; contra tamen illequid adfert?
'neglegit atque alium bipedem sibi quaerit asellum.
haec soli commissa tibi celare memento
et tacitus nostras intra te fige querellas;

(70-90)

"Ama ikiyüzlülük yapsan da, öbür hizmetlerimi geçsen de,
kaç paraya bahse girersin buna, sana kendini veren,
kendini adayan hizmetkârın olduğuma göre,
sormamda bir sakınca yoksa, karın hâlâ kız olacaktı değil mi?
Elbette bilirsin, ne hallerde, ne kadar sık istedin
benden hizmetlerimi, ne sözler verdin bana.
Kız kaçarken onu sarmalayıp kaptım çok kez; evlilik
yeminlerini de yırtmıştı
ve artık mühürlüyordu: sen kapının dışında ağlayıp dururken,
bütün gece bunu telafi etmeye çalıştım güç bela;
buna yatak tanıktı bir de, yatağın gıcırtısını ve karının
inlemesini işiten sen.
Sallanan, sonu baştan belli ve artık nerdeyse
çözülmek üzere olan evliliği kurtaran kişi,
bu kadar kalabalık ev halkı içinde bir aşığın kendisi.
Ne yana döneceksin? Hangi hizmetimi öne, hangisini sona
koyacaksın?
Hiç hakkım yok mu, saygısız, güvenilmez adam, hiç,
ben sana bir oğulcuk ve bir kız evlat vermedim mi?
Onları yetiştiriyorsun ve erkekliğinin kanıtlarını
günlük haberlerde yaymaktan zevk alıyorsun. As çelenkleri
kapının eşiğine!
Artık babasın, dedikoduya karşı durabileceğin şeyi sana
verdim.
Bir babanın haklarına sahipsin, sayemde mirasçı olarak
kayıtlara yazılabilirsin,
tatlı küçük bir düşeş olan bu mirası alabilirsin bütünüyle.
Mirasına bunca yan gelir de eklenecek bundan başka,
eğer çocuklarının sayısını üçe çıkarırsam?"

Ne kadar hayıflansan haklısın, Naevolus; ama diğer
yandan bakalım o ne söylüyor?
"Dikkate almıyor ve kendine iki bacaklı bir başka eşek arıyor.
Yalnız sana söylediğim bu sırları gizlemeyi unutma
ve susup hapset yakınmalarımı yüreğinin derinliklerine.

nam res mortifera est inimicus pumice leuis.
qui modo secretum commiserat, ardet et odit,
tamquam prodiderim quidquid scio. sumere ferrum,
fuste aperire caput, candelam adponere ualuis
non dubitat. nec contemnas aut despicias quod
his opibus numquam cara est annona ueneni.
ergo occulta teges ut curia Martis Athenis.'

O Corydon, Corydon, secretum diuitis ullum
esse putas? serui ut taceant, iumenta loquentur
et canis et postes et marmora. claude fenestras,
uela tegant rimas, iunge ostia, tollite lumen,
e medio fac eant omnes, prope nemo recumbat;
quod tamen ad cantum galli facit ille secundi
proximus ante diem caupo sciet, audiet et quae
finxerunt pariter libarius, archimagiri,
carptores. quod enim dubitant componere crimen
in dominos, quotiens rumoribus ulciscuntur
baltea? nec derit qui te per compita quaerat
nolentem et miseram uinosus inebriet aurem.
illos ergo roges quidquid paulo ante petebas
a nobis, taceant illi. sed prodere malunt
arcanum quam subrepti potare Falerni
pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.
uiuendum recte, cum propter plurima, +tum est his+
[idcirco ut possis linguam contemnere serui].
praecipue causis, ut linguas mancipiorum
contemnas; nam lingua mali pars pessima serui.

(95-120)

Çünkü ölümcül bir şeydir sünger yumuşaklığında bir düşman;
Daha geçenlerde sırrını bana emanet etmiş olan o adam yanıp tutuşur
ve nefret eder benden, bildiğim ne varsa sanki ortaya dökmüşüm gibi.
Tereddüt etmez kılıcını kuşanmada, sopasıyla başımı yarıp açmada, kapımın karşısına bir
kandil koymada. Bu zenginler için zehir fiyatlarının yüksek olmamasını ne önemsersin, ne de bunu küçümsersin.

O halde sırlarımı Atina'daki Mars Meclisi kadar kapalı tut."

"Ey zavallı Corydon, Corydon, sanıyor musun ki zenginlerin bir sırrı vardır? Köleleri sussa bile yük beygirleri konuşur,
köpeği, kapıdaki paspasları, mermer sütunları konuşur.
Camları kapat, çatlakları perdelerle ört, kapıları kitle, ışığı söndür,
evden çıkart kim varsa, kimse yatmasın yanıbaşında nafile!
Yine de ikinci horoz ötüşünde onun ne yaptığını öğrenecektir gün doğmadan dükkân sahibi, işitecektir de postacının,
baş aşçılarının ve oymacıların uydurduğu masalları. Çünkü hangi iftirayı atmakta
tereddüt ederler efendilerine, yedikleri kayışların öcünü aldıklarında dedikodularla.
Bir şarapçı adamın can atmaz mı seni aramaya kavşaklarda,
istesen de istemesen de zavallı kulağının içine etmeye.
O halde demin benden talep ettiklerini sor onlara,
hepsi susar. Ama, Saufeia'nın kamu yararına yapılan bir kurban töreninde içtiği kadar çok
çalıntı Falernum şarabı içmektense, bir sırrı açığa çıkarmayı tercih ederler.
Dürüst yaşamak için bir sürü neden var o zaman
(kölelerin konuşmalarına önem vermemen gelir bu nedenlerin başında.)
Kötü bir kölenin en kötü yanı dilidir çünkü;

deterior tamen hic qui liber non erit illis
quorum animas et farre suo custodit et aere.
'Utile consilium modo, sed commune, dedisti.
nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes
deceptas? festinat enim decurrere uelox
flosculus angustae miseraeque breuissima uitae
portio; dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
poscimus, obrepit non intellecta senectus.'
Ne trepida, numquam pathicus tibi derit amicus
stantibus et saluis his collibus; undique ad illos
conuenient et carpentis et nauibus omnes
qui digito scalpunt uno caput. altera maior
spes superest, tu tantum erucis inprime dentem.
[gratus eris, tu tantum erucis inprime dentem.] 134a
'Haec exempla para felicibus; at mea Clotho
et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
o parui nostrique Lares, quos ture minuto
aut farre et tenui soleo exorare corona,
quando ego figam aliquid quo sit mihi tuta senectus
a tegete et baculo? uiginti milia fenus
pigneribus positis, argenti uascula puri,
sed quae Fabricius censor notet, et duo fortes
de grege Moesorum, qui me ceruice locata
securum iubeant clamoso insistere circo;
sit mihi praeterea curuus caelator, et alter
qui multas facies pingit cito; sufficiunt haec.
quando ego pauper ero? uotum miserabile, nec spes

(125-145)

Ama yine de en kötüsü, ekmek ve para verip geçimlerini
sağladığı
kimselerin konuşmalarından kaçamayan bu adam.
"Çok yararlı ama sıradan bir öğüt verdin.
Şimdi beni neye ikna edeceksin vaktimi kaybettirip
ümitlerimi kırdıktan sonra? Çünkü geçip gitmekte dur durak
dinlemiyor
sıkıcı, zavallı yaşamamızın kısacık süresi, bir çiçek gibi;
içkimizi yudumlarken, çelenkler, merhemler, kızlar isterken
ne olduğumuzu anlamadan kemiriyor bizi yaşlılık."
Korkma, asla sana zarar vermeyecek ib.. bir dostun
bu yedi tepe baki kaldığı sürece:
her taraftan toplanıp gelecek, tekerlekli arabalarla, gemilerle tek
parmağıyla başını kaşıyan herkes.
Sen hep makbul olacaksın; sadece göbek salata çiğne.
"Bu deyişler mutlu insanlara yaraşır. Ama benim Clotho'm
ve Lachesis'im karınlarını bir kasıkla doyurursa, sevinirler.
Ey bizim küçük Lares'imiz, sizlere hep bir tutam buhurla
ya da büyüyle ve ufacık bir çelenkle yakarırım,
ne zaman ben kendimi bir yaşlı dilencinin paspasından
ve sopasından uzak tutacak bir şeyi temin edeceğim?
Güvence altına alınmış yirmibin sesters kazanç, saf gümüşten
vazolar,
ama böyle şeylere *censor* Fabricius hüküm verebilir,
ve Moesia alayından iki güçlü adam, bunlar buyurabilirler
bana,
kiralık omuzlarına rahatça alıp bağırıp haykıran yarış
meydanında yerleşmemi;
Bundan başka, kambur bir oymacım da olsun ve bir de
çabucak birçok eskiz karalayacak bir adamım; bunlar yeter
benim gibi yoksul bir adama; ne olursa olsun; bu olmayacak
bir dua;
umudum kalmadı: çünkü ne zaman kaderin bana yararı
dokunacak,

his saltem; nam cum pro me Fortuna uocatur,
adfixit ceras illa de naue petitas
quae Siculos cantus effugit remige surdo.’ 150

(150)
hangi konuda yardımıma çağırsam, kulaklarını
Sicilyalıların büyülü şarkılarından
sağır kürekçisi sayesinde kaçıp kurtulan
o gemiden getirilmiş mumlarla tıkıyor."

Satura X

10. Yergi

Omnibus in terris, quae sunt a Gadibus usque
Auroram et Gangen, pauci dinoscere possunt
uera bona atque illis multum diuersa, remota
erroris nebula. quid enim ratione timemus
aut cupimus? quid tam dextro pede concipis ut te
conatus non paeniteat uotique peracti?
euertere domos totas optantibus ipsis
di faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
militia; torrens dicendi copia multis
et sua mortifera est facundia; uiribus ille
confisus periit admirandisque lacertis;
sed pluris nimia congesta pecunia cura
strangulat et cuncta exuperans patrimonia census
quanto delphinis ballaena Britannica maior.
temporibus diris igitur iussuque Neronis
Longinum et magnos Senecae praediuitis hortos
clausit et egregias Lateranorum obsidet aedes
tota cohors: rarus uenit in cenacula miles.
pauca licet portes argenti uascula puri
nocte iter ingressus, gladium contumque timebis
et mota ad lunam trepidabis harundinis umbra:
cantabit uacuus coram latrone uiator.

EKMEK VE EĞLENCE!

(5-20)

Gades'ten Ganj'ın şafak çizgisindeki kıyılarına değin bütün yeryüzünde,
yanılgının sislerini bir yana koyup
gerçek iyilikleri kötülüklerden ayırabilen sadece birkaç kişi bulabilirsin.
Korkularımız ve arzularımız ne zaman akla dayandı ki?
Hangi işe sağ ayağınla başlarsın
ki seni çabandan ve ettiğin duadan pişman etmesin?
Evin bütün kölelerini mahvettiler, efendilerinin dualarına kulak verip
yumuşak huylu tanrılar. Barışta olsun, savaşta olsun,
bize zarar verecek şeyleri isteriz; nicesinin ölümü
konuşmalarının akıcılığından oldu, kimininki
gücüne ve harikulade kaslarına güveninden.
Ama daha çoğunu, özenle topladığı para yığını
ve tıpkı Britanialı balinanın yunustan daha büyük olması gibi
bütün mirasları aşan malları boğdu.
Bu yüzden terör devrinde Nero'nun buyruğu
Longinus'u ve aşırı zengin Seneca'nın büyük bahçelerini
ablukaya aldı ve Lateranus'ların soylu malikânesi
bütün bir asker alayıyla: Asker tavan arasındaki odalara nadiren gelir.
Gece yola çıkıp birkaç saf gümüşten tabağı
taşısa, kılıçtan ve çomaktan korksa bile
ayışığında sallanan kamışın gölgesinde korkup titreyeceksin;
elleri boş yolcu, soyguncunun suratını ıslıklayacak.

Prima fere uota et cunctis notissima templis
diuitiae, crescant ut opes, ut maxima toto
nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
fictilibus; tunc illa time cum pocula sumes
gemmata et lato Setinum ardebit in auro.
iamne igitur laudas quod de sapientibus alter
ridebat, quotiens a limine mouerat unum
protuleratque pedem, flebat contrarius auctor?
sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni:
mirandum est unde ille oculis suffecerit umor.
perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quamquam non essent urbibus illis
praetextae, trabeae, fasces, lectica, tribunal.
quid si uidisset praetorem curribus altis
extantem et medii sublimem puluere circi
in tunica Iouis et pictae Sarrana ferentem
ex umeris aulaea togae magnaeque coronae
tantum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
quippe tenet sudans hanc publicus et, sibi consul
ne placeat, curru seruus portatur eodem.
da nunc et uolucrem, sceptro quae surgit eburno,
illinc cornicines, hinc praecedentia longi
agminis officia et niueos ad frena Quirites,

(25-45)

Bütün tapınaklarda çok bilinen ilk dua,
nerdeyse hep zenginlik içindir, mallar çoğalsın, bütün forumda
en büyük kasa bizim olsun, diye. Ama kaplanboğan otu
çömlek kaplardan hiç içilmez: mücevherler bezeli bir kap
tuttuğunda,
kırmızı şarap altın bir kâsede ışıldadığında, işte o an kork!
O iki bilgeyi övgüyle anmıyor musun hâlâ?
Biri eşikten adımını ne zaman atsa güler, öteki ağlardı.
Ama bizim için, incitici bir alayla mahkûm etmek kolaydır;
ötekinin gözlerine onca yaşı nereden bulduğuna şaşmalı.
Sürekli gülüp ciğerini sarsardı Democritus,
her ne kadar onun zamanında kentlerde,
eflatun bordürlü giysiler, tören giysileri, baltalar,
tahtırevanlar, yargıç kürsüsü olmasa da; ne olmuş yani
görmüşse *praetor*'u soylu arabasında,
ayakta dikilmiş ve tozlu yarış meydanının ortasında seçkin bir
halde,
Iuppiter'in palmiye işli giysisi içinde ve Tyrus işi renkli nakışlı
togasını omuzlarına alıp
hiçbir boynun taşıyamayacağı kadar koca bir taç başında?
Bir köle kan ter içinde tutar bu tacı, konsül kibirlenmesin diye,
aynı arabada taşınır bir köle.
Bir de bunlara fildişi asasına pençelerini geçirip yükselmiş o
kuşu ekle,
bir yanda borazancılar, öte yanda uzun kortejin önünde giden
görevliler ve dizginlerin yanındaki, beyaz giysili Roma
yurttaşları,

defossa in loculos quos sportula fecit amicos.
tum quoque materiam risus inuenit ad omnis
occursus hominum, cuius prudentia monstrat
summos posse uiros et magna exempla daturos
ueruecum in patria crassoque sub aere nasci.
ridebat curas nec non et gaudia uolgi,
interdum et lacrimas, cum Fortunae ipse minaci
mandaret laqueum mediumque ostenderet unguem.
Ergo superuacua aut [quae] perniciosa petuntur?
propter quae fas est genua incerare deorum?
quosdam praecipitat subiecta potentia magnae
inuidiae, mergit longa atque insignis honorum
pagina. descendunt statuae restemque secuntur,
ipsas deinde rotas bigarum inpacta securis
caedit et inmeritis franguntur crura caballis.
iam strident ignes, iam follibus atque caminis
ardet adoratum populo caput et crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda
fiunt urceoli, pelues, sartago, matellae.
pone domi laurus, duc in Capitolia magnum
cretatumque bouem: Seianus ducitur unco
spectandus, gaudent omnes. ‘quae labra, quis illi
uultus erat! numquam, si quid mihi credis, amaui
hunc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam

(*55-65*)

bunları para keselerine gömdükleri, sadaka olarak verilen
biletler dost kıldı.
Daha o zamanlarda bile, insanlarla her karşılaştığında
bir filozof gülmek için bir neden bulurdu,
onun bilgeliği gösterir bize,
yüksek sınıftan ve topluma örnek olacak insanların
ahmakların yurdunda ve kesif bir havada doğmuş olabileceğini.
Tehditkâr kadere tuzak kurarken ve ona gösterirken alaycı orta
parmağını,
kalabalığın sevinçlerine güldüğü kadar, kaygılarına da gülerdi,
zaman zaman da döktükleri gözyaşlarına.
Öyleyse yararsız ve yıkıcı şeyler için dua ederiz,
tanrıların dizlerine balmumundan dualar yığmamız gereken
isteklerimiz için.
Bazı insanları tepetaklak eder büyük bir kıskançlığın hükmüne
girdi mi kaba güç,
uzun ve seçkin etiketlerinin listesi, onları harabeye döndürür.
Heykelleri devrilir ve halata takılır giderler,
sonra çift atlı arabanın tekerleklerini bir balta parçalar,
atların hiç hak etmedikleri halde bacakları kırılır;
kâh ateşler ıslık çalar, kâh körüklerle ve ocaklarla
yanar halkın taptığı o baş ve çatırdar gözde Seianus,
sonra bütün dünyada ikinci olan suratından
testiler, leğenler, tavalar, kovalar yapılır.
Koy kapıya defne çelengini, sür kocaman ve beyaz bir boğa
Capitolium'a!
Seyirlik Seianus kancayla sürüklenir,
herkes sevinir: "Ne dudaklar ama, ne surat şu adamdaki!
İnan bana, hiç sevmedim, bu adamı. Ama hangi suçtan hüküm
giydi acaba?

delator quibus indicibus, quo teste probauit?'
'nil horum; uerbosa et grandis epistula uenit
a Capreis.' 'bene habet, nil plus interrogo.'
Sed quid
turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
damnatos. idem populus, si Nortia Tusco
fauisset, si oppressa foret secura senectus
principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum. iam pridem, ex quo suffragia nulli
uendimus, effudit curas; nam qui dabat olim
imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
continet atque duas tantum res anxius optat,
panem et circenses.
'Perituros audio multos.'
'nil dubium, magna est fornacula.' 'pallidulus mi
Bruttidius meus ad Martis fuit obuius aram;
quam timeo, uictus ne poenas exigat Aiax
ut male defensus. curramus praecipites et,
dum iacet in ripa, calcemus Caesaris hostem.
sed uideant serui, ne quis neget et pauidum in ius
ceruice obstricta dominum trahat.'
Hi sermones
tunc de Seiano, secreta haec murmura uolgi.
uisne salutari sicut Seianus, habere

(70-90)

İhbarcısı kim? Hangi casuslarla, hangi tanıkla suçluluğunu kanıtladı?
"Hiçbiri söz konusu değil bunların; şişkin ve büyük bir mektup geldi Capreae'dan."
"Bu iyi, daha fazla sormana gerek yok."
Ama Remus'un ayaktakımı ne yapar?
Her zamanki gibi kaderin arkasına takılır,
ve mahkûmlardan nefret eder. Aynı ayaktakımı,
kader tanrıçası Nortia Etrüskler'in yüzüne gülmüş olsaydı eğer,
eğer yaşlı imparator hazırlıksız yakalanıp çarpılsaydı,
anında Seianus'a *Augustus*, derdi.
Uzun zamandır kimseye oyumuzu satamaz olduk,
halkımız uzun süre önce kaygılarını sıyırıp attı;
çünkü vaktiyle yetkeler, baltalar, lejyonlar ve her şeyi veren insanlar
şimdi kendilerini sınırladı ve sadece iki şeyi açgözlülükle ister oldu: ekmek ve eğlence!
"Nice insanın mahvolmak üzere olduğunu duyuyorum."
"Hiç şüphen olmasın, büyük bir fırın hazır orada."
"Yüzü sararır oldu *orator* Bruttidius'cuğumun Mars sunağında karşılaştığımızda;
Kendisini iyi savunmadıkları için, korkarım Aiax öcünü alacak."
"Aşağı doğru koşalım ve kıyıda uzanmış yatarken çiğneyip ezelim Caesar'ın düşmanını."
"Ama anlasın köleler hiç kimsenin aleyhinde tanıklık edemeyeceğini
ve korkudan titreyen efendilerini boynunda yularıyla mahkemeye çekip götüremeyeceğini."
O sıra, Seianus hakkındaki konuşmalar böyleydi,
gizli mırıldanmalarıydı bunlar kalabalığın.
Seianus gibi selamlanmak ister misin, onun olduğu gibi zengin olmak

tantundem atque illi summas donare curules,
illum exercitibus praeponere, tutor haberi
principis angusta Caprearum in rupe sedentis
cum grege Chaldaeo? uis certe pila, cohortis,
egregios equites et castra domestica; quidni
haec cupias? et qui nolunt occidere quemquam
posse uolunt. sed quae praeclara et prospera tanti,
ut rebus laetis par sit mensura malorum?
huius qui trahitur praetextam sumere mauis
an Fidenarum Gabiorumque esse potestas
et de mensura ius dicere, uasa minora
frangere pannosus uacuis aedilis Vlubris?
ergo quid optandum foret ignorasse fateris
Seianum; nam qui nimios optabat honores
et nimias poscebat opes, numerosa parabat
excelsae turris tabulata, unde altior esset
casus et inpulsae praeceps inmane ruinae.
quid Crassos, quid Pompeios euertit et illum,
ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
summus nempe locus nulla non arte petitus
magnaque numinibus uota exaudita malignis.
ad generum Cereris sine caede ac uulnere pauci
descendunt reges et sicca morte tyranni.

Eloquium ac famam Demosthenis aut Ciceronis
incipit optare et totis quinquatribus optat
quisquis adhuc uno parcam colit asse Mineruam,

(95-115)

ve bir adamı fildişi sandalyelerle donatmak,
bir başkasını orduların başına geçirmek; Chaldaealı astrologlar
sürüsüyle birlikte,
Capreae'ın dar uçurumunda oturan soylunun
vasisi sayılmak? Şüphesiz istersin kargıların, piyadelerin
olağanüstü zengin bir süvari sınıfın ve kendi ordugâhın olsun;
niçin bunları istemeyesin ki? Kimseyi öldürmek istemeyenler
en azından
bunu yapabilmeyi isterler. Ama bunca azametin ve bunca
zenginliğin ne değeri kalır,
coşkulu günler getirdikleri felaketlerle tepetaklak olduğunda?
İnsansız Ulubrae'ın kılıksız belediye başkanı olup,
şu an sokaklarda çekip götürülen bu adamın bordürlü
mantosunu giymeyi mi yeğlersin,
yoksa Fidenae ile Gabii'nin kodamanı mı olmayı,
ya da vazoların boyutları hakkında bir yargıda bulunmayı mı
ya da onları küçücük parçalara bölüp ayırmayı mı?
Öyleyse, Seianus'un ne isteyeceğini bilmediğini itiraf
ediyorsun;
çünkü aşırı paye isteyen ve aşırı servet dileyen, sadece yüksek
bir kuleye sayısız katlar hazırlar,
buradan düşüş daha hızlı ve başaşağı yıkılışın çatırtısı daha
felaket olur.
Neydi deviren Crassusları, Pompeiusları
ve zafer kazanmış Romalıları kamçı altına götüren o adamı?
Kuşkusuz, her tür yolla elde edilen yüksek bir mevki,
ve kindar ilahlarca kabul gören ulu adaklar.
Kılıçla katledilmeden ve yara almadan ancak birkaç kral
indi Ceres'in damadına, kansız bir ölümle birkaç despot.
Demosthenes'in ve Cicero'nun şöhretli belagatına sahip
olmak için
başlar duaya ve bütün tatil boyunca dua eder,
hâlâ tapınır esirgeyen Minerva'ya sadece bir teklikle,

quem sequitur custos angustae uernula capsae.
eloquio sed uterque perit orator, utrumque
largus et exundans leto dedit ingenii fons.
ingenio manus est et ceruix caesa, nec umquam
sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
'o fortunatam natam me consule Romam:'
Antoni gladios potuit contemnere si sic
omnia dixisset. ridenda poemata malo
quam te, conspicuae diuina Philippica famae,
uolueris a prima quae proxima. saeuus et illum
exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
torrentem et pleni moderantem frena theatri.
dis ille aduersis genitus fatoque sinistro,
quem pater ardentis massae fuligine lippus
a carbone et forcipibus gladiosque paranti
incude et luteo Volcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiae, truncis adfixa tropaeis
lorica et fracta de casside buccula pendens
et curtum temone iugum uictaeque triremis
aplustre et summo tristis captiuos in arcu
humanis maiora bonis creduntur. ad hoc se

(120-135)

küçük çantasına korumalık eden kölesinin eşliğinde giden
her okul çocuğu.
Ama bu iki söylev ustasını mahveden belagat oldu, ikisine de
cömertçe taşıp akan belagat pınarları ölüm getirdi.
Ellerinin kesilmesinin, boyunlarının vurulmasının nedeni
konuşma yetenekleri oldu.
İkinci sınıf bir *orator*'un kanı bir kürsüyü asla kirletmemiştir.
"Benim konsüllüğüm Roma için ne uğurlu bir yazgı!" derdi
Cicero,
her şeyi böyle söylemiş olsaydı eğer,
Antonius'un kılıçlarından korkmasına gerek kalmazdı.
Gülünecek şiirleri yeğlerim sana,
güzide bir ünün sahibi tanrısal *Philippicae*,
ikinci kısmında okursun bunları kitabının.
Atinalıların hayran kaldıkları Demosthenes'in sonu da
vahşet oldu,
yakıp kavurucu konuşmasını yaparken
ve ağzına kadar dolu tiyatroyu büyüsü altına almışken.
Tanrılar onun karşısındayken, uğursuz bir yazgıyla dünyaya
geldi,
kömürden çıkıp kor haline gelen cevherin kurumuyla gözleri
mahmurlaşmış,
kerpetenlerden, örslerden ve içinde kılıçlar dövdüğü
Vulcanus'un işliğinden, belagat sanatını öğrenmeye
yolladı onu babası.
Savaşların yağmaları, kütükten dikilen zafer anıtlarına
yapıştırılan zırhlar,
kırık bir tolgadan sarkan çene kayışı ve kirişinden
kopmuş bir boyunduruk,
üç katlı pupasına takılı bir bayrak direği
ve zafer takındaki yeis içinde bir esir, insanlara ulaşılmaz
nimetler olarak görünür.

Romanus Graiusque et barbarus induperator
erexit, causas discriminis atque laboris
inde habuit: tanto maior famae sitis est quam
uirtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
praemia si tollas? patriam tamen obruit olim
gloria paucorum et laudis titulique cupido
haesuri saxis cinerum custodibus, ad quae
discutienda ualent sterilis mala robora fici,
quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.

Expende Hannibalem: quot libras in duce summo
inuenies? hic est quem non capit Africa Mauro
percussa oceano Niloque admota tepenti
rursus ad Aethiopum populos aliosque elephantos.
additur imperiis Hispania, Pyrenaeum
transilit. opposuit natura Alpemque niuemque:
diducit scopulos et montem rumpit aceto.
iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit.
'acti' inquit 'nihil est, nisi Poeno milite portas
frangimus et media uexillum pono Subura.'
o qualis facies et quali digna tabella,
cum Gaetula ducem portaret belua luscum!
exitus ergo quis est? o gloria! uincitur idem
nempe et in exilium praeceps fugit atque ibi magnus
mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
donec Bithyno libeat uigilare tyranno.

(140-160)

Bu ödül için çabalar bir komutan, Romalı olsun,
Yunanlı olsun ya da yabancı biri, hiç fark etmez,
bunun için katlanır işkencenin ve sıkıntının nedenlerine.
Şana şöhrete duyulan susuzluk, erdeme duyulandan ne kadar daha büyük!
Erdemi ödüllerinden sıyırırsan, artık kim onu bağrına basar?
Ama vaktiyle yurdumuzu birkaç kişinin şöhreti mahvetmişti,
küllerine bekçilik edecek olan, kayalıklara asılı duran hırs ve ad sahibi olma arzusu,
taşları kısır bir incir ağacının kaba gücüyle parça parça edilen kayalıklara;
çünkü mezarlara da bir yazgı biçilmişti!

Hannibal'i koy terazinin bir kefesine; bu yüce komutanda
kaç librelik ağırlık bulacaksın? Bu adam Afrika'ya bile sığamadı,
Mauruslulların deniziyle dövülen ve buram buram tüten Nil'e uzanıp
sonra yeniden Aethiopia halkına ve yeni bir fil sülalesine kadar genişleyen kara parçasına!
Hispania eklenir bu adamın himayesine, Pyrenes'leri ezip geçer;
doğa Alp dağlarını ve tipiyi çıkardı karşısına; ama o
parçaladı sarp kayaları ve dağı sirkeyle yardı.
Artık Italia onun hükmündedir, ama onun gözü daha ilerlerde:
"Kartacalı askerlerimiz için hiçbir şey yapmış sayılmayız" der,
kapıları kırıp Subura'nın merkezine bayrağımızı dikmedikçe."
Bu nasıl bir yüz, nasıl da karikatürlük bir malzeme,
Gatula vahşisine binmiş giderken tek gözlü komutan!
Peki, onun sonu ne oldu? Yazık şanına, bu aynı kişi elbette yeniliyor,
ve başı önde sürgüne kaçıyor, orada azametli ve hayranlık uyandıran
bir hizmetli olup oturuyor kralın karargâhında,
lütfedip kaldırana kadar kendisini Bithynialı hazret.

finem animae, quae res humanas miscuit olim,
non gladii, non saxa dabunt nec tela, sed ille
Cannarum uindex et tanti sanguinis ultor
anulus. i, demens, et saeuas curre per Alpes
ut pueris placeas et declamatio fias!
    Unus Pellaeo iuueni non sufficit orbis,
aestuat infelix angusto limite mundi
ut Gyarae clausus scopulis paruaque Seripho;
cum tamen a figulis munitam intrauerit urbem,
sarcophago contentus erit. mors sola fatetur
quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
uelificatus Athos et quidquid Graecia mendax
audet in historia, constratum classibus isdem
suppositumque rotis solidum mare; credimus altos
defecisse amnes epotaque flumina Medo
prandente et madidis cantat quae Sostratus alis.
ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
in Corum atque Eurum solitus saeuire flagellis
barbarus Aeolio numquam hoc in carcere passos,
ipsum conpedibus qui uinxerat Ennosigaeum
mitius id sane, quod non et stigmate dignum

(165-180)

Bir zamanlar dünyanın altını üstüne getiren o canı alamazdı
hiçbir kılıç, hiçbir kaya ya da mızrak,
ama bir tek o yüzük, Cannae'nin öcünü alan
ve bunca dökülen kanın kinini güden o tek yüzük.
Hadi, yoluna git çılgın adam ve koş geç yabanıl Alpleri,
okul çocuklarını eğlendirmek ve söylev derslerine konu olmak için!

Pellalı gence tek bir evren dar gelir;
dünyanın dar sınırı içinde huzursuzlukla sürtünür durur,
Gyara'nın sarp kayalarına ya da ufacık Seriphos'a hapsolmuşçasına;
yine de çömlekçi ustalarının yaptığı tuğlalarla tahkim edilmiş kente bir girdi mi,
yetinecektir bir mezarla. Sadece ölüm gösterir,
insan bedeninin ne kadar küçük ve zavallı olduğunu.
Vaktiyle Athos dağından bir geminin geçtiğine inanılırdı,
ve Yunan tarihinde yalan yanlış ne duyulmuşsa,
örneğin denizin birbirinin aynı gemilerle nasıl döşendiğine
ve bunun araba tekerlerine nasıl sağlam bir destek verdiğine;
inandık derin ırmakların bitip tükenmiş olduğuna, Persler daha kahvaltısını ederken,
nehirlerin bütünüyle kuruduğuna, Sostratus'un koltuk altları terden ıpıslak olurken
söylediği şiirlere; ama nasıl geri döndü Salamis'i terk edip o adam,
Corus ve Eurus rüzgârlarına kırbaçlarıyla,
Aeolius'un hapisanesindeyken bile maruz kalmadıkları bir şiddet uygulamayı âdet edinen o yabancı,
daha ılımlı davranmıştı zincirlerle Yersarsıcı Neptunus'u bağlamış olan bile:
doğrusu, kendisinin damgalanmaya layık olduğunu düşünmeyerek merhamet gösterdi.
kuşkusuz, düşünmüyordu çünkü tanrının da dağlanmaya layık olduğunu;

credidit. huic quisquam uellet seruire deorum?
sed qualis rediit? nempe una naue, cruentis
fluctibus ac tarda per densa cadauera prora.
has totiens optata exegit gloria poenas.
'Da spatium uitae, multos da, Iuppiter, annos.'
hoc recto uoltu, solum hoc et pallidus optas.
sed quam continuis et quantis longa senectus
plena malis! deformem et taetrum ante omnia uultum
dissimilemque sui, deformem pro cute pellem
pendentisque genas et talis aspice rugas
quales, umbriferos ubi pandit Thabraca saltus,
in uetula scalpit iam mater simia bucca.
plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
hoc atque 'ille' alio, multum hic robustior illo:
una senum facies, cum uoce trementia membra
et iam leue caput madidique infantia nasi;
frangendus misero gingiua panis inermi.
usque adeo grauis uxori natisque sibique,
ut captatori moueat fastidia Cosso.
non eadem uini atque cibi torpente palato
gaudia; nam coitus iam longa obliuio, uel si
coneris, iacet exiguus cum ramice neruus
et, quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

(185-205)

Tanrıların hangisi bu adama hizmet etmek ister ki?
Ama nasıl döndü? Elbette tek bir gemiyle,
kana bulanan dalgalarda ve geçit vermez cesetler arasından
güçlükle yavaş yavaş ilerleyen pruvasıyla.
İşte, cezası bunlar uzun uzadıya özlem duyulan şöhretin.
"Ömrümü uzat, nice yıl ver bana, ey Iuppiter!"
Böyle dilersin sağlıklıyken, sadece bunu,
hastayken de tek duan budur, tek duan.
Ama ne kadar ardı ardına ve ne kadar büyük kötülüklerle dolu
uzun süren yaşlılık!
Her şeyden önce şu şekli şemaili bozulmuş çirkin
ve aslına benzemeyen şu yüze bak, cilt yerine geçen şu şekli
bozuk posta bak,
bak şu sarkık yanaklara ve şu kırışıklıklara, nasıl da benziyor
Thabraca'nın gölgeli koyaklarının yayıldığı yerlerde
anne bir maymunun yaşlı yanağını tırmalamasına.
Gençler birçok konuda yaşlılardan farklı; o şundan daha
yakışıklı
şu da bir başkasından, biri ötekinden çok daha güçlü;
yaşlıların hepsi aynı görünüyor oysa; sesleri gibi uzuvları
da titrek,
gittikçe kelleşir başları, çocukluktaki gibi akar burunları;
zavallı adam, dişsiz damaklarıyla parçalamak zorunda ekmeği;
öyle saldırgan olurlar ki karılarına, çocuklarına ve kendilerine
karşı,
yüz çevirir onlardan miras avcısı Cassus bile.
Artık aynı zevki almaz olurlar,
uyuşan damaklarıyla ne şaraptan, ne yemekten.
Uzun zamandır unutulmuştur cinsellik de, istediğin kadar çabala,
yatar yumrulu küçük sinir, bütün gece okşansa da
kımıldamadan kalır.

anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri
canities? quid quod merito suspecta libido est
quae uenerem adfectat sine uiribus?
    Aspice partis
nunc damnum alterius. nam quae cantante uoluptas,
sit licet eximius, citharoedo siue Seleuco
et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
quid refert, magni sedeat qua parte theatri
qui uix cornicines exaudiet atque tubarum
concentus? clamore opus est ut sentiat auris
quem dicat uenisse puer, quot nuntiet horas.
praeterea minimus gelido iam in corpore sanguis
febre calet sola, circumsilit agmine facto
morborum omne genus, quorum si nomina quaeras,
promptius expediam quot amauerit Oppia moechos,
quot Themison aegros autumno occiderit uno,
quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
pupillos; quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus;
percurram citius quot uillas possideat nunc
quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
ille umero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
perdidit ille oculos et luscis inuidet; huius
pallida labra cibum accipiunt digitis alienis,
ipse ad conspectum cenae diducere rictum
suetus hiat tantum ceu pullus hirundinis, ad quem
ore uolat pleno mater ieiuna. sed omni

(210-230)

Bir şey ümit edebilir mi yoksa, hastalıklı kasığın beyazlaşmış tüyleri?
Dahası, gücü olmadığı halde,
aşkın üstesinden gelen şehvetinden kuşku duyulmaz mı, haklı olarak!
Şimdi bir de işitme melekesinin hasarına bak.
Ne zevk alır, şarkıcı az bulunur biri olsa bile,
harpist Seleucus bile olsa ya da altın işlemeli pelerini içinde parıl parıl parıldayan şu adamlar?
Ne önemi var, koca tiyatronun hangi kısmında oturduğunun borazanları ve trompet konserini zar zor işiten bir yaşlının?
Kölesi bağırmak zorundadır, duysun diye
kimin geldiğini söylediğinde, ya da saatin kaç olduğunu.
Artık soğuyan bedeninde azıcık kalan kanı,
sadece ateşi çıktığında hararetlenir, tortop olmuş dolanır etrafında
her türden hastalık; bana adlarını sorarsan eğer
hazırım yanıt vermeye Oppia'nın kaç âşığını sevdiğini,
Themison'un kaç hastasını bir sonbaharda öldürdüğünü,
Basilus'un kaç meslektaşını, Hirrus'un kaç yetimi dolandırdığını;
uzun boylu Maura'nın bir günde kaç adam tükettiğini,
Hamillus'un kaç öğrencisini baştan çıkardığını;
bir çırpıda sayarım, beni tıraş ederken
sert sakalıma genç olduğumu haykırtan berberin kaç villası olduğunu.
Biri omuzlarından, öbürü belinden, şuysa kalçasından dertli;
iki gözünü de kaybetmiş biri, tek gözlüyü kıskanır;
şunun solgun dudakları başkasının parmaklarından alır yiyeceğini,
yemeği görünce çenelerini hep ayırarak açan şu adam,
şimdi gagası yiyecek dolu oruçlu anasının kendisine
doğru uçtuğu kırlangıç yavrusu gibi açar ağzını.

membrorum damno maior dementia, quae nec
nomina seruorum nec uoltum agnoscit amici
cum quo praeterita cenauit nocte, nec illos
quos genuit, quos eduxit. nam codice saeuo
heredes uetat esse suos, bona tota feruntur
ad Phialen; tantum artificis ualet halitus oris,
quod steterat multis in carcere fornicis annis.

Ut uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
funera natorum, rogus aspiciendus amatae
coniugis et fratris plenaeque sororibus urnae.
haec data poena diu uiuentibus, ut renouata
semper clade domus multis in luctibus inque
perpetuo maerore et nigra ueste senescant.
rex Pylius, magno si quicquam credis Homero,
exemplum uitae fuit a cornice secundae.
felix nimirum, qui tot per saecula mortem
distulit atque suos iam dextra conputat annos,
quique nouum totiens mustum bibit. oro parumper
attendas quantum de legibus ipse queratur
fatorum et nimio de stamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, cum quaerit ab omni,
quisquis adest, socio cur haec in tempora duret,
quod facinus dignum tam longo admiserit aeuo.
haec eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.

(235-255)

Ama her uzvun kaybından daha büyüğü akıl kaybıdır,
ne kölelerin adlarını, ne de bir önceki gece yemek yediği
dostunun simasını anımsar akıl, ne kimlerin babası olduğunu,
ne de kimleri yetiştirdiğini; kalpsiz bir vasiyetnameyle
kendi canından olanları mirastan mahrum eder, bütün
mallarını
metresi Phiale'ye bırakır; usta ağzının nefesi öyle güçlüdür ki
bu kadının,
yıllarca bu nefesi kullanmıştır daracık kemeraltında.
Akıl sağlığı yerinde olsa bile,
oğullarının cenazesini taşımak zorunda kalır,
sevgili eşinin ve erkek kardeşinin yakıldığı odun yığınını
görmek,
kız kardeşlerinin küllerini kavanoza koymak zorunda kalır.
Uzun ömür sürenlere verilen cezadır bunlar, öyle ki
felaketler sürekli yenilenince evlerinde yükselen
iniltiler ve sürekli bir keder ve kara bir yas giysisi içinde
yaşlanırlar.
Büyük Homeros'a inanacak olursak,
bir kargadan sonra, uzun ömrün tek örneği Pylos kralı
olmuştur.
Gerçekten mutludur bunca yüzyıl ölümünü geciktiren,
sağ eliyle yıllarını sayan, defalarca yeni yapılan şaraptan içen.
Rica ederim, biraz bak,
nasıl figan ediyor kaderin hükümlerine
upuzun hayat ipliğine,
cesur Antilochus'un sakalını yanarken görünce,
etrafındaki arkadaşlarına soruyor neden bu kadar uzun
yaşadığını,
bu kadar uzun ömre layık olmak için nasıl bir suç işlediğini.
Peleus da aynı şekilde davrandı, Achilles'ın kayboluşuna yas
tutarken,
ve bir başka baba da aynısını yaptı, dalgalar üstünde
sürüklenen Ithacalı'ya yas tutmak zorunda kalan.

incolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
Assaraci magnis sollemnibus Hectore funus
portante ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lacrimas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet scissaque Polyxena palla,
si foret extinctus diuerso tempore, quo non
coeperat audaces Paris aedificare carinas.
longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
euersa et flammis Asiam ferroque cadentem.
tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
et ruit ante aram summi Iouis ut uetulus bos,
qui domini cultris tenue et miserabile collum
praebet ab ingrato iam fastiditus aratro.
exitus ille utcumque hominis, sed torua canino
latrauit rictu quae post hunc uixerat uxor.

Festino ad nostros et regem transeo Ponti
et Croesum, quem uox iusti facunda Solonis
respicere ad longae iussit spatia ultima uitae.
exilium et carcer Minturnarumque paludes
et mendicatus uicta Carthagine panis
hinc causas habuere; quid illo ciue tulisset
natura in terris, quid Roma beatius umquam,
si circumducto captiuorum agmine et omni
bellorum pompa animam exhalasset opimam,
cum de Teutonico uellet descendere curru?

(260-280)

Priamus farklı bir zamanda ölmüş olsaydı,
Paris cüretkâr gemilerini inşa etmeye başlamadan önce,
inmiş olurdu Assaracus'un mezarına, Troia hâlâ ayaktayken,
kraliyet törenleriyle taşınıyor olurdu cansız bedeni,
Hector'un ve kardeşinin omuzlarında,
Ilion'un kızlarının gözyaşları arasında, öyle ki Cassandra
göstersin, diye ilk dövünme belirtilerini, başlasın diye Polyxena
giysilerini yırtmaya.
Uzun ömrü ne sağladı ona o zaman? Her şeyin altüst olduğunu
gördü,
Asia'nın alevlerle ve kılıçla yerle bir olduğunu.
O an korkudan titreyen bir asker gibi,
kepini bir kenara atıp silahlarını kuşandı,
ve yüce Iuppiter'in sunağının önünde yere yıkıldı,
efendisinin bıçağına zayıf ve biçare boynunu teslim etmiş
kadir bilmez sabandan artık ıskartaya çıkartılmış yaşlı bir öküz
gibi.
En azından insancaydı Priamus'un ölümü, ama ondan sonra
yaşayan karısı
bir köpeğin ağzını andıran bir ağızla dişlerini gösterip öfkeyle
havladı.
Hızla memleketimize geliyorum, Pontus kralını geçerek
ve haktanır Solon'un akıcı konuşmasıyla
uzun bir ömrün son halkasını görmesi gerektiği söylenen
Croesus'u geçerek.
Marius'un sürgüne yollanması, hapse girmesi ve Minturnae
bataklıklarına götürülmesi
ve yeni fethedilen Kartaca'da ekmek dilenmeye zorlanmasının
nedenleri bunlardı;
doğa yeryüzünde o yurttaşın bir eşini daha yaratabilir miydi
acaba,
ya Roma ondan daha şanslısını?
Eğer esirlerden oluşan yürüyüş kolu geçit yaptıktan sonra
tam Teutonların arabasından inmek üzereyken,
savaşın tüm tantanasıyla görkem içinde nefesini vermiş olsaydı?

prouida Pompeio dederat Campania febres
optandas, sed multae urbes et publica uota
uicerunt; igitur Fortuna ipsius et urbis
seruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit ceciditque Cethegus
integer et iacuit Catilina cadauere toto.

Formam optat modico pueris, maiore puellis
murmure, cum Veneris fanum uidet, anxia mater
usque ad delicias uotorum. 'cur tamen' inquit
'corripias? pulchra gaudet Latona Diana.'
sed uetat optari faciem Lucretia qualem
ipsa habuit, cuperet Rutilae Verginia gibbum
accipere 'atque suum' Rutilae dare. filius autem
corporis egregii miseros trepidosque parentes
semper habet: rara est adeo concordia formae
atque pudicitiae. sanctos licet horrida mores
tradiderit domus ac ueteres imitata Sabinos,
praeterea castum ingenium uoltumque modesto
sanguine feruentem tribuat natura benigna
larga manu (quid enim puero conferre potest plus
custode et cura natura potentior omni?),
non licet esse uiro; nam prodiga corruptoris
improbitas ipsos audet temptare parentes:

(285-305)

Müşfik Campania dua ettiği ateşi sundu Pompeius'a,
ama birçok kentin kamu duacıları baskın çıktı:
Bu yüzden kendisinin ve Romanın yazgısı,
onun yenilmez kellesini koruyabildi ancak
Böyle bir zalimlik Lentulus'un başına gelmedi;
Cethegus böyle bir cezadan kaçtı ama tam içine düştü,
Catilina'nın cesedi de bozulmadan yatmakta.
Evhamlı anne, Venus tapınağını görünce, ne var, ne yoksa dua ederek,
yakışıklılık diler oğulları için, kızları içinse daha yüksek bir sesle mırıldanır.
"Ama neden kınıyorsun" der, "ne var bunda? Latona'nın hoşuna gitmez miydi
Diana'nın güzelliği." Giderdi ama Lucretia yasaklamıştı kendininki gibi bir yüz için dua edilmesini,
Verginia, Rutilia'nın kamburunu seve seve taşımak isterdi,
kendininkini de Rutilia'ya vermek. Ama mükemmel bir fiziği olan oğulları
hep korku içinde bırakır zavallı ana babasını;
güzellikle namusun uzlaşması az görülmüştür şimdiye dek.
Eski Sabin evlerinin taklidi mütevazı evi
kendisine kutsal gelenekler emanet etse de,
ayrıca müşfik doğa, cömert eliyle namuslu bir ruh ve alçakgönüllü bir kanla
al al olmuş bir yüz bağışlamış olsa da
(çünkü doğa bütün bekçilerden çok daha dikkatli ve daha güçlü
başka ne sunabilir ki bir çocuğa?),
adam olamayacaktır; çünkü bir baştan çıkarıcının cömert namussuzluğu,
ana babasını ayartmaya cüret edecektir:

tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
deformem saeua castrauit in arce tyrannus,
nec praetextatum rapuit Nero loripedem nec
strumosum atque utero pariter gibboque tumentem.
I nunc et iuuenis specie laetare tui, quem
maiora expectant discrimina. fiet adulter
publicus et poenas metuet quascumque mariti
iratis debet, nec erit felicior astro
Martis, ut in laqueos numquam incidat. exigit autem
interdum ille dolor plus quam lex ulla dolori
concessit: necat hic ferro, secat ille cruentis
uerberibus, quosdam moechos et mugilis intrat.
sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
matronae. mox cum dederit Seruilia nummos
fiet et illius quam non amat, exuet omnem
corporis ornatum; quid enim ulla negauerit udis
inguinibus, siue est haec Oppia siue Catulla?
deterior totos habet illic femina mores.
'sed casto quid forma nocet?' quid profuit immo
Hippolyto graue propositum, quid Bellerophonti?
erubuit +nempe haec+ ceu fastidita repulso
nec Stheneboea minus quam Cressa excanduit, et se
concussere ambae. mulier saeuissima tunc est
cum stimulos odio pudor admouet.

(310-325)

İşte paraya duyulan güven bu kadar büyüktür!
Hiçbir tiran çirkin bir genci zalim kalesinde hadım etmemiştir,
Nero hiç kapıp götürmemiştir reşit olmamış, çarpık bacaklı,
sıracalı ya da kambur göbekli birini.
Git şimdi, büyük tehlikelerin beklediği oğlun yakışıklı
diye kına yak.
Herkesin âşığı olacak,
kızgın kocaların alacağı öçten korkmak zorunda kalacak,
yıldızı asla Mars'ınkinden daha parlak olmayacak,
bir ağa yakalanmayacak kadar. Bir kocanın öfkesi
bazen yasalardan daha fazla acı çektirir:
Âşığın biri kılıçla öldürülür, öbürü kırbaçtan
kan içinde kalır, bazı zinacılara kefal balıkları sokulur.
Ama sevgili Endymioncuğun âşık olduğu sahibesinin sevgilisi
olacak.
Ardından Servilia verince ücretini,
sevmediği halde onun da sevgilisi olacak, vücudundan tüm
takıları çıkartacak:
çünkü neler reddetmez ki bir kadın, kasığının ıslanması uğruna,
ha Oppia olmuş ha Catulla, ne fark eder?
Bütün aklı fikri orasındadır kötü bir kadının.
"Ama hangi güzellik bir erdemi yıpratabilir?"
Ne yararı olmuş ki Hippolytos'a sağlam iradesinin, ya da
Bellorophon'a?
Elbette geri çevrilse isteği, aşağılandığı için Phaedra öfkeden
kıpkırmızı kesilirdi,
Stheneboea da Phaedra' dan aşağı kalmazdı.
Her ikisi de öfkeden kudururdu.
Utanç nefretle bilendiğinde bir kadın çok vahşileşir.

Elige quidnam
suadendum esse putes cui nubere Caesaris uxor
destinat. optimus hic et formonsissimus idem
gentis patriciae rapitur miser extinguendus
Messalinae oculis; dudum sedet illa parato
flammeolo Tyriusque palam genialis in hortis
sternitur et ritu decies centena dabuntur
antiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
haec tu secreta et paucis commissa putabas?
non nisi legitime uolt nubere. quid placeat dic.
ni parere uelis, pereundum erit ante lucernas;
si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
nota urbi et populo contingat principis aurem.
dedecus ille domus sciet ultimus. interea tu
obsequere imperio, si tanti uita dierum
paucorum. quidquid leuius meliusque putaris,
praebenda est gladio pulchra haec et candida ceruix.

Nil ergo optabunt homines? si consilium uis,
permittes ipsis expendere numinibus quid
conueniat nobis rebusque sit utile nostris;
nam pro iucundis aptissima quaeque dabunt di.
carior est illis homo quam sibi. nos animorum
inpulsu et caeca magnaque cupidine ducti
coniugium petimus partumque uxoris, at illis
notum qui pueri qualisque futura sit uxor.

(330-350)

Seç bakalım, ne öğüt verilmeli dersin,
Caesar'ın karısının evlenmeyi aklına koyduğu adama?
Soylu bir ailenin olağanüstü iyi ve aynı zamanda en
yakışıklı oğlu,
sürüklenir yok olmak üzere Messalina'nın gözleriyle.
Duvağını takmış uzun zamandır oturuyor
ve eflatun örtülü zifaf yatağı bahçeye seriliyor,
ve ata töresi gereğince bir milyon sesterslik çeyiz veriliyor,
falcı da tanıklarla beraber geliyor.
Bunların gizli olduğunu ve sadece birkaç kişinin bildiğini mi
sanıyorsun?
Bir kadın hukukun gerektirdiklerini yerine getirmeden
evlenmek istemez.
Niyetin neyse söyle: İtaat etmek istemiyorsan, kandiller
yanmadan toz olmalısın;
suçu işlersen, kentin ve halkın bildiği bu olay imparatorun
kulağına gidinceye değin
küçük bir mola vermelisin.
En son o duyacak evindeki şerefsizliği; bu arada sen boyun eğ
buyruğa,
birkaç günlük ömrüne çok değer veriyorsan eğer.
Daha kolay ve daha iyi ne düşünürsen düşün,
bu güzel ve bembeyaz boynunu kılıca sunman gerekecek.

Ne yani, insanlar hiç iyi bir şey için dua etmeyecek mi?
Fikrimi sorarsan, en iyisi tanrıların kendisine bırak,
bizim için ne iyidir ve devletimize ne yarar sağlar.
Çünkü tanrılar hoşumuza giden şeylerin yerine,
bizim için iyi olacak şeyleri verirler:
Daha azizdir onlar için insan, insanın kendisi için olduğundan.
Biz ruhlarımızın itelemesiyle, kör ve güçlü tutkumuzla eş ve
döl isteriz;
ama tanrılar bilir çocuklarımızın kim, eşimizin nasıl biri olacağını.

ut tamen et poscas aliquid uoueasque sacellis
exta et candiduli diuina tomacula porci,
orandum est ut sit mens sana in corpore sano.
fortem posce animum mortis terrore carentem,
qui spatium uitae extremum inter munera ponat
naturae, qui ferre queat quoscumque labores,
nesciat irasci, cupiat nihil et potiores
Herculis aerumnas credat saeuosque labores
et uenere et cenis et pluma Sardanapalli.
monstro quod ipse tibi possis dare; semita certe
tranquillae per uirtutem patet unica uitae.
nullum numen habes, si sit prudentia: nos te,
nos facimus, Fortuna, deam caeloque locamus.

(355-365)

Yine de bir şey dileyeceksen ve adayacaksan mabetlere iç organlarını,
ve önsezili bağırsaklarını bembeyaz bir domuzun,
sağlam vücutta sağlam kafan olsun, diye dua etmelisin;
ölüm korkusu olmayan güçlü bir ruh dile ki,
doğanın bağışlayacağı lûtuflar arasında, bir ömrü en sona koyabil,
her tür işkenceye katlanmasını bil,
öfke nedir bilme, hiçbir şey isteme,
ve inan daha değerli olduğuna Hercules'in cefalarının ve çetin işlerinin
Sardanapalus'un aşk ilişkisinden ve yumuşak tüylerinden.
Senin kendine verebileceğini ben sana gösteriyorum; kuşku yok
dingin bir yaşama giden tek yol erdemle döşenmiştir.
Bir bilgelik varsa, hiçbir ilahi yanı yoktur bunun:
Seni biz, biz seni yapıyoruz, Ey Kader, ve göğe yerleştiriyoruz.

Satura XI

11. Yergi

Atticus eximie si cenat, lautus habetur,
si Rutilus, demens. quid enim maiore cachinno
excipitur uolgi quam pauper Apicius? omnis
conuictus, thermae, stationes, omne theatrum
de Rutilo. nam dum ualida ac iuuenalia membra
sufficiunt galeae dumque ardent sanguine, fertur
non cogente quidem sed nec prohibente tribuno
scripturus leges et regia uerba lanistae.
multos porro uides, quos saepe elusus ad ipsum
creditor introitum solet expectare macelli,
et quibus in solo uiuendi causa palato est.
egregius cenat meliusque miserrimus horum
et cito casurus iam perlucente ruina.
interea gustus elementa per omnia quaerunt

KONSÜLKEN BİLE KİM OLDUĞUNU SOR KENDİNE!

(5-10)

Atticus oburca yerse yemeğini, soylu bir hareket sayılır da
Rutilus yerse aklını kaçırmış derler. Yoksul Apicius'tan başka kim
halka daha büyük bir kahkaha attırabilir?
Rutilus'tan söz eder her yemek masası, her hamam,
her sohbet mekânı, her tiyatro; çünkü o daha güçlüyken,
ve genç uzuvları askerliğe uygunken, kanı da kaynarken hâlâ,
imzasını atmak için öne fırlar bir gladyatör eğiticisinin kurallarına,
ve kraliyet yeminlerine kaydedilmek üzere,
bir *tribunus*'un engeliyle de karşılaşmadan.
Sık sık dolandırılan bir alacaklının mezbahanın girişinde hep beklediği
bir sürü insan görürsün sırasıyla, bunlar için tek yaşama nedeni damaklarıdır.
Daha olağanüstü ve daha iyi yemek yer bu adamların yıkılmak üzere olan en zavallısı,
artık çatlaklarından ışık sızan, yıkılmak üzere olan bir ev misali.
Yıkılana kadar da toprak, hava, su ne varsa hepsinin tadına bakarlar,

numquam animo pretiis obstantibus; interius si
attendas, magis illa iuuant quae pluris ementur.
ergo haut difficile est perituram arcessere summam
lancibus oppositis uel matris imagine fracta,
et quadringentis nummis condire gulosum
fictile; sic ueniunt ad miscellanea ludi.
refert ergo quis haec eadem paret; in Rutilo nam
luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
sumit et a censu famam trahit.
    Illum ego iure
despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
ignorat quantum ferrata distet ab arca
sacculus. e caelo descendit *gnothi seauton*
figendum et memori tractandum pectore, siue
coniugium quaeras uel sacri in parte senatus
esse uelis; neque enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traducebat Vlixes;
ancipitem seu tu magno discrimine causam
protegere adfectas, te consule, dic tibi qui sis,
orator uehemens an Curtius et Matho buccae.

(15-30)

arzularını engelleyecek hiçbir para olamaz onlar için;
dikkatle inceleyecek olursan görürsün, fiyatı ne kadar pahalı olursa,
aldıkları zevk o kadar büyük olur.
Bu nedenle zor olmaz yok olup gidecek servetlerini,
gümüş tabakları rehin bırakıp
annelerinin heykellerini kırarak yeniden kazanmak,
ve açgözlü çömleklerini kaba damak zevkleri için dört yüz sesterse bezetmek;
yine de, sonunda muhtaç olurlar gladyatör okulunun tatsız tuzsuz yemeklerine.
Bu, şöleni hazırlayanın ayrıcalığını gösterir;
çünkü Rutilus'ta aşırıya kaçan, Ventidius'ta övünülecek
bir nam kazanır ve ününü servetinden alır.
Haklı olarak adam yerine koymam ben,
Atlas'ın Afrika'daki bütün dağlardan ne kadar yüksek olduğunu bilip de
demir kenarlıklı bir kasa ile bir kese arasında ne fark olduğunu bilmeyen kişiyi.
"Kendini bil" deyişi gökten inmiştir, yüreğimize işlenmeli
ve belleğimizde saklanmalıdır, ister bir eş seçerken,
isterse senatoda bir mevki beklerken;
Thersites bile istemez,
içinde Ulixes'in kendini sergilediği Achilles'in göğüslüğünü;
büyük ayrıcalığı olan müphem bir davayı savunmaya hazırlanıyorsun,
konsülken bile kim olduğunu sor kendine,
güçlü bir söylevci misin, yoksa geveze bir Curtius mu ya da bir Matho mu.

noscenda est mensura sui spectandaque rebus
in summis minimisque, etiam cum piscis emetur,
ne mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
in loculis. quis enim te deficiente crumina
et crescente gula manet exitus, aere paterno
ac rebus mersis in uentrem fenoris atque
argenti grauis et pecorum agrorumque capacem?
talibus a dominis post cuncta nouissimus exit
anulus, et digito mendicat Pollio nudo.
non praematuri cineres nec funus acerbum
luxuriae sed morte magis metuenda senectus.

Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romae
et coram dominis consumitur; inde, ubi paulum
nescio quid superest et pallet fenoris auctor,
qui uertere solum, Baias et ad ostrea currunt.
cedere namque foro iam non est deterius quam
Esquilias a feruenti migrare Subura.
ille dolor solus patriam fugientibus, illa
maestitia est, caruisse anno circensibus uno.
sanguinis in facie non haeret gutta, morantur
pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem.

(35-55)

İnsan haddini bilmeli, mesele küçük de olsa, büyük de
ölçüsünün ne olduğunu hiç aklından çıkarmamalı,
öyle ki balık satın alırken bile,
çantasında sadece bir yemlik için parası varken,
gönlünden müren balığı geçirmemeli.
Çünkü kursağın genişlerken, sıfırı tüketirsen,
sonun ne olur hiç düşündün mü, babadan kalan servetini ve
mallarını,
paraları, saf gümüşten bir tabağı, sürüleri,
ve tarlaları yutacak kadar geniş bir mideye gömdüğünde?
Her şey bitip tükendikten sonra bu tür beyefendilerden kalan
en son şey,
tek bir yüzük olur, onu da parmağından çıkarır Pollio ve
dilenmeye başlar.
Ne vakitsiz gelen bir ölüm,
ne de feci bir son korkunçtur, doymazlık kadar;
ölümden daha çok yaşlılıktan korkmalı.

Bu olaylar sıradan sahnelerdir: Roma'da ödünç para alınır
ve ödünç alınan kişinin gözleri önünde tüketilir;
bu paradan birazcık kaldığında, alacaklının yüzü sararıp solar,
borçlularsa başka ülkeye göç edip
hoplaya zıplaya Baiae'a koştururlar ve buranın istiridyelerine.
Çünkü artık insanlar alacaklılardan kaçmanın,
havasız Subura'dan Esquiliae'ya göç etmekten daha kötü
olmadığını düşünüyor.
Bir tek üzüntüsü vardır yurdunu terk edenlerin,
tek bir kaygıları vardır; bir yıl gösterilerden uzak kalmak:
yüzleri bile kızarmaz, birkaç kişi durdurmaya çalışmıştır
alaya alınan ve şehrimizden kaçıp giden utancı.

Experiere hodie numquid pulcherrima dictu,
Persice, non praestem uita et moribus et re,
si laudem siliquas occultus ganeo, pultes
coram aliis dictem puero sed in aure placentas.
nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, uenies Tirynthius aut minor illo
hospes, et ipse tamen contingens sanguine caelum,
alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
fercula nunc audi nullis ornata macellis.
de Tiburtino ueniet pinguissimus agro
haedulus et toto grege mollior, inscius herbae
necdum ausus uirgas humilis mordere salicti,
qui plus lactis habet quam sanguinis, et montani
asparagi, posito quos legit uilica fuso.
grandia praeterea tortoque calentia feno
oua adsunt ipsis cum matribus, et seruatae
parte anni quales fuerant in uitibus uuae,
Signinum Syriumque pirum, de corbibus isdem
aemula Picenis et odoris mala recentis
nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
autumnum et crudi posuere pericula suci.

Haec olim nostri iam luxuriosa senatus
cena fuit. Curius paruo quae legerat horto
ipse focis breuibus ponebat holuscula, quae nunc
squalidus in magna fastidit conpede fossor,
qui meminit calidae sapiat quid uolua popinae.

(60-80)

Bugün, sevgili Persicus, öğreneceksin verdiğim öğütlerin,
yaşam biçimimle ve düşüncelerimle uyuşup uyuşmadığını,
bezelyeleri övdüğüm zaman gizli bir obur olup olmadığımı,
başkalarının önünde köleme bana lapa getirmesini buyurup
kulağına çörekleri getirmesini fısıldadığım zaman.
Çünkü sen benim konuğum olacağına söz verirsen,
benim bir Evander olduğumu göreceksin, sen de Tirynthius
olacaksın
ya da ondan daha küçük bir konuk, bu adam tanrısal bir kan
taşıdığı halde,
biri sularla, öbürü ateşlerle yollandı yıldızlara.
Şimdi dinle hiçbir mezbahanın süslemediği akşam yemeğimi:
Tibur çiftliğimden çok semiz bir oğlak gelecek,
bütün sürü içinde en yumuşağı, ot nedir henüz bilmez,
henüz kalkışmamış cüce söğüdün filizlerini dişlemeye,
kandan çok süt taşıyan; ve yabani kuşkonmazlar,
kâhyanın karısının kirmenini bir kenara koyup topladığı;
ayrıca samanla sarmalanmış sıcak sıcak
muhteşem yumurtalar, anneleriyle birlikte
ve de bir yıl saklandığı halde dalındaki kadar taze üzümler,
Signia'dan ve Syria'dan armutlar, beraberinde aynı sepette
Picenum'dakilere taş çıkartacak kalitede, kokusu üstünde
elmalar.
Endişelenmene gerek yok,
sonbahar sonrası gelen kış soğuğuyla kuruyup
özsuyunun tehlikesinden kurtuldular.

Bir zamanlar şöyleydi senatomuzun şimdilerde taşkınlaşan
yemekleri:
Küçük bahçesinde eliyle topladığı otları koyardı mütevazı
ocağına Curius,
artık prangalı pis bir lağımcının bile dudak büktüğü,
kendisine sıcak bir aşevinin işkembe kokusunu anımsatıyor,
diye.

sicci terga suis rara pendentia crate
moris erat quondam festis seruare diebus
et natalicium cognatis ponere lardum
accedente noua, si quam dabat hostia, carne.
cognatorum aliquis titulo ter consulis atque
castrorum imperiis et dictatoris honore
functus ad has epulas solito maturius ibat
erectum domito referens a monte ligonem.
cum tremerent autem Fabios durumque Catonem
et Scauros et Fabricium, rigidique seueros
censoris mores etiam collega timeret,
nemo inter curas et seria duxit habendum
qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
clarum Troiugenis factura et nobile fulcrum;
sed nudo latere et paruis frons aerea lectis
uile coronati caput ostendebat aselli,
ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
tales ergo cibi qualis domus atque supellex.
Tunc rudis et Graias mirari nescius artes
urbibus euersis praedarum in parte reperta
magnorum artificum frangebat pocula miles,
ut phaleris gauderet ecus caelataque cassis
Romuleae simulacra ferae mansuescere iussae
imperii fato, geminos sub rupe Quirinos
ac nudam effigiem [in] clipeo uenientis et hasta
pendentisque dei perituro ostenderet hosti.

(85-100)
Âdetti bir zamanlar kurutulmuş erkek bir domuzun
gevşek sepet örgüsünden yapılma tavandan sarkan sırtını
bayram günleri için bir kenara ayırmak,
ve doğumgünlerinde akrabaların önüne domuz pastırması
koymak
taze etle birlikte, bir kurban kesilmişse tabii.
Akrabalardan biri üç kez konsül unvanını ve ordugâhların
komutanlığını üstlenip
diktatörlük görevini yürütmüş olsa da,
her zamankinden daha erken gelirdi bu şölene,
omuzlayıp bahçıvan çapasını, dize getirdiği dağlardan
yorgun argın.
Fabiusların ve sert Cato'nun,
Scaurusların ya da Fabriciusların birinin huzurunda sinerken,
meslektaşı *censor*'un haşin kararlarından korkarken,
hiç kimse düşünmezdi ağır ve ciddi sorunlar arasında
sayılması gerektiğini,
Okyanus'un dalgaları arasında,
Troialı asilzadeler için iyi ve soylu bir döşek oluşturacak
bir kaplumbağa kabuğunun nasıl yüzdüğünü;
O günlerin yatakları küçüktü, yanları süssüzdü,
sade bir çelenkle süslenmiş bronz alınlıkları vardı yalnızca,
oynardı yanında köylü çocukları,
evleri ve mobilyaları kadar yalındı yiyecekleri de.
Kaba askerlerimiz o günlerde Yunan sanatını
değerlendirmekten uzaktı,
kentleri yağmalayıp ganimetlerden paylarına düşen,
büyük sanatçıların işlediği kupaları kırarlardı,
süslü koşum takımlarıyla atını sevindirmek için
ve imparatorluğun yazgısının buyruğu üzere,
Romulus'un evcilleştirilmesi yasaklanmış
yabanıl hayvanının resminin
ve bir kayanın altındaki ikiz Quirinusların,
kalkanı ve mızrağıyla doludizgin gelen
Tanrı Mars'ın çıplak heykelinin işlendiği
miğferleri, ölmek üzere olan düşmanına göstermek için.

ponebant igitur Tusco farrata catino:
argenti quod erat solis fulgebat in armis.
omnia tunc quibus inuideas, si liuidulus sis.
templorum quoque maiestas praesentior, et uox
nocte fere media mediamque audita per urbem
litore ab Oceani Gallis uenientibus et dis
officium uatis peragentibus. his monuit nos,
hanc rebus Latiis curam praestare solebat
fictilis et nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas nostraque ex arbore mensas
tempora uiderunt; hos lignum stabat ad usus,
annosam si forte nucem deiecerat eurus.
at nunc diuitibus cenandi nulla uoluptas,
nil rhombus, nil damma sapit, putere uidentur
unguenta atque rosae, latos nisi sustinet orbis
grande ebur et magno sublimis pardus hiatu
dentibus ex illis quos mittit porta Syenes
et Mauri celeres et Mauro obscurior Indus,
et quos deposuit Nabataeo belua saltu
iam nimios capitique graues. hinc surgit orexis,
hinc stomacho uires; nam pes argenteus illis,
anulus in digito quod ferreus. ergo superbum
conuiuam caueo, qui me sibi comparat et res
despicit exiguas. adeo nulla uncia nobis

(110-130)

Yulaf lapasını toprak kaplara koyarlardı,
çünkü sahip oldukları gümüş yalnızca silahlarında ışıldardı.
Kıskançlığa eğilimliyse mizacın, kıskanabileceğin her şey vardı
o zaman.
Tapınakların efendisi de her zamankinden daha yakınımızdaydı,
kentin merkezinden nerdeyse gece yarısı işitilen bir ses
Gallia'lıların okyanus kıyılarından gelmekte olduğunu bildirir,
ve tanrılar, kâhin ozanların görevini üstlenirdi.
Iuppiter bizi bunlarla uyarırdı, Latiumluların sağlığı için
endişelenirdi,
henüz heykeli kilden yapılırken ve altınla hiç
kirletilmemişken.
Kendi ağaçlarımızdan el yapımı masalar gördü o devirler;
ceviz ağacından keresteler biriktirilirdi bu işler için,
yıllanmış ağacı güneydoğudan esen bir rüzgâr devirirse şans
eseri.
Ama günümüzde hiç zevk almıyor zenginler, yemeklerinden,
hiç tadı yok kalkan balığının, geyik etinin de öyle,
esanslar ve güller kokuşmuş gibi, yuvarlak geniş masaları
kocaman esneyişiyle desteklemedikçe saf fildişinden şaha
kalkmış bir panter,
Syene kapısının ya da tez ayaklı Afrikalının
ya da ondan daha kara bir Indialının bize yolladığı,
belki de Nabataei'in ormanlarındaki vahşi yaratığın başına çok
büyük ve çok ağır gelince
bıraktığı dişlerinden yapılan bir panter. Fildişleri iştah kabartır,
mide de bunları hazmeder; çünkü efendileri için gümüş ayaklı
bir masa
parmaklarındaki demir bir yüzük gibidir.
Bu yüzden beni kendisiyle kıyaslamasından çekinirim,
senin kibirli konuğunun ve mütevazı devletimize tepeden
bakmasından.

est eboris, nec tessellae nec calculus ex hac
materia, quin ipsa manubria cultellorum
ossea. non tamen his ulla umquam obsonia fiunt
rancidula aut ideo peior gallina secatur.
sed nec structor erit cui cedere debeat omnis
pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
sumine cum magno lepus atque aper et pygargus
et Scythicae uolucres et phoenicopterus ingens
et Gaetulus oryx hebeti lautissima ferro
caeditur et tota sonat ulmea cena Subura.
nec frustum capreae subducere nec latus Afrae
nouit auis noster, tirunculus ac rudis omni
tempore et exiguae furtis inbutus ofellae.
plebeios calices et paucis assibus emptos
porriget incultus puer atque a frigore tutus.
non Phryx aut Lycius [non a mangone petitus
quisquam erit et magno]: cum posces, posce Latine.
idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli
atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
pastoris duri hic filius, ille bubulci.

(135-150)

Hiç metelik vermem fildişine,
fildişinden değildir zarlarım ve tavlam,
bıçaklarımın kabzası bile kemikten.
Bu bıçaklar asla hiçbir katığın tadını bozmaz,
bir pilici en az öbürleri kadar iyi keserim.
Bir oymacım da olmayacak bütün oyma okullarının,
baş eğerek selamlamak zorunda kalacağı, Trypherus ustanın bir öğrencisi;
bu adamın okulunda büyük, dişi yabani bir tavşan, yaban domuzu ve bir antilop
ya da sülünler ile uzun flamingolar ve Gaetuli'nin gazalı kesilir kör bir bıçakla
ve karaağaçtan görkemli yemek masasından
yükselen gürültüyle tüm Subura inler.
Ne bir dilim karaca eti yürütmeyi bilir,
ne de bir Afrika tavuğu kanadı, genç adamım benim,
acemi, eğitim görmemiş hiç hayatında,
ufak bir lokmanın hırsızlığını öğrenme dışında.
Sıradan ve birkaç kuruşa satın alınmış şarap kadehlerini,
kaba ve sadece soğuktan korunacak şekilde giyinmiş bir köle uzatır.
Ne Frigyalı, ne Likyalı ne de bir tacirden yüksek fiyata satın alınmış
bir köle var bende. Bir şey istedin mi Latince iste.
Hepsi bir örnek giyinmiş, traşlı ve düz saçlı
sadece bugün şölen var diye taranmışlar.
Şu çocuk, güçlü kuvvetli bir çiftçinin oğlu, ötekiyse bir sığır çobanının,

suspirat longo non uisam tempore matrem
et casulum et notos tristis desiderat haedos,
ingenui uoltus puer ingenuique pudoris,
quales esse decet quos ardens purpura uestit,
nec pupillares defert in balnea raucus
testiculos, nec uellendas iam praebuit alas,
crassa nec opposito pauidus tegit inguina guto.
hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis
a quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
[namque una atque eadem est uini patria atque ministri.]
Forsitan expectes ut Gaditana canoro
incipiant prurire choro plausuque probatae
ad terram tremulo descendant clune puellae,
[spectant hoc nuptae iuxta recubante marito
quod pudeat narrare aliquem praesentibus ipsis.]
inritamentum ueneris languentis et acres
diuitis urticae [maior tamen ista uoluptas
alterius sexus]; magis ille extenditur, et mox
auribus atque oculis concepta urina mouetur.
non capit has nugas humilis domus. audiat ille
testarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
uocibus obscenis omnique libidinis arte,
qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem;

(155-175)

burnunda tüter uzun zamandır görmediği anası,
özler hüzünle küçük kulübesini, hem de oyunlar oynadığı keçi yavrularını,
soylu bir yüzü olan bir çocuk ve saklayamadığı utancı,
parlak eflatun giysi giyenlerden beklendiği gibi,
ihbar etmez yetimlerin hayalarını boğuk bir sesle,
temizlenmesi gereken koltuk altlarını da sergilemez,
örtmez ürkekçe kalın erkekliğini, önüne tuttuğu yağ şişesiyle.
Bu çocuk verecek sana doğduğu dağlarda şişelenen şarapları,
doruklarının altında oyunlar oynadığı.
(Çünkü şarabın ve hizmetli çocuğun vatanı tek ve aynıdır)
Belki şarkılar söyleyen erdemsiz kızlar korosunun
Gades'in şarkılarını tırmalamasını ve alkışlanarak
titrek kalçalarıyla yerlere çökmesini beklersin;
kocalarının yanına uzanıp seyreder bu dansı gelinler,
herhangi birinin önlerinde anlatmaktan utanç duyacağı bir dans bu,
mayışmış aşkın kışkırtması ve zengin ısırganın keskin ısırışları;
ama karşı cins daha büyük zevk alır: gittikçe genişler ardından,
seslenişlerle ve bakışlarla ıslanıp aşka gelir.
Mütevazı evimde bu aşağılık şeylere yer yok. O dinlesin
kastenyetlerin şakırtısını şarkıların sözleriyle birlikte,
ağır kokulu kemerin altında duran insanlardan çekinen çıplak fahişeyi.
O zevk alsın uğursuz şarkılardan ve her tür şehvet sanatından,
Lacedaemonia mermeriyle döşenmiş yere şarabını tükürüp kayganlaştıran o adam;

namque ibi fortunae ueniam damus. alea turpis,
turpe et adulterium mediocribus: haec eadem illi
omnia cum faciunt, hilares nitidique uocantur.
nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos:
conditor Iliados cantabitur atque Maronis
altisoni dubiam facientia carmina palmam.
quid refert, tales uersus qua uoce legantur?

Sed nunc dilatis auerte negotia curis
et gratam requiem dona tibi, quando licebit
per totum cessare diem. non fenoris ulla
mentio nec, prima si luce egressa reuerti
nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
umida suspectis referens multicia rugis
uexatasque comas et uoltum auremque calentem.
protinus ante meum quidquid dolet exue limen,
pone domum et seruos et quidquid frangitur illis
aut perit, ingratos ante omnia pone sodalis.

Interea Megalesiacae spectacula mappae
Idaeum sollemne colunt, similisque triumpho
praeda caballorum praetor sedet ac, mihi pace
inmensae nimiaeque licet si dicere plebis,
totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
nam si deficeret, maestam attonitamque uideres
hanc urbem ueluti Cannarum in puluere uictis
consulibus. spectent iuuenes, quos clamor et audax
sponsio, quos cultae decet adsedisse puellae:

(180-200)

çünkü bu adamları zengin oldukları için affederiz.
Sıradan insanlar için kumar ayıptır, zina da; aynı şeylerin
hepsini yapsa zenginler,
bunlara neşeli ve kibar beyler deriz.
Başka şeylere yer verilecek bugün benim şölenimde,
Ilias'ın ozanı terennüm edilecek ve gür sesli Maro'nun
o ozana rakip parmaklarının yarattığı ezgiler.
Ne fark eder zaten böyle iyi dizeleri hangi sesle okumuşsun?
Dağıt artık kederlerini, rafa kaldır işlerini
hoş bir tatil sun kendine, izin ver bugün
bütün gününü hoş geçirmene. Hiç söz edilmesin paradan,
serin tut yüreğini, şafak sökerken dışarı çıkıp gece dönmeye
alışıksa karın,
safrasını kusarsa kucağına sessizce,
ıslak zarif giysileri kuşkulu buruşuklukları,
karışmış saçlarını ve kızarık yüzüyle kulağını sergilese de.
Seni üzen ne varsa bir kenara bırak tam kapımın eşiğinde,
evini, kölelerini ve onların kırıp döktüğü ne varsa her şeyi koy
bir kenara,
hepsinden önemlisi koy bir kenara nankör dostlarını.
Bu arada, Megalesia şenliğindeki mendillere
hürmet ederler İdalı tanrıçaya tapınma töresince,
zafer kazanmış gibi oturur *praetor* atlılara yedirdiği paralarla;
uçsuz bucaksız ve sayısız kalabalığı gücendirmezsem eğer,
diyebilirim ki,
bütün Roma bugün yarış meydanında, bir uğultu çarptı
kulağıma,
anlıyorum ki bundan, yeşil giysililer kazandı yarışı.
Kaybetseydi çünkü, üzüntü ve yeis içinde görürdün bu kenti,
adeta Cannae'da yenilgiye uğrayan konsüllerimiz gibi.
Gençler seyretsin, onlara yakışır çığlıklar ve cüretkâr bahisler,
onlara yakışır şık kızların yanlarına oturmak;

nostra bibat uernum contracta cuticula solem
effugiatque togam. iam nunc in balnea salua
fronte licet uadas, quamquam solida hora supersit
ad sextam. facere hoc non possis quinque diebus
continuis, quia sunt talis quoque taedia uitae
magna: uoluptates commendat rarior usus.

(205)

benim buruşuk cildimse içsin bahar güneşini
ve kaçsın *toga*dan. Artık yüzün kızarmadan gidebilirsin
hamama,
banyonun tam saati öğleye doğru olsa da.
Bunu beş gün bile sürekli yapamazsın, çok sıkıcıdır çünkü
böyle bir hayat bile;
zevkleri daha seyrek tatmak, daha makbul kılar onları.

Satura XII

12. Yergi

Natali, Coruine, die mihi dulcior haec lux,
qua festus promissa deis animalia caespes
expectat. niueam reginae ducimus agnam,
par uellus dabitur pugnanti Gorgone Maura;
sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui frontemque coruscat,
quippe ferox uitulus templis maturus et arae
spargendusque mero, quem iam pudet ubera matris
ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
si res ampla domi similisque adfectibus esset,
pinguior Hispulla traheretur taurus et ipsa
mole piger, nec finitima nutritus in herba,
laeta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
et grandi ceruix iret ferienda ministro
ob reditum trepidantis adhuc horrendaque passi
nuper et incolumem sese mirantis amici.

YURTTAŞIMA HELAL OLSUN!

(5-15)

Benim için doğum günümden daha güzel bir gün, Corvinus,
bugün,
bayramlık çimenler tanrılara adak olacak kurbanları bekliyor.
Kar beyaz bir kuzu sunuyoruz Gökyüzünün kraliçesine,
bir koyun postu veriliyor zenci Gorgon'un süslediği kalkanıyla
savaşan Minerva'ya;
ama uzakta Tarpeius Iuppiter'ine adanmış canlı bir adak, uzun
ipini sallayıp
tosluyor, tapınaklar ve sunak için yetiştirilmiş vahşi bir dana,
şarapla ıslanmalık, artık anasının memesini emmek utandırıyor
onu,
yeni çıkan boynuzuyla sarsıyor meşe ağaçlarını.
Tutkularım kadar evdeki mallarım da bol olsaydı,
şimdi beni çekip götürüyor olurdu Hispulla'dan daha semiz bir
boğa,
şişmanlıktan yürüyemeyen, komşu otlaktan beslenmemiş,
kanında Clitumnus'un geniş otlaklarını belli eden,
boynunu ancak uzun cüsseli bir rahibin devireceği,
deminki korkunç manzarayla kendinden geçmiş ve hâlâ
titreyen,
kendisinin hâlâ hayatta olmasına şaşıp kalan dostumun
dönüşü şerefine.

Nam praeter pelagi casus et fulminis ictus
euasit. densae caelum abscondere tenebrae
nube una subitusque antemnas inpulit ignis,
cum se quisque illo percussum crederet et mox
attonitus nullum conferri posse putaret
naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
talia, tam grauiter, si quando poetica surgit
tempestas. genus ecce aliud discriminis audi
et miserere iterum, quamquam sint cetera sortis
eiusdem pars dira quidem sed cognita multis
et quam uotiua testantur fana tabella
plurima: pictores quis nescit ab Iside pasci?
Accidit et nostro similis fortuna Catullo.
cum plenus fluctu medius foret alueus et iam
alternum puppis latus euertentibus undis
arboris incertae, nullam prudentia cani
rectoris cum ferret opem, decidere iactu
coepit cum uentis, imitatus castora, qui se
eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
testiculi: adeo medicatum intellegit inguen.
'fundite quae mea sunt' dicebat 'cuncta' Catullus
praecipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
purpuream teneris quoque Maecenatibus aptam,
atque alias quarum generosi graminis ipsum
infecit natura pecus, sed et egregius fons
uiribus occultis et Baeticus adiuuat aer.

(20-40)

Çünkü bir deniz kazası geçirmekle kalmayıp
bir de yıldırım çarpmasından paçasını kurtarmıştı:
Kalın siyah gölgeler göğü tek bir bulut halinde kaplamıştı ki
birden çakan bir şimşek yelken serenlerini çarpıp yerle bir etti,
herkes kendinin çarpıldığını hissetti bu kıvılcımla,
ve ardından korku içinde donakalıp
hiçbir deniz kazasının yelkenleri yanan bir gemiyle
kıyaslanamayacağını anladılar. Her kaza böyle olur,
bu kadar feci, şiirden çıkmış bir fırtına kadar.
İşit öyleyse farklı bir türünü
bir kez daha acı, hikâyenin kalan kısımları aynı yazgıyı
paylaşsa da,
bu gerçekten korkunç bir kısmet, birçoklarınca bilinir
ve birçok tapınakta adak resimlerine kaydedilir;
kim bilmez ressamlarımızın Isis tarafından beslendiğini?

Bizim Catullus'un başına da benzer bir kısmet kondu.
Ambar yarısına kadar suyla dolup kıç tarafı
dalgalarla bir o yandan, bir bu yandan alabora olunca,
beyaz saçlı kaptan, yalpalayan gemi direğine bir destek
sağlayamayınca,
malları denize atıp rüzgârlarla anlaşma yapmayı tasarladı,
şu masaldaki kunduzu örnek alıp kendisine,
hani kendini hadım edip bir hayasının yok oluşuyla
kurtulacağını düşünen;
gerçekten de ilacın kasığında olacağına inanıyordu.
"Eşyalarımı boşaltın," diye bağırıyordu Catullus, "bütün hepsini,"
en güzellerini bile alaşağı etmekten çekinmeyerek,
eflatun bir giysiyi bile, züppe Maecenas gibilerin giyebileceği
cinsten,
yünleri soylu çayırdan sağlanan malzemeyle boyanmış,
bu boyamaya da ünlü kaynak suları gizli yetenekleriyle,
Baetica'nın kendine özgü havası yardımcı olmuş.

ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnae cratera capacem
et dignum sitiente Pholo uel coniuge Fusci;
adde et bascaudas et mille escaria, multum
caelati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
sed quis nunc alius, qua mundi parte quis audet
argento praeferre caput rebusque salutem?
[non propter uitam faciunt patrimonia quidam,
sed uitio caeci propter patrimonia uiuunt.]
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
damna leuant. tunc aduersis urguentibus illuc
reccidit ut malum ferro summitteret, ac se
explicat angustum: discriminis ultima, quando
praesidia adferimus nauem factura minorem.
i nunc et uentis animam committe dolato
confisus ligno, digitis a morte remotus
quattuor aut septem, si sit latissima, taedae;
mox cum reticulis et pane et uentre lagonae
accipe sumendas in tempestate secures.

Sed postquam iacuit planum mare, tempora postquam
prospera uectoris fatumque ualentius euro
et pelago, postquam Parcae meliora benigna
pensa manu ducunt hilares et staminis albi
lanificae, modica nec multum fortior aura

(45-65)

Duraksamadı gümüş bir tepsiyi bile fırlatıp atmaktan,
Parthenius'un işlediği düz tabakları, üç galonluk kâseleri
Pholus'un susuzluğunu giderecek kalitede ya da Fuscus'un karısının;
bunlara bir de sepetleri ve sayısız tabak çanağı ekle
bir sürü işlenmiş gümüşü, Olynthus'un hilekâr alıcısının susuzluğunu giderdiği.
Başka biri var mı acaba şimdi, dünyanın neresinde görülmüş, kim cüret eder,
yaşamını bir gümüş tabağa değişmeye, kurtuluşunu mala mülke?
(Bazıları yaşamlarını sürdürmek için mal mülk edinmez,
hırsları ve kör oluşları nedeniyle mal mülk edinmek için yaşarlar).

Bu işe yarar eşyalardan büyük bir bölüm atılmıştı,
ama bu kayıplar bile gemiyi hafifletmedi. Talihsizlik iyice bastırdığında
direğini baltasıyla indirmek için geriye çekildi;
böylece zor durumdan bir kaçış yolu buldu kendine; en son çareydi bu,
küçük bir geminin başvurması gereken bir savunma olarak düşünüldüğünde.
Git şimdi ve canını rüzgârlara teslim et, güvenip de baltayla kesilmiş şu kalasa,
ölümle senin arandaki uzaklık dört ya da bilemedin, çok kalınsa,
yedi parmaklık çamdan yapılma bir kalastan ibaret;
gelecek sefer sakın unutma fileni, ekmeğini ve beli kalın mataralarını, bir de
fırtınada yanına alman gereken baltanı.

Ama deniz sakinleştikten sonra, şans gülünce gemicilerimize
fırtınadan ve açık denizden daha güçlü çıkınca kaderleri,
mutluluk verici Parca'lar sevecen elleriyle daha iyi yünler eğirince,
beyaz iplik eğiricileri Parca'lar,
meltemden pek de güçlü olmayan ılık bir rüzgâr çıktı,

uentus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
uestibus extentis et, quod superauerat unum,
uelo prora suo. iam deficientibus austris
spes uitae cum sole redit. tum gratus Iulo
atque nouercali sedes praelata Lauino
conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
scrofa dedit, laetis Phrygibus mirabile sumen
et numquam uisis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per aequora moles
Tyrrhenamque pharon porrectaque bracchia rursum
quae pelago occurrunt medio longeque relincunt
Italiam; non sic igitur mirabere portus
quos natura dedit. sed trunca puppe magister
interiora petit Baianae peruia cumbae
tuti stagna sinus, gaudent ubi uertice raso
garrula securi narrare pericula nautae.

Ite igitur, pueri, linguis animisque fauentes
sertaque delubris et farra inponite cultris
ac mollis ornate focos glebamque uirentem.
iam sequar et sacro, quod praestat, rite peracto
inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
hic nostrum placabo Iouem Laribusque paternis
tura dabo atque omnis uiolae iactabo colores.
cuncta nitent, longos erexit ianua ramos
et matutinis operatur festa lucernis.

(70-90)

bununla zavallı gemi gücü tükenmiş son bir gayretle ilerledi
gerilmiş bezleriyle; üstünde kalan sadece pruvasındaki
yelkeniydi.
Rüzgâr kaybolur kaybolmaz geri döndü yaşam ümidi güneşle
birlikte.
Ardından Iulus için aziz olan ve üvey annesi Lavinum'a
tercih ettiği ikametgâh,
yani, o yüce doruk göründü, adını beyaz bir dişi domuzdan
alan
hayranlık uyandırıcı rahmi Frigyalı gezginleri mutlandıran,
ve daha önce hiç görülmemiş otuz memesiyle ün kazanan.
Sonunda, denizi içine alacak şekilde yapılmış limana girdi,
Tyrrhenia denizinin fenerine ve denize doğru açılıp yeniden,
açık denizin ortasında kavuşan rıhtımlara,
İtalya'yı bıraktı ardında; öyle, doğanın yarattığı gibi,
hayran olunacak bir liman değil burası. Kırık dökük teknesiyle
kaptan
iç havuzlara doğru yol aldı, içinden Baiae'ın hafif kayıklarının
bile rahatça geçebileceği,
güvenli körfezin havuzlarına. Orada kendilerini güvenliğe alan
gemiciler tepelerini traşlayıp
geçirdikleri tehlikeleri gevezelikle anlatmaktan keyif aldılar.
Bu yüzden gidin, köleler, dilinizi ve gönlünüzü susturup
yerleştirin çelenkleri mabetlere ve serpin unları bıçaklara,
süsleyin sunakları nazikçe ve yeşeren çimleri.
Ben de hemen ardınızdan geleceğim ve bu büyük, kutsal töreni
layıkıyla yerine getirip oradan evime döneceğim, kırık
balmumundan yapılan
ışıltılı küçük heykellerimi zarif çelenklerin süslediği evime.
Burada Iuppiter'imi yatıştıracağım ve atalarım Lars'a
tütsü yakacağım ve renk renk menekşeler dağıtacağım.
Hepsi parıl parıl parlayacak; uzun dallar vermiş giriş kapım da
dinsel törendeki yerini almakta erkenden yanan kandillerle.

Nec suspecta tibi sint haec, Coruine, Catullus,
pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
tres habet heredes. libet expectare quis aegram
et claudentem oculos gallinam inpendat amico
tam sterili; uerum haec nimia est inpensa, coturnix
nulla umquam pro patre cadet. sentire calorem
si coepit locuples Gallitta et Pacius orbi,
legitime fixis uestitur tota libellis
porticus, existunt qui promittant hecatomben,
quatenus hic non sunt nec uenales elephanti,
nec Latio aut usquam sub nostro sidere talis
belua concipitur, sed furua gente petita
arboribus Rutulis et Turni pascitur agro,
Caesaris armentum nulli seruire paratum
priuato, siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali et nostris ducibus regique Molosso
horum maiores ac dorso ferre cohortis,
partem aliquam belli, et euntem in proelia turrem.
nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Histrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras
et cadat ante Lares Gallittae uictima sola
tantis digna deis et captatoribus horum.
alter enim, si concedas, mactare uouebit
de grege seruorum magna et pulcherrima quaeque
corpora, uel pueris et frontibus ancillarum
inponet uittas et, si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
non sperat tragicae furtiua piacula ceruae.

(95-120)

Bu eğlenceye göz ucuyla bakma, Corvinus,
dönüşü şerefine bunca sunak hazırladığım Catullus'un üç mirasçısı var.
Bekleyip görebilirsin, kimin adadığını bu kadar yararsız bir arkadaşına
hasta ve gözleri kapanan bir tavuğu,
gerçekten çok pahalıya mal olan bir tavuk bu;
baba olan bir adama bir bıldırcın hiç nasip olmaz.
Zengin ve çocuksuz Gallitta'nın ve Pacius'un ateşi çıksa,
gerektiği şekilde işlenmiş adak yazıtlarıyla giydirilir revaklar boydan boya,
yüz öküzlük adak sunanlar bile bulunur,
filler kurban edilmiyorsa, nedeni, satılık olmamalarıdır,
ya da Latium'da veya gökyüzümüzün altındaki bir yerde
doğmuş olmamaları; bir tek kara derili adamların ülkesinden getirilerek
Rutulus'un ormanlarında Turnus'un tarlasında yetiştirilirler;
Caesar'ın fil sürüsü de hiçbir efendinin şahsına hizmete hazır değildir,
ataları hep Tyrus'lu Hannibal'e itaat ettiği için
ya da bizim komutanlarımıza ve Molossus kralına
ve sırtlarında bir ordunun önemli bölümü olan *cohors*'larla
savaşa giden tahtırevanı taşıdığı için!
Bu yüzden Novius hiç duraksamaz,
Pacuvius Hister de duraksamaz, o fili sunaklara götürmekte,
ve Gallitta'nın ev tanrılarına devirmekte,
bu kadar yüce tanrılara yaraşır tek kurbandır o,
ve bunların altın avcılarına.
Çünkü Pacuvius izin alırsa kesmek için adayacak
kölelerin sürüsünden en uzununu ve en albenilisini,
kurdeleler takacak köle çocuklarının ve hizmetçi kızların alınlarına,
evlenecek yaşa gelen bir Iphigenia'sı varsa evinde,
verecek bu kızı sunaklara, beklemese de
tragedyadaki o geyiğin sunduğu gizli kefareti.

Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
mille rates; nam si Libitinam euaserit aeger,
delebit tabulas inclusus carcere nassae
post meritum sane mirandum atque omnia soli
forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
incedet uictis riualibus. ergo uides quam
grande operae pretium faciat iugulata Mycenis.
uiuat Pacuuius quaeso uel Nestora totum,
possideat quantum rapuit Nero, montibus aurum
exaequet, nec amet quemquam nec ametur ab ullo.

(125-130)

Yurttaşıma helal olsun, kıyaslamam binlerce gemiyi tek
bir mirasla,
çünkü hasta bir adam ölüm tanrıçasından kaçarsa,
ağlardan örülü bir hapse kapanıp mirasını bozar,
şaşkınlık uyandırıcı hizmetinden sonra elbette tüm mallarının
mirasçısı yapar Pacuvius'u, o da böbürlenip
çalım satar yenik rakiplerine. O yüzden, bak gör
ne büyük değeri var Mycena'da boğazlanan şu kızın.
Dilerim Nestor kadar çok yaşarsın Pacuvius,
sahip olursun Nero'nun çaldığı kadar mala,
altından dağlar yığarsın, dilerim hiç kimseyi sevmez
ve hiç kimse tarafından da sevilmezsin.

Satura XIII

13. Yergi

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
displicet auctori. prima est haec ultio, quod se
iudice nemo nocens absoluitur, improba quamuis
gratia fallaci praetoris uicerit urna.
quid sentire putas homines, Caluine, recenti
de scelere et fidei uiolatae crimine? sed nec
tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
iacturae te mergat onus, nec rara uidemus
quae pateris: casus multis hic cognitus ac iam
tritus et e medio fortunae ductus aceruo.
ponamus nimios gemitus. flagrantior aequo
non debet dolor esse uiri nec uolnere maior.
tu quamuis leuium minimam exiguamque malorum
particulam uix ferre potes spuman tibus ardens
uisceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
depositum? stupet haec qui iam post terga reliquit
sexaginta annos Fonteio consule natus?
an nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quae dat praecepta libellis,
uictrix fortunae sapientia, ducimus autem
hos quoque felices, qui ferre incommoda uitae
nec iactare iugum uita didicere magistra.

KAÇ BÜYÜ VAR BAŞKASININ PARASINDA?

(5-20)

Kötü bir örnek alınıp yapılan iş, yapanı da mutsuz eder:
hiçbir suçlunun kendi vicdanında aklanmaması ilk cezadır,
arsız oy kabı, yargıcın hileli kayırmacılığı sayesinde başarı
kazansa da.
Herkesin ne düşündüğünü sanıyorsun, Calvinus,
son işlenen rezalet,
ve ihanete uğramış güvenine yapılan şu itham hakkında?
Ama senin servetinin maşallahı var,
öyle sıradan bir zararla batacak gibi değil,
zaten başına da böyle bir felaket geldiğine pek rastlamadık.
Çok kişi bilir bu felaketleri, artık basmakalıp olmuştur,
ve talihin cilve deposunun tam ortasından çıkarılmıştır.
Fazla dövünüp duruyoruz. Bir adamın öfkesi gereğinden fazla
ateşli olmamalı,
ne de aldığı yaradan daha büyük.
Ama sen en küçük talihsizliklerin bir parçasına bile
katlanamıyorsun,
köpüren bağırsaklarınla yanıp tutuşuyorsun,
kutsal emanetini arkadaşın geri vermeyecek, diye.
Bu şeyler şaşkına çevirir mi, altmış yılını geride bırakıp
Fonteius'un konsüllüğünde doğmuş olan birini?
Hiç yararı olmadı mı görüp geçirdiğin bunca şeyin sana?
İlkelerini kutsal kitaplarla sunan, yazgının fatihi
Felsefe gerçekten büyük,
gelgelelim, yaşamın sıkıntılarına katlanmayı, yaşamı kendisine
önder alıp,
boyunduruk altına girmemeyi öğretenleri de mutlu sayarım.

quae tam festa dies, ut cesset prodere furem,
perfidiam, fraudes atque omni ex crimine lucrum
quaesitum et partos gladio uel pyxide nummos?
rari quippe boni, numera, uix sunt totidem quot
Thebarum portae uel diuitis ostia Nili.
nona aetas agitur peioraque saecula ferri
temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
nomen et a nullo posuit natura metallo.
nos hominum diuomque fidem clamore ciemus
quanto Faesidium laudat uocalis agentem
sportula? dic, senior bulla dignissime, nescis
quas habeat ueneres aliena pecunia? nescis
quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
exigis a quoquam ne peieret et putet ullis
esse aliquod numen templis araeque rubenti?
quondam hoc indigenae uiuebant more, priusquam
sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno
et priuatus adhuc Idaeis Iuppiter antris;
nulla super nubes conuiuia caelicolarum
nec puer Iliacus formonsa nec Herculis uxor
ad cyathos et iam siccato nectare tergens
bracchia Volcanus Liparaea nigra taberna;
prandebat sibi quisque deus nec turba deorum
talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
numinibus miserum urguebant Atlanta minori
pondere; nondum imi sortitus triste profundi

(25-45)

Hangi gün, bir hırsızlığa sahne olmayacak kadar kutsaldır,
ya da zimmete para geçirmeye, sahtekârlığa ve türlü suçtan
kazanılan servete,
kamayla ya da topla elde edilen paralara?
İyiler ender bulunur, azdır sayıları çünkü, Thebae'ın kapıları,
ya da zengin Nil'in ağızları kadar.
Dokuzuncu çağ yaşanıyor, demir çağından da kötü bir çağ,
doğanın kendisi bile bu çağın adiliğine bir ad takamadı,
adlandıramadı onu, ondan çıkan bir madenle bile.
Dev çığlıklarla insanların ve tanrıların güvenini diliyoruz biz,
mahkemede konuşmasını yapan Faesidius'u öven
çığırtkanın çığlığı kadar dev. Söyle bana,
çocukların muskalarını takmaya layık yaşlı beyefendi, bilir misin,
kaç büyü var başkasının parasında?
Bilir misin nasıl gülüyor, senin saflığına bu halk?
Sen birinden yalan yere yemin etmemesini talep ettiğinde,
tapınaklarda ya da kan kırmızı bir sunakta hiçbir ilah
olmadığına inandığında?
Masum, ilkel adamlar bir zamanlar böyle yaşardı,
Saturnus hükümdarlık tacını atıp yabanıl bıçağını eline
almadan önce,
Iuno daha küçücük bir kızken o sıra,
ve Iuppiter, Ida dağının mağaralarında henüz sade bir yurttaşken;
şölenlerini bulutların üzerinde vermezdi gökteki tanrılar,
ne Troialı bir genç vardı şarap taşıyıcısı olarak,
ne de Hercules'in güzel karısı,
Vulcanus da yoktu nektarını içip kuruttuktan sonra,
kollarını Liparae'ın isli demir ocağında ovalayıp silen.
Her tanrı kendi yemeğini kendi yerdi o zamanlar,
bir tanrı kalabalığı yoktu bugünkü gibi,
yıldızlar birkaç ilahla yetinip bahtsız Atlas'a yüklenirdi hafif
ağırlıklarıyla,
payına derinliklerin kasvetli diyarı düşen bir tanrı da yoktu
henüz,

imperium Sicula toruos cum coniuge Pluton,
nec rota nec Furiae nec saxum aut uolturis atri
poena, sed infernis hilares sine regibus umbrae.
inprobitas illo fuit admirabilis aeuo,
credebant quo grande nefas et morte piandum
si iuuenis uetulo non adsurrexerat et si
barbato cuicumque puer, licet ipse uideret
plura domi fraga et maiores glandis aceruos;
tam uenerabile erat praecedere quattuor annis
primaque par adeo sacrae lanugo senectae.

Nunc si depositum non infitietur amicus,
si reddat ueterem cum tota aerugine follem,
prodigiosa fides et Tuscis digna libellis
quaeque coronata lustrari debeat agna.
egregium sanctumque uirum si cerno, bimembri
hoc monstrum puero et miranti sub aratro
piscibus inuentis et fetae comparo mulae,
sollicitus, tamquam lapides effuderit imber
examenque apium longa consederit uua
culmine delubri, tamquam in mare fluxerit amnis
gurgitibus miris et lactis uertice torrens.

(50-70)

ne zalim Pluto vardı Sicilyalı karısıyla birlikte,
ne tekerlek vardı, ne öfke Tanrıçaları Furialar, ne bir kaya
ne de kara bir akbabanın verdiği ceza,
neşe saçardı ölüler kendi diyarlarında kralları olmadan.
Onursuzluk şaşırtıcı bir şeydi o çağda,
büyük bir günah olduğuna inanırdı insanlar,
ve ölümle cezalandırılması gerektiğine,
yaşlıların karşısında bir genç ayağa kalkmazsa eğer,
ya da sakallı bir kimsenin önünde bir çocuk,
görmüş olsa da kendi evinde bir sürü çilek ya da meşe
palamudu yığını;
o kadar huşu uyandırıcıydı dört yıl daha yaşlı olmak,
o kadar akrandı ilk çıkan tüy, hürmete layık yaşlılıkla.
Ama şimdilerde kendine emanet edileni inkâr etmezse bir
arkadaş,
geri verirse bütün kiri pasıyla eski deri çantayı,
bir nişanesi olur böyle bir namusluluk gelecekteki olayların,
yaraşır Etruria'nın kutsal kitaplarına,
kefareti ödenmelidir çelenklerle süslü bir kuzuyla.
Az bulunur, kusursuz bir adam fark edersem, onu
yarı insan yarı hayvan bir çocuğa,
ve sabanın altında balıklar bulduğunda hayretten donakalan
bir adama
ya da gebe bir katıra benzetirim ben.
Gökten taşlar yağmış gibi kaygı duyarım,
bir arı sürüsü tapınağın damındaki uzun bir salkıma yerleşmiş,
bir ırmak denize akmış gibi,
olağanüstü taşkın sellerle ya da süt girdabıyla döne döne.

Intercepta decem quereris sestertia fraude
sacrilega. quid si bis centum perdidit alter
hoc arcana modo, maiorem tertius illa
summam, quam patulae uix ceperat angulus arcae?
tam facile et pronum est superos contemnere testes,
si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
uoce neget, quae sit ficti constantia uoltus.
per Solis radios Tarpeiaque fulmina iurat
et Martis frameam et Cirrhaei spicula uatis,
per calamos uenatricis pharetramque puellae
perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem,
addit et Herculeos arcus hastamque Mineruae,
quidquid habent telorum armamentaria caeli.
si uero et pater est, 'comedam' inquit 'flebile nati
sinciput elixi Pharioque madentis aceto.'

Sunt in fortunae qui casibus omnia ponant
et nullo credant mundum rectore moueri
natura uoluente uices et lucis et anni,
atque ideo intrepidi quaecumque altaria tangunt.
est alius metuens ne crimen poena sequatur.
hic putat esse deos et peierat, atque ita secum:
'decernat quodcumque uolet de corpore nostro
Isis et irato feriat mea lumina sistro,
dummodo uel caecus teneam quos abnego nummos.
et pthisis et uomicae putres et dimidium crus
sunt tanti. pauper locupletem optare podagram
nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra nec

(75-95)

On bin sestersin çalındığından yakınıyorsun günahkâr bir
dolandırıcılıkla,
aynı şekilde kaybetseydi başka biri iki yüz bin sesterslik gizli
bir emaneti, ne olurdu?
Ne olurdu, bir üçüncüsü ondan daha büyük bir tutarı
kaybetseydi,
geniş para kasasının bir köşesinin güç bela alacağı?
O kadar kolay ve basittir ki göksel tanrıların tanıklığını hor
görmek,
aynı şeyi hiçbir ölümlü bilmiyorsa eğer! İşit, ne kadar yüksek
bir sesle inkâr ediyor,
hain yüzü nasıl da güven sunuyor, bak!
Yemin ediyor güneş ışınları ve Iuppiter'in şimşekleri üzerine
Mars'ın mızrağıyla Delphi Apollo'sunun sivri uçlu kargıları,
avcı kız Diana'nın okları ve tirkeşi
ve de senin üç dişli mızrağın üzerine, Aegeus'un efendisi,
Neptunus,
ekliyor duasına Hercules'in yayını ve Minerva'nın mızrağını,
ne kadarı varsa gökyüzünün cephaneliğinde.
Bir baba olsa eğer, "Yiyeyim," der, gözyaşları içinde,
"oğlumun kaynamış beynini, Mısır sirkesiyle iyice ıslatıp."
İnsanlar vardır her şeyi kaderin oyununa bağlayan,
inanır bunlar dünyanın herhangi bir yöneticiyle
kımıldatılmadığına.
Doğanın devinimine yorarlar günlerin ve yılların gidiş gelişlerini,
bu yüzden elleri titremeden istedikleri her sunağa dokunurlar.
Kimi insan da vardır ki suçu cezanın izleyeceğinden korkar;
ve yürekten şöyle der: "Isis benim bedenime sahip, istediği gibi
karar versin,
ve intikamcı çıngırağıyla yaksın kavursun gözlerimi,
kör olayım, inkâr ettiğim paraları saklarsam eğer.
Bunun için verem olmaya değer, ülserin neden olduğu
çürüklere de,
bacağımın yarısını kaybetmeye de. Yoksul koşucu Ladas
zenginin gutuna
özlem duymakta gecikmez bile, eğer Anticyra'da tedavi
görmesi gerekmiyorsa,

Archigene; quid enim uelocis gloria plantae
praestat et esuriens Pisaeae ramus oliuae?
ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est;
si curant igitur cunctos punire nocentes,
quando ad me uenient? sed et exorabile numen
fortasse experiar; solet his ignoscere. multi
committunt eadem diuerso crimina fato:
ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.'

Sic animum dirae trepidum formidine culpae
confirmat, tunc te sacra ad delubra uocantem
praecedit, trahere immo ultro ac uexare paratus.
nam cum magna malae superest audacia causae,
creditur a multis fiducia. mimum agit ille,
urbani qualem fugitiuus scurra Catulli:
tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
uel potius quantum Gradiuus Homericus, 'audis,
Iuppiter, haec nec labra moues, cum mittere uocem
debueris uel marmoreus uel aeneus? aut cur
in carbone tuo charta pia tura soluta
ponimus et sectum uituli iecur albaque porci
omenta? ut uideo, nullum discrimen habendum est
effigies inter uestras statuamque Vagelli.'

(100-115)

ya da deli doktoru Archigenes'e ihtiyacı yoksa; çünkü ne sağlar
hızlı bir tabanın sağlayacağı ün ya da Pisa zeytininin açlık
çeken dalı?
Büyük olsa bile yine de hiç kuşku yok, tanrıların öfkesi
yavaştır;
bu yüzden bütün suçluları cezalandırmayı görev edinirlerse,
bana ne zaman gelirler? Ayrıca bulabilirim
kolayca yatıştırılabilen bir ilah, yaptığım türden şeyleri
bağışlamaya hevesli.
Birçokları aynı suçları farklı bir yazgıyla işlerler;
biri günahının bedelini darağacında öder, öbürü hükümdarlık
tacında."
İşte böyle güçlendirir ölümcül suçundan dolayı dehşet
içinde titreyen ruhunu,
kutsal tapınağa çağırdığında senden önce orada olur,
hatta kendileriyle birlikte seni de sürüklemeye ve huzur
vermemeye hazır biçimde.
Çünkü kötü davalar büyük bir küstahlıkla desteklenince,
insan birçok kişinin güvenini kazanır,
nüktedan Catullus'un kaçak dalkavuğu gibi rolünü oynar.
Ama sen, zavallı adam, Stantor'u geçebilmek için bağırıp
çağırırsın,
Homeros'taki Ares kadar yüksek sesle: "Dinler misin,
ey Iuppiter, bunları dudağını bile bükmeden, mermerden mi
yoksa bronzdan mı yapıldığını kendi kendine sormak zorunda
kaldığında?
Yoksa ben niçin kutsal tütsülerin olduğu kâğıt çıkınını açıp,
senin yanan buhurdanlığına koyayım
bir dananın kesilmiş karaciğeriyle bir domuzun beyaz
bağırsaklarını?
Gördüğüm kadarıyla, hiçbir farkın olmaması gerekir,
sizin heykelleriniz ile Vagellus'un heykeli arasında."

Accipe quae contra ualeat solacia ferre
et qui nec Cynicos nec Stoica dogmata legit
a Cynicis tunica distantia, non Epicurum
suspicit exigui laetum plantaribus horti.
curentur dubii medicis maioribus aegri:
tu uenam uel discipulo committe Philippi.
si nullum in terris tam detestabile factum
ostendis, taceo, nec pugnis caedere pectus
te ueto nec plana faciem contundere palma,
quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
et maiore domus gemitu, maiore tumultu
planguntur nummi quam funera; nemo dolorem
fingit in hoc casu, uestem diducere summam
contentus, uexare oculos umore coacto:
ploratur lacrimis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querella,
si deciens lectis diuersa parte tabellis
uana superuacui dicunt chirographa ligni,
arguit ipsorum quos littera gemmaque princeps
sardonychum, loculis quae custoditur eburnis,
ten, o delicias, extra communia censes
ponendum, quia tu gallinae filius albae,
nos uiles pulli nati infelicibus ouis?
rem pateris modicam et mediocri bile ferendam,
si flectas oculos maiora ad crimina. confer
conductum latronem, incendia sulpure coepta
atque dolo, primos cum ianua colligit ignes;

(120-145)

Dinle, hangi avuntu sözlerini söyleyebilir bir insan
buna karşı,
ne Cynik'lerin, ne de Stoalıların dogmalarını okumuş,
Cynik'lerden sadece gömleğiyle farklı olup Epicurus'a
hürmet etmeyen, mütevazı bahçesinin sebzelerinden hoşnut biri.
Şüpheli hastalıklar ünlü doktorlarla tedavi edilsin;
sen teslim et nabzını Philippus'un tek öğrencisine.
Eğer yeryüzünde bu kadar nefret uyandıran bir suç
gösteremezsen,
susarım, ne yumruklarınla göğsünü dövmeni
sana yasaklarım ne de avucunu açıp yüzüne şaplatmanı,
böyle büyük bir kayıp yaşadıktan sonra kapını kapatmak
zorunda kalacağından;
ev halkı paraların kayboluşuna,
bir cenaze töreninden daha büyük bir yas içinde,
ve daha büyük feryatlarla dövündüğünden.
Hiç kimse acılar icat etmez böyle bir durumda, yeterli bulmaz
elbisesinin üstünü yırtmayı, gözlerini ağlamaya zorlayıp
eziyete sokmayı;
kaybolan para, gerçek gözyaşlarıyla ağlayıp feryat eder.
Ama bütün mahkemelerin benzer yakınmalarla dolu
olduğunu görürsen,
belgeler on kez okunup da karşı taraf bunların
bomboş vesikalar ve saçma sapan belgeler olduğu söylerse,
kendi el yazıları ve akikten de parlak, fildişi kutularda
saklanan
bir mühür yüzüğü suçlarken bunları,
ne kadar zor seni memnun etmek!
Ortak payın dışında mı kalman gerektiğini sanıyorsun,
beyaz bir tavuğun oğlu olduğun için,
biz beş para etmez civcivler, talihsiz bir yumurtadan
çıkmışken?
Gözlerini daha büyük suçlara çevirecek olursan,
Sıradan bir öfkeyle katlanmak zorunda kalacağın küçük bir
kayıp yaşarsın.
Kıyasla bunu, kiralık bir haydutla hain bir kibritin çıkardığı
yangınlarla,

confer et hos, ueteris qui tollunt grandia templi
pocula adorandae robiginis et populorum
dona uel antiquo positas a rege coronas;
haec ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus qui
radat inaurati femur Herculis et faciem ipsam
Neptuni, qui bratteolam de Castore ducat;
[an dubitet solitus totum conflare Tonantem?]
confer et artifices mercatoremque ueneni
et deducendum corio bouis in mare, cum quo
clauditur aduersis innoxia simia fatis.
haec quota pars scelerum, quae custos Gallicus urbis
usque a lucifero donec lux occidat audit?
humani generis mores tibi nosse uolenti
sufficit una domus; paucos consume dies et
dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
quis tumidum guttur miratur in Alpibus aut quis
in Meroe crasso maiorem infante mamillam?
caerula quis stupuit Germani lumina, flauam
caesariem et madido torquentem cornua cirro?
[nempe quod haec illis natura est omnibus una.]
ad subitas Thracum uolucres nubemque sonoram
Pygmaeus paruis currit bellator in armis,
mox inpar hosti raptusque per aera curuis
unguibus a saeua fertur grue. si uideas hoc
gentibus in nostris, risu quatiare; sed illic,
quamquam eadem adsidue spectentur proelia, ridet
nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

(150-170)

ve birdenbire ön kapıda patlayan alevlerle;
bunları da kıyasla, eski tapınağın saygıdeğer küllerini taşıyan
ve ulusların armağanı olan muhteşem kâseleri alıp götürenleri,
ya da eski bir kral tarafından konan taçları;
orada bu tür şeyler yoksa eğer, adi bir tapınak hırsızı bulunur,
altın kaplı Hercules'in kalçasını kazıyacak ya da Neptunus'un yüzünü,
veya Castor'un dövülmüş altınını sıyıracak;
yoksa şüphen mi var, Gürleyen Iuppiter'i bile yakıp eriteceğinden?
Karşılaştır aynı zamanda sanatkârları ve zehir satıcısını,
kötü talih eseri bir torbaya kapatılan zararsız bir maymunla birlikte
bir öküzün derisi içinde denize atılmayı hak eden adamı.
Şehrimizin bekçisi Gallicus'un sabahın köründen güneş batana değin dinlediği
cinayetlerden bu kaçıncısı acaba?
İnsan soyunun âdetlerini bilmek isteyene
yeterli olacaktır tek bir mahkeme; geçir orada birkaç gününü,
çıktığında oradan, kendine şanssız demeye cüret et.
Alplerde kim şişik bir gırtlağa şaşırır ya da kim
Meroe'de, şişman bir bebekten daha büyük göğüslere?
Kim afallar bir Germanus'un mavi gözleriyle
sarı sakallarına ve yağlı saç lülelerinin bükülüp boynuzlara sokulmasına?
(Şaşırmayın, çünkü hepsinin doğası birdir.)
Yaygara koparan Pigme savaşçısı, küçük silahlarıyla
Trakyalı kuşların ani saldırıları uğradığında ve toz bulutuna doğru koşar,
ama hemen ardından, düşmanıyla boy ölçüşemediğinden,
kanca gibi pençeleriyle vahşi bir turnanın yakalanıp havada süzülür.
Bunu soyumuz içinde görürsen, gülmekten kırılırsın; ama orada,
sürekli tanık olunsa da aynı çarpışmalara, hiç kimse gülmez,
orada, tüm ordunun bir ayaktan daha yüksek olmadığı o yerde.

'Nullane peiuri capitis fraudisque nefandae
poena erit?' abreptum crede hunc grauiore catena
protinus et nostro (quid plus uelit ira?) necari
arbitrio: manet illa tamen iactura nec umquam
depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
inuidiosa dabit minimus solacia sanguis.
'at uindicta bonum uita iucundius ipsa.'
nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
interdum aut leuibus uideas flagrantia causis.
[quantulacumque adeo est occasio sufficit irae.]
Chrysippus non dicet idem nec mite Thaletis
ingenium dulcique senex uicinus Hymetto,
qui partem acceptae saeua inter uincla cicutae
accusatori nollet dare. [plurima felix
paulatim uitia atque errores exuit, omnes
prima docens rectum, sapientia.] quippe minuti
semper et infirmi est animi exiguique uoluptas
ultio. continuo sic collige, quod uindicta
nemo magis gaudet quam femina.
Cur tamen hos tu
euasisse putes, quos diri conscia facti
mens habet attonitos et surdo uerbere caedit
occultum quatiente animo tortore flagellum?

(175-195)

"Beter bir esire ve dinsiz bir dolandırıcıya hiç ceza verilmeyecek mi?"
Düşün, ağır zincirleriyle hızla sürüklenip götürüldüğünü,
ve bizim istediğimiz (öfke daha fazla ne ister?) biçimde
katledildiğini: Ama senin para kaybın sürecek, emanetin zarara uğramadan,
asla sana geri ödenmeyecek, başsız bedeninden damlayan
birkaç damla kan, haset dolu bir avuntu verecek yalnızca.
"Yani, diyorsun ki intikam iyidir, yaşamın kendisinden bile tatlı."
Kuşkusuz, bunu hiç felsefe okumamış cahiller söyler, bunların tutkulu yüreklerinin,
bir hiç yüzünden, ya da ara sıra önemsiz sebeplerden yanıp tutuştuğunu görürsün;
gerçekten öfkelerine, küçük de olsa, bir tek fırsat yeter de artar.
Ama Chrysippus aynı dilden konuşmayacaktır, ne de Thales'in zarif aklı
ve tatlı Hymettus'a yakın oturan o yaşlı adam;
kendisini suçlayana, acımasız mahpusluğu sırasında,
kendisine içirilen baldırandan bile vermek istememişti.
Merhametli felsefe bizi sürüyle kusurumuzdan ve tüm hatalarımızdan sıyırır,
bize ilk kez doğruyu o öğretir; çünkü öç alma duygusu,
küçücük ve dar bir zihin belirtisidir her zaman.
Tez toparlan öyleyse, intikam almaktan kadın kadar zevk alan bir başkası olamaz.
Ama niçin bu adamların cezadan kaçtığını düşünüyorsun,
kötü bir iş yaptıklarında zihinleri endişe içinde olan, sessiz yumruklarla dövünen,
işkenceden sarsılan ruhlarında gizli kamçıların şakladığı bu adamların?

poena autem uehemens ac multo saeuior illis
quas et Caedicius grauis inuenit et Rhadamanthus,
nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia uates
haut inpunitum quondam fore quod dubitaret
depositum retinere et fraudem iure tueri
iurando. quaerebat enim quae numinis esset
mens et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
reddidit ergo metu, non moribus, et tamen omnem
uocem adyti dignam templo ueramque probauit
extinctus tota pariter cum prole domoque
et quamuis longa deductis gente propinquis.
has patitur poenas peccandi sola uoluntas.
nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum
facti crimen habet.
Cedo si conata peregit:
perpetua anxietas nec mensae tempore cessat
faucibus ut morbo siccis interque molares
difficili crescente cibo, sed uina misellus
expuit, Albani ueteris pretiosa senectus
displicet; ostendas melius, densissima ruga
cogitur in frontem uelut acri ducta Falerno.
nocte breuem si forte indulsit cura soporem
et toto uersata toro iam membra quiescunt,
continuo templum et uiolati numinis aras
et, quod praecipuis mentem sudoribus urguet,

(200-220)

Vahim bir ceza ve çok da vahşi,
katı Caedicius ile Rhadamanthus'un keşfettiğinden,
gece gündüz yüreğinde kendi tanığını taşımak.
Bir Spartalıya yanıt verdiydi bir vakitler büyücü Pythia,
kendine emanet edileni geri vermekte duraksayan birinin
ve dolandırıcılığı yemin ederek koruyanın,
ceza verilmeden bırakılamayacağı söylediydi;
çünkü sormuştu tanrının düşüncesini
ve Apollo'nun bu işte onu onaylayıp onaylamadığını.
Bu yüzden geri verdi parayı korkuyla, ahlâklı olduğundan
değil;
yine de kâhinin tüm sözlerinin tapınağa yaraşır ve doğru
olduğunu kanıtladı,
tüm çoluk çocuğu ve eviyle birlikte topyekûn yok oldu çünkü,
her ne kadar çok uzaklara dayanan bir soydan gelse de
akrabaları.
Günah sonucu doğan bu cezalara sadece gönüllü kişi katlanır.
Çünkü için için, sessizce günah işleyen
yaptıklarından doğacak tüm suçluluk duygusunu taşır.
Amacına ulaşmışsa, ne olur söyle bakalım:
Sürekli endişeli, yemek masasında bile bitmez endişesi,
boğazı hastaymış gibi kupkuru, dişlerinin arasında
gittikçe büyüyor zor çiğnediği lokma; şarabı bile zor tükürüyor,
zavallıcık, eski Albanus'un seçkin şarabı
onun damak zevkine göre değil; daha iyisini göstersen,
alnına derin kırışıklıklar toplanır,
sanki acı Falernum şarabıyla buruşturulmuş gibi.
Geceleyin, olur da, endişeleri ona kısa bir uyku sağlarsa,
ve yatakta dört dönen uzuvları artık huzura kavuşursa,
derhal tapınağı görür, sövüp saydığı ilahların sunaklarını görür
rüyalarında,
bir de soğuk terler döktüren başlıca korkularıyla ruhuna eziyet
edeni,

te uidet in somnis; tua sacra et maior imago
humana turbat pauidum cogitque fateri.
hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
cum tonat, exanimes primo quoque murmure caeli,
non quasi fortuitus nec uentorum rabie sed
iratus cadat in terras et iudicet ignis.
illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
proxima tempestas uelut hoc dilata sereno.
praeterea lateris uigili cum febre dolorem
si coepere pati, missum ad sua corpora morbum
infesto credunt a numine; saxa deorum
haec et tela putant. pecudem spondere sacello
balantem et Laribus cristam promittere galli
non audent; quid enim sperare nocentibus aegris
concessum? uel quae non dignior hostia uita?
mobilis et uaria est ferme natura malorum:
cum scelus admittunt, superest constantia; quod fas
atque nefas tandem incipiunt sentire peractis
criminibus. tamen ad mores natura recurrit
damnatos fixa et mutari nescia. nam quis
peccandi finem posuit sibi? quando recepit
eiectum semel attrita de fronte ruborem?
quisnam hominum est quem tu contentum uideris uno

(225-240)

yani seni görür rüyalarında; senin dehşet uyandıran,
canlısından daha büyük hayalin
korkudan üç buçuk atan kalbini hoplatır ve itirafa zorlanır.
Bunlar tir tir titreyen ve her çakan şimşekte sararıp solan
adamlardır,
gök gürlediğinde göğün ilk sesi bile bayıltır bunları,
şans eseri değilmiş, rüzgârların gazabıymış gibi değil de,
öfke içindeki bir ateş yeryüzüne düşmüş ve kurbanlarını
seçecekmiş gibi.
Birincisi zarar vermese bile, bir sonraki fırtınadan daha çok
korkulur,
önceki sakinlik bir cezanın ertelenmesiymiş gibi.
Dahası, ateşler yüzünden uyanık kalanlar
böğürlerinin sancısına katlanmaya başlarsa, bedenlerine
yollanan bu hastalığın,
gücenmiş bir ilahtan geldiğine inanır, bu illetlerin tanrıların
attığı kayalar
ve mızraklar olduğunu sanırlar. Meleyen bir kuzuyu tapınağa
sunmaya
ve Lares'e ibikli bir horozu adak olarak kesmeye cüret edemezler;
çünkü ilahlar nasıl bir ümit verebilir ki bu zararlı hastalara?
Hangi kurban, yaşama daha layık değildir onlardan?
Kötü kişilerin tabiatı hepten oynak ve değişkendir:
Suç işlerken metanetleri boldur; neyin caiz olduğunu,
neyin olmadığını cinayet işleyip bittiğinde anlarlar sonunda.
Ama sağlam ve döneklikten habersiz doğaları,
geri döner mahkûm ettikleri âdetlere.
Çünkü kim kendiliğinden günah işlemeye bir sınır getirmiş?
Ne zaman çatık kaşlar, bir kez sürgüne yollanmış kızarıklığı
geri almış?
Var mı bir tek alçaklıkla yetindiğini gördüğün biri?

flagitio? dabit in laqueum uestigia noster
perfidus et nigri patietur carceris uncum
aut maris Aegaei rupem scopulosque frequentes
exulibus magnis. poena gaudebis amara
nominis inuisi tandemque fatebere laetus
nec surdum nec Teresian quemquam esse deorum.

(245)

Dönek adamımız adımlarını tuzağa kaptıracak
ya kara hapisanenin kancasına açılacak
ya da Ege Denizi'nin uçurumuna atılacak, bizim soylu
sürgünlerimizle dolu kayalıklarına.
Kendisinden nefret ettiğin ada verilen ağır ceza hoşuna
gidecek
ve sonunda sevinçle, tanrılardan hiçbirinin ne sağır,
ne de Teresias olmadığını kabul edeceksin.

Satura XIV

14. Yergi

Plurima sunt, Fuscine, et fama digna sinistra 1a
et nitidis maculam haesuram figentia rebus,
quae monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
si damnosa senem iuuat alea, ludit et heres
bullatus paruoque eadem mouet arma fritillo. 5
nec melius de se cuiquam sperare propinquo
concedet iuuenis, qui radere tubera terrae,
boletum condire et eodem iure natantis
mergere ficedulas didicit nebulone parente
et cana monstrante gula. cum septimus annus 10
transierit puerum, nondum omni dente renato,
barbatos licet admoueas mille inde magistros,
hinc totidem, cupiet lauto cenare paratu
semper et a magna non degenerare culina.
Mitem animum et mores modicis erroribus aequos 15
praecipit atque animas seruorum et corpora nostra
materia constare putat paribusque elementis,
an saeuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
plagarum strepitu et nullam Sirena flagellis
conparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus, 20
tunc felix, quotiens aliquis tortore uocato
uritur ardenti duo propter lintea ferro?

ESİRGEMELİ KÖRPE GENÇLERİ!

(1a-20)

Nice şey vardır, Fuscinus, hem kötü üne yaraşır,
hem de onurlu adlara kalıcı bir leke bırakır;
babalar taşır bunları ve oğullarına geçirir.
Yaşlı baba yıkıcı kumardan hoşlanırsa,
ergenliğe yeni girmiş mirasçısı da bunu yapar,
aynı silahları küçücük bir zar kupasında sallar.
Hiçbir akrabası ondan daha iyi bir şey beklemesin,
öğrenmişse çocuk, yer mantarı soymayı,
mantar korservesi yapmayı, *ficedula*'ları kendi suyunda
salamura etmeyi, eski bir oburluk timsali babasından;
yedi yaşını geçtiğindeyse henüz birkaç süt dişi kalmışken
ağzında,
bir yanına bin tane sakallı felsefeci koy, öbür yanına da
bir o kadar,
o muhteşem yemek tutkusundan asla vazgeçmez,
ve büyük aşçılık sanatından da hiç ödün vermez.

Küçücük hatalara karşı ılımlı ve nazik olmayı
ruhuna telkin eder mi ve kölelerin ruhlarıyla bedenlerinin
efendilerinki gibi aynı tözden, aynı atomlardan oluştuğunu
düşünür mü ya da acımasızlığı öğretir mi Rutilus,
dayağın zalim sesinden hoşlanan, kırbaçlardan çıkan sesi
hiçbir Siren sesine değişmeyen,
korkudan titreyen ev halkı için tam bir Antiphates,
ya da tam bir Polyphemus olan Rutilus,
o anki kadar mutlu olabilir mi bir işkenceci çağırıp
birini kızgın demirle dağladığında, bir çift havlu çaldı, diye?

quid suadet iuueni laetus stridore catenae,
quem mire adficiunt inscripta, ergastula, carcer?
rusticus expectas ut non sit adultera Largae
filia, quae numquam maternos dicere moechos
tam cito nec tanto poterit contexere cursu
ut non ter deciens respiret? conscia matri
uirgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
implet et ad moechum dat eisdem ferre cinaedis.
sic natura iubet: uelocius et citius nos
corrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
cum subeant animos auctoribus. unus et alter
forsitan haec spernant iuuenes, quibus arte benigna
et meliore luto finxit praecordia Titan,
sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt
et monstrata diu ueteris trahit orbita culpae.

Abstineas igitur damnandis. huius enim uel
una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
turpibus ac prauis omnes sumus, et Catilinam
quocumque in populo uideas, quocumque sub axe,
sed nec Brutus erit Bruti nec auunculus usquam.

(25-40)

Ne öğütleyebilir ki oğluna, zincir şangırtısıyla cümbüş yapan,
dağlanmış bedenlerden, mahkûmlardan, zindanlardan garip
bir haz alan baba?
Larga'nın kızının hâlâ bakire olduğunu düşünecek kadar
bön müsün,
annesinin sevgililerini bir çırpıda söyleyemeyen
adlarını bir arada çabucak sıralayamayan kızının,
tam otuz dakika durup nefes almadan?
Annesinin sırdaşı olmuştu genç kızken, şimdilerde annesinin
öğrettiği şekilde kendisi doldurur küçücük aşk notlarını
ve kendi âşığına yollar aynı aracı ib..lerle.
Böyle buyurur doğa, hiçbir kötü örnek bizi evimizdekiler kadar
çabuk ve hızlı bozamaz, ruhlarımız üzerinde kalıcı etki
bıraktıklarından.
Bir ya da iki evlat bulabilirsin belki bu davranışları kınayan,
bunları cömert bir lûtufla daha iyi bir balçıktan ve yürekten
oluşturmuştur Titan,
ama öbürleri sürüklenip gider babalarının kaçınmaları gereken
adımlarıyla,
çekip götürülürler aileden gelen kusurların nicedir yol gösteren
izinden.
Uzak kal öyleyse mahkûm edilmesi gereken
davranışlardan.
Bir tane güçlü nedenin var en azından, çocuklarımızın
kopya etmemeleri için işlediğimiz suçları,
değil mi ki gönüllüyüz hepimiz aşağılık şeylere, ahlâksızlıklara
öykünmeye,
rastlayabilirsin bir Catilina'ya topluluğun birinde, herhangi bir
yerde,
ama nerede bulursun bir Brutus'u, bir Brutus'un dayısını.

nil dictu foedum uisuque haec limina tangat
intra quae pater est. procul, a procul inde puellae
lenonum et cantus pernoctantis parasiti.
maxima debetur puero reuerentia, si quid
turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
sed peccaturo obstet tibi filius infans.
nam si quid dignum censoris fecerit ira
quandoque et similem tibi se non corpore tantum
nec uultu dederit, morum quoque filius et qui
omnia deterius tua per uestigia peccet,
corripies nimirum et castigabis acerbo
clamore ac post haec tabulas mutare parabis.
unde tibi frontem libertatemque parentis,
cum facias peiora senex uacuumque cerebro
iam pridem caput hoc uentosa cucurbita quaerat?
    Hospite uenturo cessabit nemo tuorum.
'uerre pauimentum, nitidas ostende columnas,
arida cum tota descendat aranea tela,
hic leue argentum, uasa aspera tergeat alter.'
uox domini furit instantis uirgamque tenentis.
ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
atria displiceant oculis uenientis amici,
ne perfusa luto sit porticus, et tamen uno
semodio scobis haec emendat seruulus unus:
illud non agitas, ut sanctam filius omni
aspiciat sine labe domum uitioque carentem?

(45-65)

Geçmesin bu eşikten ne ahlâksız bir söz, ne bir bakış,
bir babanın yaşadığı evin eşiğinden; uzak olsun uzak,
buralardan fahişe kızlar
ve gece boyunca cümbüş yapan beleşçinin şarkıları.
Herhangi bir kötülük tasarlıyorsan eğer, bir çocuğa gereken ilk şeyin
senin saygın olduğunu unutma; gün gelir de oğlun *censor*'un öfkesini
kazanacak bir şey yaparsa ve sadece bedeni ve yüzüyle değil,
ahlâkıyla da benzerse sana, daha kötü günah işleyebilir
adımlarını izleyerek senin,
kuşkusuz azarlayacak ve sert bir sesle çıkışacaksın ona,
ve daha sonra da mirasını değiştirmeye hazırlanacaksın.
Bir babanın tavrını ve ifade ayrıcalığını nasıl üstlenebilirsin,
yaşlandığında daha çok günah işlediğinde, beyinden yoksun kafan
nicedir rüzgârlı bir su kabağına gerek duyduğunda?
Ev halkından kimse beklediği konuğa özensiz davranmaz.
"Yerleri süpür, sütunları parlat,
indir aşağı kurumuş örümcek ağını;
bu adam düz gümüş tabağı temizlesin, öbürü gümüş işli kaseleri:"
Böyle gürler sesi elinde kamçısıyla orada dikilip duran efendinin.
Sen zavallıysa titrer durursun bozulmasın, diye gelen konuk
dostunun göz zevki
holdeki köpek pisliğiyle, çamur sıçramış revakla;
gerçi küçücük bir köle biraz talaşla bunları ayarlayabilir;
oğlunun lekesiz ve her türlü kusurdan arınmış kutsal bir eve bakması,
seni ilgilendirmiyor mu?

gratum est quod patriae ciuem populoque dedisti,
si facis ut patriae sit idoneus, utilis agris,
utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
plurimum enim interert quibus artibus et quibus hunc tu
moribus instituas. serpente ciconia pullos
nutrit et inuenta per deuia rura lacerta:
illi eadem sumptis quaerunt animalia pinnis.
uoltur iumento et canibus crucibusque relictis
ad fetus properat partemque cadaueris adfert:
hic est ergo cibus magni quoque uolturis et se
pascentis, propria cum iam facit arbore nidos.
sed leporem aut capream famulae Iouis et generosae
in saltu uenantur aues, hinc praeda cubili
ponitur: inde autem cum se matura leuauit
progenies stimulante fame festinat ad illam
quam primum praedam rupto gustauerat ouo.

Aedificator erat Cretonius et modo curuo
litore Caietae, summa nunc Tiburis arce,
nunc Praenestinis in montibus alta parabat
culmina uillarum Graecis longeque petitis
marmoribus uincens Fortunae atque Herculis aedem,
ut spado uincebat Capitolia nostra Posides.
dum sic ergo habitat Cretonius, inminuit rem,
fregit opes, nec parua tamen mensura relictae
partis erat. totam hanc turbauit filius amens,
dum meliore nouas attollit marmore uillas.

(70-95)

Minnettar kalırız sana, vatana millete birini kazandırdın diye
hayırlı bir evlat yetiştirirsen vatan için, yetenekli bir çiftçi,
hem savaş, hem barış sanatında usta bir evlat.
Çok büyük önem taşır çünkü, çocuğunu hangi sanatlarla,
hangi âdetlerle yetiştirdiğin. Leylek yavrularını solucanla
besler,
sapa kırlarda bulduğu kertenkelelerle; kanatları çıkınca
yavruların
kendilerine benzer canlıları onlar da arayıp bulur. Akbaba,
sığırı, köpekleri,
ve darağacındaki leşleri parçalayıp bıraktıktan sonra
hızla yavrularına uçar ve onlara bir parça et taşır;
bu et, büyüyen akbabanında yiyeceği olur böylece,
bir ağaca kendi yuvasını yaptığında, onunla besler kendini.
Iuppiter'in soylu kartalları ve soylu kuşları,
korularda yabani tavşan ve karaca avlarlar,
bunlardan kopardıkları parçaları yuvalarına koyarlar:
büyüyüp serpilince yavru, terk edince yuvasını açlık
dürtüsüyle
kırar kırmaz kabuğunu, tattığı bu avın üstüne çullanır.
Cretonius inşaatçıydı, Yunanistan'dan ve uzaklardan
getirdiği mermerlerle.
kâh Caieta'nın dolambaçlı kıyısında, kâh Tibur'un yüksek
hisarında,
kâh Praenestis tepelerinde yüksek damlı villalar yapardı,
Fortuna ve Hercules tapınağını aşacak şekilde,
hadım Posides'in Capitoliumumuzu aşması gibi.
Böyle yaşayıp durduğu için Cretonius servetini azalttı,
paralarını darma duman etti, yine de geriye artan paradan
hatırı sayılır bir miktar kalmıştı, ama akılsız oğlu,
yeni villaları daha pahalı mermerlerle yükselteyim derken,
hepsini çarçur etti,

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
nil praeter nubes et caeli numen adorant,
nec distare putant humana carne suillam,
qua pater abstinuit, mox et praeputia ponunt;
Romanas autem soliti contemnere leges
Iudaicum ediscunt et seruant ac metuunt ius,
tradidit arcano quodcumque uolumine Moyses:
non monstrare uias eadem nisi sacra colenti,
quaesitum ad fontem solos deducere uerpos.
sed pater in causa, cui septima quaeque fuit lux
ignaua et partem uitae non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cetera, solam
inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
fallit enim uitium specie uirtutis et umbra,
cum sit triste habitu uultuque et ueste seuerum,
nec dubie tamquam frugi laudetur auarus,
tamquam parcus homo et rerum tutela suarum
certa magis quam si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens aut Ponticus. adde quod hunc de
quo loquor egregium populus putat adquirendi
artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris
sed crescunt quocumque modo maioraque fiunt
incude adsidua semperque ardente camino.

(100-115)

Kısmetlerine Sabbata bayramına saygı gösteren bir baba düşen kimileri
bulutlar ve kutsal gökyüzü dışında hiçbir şeye tapınmazlar,
babalarının yemekten kaçındığı domuz etiyle insan eti arasında
bir fark olmadığını düşünürler, zamanı gelince de sünnet olurlar.
Roma yasalarını hep küçümseyip Yahudi şeriatını öğrenip uygularlar
ve bundan huşu duyarlar,
Moyses devretti bu şeriatı esrarlı kitabıyla,
sadece aynı dinsel töreleri yerine getirene yol gösterdi
vaat edilmiş kaynağa yalnızca sünnetli olanları taşıdı.
Her yedinci günde dinlenmeye çekilen,
ve bu günde yaşamındaki hiçbir işi yapmayan baba suçlanmalıdır.
Gençler, biri dışında bütün ahlâksızlıklara kendiliğinden öykünürler;
tutumluluğun öğretilmesi buyrulmuştur yalnızca, onlar buna isteksiz olsalar bile.
Çünkü yanıltıcıdır bu kusur, erdem görüntüsü ve gölgesi altında,
kasvetli bir mizacı ve çehresi olduğundan,
kaba bir kılık kıyafet içinde bulunduğundan;
hiç şüphe duyulmadan tutumluymuş gibi övülür açgözlü adam,
idareli bir kişiymiş, kendi servetinin güvenilir bir koruyucusuymuş gibi,
Hesperidleri ya da Colkhis'i koruyan ejderin bu serveti korunduğundan da fazla.
Dahası, halk, bu adamın para kazanmada bir uzman olduğunu sanır;
çünkü babadan kalma mallar bu zanaatkârlarla giderek büyür;
her tür yolla çoğalır ve daha da çoğalır,
durmadan dövülen örsle ve hiç sönmeyen ocakla.

Et pater ergo animi felices credit auaros;
qui miratur opes, qui nulla exempla beati
pauperis esse putat, iuuenes hortatur ut illa
ire uia pergant et eidem incumbere sectae.
sunt quaedam uitiorum elementa, his protinus illos
inbuit et cogit minimas ediscere sordes;
mox adquirendi docet insatiabile uotum.
seruorum uentres modio castigat iniquo
ipse quoque esuriens, neque enim omnia sustinet umquam
mucida caerulei panis consumere frusta,
hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri nec non differre in tempora cenae
alterius conchem aestiuam cum parte lacerti
signatam uel dimidio putrique siluro
filaque sectiui numerata includere porri.
inuitatus ad haec aliquis de ponte negabit.
sed quo diuitias haec per tormenta coactas,
cum furor haut dubius, cum sit manifesta phrenesis,
ut locuples moriaris, egentis uiuere fato?
interea, pleno cum turget sacculus ore,
crescit amor nummi quantum ipsa pecunia creuit,
et minus hanc optat qui non habet. ergo paratur
altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum
et proferre libet finis maiorque uidetur
et melior uicina seges; mercaris et hanc et
arbusta et densa montem qui canet oliua.

(120-140)

Ve baba ayrıca, açgözlü insanların mutlu olduğu fikrini
taşır zihninde;
hayranlık duyar zenginliğe, hiçbir yoksulun mutlu insan
örneği oluşturmadığına inanır,
oğullarını o yolu izlemeye, aynı yaşam biçimine adamaya
yöneltir,
temel bazı özellikleri vardır kusurlarının, bunları en başından
çocuklarının zihnine boca eder ve ufak tefek cimrilikleri
öğrenmeye zorlar;
sonra da para kazanmanın doymak bilmez dualarını öğretir.
Kölelerin midelerini, hisselerine düşenden daha az yiyecek
vererek büzer,
kendisi de açlık çeker, hiç duyumsamaz bayat bir ekmeğin
küflü kırıntılarını yiyip yuttuğunu, alışkındır eylülün
ortasında dünden kalma
kıymayı yarınki akşam yemeği için saklamaya,
kilit altında korunmuş yazdan kalma fasulyeyi bir parça
uskumruyla
ya da kokuşmuş yarım çaça balığıyla saklamaya;
alışkındır atmadan önce kesik pırasanın şeritlerini saymaya.
Köprüde dilenen bir dilenci bile reddeder böyle bir yemek
davetini!
Ama ne diye böyle işkencelerle servet topluyorsun,
bu açıkça bir çılgınlık, sırf bir hezeyan olduğu halde;
ne diye şanstan yoksun yaşamalı, bolluk içinde öleyim derken?
Bu arada, dolarken ağzına kadar kesen,
paranın artması kadar büyür para kazanma aşkın da,
daha az tamah eder parası olmayan paraya.
Böylece ikincisini hazırlarsın kendine, kırdaki biricik evin
yetmeyince,
sınırlarını da genişletmek zorundasın; komşunun buğday tarlası
seninkinden daha büyük ve daha iyi gözüküyor çünkü; bu
tarlayı da satın almalısın,
bağlarını da, kalın ve yeşil zeytin ağaçları olan tepeyi de.

quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
nocte boues macri lassoque famelica collo
iumenta ad uiridis huius mittentur aristas
nec prius inde domum quam tota noualia saeuos
in uentres abeant, ut credas falcibus actum.
dicere uix possis quam multi talia plorent
et quot uenales iniuria fecerit agros.

Sed qui sermones, quam foede bucina famae!
'quid nocet haec?' inquit 'tunicam mihi malo lupini
quam si me toto laudet uicinia pago
exigui ruris paucissima farra secantem.'
scilicet et morbis et debilitate carebis
et luctum et curam effugies, et tempora uitae
longa tibi posthac fato meliore dabuntur,
si tantum culti solus possederis agri
quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
mox etiam fractis aetate ac Punica passis
proelia uel Pyrrhum inmanem gladiosque Molossos
tandem pro multis uix iugera bina dabantur
uulneribus; merces haec sanguinis atque laboris
nulli uisa umquam meritis minor aut ingratae
curta fides patriae. saturabat glebula talis
patrem ipsum turbamque casae, qua feta iacebat
uxor et infantes ludebant quattuor, unus
uernula, tres domini; sed magnis fratribus horum

(145-165)

Bu mallara vereceğin fiyat, sahibini hiç tatmin etmezse,
o zaman geceleyin sıska öküzleri ve yorgunluktan boyunları
eğilmiş
aç beygirleri yeşil mısır tarlalarına gönderirsin bu adamın,
beygirler eve dönmezler yeni bitmiş ekinleri açlıktan kuduran
midelerine
indirmeden, öyle ki bu iş oraklarla yapıldı sanırsın.
Böyle şeylere kaç kişinin feryat figan ettiğini,
kaç satılık tarlaya böyle haksızlıklar yaptığını zor söylersin.
Ama ne konuşmalar olacak, nasıl duyurulacak boruyla
iğrenç dedikodular!
"Ne zararı var bunların," diyorsun, "bütün o kırlardaki
komşularım,
beni küçük bir çiftliğin yavan buğdaylarını biçerken öveceklerse,
bakla tohumlarının zarlarını tercih ederim, daha iyi."
Kuşkusuz, hem hastalıktan, hem de sakatlıktan korunacaksın,
hem kederden, hem endişeden kaçacaksın, daha uğurlu bir
kaderin çizdiği
uzun ve güzel bir ömre sahip olacaksın,
Roma halkının Tatius zamanında ektiği kadar,
ekilmiş bir tarlanın tek sahibi olursan eğer.
Sonraki dönemlerde yaşlılıktan çökmüş, Kartaca savaşlarına
ya da vahşi Pyrrhus'a ve Molossus'ların kılıçlarına direnmiş
Romalılara
aldıkları birçok yaraya karşılık zar zor iki dönüm arazi verildi
sonunda.
Dökülen kanın ve çekilen sıkıntının karşılığı olan bir bedel,
ya da değerbilmez bir vatana duyulan güvenin çiğnenmesi,
hiçbir değerden daha küçük sayılamaz. Böyle küçük bir çiftlik
beslerdi babasını evin,
ve evdeki kalabalığı, öyle bir ev ki bu,
evin hanımı doğum yatağında yatmakta, dört çocuk oyun
oynamakta,
çocuklardan biri köle doğumlu, üçü efendiden olma;

a scrobe uel sulco redeuntibus altera cena
amplior et grandes fumabant pultibus ollae.
nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum causae, nec plura uenena
miscuit aut ferro grassatur saepius ullum
humanae mentis uitium quam saeua cupido
inmodici census. nam diues qui fieri uolt,
et cito uolt fieri; sed quae reuerentia legum,
quis metus aut pudor est umquam properantis auari?
'uiuite contenti casulis et collibus istis,
o pueri,' Marsus dicebat et Hernicus olim
Vestinusque senex, 'panem quaeramus aratro,
qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
quorum ope et auxilio gratae post munus aristae
contingunt homini ueteris fastidia quercus.
nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
per glaciem perone tegi, qui summouet euros
pellibus inuersis: peregrina ignotaque nobis
ad scelus atque nefas, quaecumque est, purpura ducit.'
Haec illi ueteres praecepta minoribus; at nunc
post finem autumni media de nocte supinum
clamosus iuuenem pater excitat: 'accipe ceras,
scribe, puer, uigila, causas age, perlege rubras
maiorum leges; aut uitem posce libello,
sed caput intactum buxo narisque pilosas
adnotet et grandes miretur Laelius alas;

(170-195)

ama bunların siper kazmaktan ya da çift sürmekten dönen
ağabeylerinin
daha büyüktür akşam yemeği, kocaman kaplar itiş kakış silinip
süpürülür.
Bu iki dönüm arazi, bizim mutfak bahçemize bile yetmez artık!
Cinayetlerin sebebi işte bunlardan çıkıyor az çok:
İnsan zihnindeki hiçbir kusur,
ifrata kaçan zenginliğe duyulan ilkel arzudan daha çok zehir
karmadı hiç,
hiç bu kadar şiddetle gazaba getirilmedi;
çünkü zengin olmak isteyen insan bir an önce olmak ister;
zengin olmak için acelesi olan bir açgözlünün
yasalara karşı bir saygısı, korkusu ya da utancı olur mu hiç?
"Mutlu yaşayın köşklerinizle ve tepelerinizle,
ey çocuklarım!" derdi bir Marsus, bir Hernicus vaktiyle
ya da yaşlı bir Vestinus; "Sofralarımıza yetecek ekmeği
sabanımızla kazanalım; bunu över kır tanrıları,
bu tanrıların cömertliği ve yardımıyla büyüyen buğday başakları,
armağan olarak sunulduğundan beri, insana dokunur oldu
meşe palamudu.
Yasak olan bir şey yapmak hiç istemez, ayazda ayağına
yüksek çizme çekmekten utanç duymayan ve Doğu rüzgârını
tersyüz edilmiş postuyla savuşturan adam: Bize yabancı olan,
tanımadığımız
eflatun giysi, ne olursa olsun, suça ve günaha sevkeder."
Atalarımızın çocuklarına öğrettiği ilkelerdi bunlar,
ama günümüzde, sonbahar biter bitmez, uykudaki oğlunu
bağıra bağıra kaldırıyor babası, gece yarısı: "Yazı tabletlerini al,
yaz, kalk çocuk, davalarına bak, atalarımızın kırmızı harfli
yasalarını
baştan sona oku ya da iste bir dilekçe verip yüzbaşılığı.
Gör bak, Laelius senin taranmamış başını
ve kıllı burun deliklerini bir kenara yazıyor, geniş omzuna hayran
kalıyor;

dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
adferat; aut, longos castrorum ferre labores
si piget et trepidum soluunt tibi cornua uentrem
cum lituis audita, pares quod uendere possis
pluris dimidio, nec te fastidia mercis
ullius subeant ablegandae Tiberim ultra,
neu credas ponendum aliquid discriminis inter
unguenta et corium: lucri bonus est odor ex re
qualibet. illa tuo sententia semper in ore
uersetur dis atque ipso Ioue digna poeta:
"unde habeas quaerit nemo, sed oportet habere."'
hoc monstrant uetulae pueris repentibus assae,
hoc discunt omnes ante alpha et beta puellae.

Talibus instantem monitis quemcumque parentem
sic possem adfari: 'dic, o uanissime, quis te
festinare iubet? meliorem praesto magistro
discipulum. securus abi: uinceris, ut Aiax
praeteriit Telamonem, ut Pelea uicit Achilles.
parcendum est teneris; nondum impleuere medullas
maturae mala nequitiae. cum pectere barbam
coeperit et longae mucronem admittere cultri,
falsus erit testis, uendet periuria summa
exigua et Cereris tangens aramque pedemque.

(200-215)

Maurus'ların kamplarını boz, Brigans'ların kalelerini,
bolluk getirsin, diye kartal sana altmış yaşında.
Ya da askeri kampın uzun süren eziyetlerine dayanmak sıkarsa
canını,
ve bulanan mideni altüst ederse trompetlerle birlikte işittiğin
borazan sesi,
satabileceğin şeyleri al yarı fiyatına, iğrenç gelmesin sana
ticaretin böylesi,
Tiberis'in karşı kıyısına sürgün edilmek zorunda kalsan bile.
İnanma güzel kokularla kösele arasında bir fark olması
gerektiğine,
güzeldir kazanç kokusu, nereden elde edilirse edilsin.
Sürekli ağzında olsun tanrılara yaraşan, hatta bir ozan olsaydı,
Iuppiter'in diline de kesinlikle yakışacak olan şu deyiş:
"Paranın nerden geldiğini kimse soruşturmaz, sırf ona sahip
olsun yeter."
Bunu öğretirler henüz emekleyen çocuklara yaşlı, sütü
kurumuş dadılar,
bunu öğrenir her kız çocuğu alfabeyi öğrenmeden önce.
Böyle öğütler veren bir babaya şöyle söyleyebilirim:
"Söyle, ey boş adam, kim sana acele etmeni buyuruyor?
Sizi temin ederim öğrencisi öğretmenini geçecek bu konuda.
Böyle boş kafalı bırak onu: merak etme, geçileceksin, Aiax'ın,
Telamon'u ya da Achilles'in Peleus'u geçtiği gibi.
Esirgemeli körpe gençleri,
ilikleri, henüz olgunlaşan adaletsizliğin getireceği felaketlerle
daha dolmamışken.
Delikanlılık sakalını taramaya başlayıp
uzun bıçağın sivri ucuna teslim ettiğinde,
yalancı tanıklık edecek, yalan yeminler satacak beş paraya,
hem de Ceres'in tapınağına ve ayağına dokunarak.

elatam iam crede nurum, si limina uestra
mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
per somnum digitis! nam quae terraque marique
adquirenda putas breuior uia conferet illi;
nullus enim magni sceleris labor. "haec ego numquam
mandaui" dices olim "nec talia suasi."
mentis causa malae tamen est et origo penes te.
nam quisquis magni census praecepit amorem
et laeuo monitu pueros producit auaros
[et qui per fraudes patrimonia conduplicari]
dat libertatem et totas effundit habenas
curriculo; quem si reuoces, subsistere nescit
et te contempto rapitur metisque relictis.
nemo satis credit tantum delinquere quantum
permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
"Cum dicis iuueni stultum qui donet amico,
qui paupertatem leuet attollatque propinqui,
et spoliare doces et circumscribere et omni
crimine diuitias adquirere, quarum amor in te
quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
dilexit Thebas, si Graecia uera, Menoeceus,
in quorum sulcis legiones dentibus anguis
cum clipeis nascuntur et horrida bella capessunt
continuo, tamquam et tubicen surrexerit una.

(220-240)

Ölmüş say artık gelinini, evinizin eşiğine ölüm getiren
bir çeyizle gelmişse eğer. Acaba uykusunda hangi parmaklarla
boğazlanacak! Çünkü senin düşündüğün zenginliği
karada ve denizde ele geçirmekti, oğlun ise daha kısa bir
yoldan köşe dönecek;
hiçbir çaba gerekmez çünkü büyük günahlar için. "Ben asla bu
şeyleri
öğretmedim" dersin günü gelince, "böyle şeyler
öğütlemedim."
Oysa oğlunun ruhsal bozukluğunun nedeni ve kökü sende
yatar.
Çünkü her kim büyük bir servet aşkına tutulursa,
uğursuz öğüdüyle açgözlü çocuklar yetiştirir
[hem hilelerle mirasını ikiye katlama özgürlüğünü tanır ona,]
hem de dizginleri tümüyle atar arabanın üstüne,
onu geri çağırırsan, durmak bilmez,
ve seni küçük görüp dönüş noktasını geride bırakarak uçup
gider.
İzin verildiği kadar kabahat işlemek kimseyi yeterince tatmin
etmez:
Daha geniş bir küstahlık yetkisi verirler kendilerine.
Arkadaşına armağan veren,
ya da akrabasının yoksulluğunu rahatlatıp hafifleten kişinin,
aptal olduğunu söylersen bir gence, yağmalamayı öğretmiş
olursun ona,
dolandırmayı ve zenginliği elde etmek için her tür suçu işlemeyi;
sendeki zengin olma aşkı, Decius'ların kalplerindeki
vatan aşkı kadar büyüktür, ya da Yunanistan doğru söylüyorsa,
Menoeceus'un Thebae kentine verdiği değer kadar,
hendeklerinde ejder dişlerinden kalkanlarıyla silahlı
adamların çıktığı
ve gecikmeden, onlarla beraber bir borazancı da kalkmış gibi,
korkunç savaşlara giriştiği Thebae kentine.

ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
flagrantem late et rapientem cuncta uidebis.
nec tibi parcetur misero, trepidumque magistrum
in cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
expectare colus: morieris stamine nondum
abrupto. iam nunc obstas et uota moraris,
iam torquet iuuenem longa et ceruina senectus.
ocius Archigenen quaere atque eme quod Mithridates
composuit: si uis aliam decerpere ficum
atque alias tractare rosas, medicamen habendum est,
sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.'
    Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
nulla aequare queas praetoris pulpita lauti,
si spectes quanto capitis discrimine constent
incrementa domus, aerata multus in arca
fiscus et ad uigilem ponendi Castora nummi,
ex quo Mars Vltor galeam quoque perdidit et res
non potuit seruare suas. ergo omnia Florae
et Cereris licet et Cybeles aulaea relinquas:
tanto maiores humana negotia ludi.
an magis oblectant animum iactata petauro
corpora quique solet rectum descendere funem
quam tu, Corycia semper qui puppe moraris
atque habitas, coro semper tollendus et austro,

(245-265)

Böylece kıvılcımlarını tutuşturduğun ateşin yayıldıkça
yayıldığını,
ve hepsini önüne kattığını göreceksin.
Kendin bile koruyamayacaksın kendini, zavallı adam,
yetiştirdiğini aslan yavrusu korkudan titreyen terbiyecisini
büyük bir kükreyişle inine kaldıracak.
Doğuşun falcılarca malum, ama sıkıcıdır yavaş koşan iği
beklemek;
henüz ipliğin kopmadan öleceksin.
Daha şimdiden oğlunu engelliyor, arzularını geciktiriyorsun,
genç çocuğuna işkence çektiriyor, senin geyik gibi uzun
yaşlılığın.
Çabuk bul doktor Archigenes'i ve Mithridates'in hazırladığından
satın al; başka incirler, başka güller toplamak istiyorsan,
ilacın olmalı, yutmak üzere akşam yemeğinden önce,
hem babanın, hem de bir kralın içmek zorunda olduğu bir
ilacın."

Muhteşem bir eğlence sunuyorum sana, onunla
hiçbir tiyatroyu, gösterişli *praetor*'un hiçbir sahnesini
kıyaslayamazsın
aile servetinin nasıl büyük bir yaşam riskiyle arttığını
seyredecek olsan,
ya da bronz kasada nice hazine ve tetikteki Castor'a
teminat bırakılmak üzere ne kadar nakit bulunduğunu,
Mars Ultor miğferini de kaybedip kendine ait parçaları
koruyamadığından beri.
Bu yüzden vazgeçebilirsin Flora'nın, Ceres'in,
ve Cybele'nin tüm sahne perdelerinden: İnsansal sorunlar çok
daha büyük oyunlardır.
Daha büyük zevk almaz mı, gövdelerini tekerleklerden hızla
savurup
gergin ipi aşağıya bırakan akrobatlar,
bütün yaşamını hep bir Corycus gemisinde geçirecek,
Kuzeybatıdan ve Güneyden esen rüzgârlarla hep savrulacak
olan senden?

perditus ac uilis sacci mercator olentis,
qui gaudes pingue antiquae de litore Cretae
passum et municipes Iouis aduexisse lagonas?
hic tamen ancipiti figens uestigia planta
uictum illa mercede parat, brumamque famemque
illa reste cauet: tu propter mille talenta
et centum uillas temerarius. aspice portus
et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est iam
in pelago. ueniet classis quocumque uocarit
spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
aequora transiliet, sed longe Calpe relicta
audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
grande operae pretium est, ut tenso folle reuerti
inde domum possis tumidaque superbus aluta,
Oceani monstra et iuuenes uidisse marinos.

Non unus mentes agitat furor. ille sororis
in manibus uoltu Eumenidum terretur et igni,
hic boue percusso mugire Agamemnona credit
aut Ithacum. parcat tunicis licet atque lacernis,
curatoris eget qui nauem mercibus implet
ad summum latus et tabula distinguitur unda,
cum sit causa mali tanti et discriminis huius
concisum argentum in titulos faciesque minutas.

(270-290)

Sen ki kötü kokular salan para kesesinin sefih ve aşağılık
kaçakçısısın,
antik Crete'nin kıyısından getirilen tatlı şarapla keyiflenir,
Iuppiter'in memleketlisi damacanaları çekip götürmekten
hoşlanırsın.
Ama ayağını sağlam basan o adam
kazancını o işten elde eder, o ip korur onu soğuktan,
ve açlıktan: Sense bin talentum ve yüz villa için tehlikelere
atılırsın.
Limanlarımıza bak, büyük gemilerle dolu denizimize:
Adamlarımızın çoğu açık denizlerde artık!
Kazanç ümidi her nereye çağırırsa donanma kalkıp oraya gider,
sadece Carpathus ve Gaetula denizlerini aşmakla kalmaz,
Calpe'yi de arkasında bırakıp Herculeum sularında ıslık çalan
güneşi işitir.
Oceanus'un canavarlarını ve destansı deniz adamlarını görmüş
olmanın
bedeli büyüktür, dolgun bir deri çantayla
ve şişkin kesesiyle evine dönebilmek için gururla.
İnsanların zihinlerini çıldırtan bir tek neden yoktur:
Birisi kız kardeşinin kollarında öfke tanrıçalarının yüzünden ve
ateşinden korkar,
öbürü öküzü çarpıp devirdiğinde sanırsın Agamemnon
böğürüyor sanır,
ya da şu Ithakalı adam: gömleklerini ya da pelerinini yırtmaz
ama
yine de bir gözetmene ihtiyacı vardır gemisini filika
küpeştesine kadar
eşyayla dolduran ve dalgalarla arasında sadece bir kalas olan
adamın,
bu kadar belanın ve bunalımın nedeninin küçük heykellere,
ve şeref payelerine bölünmüş bir parça gümüş olması yüzünden.

occurrunt nubes et fulgura: 'soluite funem'
frumenti dominus clamat piperisue coempti,
'nil color hic caeli, nil fascia nigra minatur;
aestiuom tonat.' infelix hac forsitan ipsa
nocte cadet fractis trabibus fluctuque premetur
obrutus et zonam laeua morsuque tenebit.
sed cuius uotis modo non suffecerat aurum
quod Tagus et rutila uoluit Pactolus harena,
frigida sufficient uelantes inguina panni
exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
dum rogat et picta se tempestate tuetur.

Tantis parta malis cura maiore metuque
seruantur: misera est magni custodia census.
dispositis praediues amis uigilare cohortem
seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
electro signisque suis Phrygiaque columna
atque ebore et lata testudine. dolia nudi
non ardent Cynici; si fregeris, altera fiet
cras domus atque eadem plumbo commissa manebit.
sensit Alexander, testa cum uidit in illa
magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
nil cuperet quam qui totum sibi posceret orbem
passurus gestis aequanda pericula rebus.
nullum numen habes, si sit prudentia: nos te,
nos facimus, Fortuna, deam.

(295-315)

ürkütücü bulutlar ve şimşekler görünür: "Çöz halatı," diye
haykırır,
buğdaylar ve biberler satın almış tüccar efendi, "hiç metelik
vermeyin
göğün bu rengine, bu kara bulut çizgisine; yaz yağmurları
gürlemekte."
Zavallı, belki de tam gece yarısı düşecek kırılınca geminin
kaburgaları, gömülüp denize dalgalarca yutulacak, sol eliyle
ya da dişleriyle sıkı sıkıya tutacak bel çantasını.
Ama dualarını karşılamayacak,
Tagus ile Pactolus'un kızıl kumlarda evirip çevirdiği altın
soğukluğunu ve çıplaklığını örten paçavralarla yetinecek,
ve bir parça yiyecekle teknesi batan bir kazazede gibi,
bir kuruşa el açarken, resmini yaptığı fırtına ona para
sağlarken!

Bunca tehlikeye atılarak kazanılan servet
daha büyük bir dikkat ve korkuyla korunur;
bir beladır büyük bir servete gözcülük etmek.
Su kovalarını sıraya dizip bir sürü kölenin
nöbet tutmasını buyurur geceleri milyarder Licinus,
kehribarı, heykelleri ve Frigya mermerleri,
fildişinden ve kaplumbağa kabuğundan tabakları gidecek
kaygısıyla.
Çıplak Kynik filozofun şarap fıçıları yanmaz oysa;
parçalanacak olsa, yarın kendine başka bir ev yapar
ya da eskisini kurşun kenetlerle onarır.
İskender anlamıştı o fıçının yüce sakinini gördüğünde
hiçbir şey arzulamayan insanın ne kadar mutlu olduğunu
kazandığı başarılar kadar büyük tehlikelere katlanacak da olsa,
tüm dünyayı kendisi için arzulayan kişiden.
Hiçbir tanrısallığın yok senin, ey Kader, sağduyu denen bir
şeyimiz varsa,
seni biz, biz tanrıça yapıyoruz!

Mensura tamen quae
sufficiat census, si quis me consulat, edam:
in quantum sitis atque fames et frigora poscunt,
quantum, Epicure, tibi paruis suffecit in hortis,
quantum Socratici ceperunt ante penates;
numquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
acribus exemplis uideor te cludere? misce
ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
haec quoque si rugam trahit extenditque labellum,
sume duos equites, fac tertia quadringenta.
si nondum impleui gremium, si panditur ultra,
nec Croesi fortuna umquam nec Persica regna
sufficient animo nec diuitiae Narcissi,
indulsit Caesar cui Claudius omnia, cuius
paruit imperiis uxorem occidere iussus.

(320-330)

Ama bana biri, ne kadar bir servetin yeterli olacağını
soracak olsa, derim ki:
Susamamı, acıkmamı ve üşütmemi engelleyecek kadar,
ey Epicurus, küçük bahçende sana yettiği kadar;
ya da eski günlerde Socrates'in evinde bulunan kadar;
doğa başka felsefe başka konuşmaz asla.
Bu katı örnekleri vererek seni sınırlıyor muyum yoksa?
Öyleyse âdetlerimizden birini al karıştır,
Otho'nun yasasının on dördüncü sırasına yaraşacak
bir servet yap.
Bu da senin kaşlarını çatar, dudağını sarkıtırsa,
iki atlı edin, üç yüzü dört yüz yap,
dolmamışsa hâlâ kucağın, daha fazla açılıyorsa hatta,
o zaman sana ne Croesus'un ne de Pers krallarının serveti
yeter,
ne de Narcissus'un zenginliği. O Narcissus ki,
Claudius Caesar ona her şeyini bağışladı,
o da uydu onun buyruğuna, karısını öldürmesini buyurunca.

Satura XV

15. Yergi

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptos portenta colat? crocodilon adorat
pars haec, illa pauet saturam serpentibus ibin.
effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae
atque uetus Thebe centum iacet obruta portis.
illic aeluros, hic piscem fluminis, illic
oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam.
porrum et caepe nefas uiolare et frangere morsu
o sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis
numina!, lanatis animalibus abstinet omnis
mensa, nefas illic fetum iugulare capellae:
carnibus humanis uesci licet. attonito cum
tale super cenam facinus narraret Vlixes
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
mouerat ut mendax aretalogus. 'in mare nemo
hunc abicit saeua dignum ueraque Charybdi,
fingentem inmanis Laestrygonas et Cyclopas?
nam citius Scyllam uel concurrentia saxa
Cyaneis plenos et tempestatibus utres
crediderim aut tenui percussum uerbere Circes
et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
tam uacui capitis populum Phaeaca putauit?'

KABA BİR ÜLKE OLDUĞU DOĞRU, MISIR'IN!

(5-20)

Kim bilmez, ey Bithynialı Volusius, ne tür ucubelere
taptığını,
çılgın Mısır'ın? Bir kısmı timsaha tapar,
bir kısmı yılanları oburca yutan Ibis'e;
uzun kuyruklu maymunun altın bir yontusu parıldar,
yarısı kalmış Memnon'un seslendirdiği büyülü ezgilerle
yankılanan,
yüz kapılı eski Thebae'ın yıkıntılarının bulunduğu yerde.
Şurada kedilere, burada nehir balığına,
orada köpeğe tapar tüm kasaba, Diana'ya tapmaz hiç kimse.
Caiz değildir pırasayı ve soğanı dişle ısırıp koparmak.
Ah, bahçesinde doğan ilahi ruhlarıyla ne yüce bir ulus bu!
Yün veren hayvanlar yemek masasında hiç görünmez
bu masada bir oğlağın boğazını kesmek günahken,
insan etiyle beslenmek serbesttir.
Böyle bir öykü anlattığında akşam yemeğinde Ulixes
şaşkın Alcinous'a, yalancı bir masalcı gibi,
bazılarını kusturmuş, bazılarını güldürmüştü:
"Kimse atmayacak mı,
vahşi ve gerçek Charybdis'in ağzına layık şu adamı denize,
azman Laestrygones ile Cyclop'ları uyduran bu adamı?
Çünkü daha çabuk inanırdım Scylla'ya ve birbiriyle çarpışan
kayalara, fırtınalar dolu derilere ya da Circe'nin hafif
değneğinin vuruşuyla
domuza dönüşen kürekçilere, Elpenor'un homurdanmalarına.
Bu kadar boş beyinli mi sandı Phaiakları?"

sic aliquis merito nondum ebrius et minimum qui
de Corcyraea temetum duxerat urna;
solus enim haec Ithacus nullo sub teste canebat.

Nos miranda quidem sed nuper consule Iunco
gesta super calidae referemus moenia Copti,
nos uolgi scelus et cunctis grauiora coturnis;
nam scelus, a Pyrrha quamquam omnia syrmata uoluas,
nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro
dira quod exemplum feritas produxerit aeuo.

Inter finitimos uetus atque antiqua simultas,
inmortale odium et numquam sanabile uulnus,
ardet adhuc Ombos et Tentura. summus utrimque
inde furor uolgo, quod numina uicinorum
odit uterque locus, cum solos credat habendos
esse deos quos ipse colit. sed tempore festo
alterius populi rapienda occasio cunctis
uisa inimicorum primoribus ac ducibus, ne
laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia cenae
sentirent positis ad templa et compita mensis
peruigilique toro, quem nocte ac luce iacentem
septimus interdum sol inuenit. horrida sane
Aegyptos, sed luxuria, quantum ipse notaui,
barbara famoso non cedit turba Canopo.

(25-45)

Böyle konuşmuş olmalı adamın biri, henüz sarhoş değilken
ve Corcyra kabından bir yudum şarap içmişken.
Bu öyküleri hiçbir tanığı olmadan anlatıyordu çünkü Ithakalı bir
başına.
Yenilerde konsül olan Iuncus'un zamanında geçmiş
garip olaylara değineceğim şimdi,
güneşin yakıp kavurduğu Coptus'un duvarlarının ötesinde
gerçekleşen,
bir halkın bütün trajedilerdekinden daha ağır olan günahını
anlatacağım;
Pyrrha'nın zamanından bu yana uzun eteklilerin
bütün masallarını evirip çevirsen bile,
trajediler arasında halkın toptan işlediği böyle bir günah
bulamazsın.
Dinle, çağımızda nasıl korkunç bir vahşilik örneğinin
türediğini.
Birbirine komşu kasabalar Ombi ile Tentyra arasında
uzun zamandır süregelen bir kan davası,
ölümsüz bir nefret ve asla iyileşmeyecek bir yara yanıp tutuşur
hâlâ.
Her iki yandan koca bir öfke sarar halkı bu yüzden
her iki komşu nefret eder birbirlerinin tanrılarından,
taptıkları tanrıların sadece kendilerinin olması gerektiğine
inanırlar.
Bu halklardan birinin düzenlediği bir şölen sırasında
düşman tarafın önderleri ve komutanları
bu fırsatın kaçırılmaması gerektiğini düşündüler,
keyif almasınlar diye bu mutlu ve neşeli günden, bu büyük
şölenden,
tapınaklarda ve dörtyol ağızlarında kurulan masalardan,
gece boyunca kalkmayacak olan, gün boyunca serili
ve bir ara yedinci günün güneşinin keşfedeceği sedirlerden.
Kaba bir ülke olduğu doğru Mısır'ın, ama gözlediğim kadarıyla
buranın vahşi ayaktakımı,
müsriflik açısından aşağı kalmıyor nam salmış Canopus
kentinden.

adde quod et facilis uictoria de madidis et
blaesis atque mero titubantibus. inde uirorum
saltatus nigro tibicine, qualiacumque
unguenta et flores multaeque in fronte coronae:
hinc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
incipiunt; animis ardentibus haec tuba rixae.
dein clamore pari concurritur, et uice teli
saeuit nuda manus. paucae sine uolnere malae,
uix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
integer. aspiceres iam cuncta per agmina uoltus
dimidios, alias facies et hiantia ruptis
ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
ludere se credunt ipsi tamen et puerilis
exercere acies quod nulla cadauera calcent.
et sane quo tot rixantis milia turbae,
si uiuunt omnes? ergo acrior impetus et iam
saxa inclinatis per humum quaesita lacertis
incipiunt torquere, domestica seditioni
tela, nec hunc lapidem, qualis et Turnus et Aiax,
uel quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneae, sed quem ualeant emittere dextrae
illis dissimiles et nostro tempore natae.
nam genus hoc uiuo iam decrescebat Homero,
terra malos homines nunc educat atque pusillos;
ergo deus, quicumque aspexit, ridet et odit.

(50-70)

Zafer kazanmak kolaydır, diye düşünülür
ayyaş, pepe ve şaraptan yalpalayan kişileri yenip de.
Bir yandan adamların dansı kara bir flüt eşliğinde, her tür
kokulu merhem,
çiçekler ve başlarda bir sürü çelenk; öbür yandan nefret ve
aç bir mide.
Önce ağız dalaşları başlar,
ateşli ruhlara bir trompet sesi gibi gelir bu çekişmeler;
sonra karşılıklı bağrışırlar, üstlenir çıplak eller silahların
öldürücü işini.
Kala kala yara almayan birkaç çene kalır;
kavgaya karışanlar arasında burnu kırılmayan bir kişidir
nerdeyse.
Yürüyüş koluna şöyle bir baksan, yarısı kesik yüzler görürsün,
bambaşka yüzler ve kopuk yanaklardan esneyen kemikler,
gözlerden akan kanla dolmuş yumruklar.
Yine de dövüşenler oyun oynadıklarını sanır,
çocukça bir kavgaya giriştiklerini,
ayaklarının altında ceset meset ezmedikleri için.
Öyle ya, herkes yaşasa, ne anlamı kalır dövüşen bunca
kalabalığın?
Bu yüzden savaş daha da hiddetlenir,
artık yere eğilip buldukları taşları atmaya başlarlar kaslı
kollarıyla
bunlar isyanın hazır silahlarıdır: benzemez Turnus'un ya da
Aiax'ın attığı taşlara,
ya da Tydeus'un oğlunun Aeneas'ı kalçasından mıhladığı;
onlarınkinden apayrı eller bu taşı atma gücüne sahip olan,
bizim çağımızda doğan eller bunlar.
Homeros yaşarken bile insan soyu bir çöküş yaşıyordu;
şimdiyse yeryüzü sadece kötü ve değersiz insan üretiyor;
bu yüzden hangi tanrı bunlara baksa güler ve nefret eder.

A deuerticulo repetatur fabula. postquam
subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
audet et infestis pugnam instaurare sagittis.
terga fugae celeri praestant instantibus Ombis
qui uicina colunt umbrosae Tentura palmae.
labitur hic quidam nimia formidine cursum
praecipitans capiturque. ast illum in plurima sectum
frusta et particulas, ut multis mortuus unus
sufficeret, totum corrosis ossibus edit
uictrix turba, nec ardenti decoxit aeno
aut ueribus, longum usque adeo tardumque putauit
expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hic gaudere libet quod non uiolauerit ignem,
quem summa caeli raptum de parte Prometheus
donauit terris; elemento gratulor, et te
exultare reor. sed qui mordere cadauer
sustinuit nil umquam hac carne libentius edit;
nam scelere in tanto ne quaeras et dubites an
prima uoluptatem gula senserit, ultimus ante
qui stetit, absumpto iam toto corpore ductis
per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
produxere animas, sed res diuersa, sed illic
fortunae inuidia est bellorumque ultima, casus
extremi, longae dira obsidionis egestas.
huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
exemplum esse tibi, sicut modo dicta mihi gens.

(75-95)

Şimdi bıraktığımız konuya dönüp devam edelim:
Arttırdıktan sonra rakip taraf gücünü
kılıç çekmeye cüret eder, dövüşü ok saldırılarıyla yenilemeye.
Arkalarını dönüp hızla tüyer, Ombi halkı saldırmak üzereyken
gölgeli hurmalara yakın Tentyra'da oturanlar.
Aşırı korkudan mahvolur bu arada aralarından biri,
koşarken sendeler, düşerken yakalanır.
Zafer kazanan kalabalık, bir ölüden birçok kişi doysun diye,
düşmanı parçalarına, hatta kırıntılarına ayırıp
kemiklerini ısıra ısıra yiyip bitirir tüm bedeni,
ne kaynar kazanda haşlar, ne de şişe geçirip kızartırlar;
odun yakmayı beklemenin,
çok yavaş ve çok geç olacağını düşünmüş olacaklar ki,
memnundurlar pişirilmemiş cesedi yemekten.
Burada ateşe tecavüz edilmediği için sevinmeliyiz, sanırım,
Prometheus'un göğün en yüce yerinden çalıp yeryüzüne
sunduğu ateşe;
bu ögeyi kutluyor, senin de bundan mutlu olduğunu
düşünüyorum.
Ama ısırarak cesedi yiyenler bu etten başkasını daha iştahla
yememiştir hiç,
sakın sorayım deme, kuşku da duyma, bu kadar büyük bir
günah içindeyken,
acaba zevki alan eti ilk ısıranın gırtlağı mı diye;
düşmanın tüm bedeni yenip tükenince,
en sonda duran kişi parmaklarıyla toprağı kazıp biraz kan
tadar böylece.

Vascon'ların vaktiyle böyle yiyeceklerle
yaşamlarını uzattıkları anlatılır. Farklıydı oysa onların sorunu,
kaderin kıskançlığı onların başına, savaşların sonunda olanı,
en son akıbeti, yani uzun kuşatmaların yarattığı uğursuz
kıtlığı getirmişti:
Söz konusu ulus göz önünde bulundurulduğunda,
demin anlattığım yiyeceğe acımak gerekir, öyleyse!

post omnis herbas, post cuncta animalia, quidquid
cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
pallorem ac maciem et tenuis miserantibus artus,
membra aliena fame lacerabant, esse parati
et sua. quisnam hominum ueniam dare quisue deorum
uentribus abnueret dira atque inmania passis
et quibus illorum poterant ignoscere manes
quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis praecepta monent, [nec enim omnia quidam
pro uita facienda putant] sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas,
Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
de conducendo loquitur iam rhetore Thyle.
nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
uirtute atque fide sed maior clade Zacynthos
tale quid excusat: Maeotide saeuior ara
Aegyptos. quippe illa nefandi Taurica sacri
inuentrix homines, (ut iam quae carmina tradunt
digna fide credas), tantum immolat; ulterius nil
aut grauius cultro timet hostia. quis modo casus
inpulit hos? quae tanta fames infestaque uallo
arma coegerunt tam detestabile monstrum
audere? anne aliam terra Memphitide sicca

(100-120)

Bütün otlar bitip, canlılar toptan yok olduktan,
aç bir karnın öfkesinin zorladığı ne varsa her şey yendikten sonra,
düşmanları bile acırken solgun, sıska ve ince bacaklarına,
açlıktan başkalarının uzuvlarını ezip parçalarlar,
sonra da hazırlanırlar kendininkileri yemeğe.
Hangi insan, hangi tanrı esirgerdi yardımını,
böylesi korkunç ve vahşi bir açlıktan telef olan midelerden?
Hangisini bağışlayabilirdi, onların bedenleriyle beslenen ruhlar?
Bizi en iyi Zeno'nun öğretileri hizaya sokar,
her şeyi değilse de,
yaşamda kalmak için bazı şeyleri yapmak gerektiğini düşünür çünkü.
Ama bir Cantaber'den Stoacı çıkabilir miydi,
özellikle, eskiden yaşlı Metellus'un zamanında?
Bugünse tüm dünyanın Yunanlı ve Romalı bir Atinası var,
belagat sahibi Gallia, Britannialı avukatları yetiştirdi,
ücra Thyle adası artık bir söylevci kiralamaktan söz ediyor.
Ama soylu insanlardı söz ettiğim halk,
onlar kadar yürekli, onlar kadar güvenilir
ama onlardan daha çok hezimete uğramış
Saguntum halkının da özürleri aynıdır.
Oysa Mısır daha vahşidir Maeotis tapınağından;
çünkü şu lanetli ayinin yaratıcısı Taurisli tanrıça
(şairlerin anlattıklarını ciddiye alıp inanırsan) sadece katleder insanları,
kurban başka hiçbir şeyden daha öte ve daha derin bir korku duymaz,
bir bıçaktan duyduğu kadar.
Bu adamları nasıl bir bela bu duruma soktu?
Ne kadar büyük bir açlık ve ne kadar saldırgan bir ordu tuzak kurdu ki
böylesi melun bir canavarlığa sürüklendiler?

inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
qua nec terribiles Cimbri nec Brittones umquam
Sauromataeque truces aut inmanes Agathyrsi,
hac saeuit rabie inbelle et inutile uolgus
paruula fictilibus solitum dare uela phaselis
et breuibus pictae remis incumbere testae.
nec poenam sceleri inuenies nec digna parabis
supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
et similes ira atque fames. mollissima corda
humano generi dare se natura fatetur,
quae lacrimas dedit. haec nostri pars optima sensus.
plorare ergo iubet causam dicentis amici
squaloremque rei, pupillum ad iura uocantem
circumscriptorem, cuius manantia fletu
ora puellares faciunt incerta capilli.
naturae imperio gemimus, cum funus adultae
uirginis occurrit uel terra clauditur infans
et minor igne rogi. quis enim bonus et face dignus
arcana, qualem Cereris uolt esse sacerdos,
ulla aliena sibi credit mala? separat hoc nos
a grege mutorum, atque ideo uenerabile soli
sortiti ingenium diuinorumque capaces
atque exercendis pariendisque artibus apti
sensum a caelesti demissum traximus arce,
cuius egent prona et terram spectantia. mundi

(125-145)

Başka türlü kıskandırabilir miydi,
Memphis'in kuru toprağı, yükselmek istemeyen Nil'i?
Dehşet salan Cimbri ya da Britonnes ya da Sauromatae kavimleri
veya azman Agathyrsi bile,
bu savaş sevmez ve yararsız halk yığını kadar şiddet kullanmadı,
çanak çömlekten yaptıkları tekneleri küçücük yelkenlerle donatıp
boyalı çömlek filikalarının üzerindeki ufacık küreklere dayanıp
yelken açan bu halk yığını kadar.
Hiçbir ceza veremezsin bu cinayete, hiçbir cezayı yakıştıramazsın
zihinlerinde öfkeyle açlığın eşit ve benzer olduğu bu halka.
Doğanın gözyaşı verdiğinde,
ve yumuşacık kalpler bahşettiğine inanılır insan soyuna;
merhamet bizim en iyi duygumuzdur.
Demek ki doğa bizden,
kendini mahkemede savunan bir arkadaşımıza acımamızı bekler
ve onun zavallı görünüşüne,
vesayetine girdiği adam tarafından mahkemeye getirilen,
kız çocuklarına benzer buklelerinden ve yanaklarından
dökülen gözyaşlarından
kız mı oğlan mı olduğu anlaşılmaz bir yetime de.
Doğanın buyruğuyla feryat figan ederiz,
genç bir kızın cenazesiyle karşılaştığımızda
ya da cenaze ateşi yakılamayacak kadar küçük bir bebeciği
örttüğünde toprak.
Ceres'in rahibinin olmasını istediği gibi iyi
ve gizemli meşaleyi taşımaya değer bulunan hangi iyi insan,
insanların kederlerinin kendisini ilgilendirmediğini
düşünebilir ki?
Bu duygudaşlıktır bizi dilsizler sürüsünden ayıran,
saygın bir ruhumuzun olmasının nedeni sadece budur,
tanrısal yetkelere sahip olmamız da bundandır,
bundandır türlü sanat öğrenmeye ve bunları işlemeye
yatkınlığımız,
gözleriyle toprakta sürünen hayvanların yoksun olduğu,
göğün kalesinden yollanan bu duyguyu sadece biz çekip aldık.

principio indulsit communis conditor illis
tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
adfectus petere auxilium et praestare iuberet,
dispersos trahere in populum, migrare uetusto
de nemore et proauis habitatas linquere siluas,
aedificare domos, laribus coniungere nostris
tectum aliud, tutos uicino limine somnos
ut conlata daret fiducia, protegere armis
lapsum aut ingenti nutantem uolnere ciuem,
communi dare signa tuba, defendier isdem
turribus atque una portarum claue teneri.

Sed iam serpentum maior concordia. parcit
cognatis maculis similis fera. quando leoni
fortior eripuit uitam leo? quo nemore umquam
expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
perpetuam, saeuis inter se conuenit ursis.
ast homini ferrum letale incude nefanda
produxisse parum est, cum rastra et sarcula tantum
adsueti coquere et marris ac uomere lassi
nescierint primi gladios extendere fabri.
aspicimus populos quorum non sufficit irae
occidisse aliquem, sed pectora, bracchia, uoltum
crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo

(150-170)

Evrenin başlangıcında hepimizi yaratan, yalnızca can
bahşetti onlara,
bize ise akıl, öyle ki aramızda duygu birliği olan bizler
birbirimizden yardım istemeye ve birbirimize yardım etmeye,
ayrı ayrı yaşayanları bir halk olarak toplamaya yöneltsin,
atalarımızın oturduğu eski koruları ve ormanları terk etmemizi
sağlasın,
evler yapmaya, tek tek evlerimizi başka damlarla birleştirmeye
yöneltsin,
birlikten doğacak güvenle komşumuzun eşiğinde barış içinde
uykular versin,
savaşta düşen ya da aldığı koca bir yarayla sendeleyen
hemşehrimize
kollarımızı açmamızı sağlasın,
ortak bir trompetten savaş sinyalleri yükseltsin,
bir sığınağın aynı kentin surlarıyla ve tek bir kapı kilidiyle
korunmasını sağlasın.
Ama günümüzde yılanlar arasındaki dostluk daha büyük,
vahşi hayvanlar kendilerine benzer beneklilere merhamet
ederler.
Ne zaman güçlü bir arslan zayıf olanı öldürmüş ki?
Bir yaban domuzunun kendinden daha büyük bir domuzun
dişleriyle
son nefesini verdiği bir orman var mı?
Çevik India kaplanı eşiyle sonsuz bir barış içinde,
geçinip giderler vahşi hayvanlar birbirleriyle.
Ama insana hiç gelir inançsız bir örste ölümcül bir kılıcı
kızdırıp dövmek
yalnızca tırmık ve çapa üretmeye alışmış,
büyük bıçakları ve saban demirini işlemekten yorgun düşen
ilk ustalar
kılıç dövmeyi bile bilmezken, biz bugün
öfkeleri başka bir insanı öldürmekle dinmeyecek olan halkları
görüyoruz gözlerimizle,
bir insanın yüreğinin, kol ve bacaklarının ve yüzünün
bir tür yiyecek olduğunu düşünen halkları.

uel quo non fugeret, si nunc haec monstra uideret
Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
tamquam homine et uentri indulsit non omne legumen?

Öyleyse, neler söylerdi ya da nerelere giderdi,
her yaratığı insanmış gibi görüp yemeyen ve
midesine her baklagili bahşetmeyen Pythagoras,
bu canavarlıkları görseydi bugün?

Satura XVI

16. Yergi

Quis numerare queat felicis praemia, Galli,
militiae? nam si subeuntur prospera castra
me pauidum excipiat tironem porta secundo
sidere. plus etenim fati ualet hora benigni
quam si nos Veneris commendet epistula Marti
et Samia genetrix quae delectatur harena.

Commoda tractemus primum communia, quorum
haut minimum illud erit, ne te pulsare togatus
audeat, immo, etsi pulsetur, dissimulet nec
audeat excussos praetori ostendere dentes
et nigram in facie tumidis liuoribus offam
atque oculum medico nil promittente relictum.
Bardaicus iudex datur haec punire uolenti
calceus et grandes magna ad subsellia surae
legibus antiquis castrorum et more Camilli
seruato, miles ne uallum litiget extra

REFAH DOLU BİR KIŞLAYA GİRERSEM EĞER!

(5-15)

Kim hesaba katmaz, Gallius, mutlu askerliğin
üstünlüklerini?
Refah dolu bir kışlaya girersem eğer,
isterim ki kışlanın kapısı titrek bir er olan beni,
uğurlu bir yıldız altında karşılasın.
Daha yararlıdır çünkü sevecen bir yazgının bize sağladığı bir an,
Venus'un Mars'a yazacağı bir mektupta bizi tavsiye
etmesinden,
ya da Samos'un kumlu kıyısından hoşlanan annesinin
salık vermesinden.
Her asker için ortak olan yararlara değinelim önce,
hiç de yabana atılmayacak olanı bunlar arasında,
hiçbir togalının
seni hırpalamaya cüret etmemesi olacak, kendisi hırpalansa
bile,
bu konuda açamaz ağzını ve dökülen dişlerini göstermeye
cesaret edemez komutanına, yüzündeki mor şişlikteki kara
topağı
ya da doktorun bir kurtuluş ümidi bile vermediği tek gözünü.
Hakkını aramak için bir dava açsa, emrine yargıç olarak çizmeli
bir yüzbaşı verilir,
büyük bir sıranın önünde oturan, bir dizi iri adaleli jüriyle
birlikte;
eski kışla yasasına göre ve Camillus'un korunmuş olan âdeti
uyarınca,
asker kendi kampı dışında ve bayrağından uzakta bir
mahkemeye katılamaz.

et procul a signis. 'iustissima centurionum
cognitio est igitur de milite, nec mihi derit
ultio, si iustae defertur causa querellae.'
tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
consensu magno efficiunt curabilis ut sit
uindicta et grauior quam iniuria. dignum erit ergo
declamatoris mulino corde Vagelli,
cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
milia clauorum. quis tam procul adsit ab urbe
praeterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
ut ueniat? lacrimae siccentur protinus, et se
excusaturos non sollicitemus amicos.
'da testem' iudex cum dixerit, audeat ille
nescio quis, pugnos qui uidit, dicere 'uidi,'
et credam dignum barba dignumque capillis
maiorum. citius falsum producere testem
contra paganum possis quam uera loquentem
contra fortunam armati contraque pudorem.
Praemia nunc alia atque alia emolumenta notemus
sacramentorum. conuallem ruris auiti
improbus aut campum mihi si uicinus ademit
et sacrum effodit medio de limite saxum,
quod mea cum patulo coluit puls annua libo,
debitor aut sumptos pergit non reddere nummos
uana superuacui dicens chirographa ligni,
expectandus erit qui lites incohet annus
totius populi. sed tum quoque mille ferenda
taedia, mille morae; totiens subsellia tantum
sternuntur, iam facundo ponente lacernas

(20-45)

"Bir yüzbaşının bir asker üzerine verdiği yargı
yerinde olur, kin duymam
eğer haklı bir yakınma dava konusu olursa."
Yine de tüm filo düşman olur, her piyade bölüğü
oybirliğiyle bir tedavi uygular,
"İlk kez yediğin dayaktan daha ağır bir dayak ye" diye.
Hazır bir çift ayağın varken, bunca çizmeyi ve binlerce çiviliyi
başına musallat etmen, doğrusu hatip Vagellius'a özgü bir
aptallık olur.
Ayrıca kim kentten bu kadar uzak olabilir,
kim siperin duvarının ötesine geçecek bir Pylades olabilir?
En iyisi bir an önce gözyaşlarını kurut da
özürlerini sunacak arkadaşlarını tedirgin etmeyelim.
"Tanığını çağır", dediğinde yargıç, o, kimse kim,
gördüğü dayağı "gördüm" demeye cesaret etsin,
o zaman inanayım,
onun bir sakala ve atalarımızın uzun saçlarına yaraşır
olduğuna.
Bir köylünün aleyhine yalancı bir tanığı daha çabuk bulabilirsin,
bir askerin kazancı ya da onuru aleyhine gerçeği söyleyen
bir adamdan.
Şimdi askerlerin öteki kazançlarından ve başka
nimetlerinden söz edeyim. Atadan kalma mülklere ait
bir vadiyi
ya da bir çayırı alçak bir komşum geri alsa benden
her sene enli bir çörek ve yulaf lapamla tapındığım
kutsal sınır taşını, mülkümün sınırını kazıp kaldırsa ortadan,
borç aldığı paraları geri vermemeyi sürdürse
imzalar sahte, belgeler geçersiz, diyerek
beklemem gerekecek tüm dünya halklarının kavgaya
başlayacağı yılı.
Ve binlerce usanca, binlerce gecikmeye
katlanmak zorunda kalacağım; kaç kez hazırlanır
mahkeme salonunda sadece jüriler ve avukatlar için sıralar,

Caedicio et Fusco iam micturiente parati
digredimur, lentaque fori pugnamus harena.
ast illis quos arma tegunt et balteus ambit
quod placitum est ipsis praestatur tempus agendi,
nec res atteritur longo sufflamine litis.

Solis praeterea testandi militibus ius
uiuo patre datur. nam quae sunt parta labore
militiae placuit non esse in corpore census,
omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
signorum comitem castrorumque aera merentem
quamuis iam tremulus captat pater; hunc fauor aequus
prouehit et pulchro reddit sua dona labori.
ipsius certe ducis hoc referre uidetur
ut, qui fortis erit, sit felicissimus idem,
ut laeti phaleris omnes et torquibus, omnes

(50-60)

ama kâh belagat sahibi Caedicius pelerinini çıkarır,
kâh Fuscus işemek üzere dışarı çıkar; hazır olsak bile dağılırız,
kozumuzu paylaşmamız böyle uzun zaman alır hukuk
arenasında.
Ama silahların koruduğu ve bellerine kılıç kınları
asılı kibar beylere
istedikleri zaman dava açma hakkı bağışlanır,
yok olup gitmez savunmalarının özü uzun tartışmaların
tınlamasıyla.
Bundan başka sadece askerlere verilir,
vasiyet yazma hakkı babaları hayattayken.
çünkü yasa, askerlik hizmetinde kazanılan paranın,
takdir etmiştir babanın mutlak denetimi altındaki
mülkiyetine girmemesini.
Bu yüzden bayrakların arkasından giden
ve kışlalarda kazanılan parayı hak eden Coranus'a
babası dalkavukluk eder, yaşlılıktan titreyip dursa bile;
hakkı olan terfiyi kazanır, ağır hizmetine karşılık olur hak
ettiği ödüller.
Cesur olan bir adamın aynı zamanda en şanslı kişi olması,
hepsinin madalyonlarıyla ve gerdanlıklarıyla gurur duyması,
kuşkusuz, bir komutanın kazancı gibi görünüyor*...

* (Yergi burada kesilmektedir.)

Açıklayıcı Notlar

(Satır başlarındaki sayılar, dize numaralarıdır)

1. YERGİ

* Iuvenalis'in 1. Yergi'sinin çevirisi için ayrıca bkz: "Bir Yergi Ustası: Iuvenalis", çev. E. Özbayoğlu, *Sombahar*, Kasım-Aralık 1993.

1 Cordus: Bilinmeyen bir şair

2 *Theseis*: Bir okuma gününün bile yetmeyeceği uzunlukta bir destan.

5 *Telephus... Orestes*: Tragedya adları. Uzunluklarından dem vurulmaktadır.

7 *kimseler tanımaz evini.....*: Iuvenalis, konuları söylence dünyasından seçilen destanları ve tragedyaları okumaktan bıkmıştır. Bunları, evini tanıdığı kadar iyi tanıdığından söz etmektedir.

8 *Mars'ın korusu*: Colchis'te, altın postun bırakıldığı yer.
Aeolus'un kayaları.....: Kuzey Sicilya ile Lucania arasında uzanan yedi volkanik dağ kümesi.

10 *Aeacus'un hangi ruhlara işkence çektireceğini.....*: Aeacus, yeraltı dünyasının üç yargıcından biri, Achilles'in dedesidir. Romalı bir zengin olan Aeacus da, evini yapıtlarını okumak isteyenlere açınca, insanlar bıktırıcı konuşmalar yüzünden eziyet çekecektir.

11 Monychus: Yunan söylencesinde bir Centaurus.

12 Fronto: Heykellerle süslü görkemli evini, bahçeleriyle birlikte yazarların okuma günlerinde kiraya veren bir zengin.

16 *Sulla'ya öğüt verdim*.....: Roma tarihinden alınan kişiler ve olaylar, okullarda çocukların konuşma alıştırmaları için kaynak oluştururdu. Iuvenalis de herkes gibi bu okullara gittiğini ve buralarda ne öğretiliyorsa kendisinin de öğrendiğini belirtmektedir.

20 *Aurunca'lı*....: İ.Ö. yaklaşık 180 yılında Suessa Aurunca'da doğan ve bütün yergi yazarlarının üstadı konumundaki Romalı yergi yazarı Lucilius'tan söz edilmektedir.

22 *çıtkırıldım bir eş*.....: Iuvenalis, bu dizesinden başlayarak, Roma'da yozlaşan toplum yaşamının çarpıklığını, kent sokaklarında gözlemlediği insanların kusurlu yönlerini ön plana çıkartarak yermektedir.

22 Mevia: Amazonlar gibi giyinip hayvanlarla dövüş sergileyen, soylu doğumlu bir kadın.

26 Canopus: Nil nehrinin batı ağzında bir kent.

27 Crispinus: Canopus'ta doğup Roma'ya bir tuzlu balık satıcısı olarak gelip yerleşen ve Iuvenalis'in değişik şekillerde yergisine maruz kalan bir Mısırlı. Iuvenalis Mısır'dan ve Mısırlılardan nefret etmektedir.

28 Tribunus: Önceleri, halk önderleri olarak ortaya çıkan ve halkın çıkarlarını korumaktan sorumlu olan tribunus'ların görevlerinin niteliği zamanla değişmiştir.

49 Marius: Görevini kötüye kullandığı için hüküm giyen (İ.Ö. 100) ve Afrika eyaletine sürgüne yollanan Marius Priscus.

51 *Venusia'lının*.....: Venusia'da, İ.Ö. 65 yılında doğan ve yergileriyle ünlenen Horatius.

61 Flaminia: Roma'nın ünlü yollarından biri.
Automedon: Homeros'un *Ilias* destanında adı geçen, Achilles'in ünlü araba sürücüsü.

66 Maecenas: İmparator Augustus'un kültür danışmanı. Taşkın yaşantısı yüzünden, yergi ustasının gazabından kurtulamamıştır.

71 Lucusta: Zehirleme işleminde üstün yetenekleri olan Gallialı bir kadın.

73 Gyara: Ege denizinde bir ada. Bu adaya sürgüne gönderilmek çok büyük bir işkence olarak kabul edilirdi.
cinayetlerine borçludur.....: Dürüst yollardan para kazanmak artık hayal olmuştur.

75 *herhangi bir suça kalkış*.....: Roma'da tanınmış bir insan olmak için, yasal olmayan yollara başvurarak herhangi bir suç işlemenin yeterli olacağı belirtilmektedir.

80 Cluvienus: Kimliği bilinmemektedir.

81 Deucalion: Prometheus'un oğlu. Söylenceye göre, tufan sonrası, karısı Pyrrha ile birlikte kurtulan kişiler. Attıkları taşlardan insan soyu yeniden yaratılmıştır.

92 sesters (*sestertius)*: Roma para birimi. 4 sesterii=1 denarius
atalarımızdan.....: Ataların yaşadığı dönemler, sade yaşam tarzının benimsendiği, adaletin egemen olduğu çağlardı.

95 *sadaka*: (sportula) Bir sepetin içine yerleştirilen ve yoksul halka dağıtılan yiyecek, giyecek türünde eşyalar.

96 Toga: Romalı yurttaşların, barış zamanında üstlerine giydikleri yünlü, beyaz giysi.

100 *Troia soyundan*.....: Aeneas'ın soyundan gelen gerçek Romalı yurttaşlar.

101 *önce Praetor'a*.....: Devlet görevlilerine bile bu sadakadan verilmektedir. Iuvenalis burada, zenginin devletten bile üstün olduğunu belirtir.
Praetor: Hukuksal davalara bakan yüksek memur.

104 Euphrates: Asya'nın batısında, Armenia'dan doğan nehir; Fırat.

105 *küçük pencereler*.....: küpe takmak için kulakta açılan deliklerden, kişinin Doğulu olduğu anlaşılırdı.

106 *geniş eflatun bir bordür*.....: *Devlet görevlisi olmanın ne önemi var*, anlamında kullanılmaktadır.

109 Pallas: İmparator Claudius'un azatlısı.
Licinus: Önce Caesar'ın, sonra da Augustus'un hizmetinde çalışmış ve çok zengin olmuş bir esir.

110 *beyaz ayaklarıyla*.....: Değişik yerlerden, Roma'da satılmak üzere getirilmiş, ayakları beyaz tebeşirle işaretlenmiş köleler.

113 *ey ölümcül para*.....: Roma'da birçok soyut kavrama tapınak dikildiği halde, henüz zenginliğe adanan bir tapınak yoktur.

116 *Uyum'a diktiğimiz*.....: Capitolinus'un altında, Camillus'un yaptırdığı, İmparator Tiberius'un onardığı bir tapınak. Dizelerden, tapınağın tepesine leyleklerin yuva yaptığı anlaşılmaktadır.

128 Apollo: Augustus'un Forum'undaki Apollo'nun fildişi heykeli. Hukuksal davalar onun huzurunda yapıldığı için *hukukta yetkin* olarak adlandırılmaktadır.

130 *Mısırlı bir vergi memuru*.....: Iuvenalis'in Mısırlılardan nefretinin bu dizelerine yansımış olduğu görülmektedir. Bir Mısırlı, kazandığı unvanları yaptırdığı heykelinin altına yazınca, Iuvenalis'in yabancı düşmanlığı körüklenmiştir.

154 Mucius: Lucilius'un saldırılarına maruz kalan Mucius Scaevola'dan söz edilmektedir.

155 Tigellinus: Nero'nun bütün aşırılıklarını destekleyen bir kişi. Bu adamın ya da böyle ünlü birinin ahlâksal kusurlarına laf etmenin kolay bir iş olmadığı belirtiliyor.

162 Aeneas: Romalıların atası Troia'lı kahraman. Venus'un oğlu.
Turnus: Aeneas'ın öldürdüğü, Rutuli'nin (eski Latium halkı) kralı.

164 Hylas: Argo gemicilerinin altın postu arama yolculuğuna katılmış, Hercules'in yoldaşlarından, yakışıklılığıyla ünlenen bir genç.

170 Latina: Roma'nın Güney'e giden ünlü yolu.
Flaminia ve Latina yollarını külleriyle kaplayan kişilere.....: Roma'nın ünlü yolları yaşamını yitiren tarihi kişiliklere adanan anıtlarla doludur.

2.YERGİ

1 *Curius'a benzemeye çalışanlar... kaçıp gitmek isterim*.....: Tümüyle ahlâksız bir yaşantı sürdükleri halde, ahlâk üzerine ders vermeye kalkan kişiler, Iuvenalis'in ince alayıyla karşı karşıya kalmaktadır.
Curiuslar: Ünlü Romalı aile.

6 Chrysippus: Cleanthes'in öğrencisi, ünlü Stoacı filozof.

7 *Aristoteles'in*.....: Sadece gösteriş amacıyla, ünlü kişilerin heykelleriyle evleri donatmak, görgüsüz zenginliğin başlıca işaretleridir.

Pittacus: Yunanistan'ın yedi bilgesinden birisi (İ.Ö. yaklaşık 652).

16 Peribomius: Roma'nın ahlâksal açıdan bozuk kişiliklerinden biri.

26 Verres: İ.Ö. 73-70 yılları arasında Sicilia valiliği yapan kişi. Görevini kötüye kullandığı için, daha sonraki yağmalamaların sembolik adı haline geldi. Yaptığı yolsuzluklar, Cicero'nun *In Verrem* adındaki ünlü konuşmalarıyla günyüzüne çıktı.

27 *Milo... Clodius...*: İ.Ö. 52 yılında, Roma kentinin bu iki ünlü kişisi arasında yaşanan çekişmeye gönderme yapılmaktadır.
Catilina: İ.Ö. 63 yılında, Cicero'nun konsüllüğü sırasında, rejim düşmanlığı yaparak Cicero'nun düşmanlığını kazanan kişi.
Cethegus: Catilina suikastına adı karışan kişi.

29 *zinacı.....*: Domitianus eleştirilmektedir. Kardeşi Titus'un kızı Iulia'nın âşığı olarak adı çıkmıştı.
amcasına benzeyen.....: Kadının amcasıyla ilişkisinden doğan çocuklardan söz edilmektedir.

35 *Scaurus'ları....*: Romanın ünlü bir ailesi ve onun soyundan gelenler.

37 Iulia yasası: (Lex Iulia de maritandis ordinibus): Augustus'un çıkardığı, evliliğe özendirici yasa.

44 Scantinia: (*Lex Scantinia)*: Halk tribunus'u Scantinius'un adıyla anılan, sapık ilişkileri cezalandıran yasa.

56 Penelope: Ulixes'in sadakat örneği eşi.
Arachne: Athena'nın örümceğe dönüştürdüğü Lydialı genç kız.

63 Censor: Ahlâk eleştirmenliği görevini üstlenen kamu görevlisi.

65 *sözde Stoacılar.....*: Felsefeci kılığına bürünmüş kişiler.

86 Bona Dea: Gizem törenlerine, töre gereği, sadece kadınların katıldığı tanrıça. İ.Ö. 62 yılında, Clodius kadın kılığına girerek bu törene katılmaya kalkışınca, törende karısı bulunan Caesar, adının bu skandala karışmasından dolayı karısından boşanmıştır.

92 Cotyto: Önceleri Trakya'da, sonradan Atina'da tapınılan tanrıça.
Baptae: Cotyto'nun tapınıcıları.

100 *Auruncalı Actor'un ganimeti*.....: bkz. Vergilius, *Aeneis*, 11.94. Actor: Aeneas'ın dostu. Aurunca: Campania'da eski bir kent. Söylenceye göre, Odysseus ile Calypso'nun oğlu olan Auson tarafından kurulmuştur. Roma İmparatoru M. Salvius Otho'nun savaştan elde ettiği aynasıyla övünmesi, kral Turnus'un Actor'dan elde ettiği kargısıyla övünmesiyle kıyaslanmaktadır.

108 Semiramis: Asur'un destansı kurucu tanrıçası.

109 Cleopatra: Mısır'ın ünlü kraliçesi.
burada.....: Roma'da.

111 Cybele: Anadolu'nun ünlü toprak tanrıçası: Magna Mater.

117 Gracchus: Mars'ın savaş kalkanlarını taşımakla görevli rahipleri Salii'den birisi.

125 *o adam*.....: Gracchus.

128 *Latin çobanlarına*.....: Romalıların erdemleriyle ünlü eski çiftçi halkı.

132 Campus Martius: Roma'da kıyasıya yarışların düzenlendiği meydan.
Lupercus: Belli günlerde keçi postuna bürünerek kent sokaklarında dolanan ve önlerine çıkan kadınlara, doğurma güçlerini arttırmak için ellerindeki asalarıyla vuran rahipler.

155 Cremera: Fabiusların katledildiği (300 kişi) Etruria'daki nehir.
Cannae: İ.Ö. 216'da Hannibal tarafından Romalıların bozguna uğratıldığı Apulia'daki küçük kasaba.

160 Iuverna: İrlanda.

161 Orcades: İskoçya yakınlarındaki adalar.

170 Artaxata: Armenia'nın başkenti.

3. YERGİ

* Iuvenalis'in 3. Yergisinin çevirisi için ayrıca bkz: N. Öner, *"Decimus Iunius Iuvenalis, Hiciv III"*, Yazko, İstanbul.
Bu yergi birçok yazar tarafından şiir konusu olarak alınmış ve taklit edilmiştir. Bunların en bilineni Samuel Johnson'ın 1738 yılında yayımlanan "London, a Poem in Imitation of the Third Satire of Iuvenal" adlı şiiridir.

Bu yergiye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Ç Dürüşken, "ROMA: Sorunlu Bir Kent- Iuvenalis'in III. Yergisi", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, sayı: 91, Arkeoloji ve Sanat Yay., Faruk Zeki Perek Özel Sayısı, 1999, s. 32-39.
Bu yerginin kahramanı Umbricius'un kimliği hakkında kesin bilgi yoktur. Puteoli yakınında, A.Umbricius Magnus'un kızına ait olan bir mezar taşı bulunmuştur. Bu Umbricius'un, Iuvenalis'in dostu olabileceği söylenmiştir (bkz. G. Highet, s. 69) Ancak, bu yergideki seslenişin, Iuvenalis'e ait olduğu ileri sürülür. Kendisi, Aquinum doğumlu olduğu için, kent hakkındaki düşüncelerini, Roma'da doğan, gerçek bir Romalı olan Umbricius'un dilinden aktarmayı seçmiş olabilir (ibidem). Ayrıca bkz. P. Green, s. 99.

2 Cumae: Campania sahilinde eski bir Yunan sömürgesi. Çok az kişinin yaşadığı sakin bir yerdi ve bilici Sibylla'nın yaşadığı bölge olmakla ünlüydü.

25 Daedalus: Mekanik araçların kaşifi olarak tanınan efsanevi bir sanatçıdır. Atinalı olan Daedalus, yanında çalışan Talos'un testere icat ettiğini görünce, onu kıskanmış ve Akropolis'ten aşağı atmıştır. Bunun üzerine sürgün cezasına çarptırılmış ve kral Minos'un Girit'teki sarayına giderek onun yanında mimar olarak çalışmıştır. Canavar Minatauros'un kapatıldığı Labyrinthos'u inşa eden Daedolus'un bu canavarı öldürmek için gelen kahraman Theseus'a yardım etmesi üzerine kızan Minos onu ve onun oğlu Ikaros'u bu Labyrinthos'a kapatır. Ancak Daedalos kendisine ve oğluna kanatlar yapıp bunları balmumuyla bedenine yapıştırır ve Cumae'a gelir. Iuvenalis, burada, Cumae'ı, bu yörenin mitolojik tarihinde önemli olan bir öyküyle dile getirmektedir.

27 Lachesis: Roma'da *Parca* ya da *Tria fata* (Üç Kader Tanrıçaları) adı verilen ve Yunan mitolojisindeki *moira*'larla (Kader Tanrıçaları) özdeşleşen karakterler. Üç kardeşten oluşan Parca'lar, insanın ömrünü belirleyen iplik eğiricileridir. Bu kardeşlerden biri doğuma, diğeri evliliğe, bir diğeri de ölüme eşlik eder.

30 *Artorius'la Catulus*.....: Bu tiplemelerin gerçekliği tartışmalıdır (bkz. J.D. Duff, s.14). Bunlar, haksız para kazanmak peşinde koşan kişilerin sembolüdür.

32 *kargının altında*.....: Roma'da, açık arttırmalarda kullanılan sahibiyet sembolüdür.

43 *yıldız hareketlerinden anlamam*.....:Burada astrologları öven Umbricius, onların mesleğinden hiç anlamadığını ve ölüm döşeğindeki babasının başında mal bölüştürmek için bekleşen mirasçılarına da, astrologların yaptığı gibi, arzulanan sözcükleri söyleyemeyeceğini belirtir.

55 Tagus: Lusitania'da, altın renkli kumlarıyla ünlü nehir.

61 *bir Yunan Romasına*.....: Yunanlaşmış Roma kentine.

62 Orontes: Suriye'nin en büyük nehri; Asi Irmağı. Bu nehrin, Etruria ovalarını, Latium ovalarından ayıran Tiberis nehrine akması, bir anlamda bu iki nehrin kaynaşması, birçok ulusun Romalılarla karışmasını simgeler.

66 *gidin oraya*.....: *Circus'a gidin* anlamında kullanılmaktadır.

67 *yağla sıvanmış*.....: Güreşçilerin kullandığı bir çeşit yağ, *ceroma*.

69 *Biri soylu Sicyon'dan*.....: Bu dizelerde, çeşitli Yunan kentlerinden söz edilmektedir. Sicyon: Argolis'in ünlü bir kenti; Amydon: Macedonia'da bir kasaba; Andros ve Samos da Ege'deki adalardır; Tralles ile Alabanda ise, Küçük Asya'da, Karia'da bulunan kentlerdir.

71 Esquilia: Roma'nın zenginlerinin konaklarının bulunduğu tepelerden biridir. Adını sepetçi söğüdünden (*vimen*) alan tepenin adı, Roma'nın doğusunda yer alan Collis Viminalis'tir. *(viminalis*: sepetçi söğüdüne ait, sepetçi söğüdünden).

74 Isaeus: Roma'ya İ.S. 97'de gelip yerleşmiş olan Asurlu bir söylev ustası.

78 *Yunancık*.....: Iuvenalis, burada Yunanlıları, *Graeculus* (Yunancık) diye küçümsüyor.

79 Maurus: Afrikalı, Kartacalı.

83 *yaslanıp uzanacak*.....: Roma'da, her önemli olayda (miras konularında, evlilik antlaşmalarında vs.) sosyal konumu yüksek kişiler, bir ayrıcalık olarak, diğerlerinden daha önce mühürlerini basardı.

83 *Mürdümeriği* (*prura*): Damascus (Şam)'dan, Roma'ya getirilirdi. Burada, Doğu'dan Roma'ya akın eden halklar kastedilmektedir.

85 *Aventinus göklerinde*.....: Aventinus, Roma'nın tepelerinden biri. Antikçağ'da, zeytin (*baca Sabina*) önemli bir yiyecek ve gelir kaynağıydı. Burada, Iuvenalis gerçek Romalı olmanın bir değerinin kalıp kalmadığını sorgulamaktadır.

89 Antaeus: Hercules'in boğup öldürdüğü bir dev; Toprağın oğluydu ve Herkules, onu öldürmek için havaya kaldırıp boğmak zorunda kalmıştı.

89 Hercules (Herakles): Amphitryon ile Alkmene'nin oğlu ve başardığı güç işlerle Grek-Roma mitolojisinin en güçlü kahramanı olan kişi.

93 Thais: Atinalı ünlü bir *hetaira (fahişe)*; sonradan Mısır kralı I. Ptolemaius'un karısı olmuştur.
Antiochus olağanüstüdür .....: Roma'da olağanüstü görülen kişiler ülkelerinde sıradan kişilerdir.

115 Gymnasium: Beden eğitimiyle ilgili okullar.

128 Praetor: Romalıların hukuksal işlerini yürüten yüksek memur, yargıç.

138 *Idalı tanrıça*.....: Cybele.

144 Samothrace: Kuzey Ege'de, gizem kültlerinin yaygınlığıyla tanınan bir ada. Burada, yalan yere yemin eden insanlardan öç alan ilahların (Cabiri) adına gizem törenleri düzenlenirdi.

145 *yıldırımları da*.....: Iuppiter'in yalan yere yemin edenlerden öç alışının simgeleridir.

163 *göç etmek zorunda*.....: Romalıların evlerini, zenginlere ve yabancılara bırakması ve yoksul bir yaşama göç etmesi konu ediliyor.

164 *yeteneklerini engellerken*.....:Yoksul sınıftan kişiler, ne kadar büyük yeteneklere sahip olsalar da, sonuçta, Roma'da yaşadıkları sürece, yoksulluk önlerine hep bir engel olarak çıkacaktır.

167 *kölelerin karınları*.....: *kölelerin karınlarını doyurmak* anlamında kullanılmaktadır.

172 *toga giymez*.....: Romalıların geleneksel giysisi toga, taşrada oturanlarının sadece kendi cenaze törenlerinde giyeceği bir

giysidir. Taşra yaşamının, kurallardan uzak, rahat ve sakin yaşamından söz edilmektedir.

173 *çimenli tiyatroda*.....: Bazı taşra kentlerinde tiyatro binaları olmadığından, oyunlar açık alanlarda oynanırdı.

174 fars: Tiyatrolarda, oyunun sonunda oynanan bir skeç (*exodium*).

177 *renkli maskenin*.....: Romalı aktörlerin yüzlerine taktıkları maskelerden (persona) söz edilmektedir.

179 *belediye memurları*.....: Roma'da sayıları iki tane olan, eyaletlerde değişik sayıda olabilen, belediye işlerinden sorumlu görevliler (aedilis).

179 *Tunica:* İç giysisi, gömlek. Taşradaki insanların, sade yaşam biçimlerine uygun, sade giysilerle yetindiği belirtiliyor.

185 Veiento: Zengin bir kişi.

190 Praeneste: Latium'da bir kasaba (mod. Palestrina).

191 Volsinii: Etruria'da bir kasaba (mod. Bolsena).

192 Gabii: Latium bölgesinin en eski kenti. Roma ve Praeneste arasındadır.

192 Tibur: Latium bölgesinde, Romalı zenginlerin villalarının da bulunduğu, kayalık tepede kurulu, huzur dolu bir kasaba (mod. Tivoli).

193 *flütçüye*.....: Evlerin dayandığı ince destekler, bir flütçünün sallana sallana flüt çalmasına benzetilmektedir.

199 *yan komşum Ucalegon*.....: Yoksul bir Romalı yurttaş. Evi yangında yanınca, hiç kimsenin onun yardımına koşmamasından yakınılmaktadır.

205 Chiron: Söylence dünyasında, yarı insan yarı at biçiminde betimlenen *centaurus*'lardan biri; Aesculapius'un öğretmeni.

212 Asturicus: Zengin bir Romalı. Evi yansa, herkes elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışırdı.

223 *Sora'da, Fabrateria'da ya da Frusino'da*...: Latium'daki şirin kır evlerinde yaşamaktan söz etmektedir.

229 *Pythagoras'çıyı:* Pythagoras'ın ve ardılı filozofların etyemezliğinden söz edilmektedir.

240 Liburni: Croatia'da yaşayan halk. Liburnus: Bu halka ait olan. Liburna: Hafif savaş arabası.

251 Corbulo: Zayıf ve çelimsiz köle tiplemesi.

257 Liguria: Ligures'in yaşadığı yer.
319 Aquinum: Orta İtalya'da bir taşra kenti. Iuvenalis'in doğum yeridir.
320 Helvina: Ceres'in bir başka adı.
320 Ceres (Demeter): Buğdayın, ekili arazilerin bereket tanrıçası.
320 Diana: Ayın ve avcılığın tanrıçası olarak bilinen Yunan tanrıçası Artemis'le özdeşleştirilmiş bir İtalyan tanrıçası: Bu tanrıçalar, bu dizelerde, kırsal yaşamın simgeleri olarak sunulmuştur.
321 *bir dinleyicisi olarak onların*.....: Yergi türünde şiirler yazmak, kentsel bir kültür gerektirir. Umbricius, kırsal yaşamı seçtiği için, bundan böyle kendisini taşralı sayar. Bu karşıtlık, Iuvenalis'in dilinde, ince bir alaya bürünür.

4. YERGİ

1 Crispinus: Bkz. 1.Yergi, notlar.
3 *evde kalmış kızları*.....: Evli kadınların zina yapması çok büyük bir suç olduğu için, Crispinus böyle bir günahtan daha büyük keyif alacaktır. O yüzden kendisine bu zevki yaşatamayan evde kalmış kızları hor görür.
10 *sıcak kanıyla*.....: *Canlı canlı gömülmeye mahkûm* anlamında kullanılmaktadır. Vesta rahibesi, adaklarını bozduğunda, Campus Sceleratus'taki yeraltı mahzenine gömülür, yanına sadece bir kandil ve biraz yiyecek bırakılırdı. Domitianus, Vesta rahibesi Cornelia'ya bu cezayı uygulamıştı.
10 *kurdeleli*...: Vesta rahibeleri, saçlarına kurdele takardı.
23 Apicius: Augustus ve Tiberius zamanında yaşayan ve midesine düşkünlüğüyle ünlenen bir kişi. Serveti azalınca, kendini zehirlemiştir.
24 *yerli papirüsü*.....: Yerli halk Nil kıyısında yetişen papirüsten, giysiler yapardı. Crispinus'un da bir Mısırlı olduğu anımsanacak olursa, Iuvenalis'in alaycı yaklaşımı anlaşılır.
36 Pierides: Esin perileri.
38 *dazlak Nero'ya*.....: Domitianus şiddetle eleştirilmektedir.
40 Ancon: Adriyatik denizindeki Pcenum'da Venus'un korumasında bir kent. Sonradan Dorica adını aldı.

57 *ölümcül sonbahar*.....: Iuvenalis'in bir balıkçının yakaladığı balığı İmparator'a sunmak için yola çıkışını anlattığı öykü bu dizelerden itibaren başladığı için, italikle yazılmıştır.

60 *iki göl*...: Balıkçının bulunduğu bölgede iki göl vardı: Lacus Albanus ve Lacus Neorensis.

61 Alba Longa: Aeneas'ın oğlu Ascanius'un kurduğu ve Tullius Hostilius'un zamanında Romalılar tarafından yıkılan kent. Ama hâlâ Troia ateşini korumaya çalışmaktadır. Buradaki Küçük Vesta tapınağının benzeri ve daha büyüğü Roma'da bulunmaktadır.

75 Liburnus: İmparatorun mahiyetindekilerden; sandalye taşıyıcısı.

94 Acilius: Acilius Glabrio'nun oğlu; Traianus zamanında konsüldü. Genç yaşta sürgüne yollandı ve Domitianus zamanında öldürüldü.

98 Gigant: Gigantlar kendilerinin topraktan doğduklarına inandıkları için, gigant'ın kardeşi yine bir gigant'tır.

100 *arena*...: Alba'da, Domitianus'un villasına ek olarak yaptırılan bir dövüş alanı.

105 Rubrius: Otho ile Vespasianus zamanında ünlenmiş bir komutandı. Titus'un kızı Iulia ile çevirdikleri bir dolap yüzünden hüküm giymişti.

109 *iki cenazeyi*.....: Romalıların ölülerin bedenlerine kokulu yağlar sürmesi adetti.

109 *sabah ıtırı*.....: Sabah sabah koku sürmek görgüsüzlük belirtisiydi.

110 Pompeius: Bir ihbarcı.

111 *Dacialı akbabalara*.....: Fuscus, Domitianus döneminde Dacia savaşında öldü.

113 Veiento: Bir ihbarcı

114 Catullus: Kör bir ihbarcı.

117 Aricia: Appia yolu üzerinde, dilencilerin de sığınağı olan bir yer. Aricini: Aricia'ya gidip gelen tekerlekli arabalar.

122 *çocuklar*...: Aktörlerden söz edilmektedir.

130 *Peki ne diyorsun*...: İmparator düşüncelerini sormaktadır.

133 Prometheus: Ünlü bir çömlekçi.

139 *ikinci açlık*.....: Şarap içtikten sonra ortaya çıkan açlık hissi.

141 Circeii: Latium'da aynı adlı burunda yer alan bir yerleşim yeri.
141 Lucrinus: Campania'da bir göl.
141 Rutupiae: Britannia'da bir yer.
150 *zulüm günleri*.....: İmparator Domitianus'un Roma'ya yaşattığı acı günler.
152 *en seçkin*.....: Roma'nın ünlü adamları, Domitianus'un vahşetinden kurtulamayarak öldürüldü.
153 *yok olup gitti*.....: İ.Ö. 96'da Stephanus adlı bir azatlı tarafından öldürüldü.
154 *Lamia'ların*.....: Aelius Lamia'nın soyu. Ünlü ve soylu bir Romalı aile. Burada, diğer soylu ailelerin bir sembolü olarak kullanılmaktadır.

5. YERGİ

3 *Sarmentus...Gabba*.....: İmparatorların masalarından ayrılmayan kişilikler.
6 *bomboş karnı*.....: İnsan karnını doyurmak için her şeyi yapabilir, hatta köprü üstünde dilenmeye bile çıkabilir.
8 *kısa bir paspas*.....: Dilencilerin üstünde uyuduğu, yoksulluk simgesi eşya.
13 *bir yer doldurman*.....: Eski efendisi Virro'dan yemek daveti alan zavallı azatlı bir köle olan Trebius'a seslenilmektedir.
24 *kabul etmeyeceği bir şarap*.....: Çok kalitesiz bir şarap.
25 Corybant'lar: Cybele'nin, kendilerini hadım ederek tanrıçaya ulaşacaklarını düşünen rahipleri.
30 *konsüllerin saç sakal uzattığı*.....: Eski tarihli, kaliteli şarap efendiye sunulur.
34 *bağın adı ve dolum tarihi*.....: Amphoralara konan şarapların üzerine, şarabın doldurulduğu tarih ve yerin adı yazılırdı.
36 *Thrasea...Helvidius*.....: Thrasea Paetus ve Helvidius Priscus'tan söz ediliyor. Bunlar, özgürlük adına yaşamlarına yitiren kişilerdir.
42 *sivri tırnaklarını*.....: Kölenin tırnaklarının kadehlerin üzerindeki değerli taşlarının çizmemesi için bir gözetmen tutulduğu belirtilmektedir.

44 *kadehlere geçirir*.....: Zenginlerin parmaklarındaki yüzüğün taşlarını, içtikleri şarap kadehlerinin üzerine taktırması adetti.

46 *yeğ tutulan*.....: Aeneas; Kartaca kraliçesi Dido, Aeneas'a âşık olmuştu.

47 Beneventum'lu.....: Vatinii Calices adı verilen kadehler, Nero'nun sarayında seçkin bir yer edinen kunduracının adıyla anılmaktaydı.

56 *Asya gülü*.....: Masanın yanında bekleyen Yunanlı genç ve yakışıklı köle.

59 *Afrikalı Ganymedes*.....: Kölelere su getirme işi, kara ve çirkin hizmetkârların işiydi.

60 *o oğlan*.....: Asyalı.

78 *Esquilia tepesine*.....: Roma'nın doğusunda, zenginlerin malikâneleriyle dolu ünlü tepe.

90 Boccar: Hamamda kendi pis kokulu yağıyla yıkanan bir Afrikalı.

118 *mısırın senin olsun*.....: Afrika'dan gelen mısırın pek önemli bir yiyecek olmadığı belirtilir.

118 Alledius: Obur ve bencil bir karakter.

119 *öküzlerin boyunduruğunu*.....: Yer mantarını Roma'ya göndermesi koşuluyla, Afrika mısırın üretimini durdurabilir.

127 *sanki üç adın*.....: Özgür doğumluların, *praenomen*, *nomen* ve *cognomen*'den oluşan üç adları vardı.

133 *dört yüz bin sesters*.....: bu miktarda para, bir insanın atlı sınıfına geçmesini sağlayabilirdi.

139 *küçük Aeneas*...: *bir erkek evlat* anlamında kullanılmaktadır.

141 Mycale: Trebius'un karısı.

148 *karısının verdiği mantardan önce*.....: Claudius, karısı Agrippina'nın kendisine verdiği mantarla zehirlenerek ölmüştü.
Hesperides'lerden.....: Hercules, Hesperides'lerin elmalarını çalmıştı.

6. YERGİ

1 *Krallığında Saturnus'un*.....: Masumiyetin yaşandığı altın çağda.

7 *Cynthia..... Lesbia*.....: Propertius'un ve Catullus'un şiirlerindeki sevgililerinin adları.

19 Astraea: Zeus ile Themis'in kızı. Kendisi yeryüzünden ayrıldıktan sonra, altın çağ sona erdi.

21 Postumus: Postumus Ursidius; bu yerginin atfedildiği kişi.

29 Tisiphone: Öfke tanrıçalarından biri.

32 Aemilius: Tiberis nehrinin üstündeki köprü. Burada, bu köprünün intihar etmek için uygun bir yer olduğu belirtilmektedir.

47 Tarpeium: Iovis Capitolini; Iuppiter ile Iuno, evliliği koruyan tanrı ve tanrıçaydı.

50 Ceres: Demeter; buğday tanrıçası.

57 Fidenae: Latium'da bir kasaba.

61 *tiyatroların onca sırası*.....: Bu dize ve ardındaki dizeler, kadınların kamu gösterilerine koca bulma umuduyla gitme alışkanlıklarını alaya almaktadır.

69 Megalesia: Cybele'nin onuruna düzenlenen bayram.

75 Quintilianus: Ünlü edebiyat eleştirmeni.

80 Murmillo: Ağır silahlarla donanımlı savaşçı.

82 *Senator karısı Eppia bir gladyatörle birlikte*.....: Kocasını Sergius adında bir gladyatörle aldatan ve bütün geçmişini unutarak sevgilisiyle birlikte Mısır'ın yolunu tutan Eppia'nın yarattığı skandal konu edinilmektedir.

83 Pharos: Üstünde İskenderiye Feneri'nin bulunduğu ada. Geneleviyle de ünlüydü.

83 Lagus: Alexandria(İskenderiye) kenti.

84 Canopus: Bkz. 1. Yergi, notlar.

94 *defalarca denizler değiştirmesi gerekse bile*.....: Eppia Mısır'a gitmek için denizler aştı.

110 Hyacinthus: Apollo'nun gözdesi; gençlikteki güzelliğin simgesi. Adonis'le eş tutulur.

113 *bu Sergius amfhitiyatrodan atılmış olsaydı*.....: Sergius gladyatörlüğü bırakmış olsaydı, Eppia onu terk etmekte hiç gecikmeyecekti.

115 *bak tanrıların rakiplerine*.....: İmparatorların yaşamları da aynı aldatma öyküleriyle doludur.

116 *Claudius'un neye katlandığını*.....: İmparator Claudius'un karısı tarafından aldatılışından söz edilmektedir.

136 Cessennia: Zengin bir kadın olduğu için, kocasının gözünde çok değerli bir varlıktır.

141 *Sertorius niçin, Bibula'nın aşkıyla*.....: Bibula'nın sadece güzel yüzü için evlenen Sertorius'un aşkı geçicidir.

156 Myrrhina: Bir çeşit kristal

156 Berenice: Kardeşi olan Yahudi kralı II. Agrippa ile ilişki kurduğu için adı çıkmıştır.

164 *Sabin kızlarından*.....: Erdemleriyle ünlü kızlar.

167 *yeğ tutarım Venusia'lıyı*.....: *Venusia gibi küçük bir kasabadan gelen kızı kentliye tercih ederim,* anlamında kullanılmaktadır.

167 Cornelia: Yaşlı Scipio'nun küçük kızı. Bu dizelerde, babasının yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Cornelia'nın on iki çocuğu olmuş, bunlardan sadece üçü yaşamıştır. Bunların ikisi, ünlü Gracchus kardeşlerdir.

172 *sen tanrıçam*.....: Artemis'e yakarmaktadır.

177 Niobe: Altı oğlan, altı kız evladı olduğu için kendisini Latona'dan üstün görmüş ve Latona'nın gazabına uğramıştır. Latona, oğlu Apollon ile kızı Artemis'i onun evlatlarını öldürmekle görevlendirmiştir.

185 *daha iğrenç ne olabilir ki*.....: Romalı kadınların en nefret uyandırıcı yönü, her fırsatta kendilerini bir Yunanlıya dönüştürüp Yunanlı gibi görünüp Yunanca konuşmalarıdır.

195 *zöê kai psykhe* .....: hayatım ruhum.

219 *çarmıha gerin köleyi*.....: Karı ve koca arasında geçen bir diyalogdan söz edilmektedir.

231 *kaynanan hayattaysa eğer*.....: Bir erkeğin kaynanası hayatta olduğu sürece, evinde huzur bulması olanaksızdır. Çünkü kendisi bütün bildiği dalavereleri kızına öğretecek ve kızını kocasına karşı kışkırtacaktır.

236 Archigenes: Dönemin ünlü bir hekimi.

245 Celsus: Bir *rhetor*

250 Floralia: Tanrıça Flora'ya düzenlenen gösteriler (28 Nisan - 3 Mayıs)

265 *söyleyin, ey Lepidus'un torunları*.....: Romalıların ünlü ailelerine seslenilmekte ve çaresizlik içinde onlara yakınılmaktadır.

267 *Asylus'un karısı*....: Bir kadın gladyatör.

280 *söyle, lütfen Quintilianus*.....: *Rhetor*, Quintilianus'tan kendisini kurtarması için akıllıca bir söz beklemektedir.

291 *Hannibal'in kente yaklaştığı*.....: Hannibal, İ.Ö. 211 yılında, Roma'ya doğru yola çıkmıştır.

296 *Sybaris de üşüştü başımıza, Rhodos da, Miletos da*.....: Iuvenalis'in yabancı âdetlere karşı nefret duyguları bir kez daha yinelenmektedir.

303 Falernus: Campania'da Massicus dağının eteklerinde şarabıyla ünlü kent.

307 *Tullia'nın.....ve Maura'nın*.....: Gece geç saatte sarhoş bir halde eve dönen kişilikler.

326 *Priamus ile Nestor'un*.....: Yunan söylence dünyasının yaşlılık ve bilgelikleriyle ünlenen kişileri.

338 Anticato: Caesar'ın iki ciltlik, geniş oylumlu yapıtı.

345 *hangi sunakta bir Clodius yok ki*.....: Clodius'un Bona Dea törenini bozmasından söz edilmektedir.

352 Ogulnia: Yoksul olduğu halde, kendisini topluma karşı zengin göstermek için her şeyi yapan bir kişilik.

01 *hangi evde yaşasa*.....: 01-34 dizeler, 1899 yılında bir elyazmasında (Canonicanus 41) bulunmuş ve metne sonradan eklenmiş, bu nedenle de italik harflerle dizilmiştir. Burada, eşcinsellerin, ailelerin yaşadığı evlerde istedikleri gibi yaşadıklarından söz edilmektedir. Oysa, bir gladyatör eğiticisinin okulunda bile bunların yeri diğerlerinden ayrıdır ve eşcinsellere iyi gözle bakılmaz.

015 Surrentum: Campania'da bir kasaba.

380 *sesini praetor'a satanların*.....: Şarkı söylemek üzere kiralananlar.

385 *Lamiae'ın ve Appiusların soyundan*.....: Roma'nın ünlü ailelerinden gelen kadından söz edilmektedir.

386 Ianus: Roma'nın en eski tanrılarından, başlangıçların ve kapının koruyucu tanrısı.

387 *defneden tacını*.....: Domitianus zamanında zafer tacı olarak yarış kazananlara verilirdi.

403 *Seres ne yapıyor, Thraces ne yapıyor bilir*.....: Doğudaki ve kuzeydeki halklar; Çinliler ile Trakyalılar.

409 Niphates: Armenia'da karlı bir dağ; burada nehir olarak gösteriliyor.

435 Vergilius'u övüp ölümün eşiğindeki Dido'yu bağışlayan.....: Iuvenalis'in nefret ettiği kadın tiplerinden biri de, her fırsatta edebiyatla ilgili tartışmalar içine giren kadınlardır.

447 Silvanus'a, çeyrek verip.....: Tanrı Silvanus'a sadece erkekler adakta bulunabilirdi.

452 Palaemon: Roma'nın ünlü gramercisi.

462 Poppaea merhemleri.....: Nero'nun eşi Poppaea'nın adını alan güzellik ürünleri.

470 Hyperborei..... Kuzeyin derinliklerinde oturduğu düşünülen Kuzey halkı.

477 Liburnus: Spor eğiticisi bir kişi.

489 Isis: Mısır'ın ünlü tanrıçası. Eşi Osiris'in kaçırılışından sonra onu aramaya çıkışı ve başından geçen trajik olaylar, onun öyküsünü Ceres ile kızı Persephone'nin dramına yaklaştırmıştır.

503 Andromache: Hector'un uzun boylu karısı.

512 İşte bak! Çılgın Bellona'nın.....: Kadınların bütün işi gücü, çeşitli tanrıların gizem törenlerine katılmak ya da bu tanrıların rahiplerinden yardım dilemektir. Bellona: Savaş tanrıçası.

518 kendisini yüz yumurtayla arındırmazsa.....: Tanrıçanın töresi gereği yapılan değişik uygulamalardan söz edilmektedir.

521 ciddi ve kuruntulu bir sesle.....: Çok önemli bir şey yapacakmış gibi bir ses tonuyla konuşmak

522 Eylül ayının ve güney rüzgârının geldiğini.....: Roma'da sonbahar korku duyulan bir aydır.

526 eğer beyaz Io emrederse.....: Io, tanrıça Isis ile özdeşletirilir.

529 Isis tapınağına.....: Campus Martius'taki tapınaktan söz edilmektedir.

533 keten giysili dazlak sürüsünü.....: Isis rahipleri keten giysiler giyer ve saçlarını kazıtırdı.

534 Anubis: Köpek başlı tanrı; Isis'in koruyucusudur.

544 Kudüs: Hierosolyma: Kudüs; Solymus: Yahudilere ait; Solymi: Lycia'nın ilk yerleşimcileri.

552 kendisini bilgilendirecek şeyler.....: Kehanetlerde bulunacağı bilgileri, birtakım işaretlerden almaya çalışır.

563 Cyclas, Cyclades: Ege denizindeki adalar.

566 Tanaquilciğin.....: Eşin.

576 Thrasyllus: Ünlü astroloji uzmanı.

581 Petosiris: Mısırlı bir astroloji uzmanı.

610 Thessalia'nın.....: Büyücüleriyle ünlü olduğu belirtilir.

616 *bir tayın bütün alnını içeceğine döktüğü*.....: Antikçağ'da, yeni doğmuş hayvanların organları ya da bazı parçaları büyü yapma amacıyla kullanılırdı; Caligula'nın karısı Caesonia, böyle hazırladığı bir aşk iksiriyle eşini delirtmişti.

638 Pontia: Nero döneminde, kocasının Piso suikastına karıştığı için öldürülmesinden sonra çocuklarını zehirlemiştir.

643 *tragedya şairlerinin gaddar Medea ile Procne'ye dair*.....: Bu kadınlar öç almak için çocuklarını öldüren trajik kahramanlardır.

653 Alcestis: Thessalia'daki Pherae'lı Admetus'un karısı. Kocası yerine kendini öldürmek istedi. Bu istek kabul edildi.

655 Belides: Danaus'un kızları; Belus, Danaus'un babasıydı. Danaus'un kızları olan Eriphyle ve Clytemnestra babalarını öldürmüştü.

660 *Atreusoğlu*.....: Agamemnon; karısı Clytemnestra tarafından öldürüldü.

661 *Pontus'u üç kez fetheden kralın*.....: Mithradates; zehire bağışıklık kazanmak için, azar azar zehir yemesiyle ünlenmiştir.

7. YERGİ

1 *Edebiyatın tüm umudu ve geleceği sadece Caesar'a bağlı*.....: İmparator'un özel danışmanının koruyuculuğu altına girmeden, edebiyatçı olmanın bir değeri kalmadığından söz edilmektedir.

6 Aganippe: Helicon dağında, Musa'larca (esin perileri) kutsal sayılan, şairlere ilham veren bir pınar.

7 Clio: Tarih esin perisi.

9 Machaera: Bir mezatçı.

12 *Paccius'un Alcithoe'sini, Faustus'un Thebae'sini ve Tereas'ını*.....: Tragedyalardan söz edilmektedir.

14 *Asyalı atlılar*.....: Köle olarak doğudan getirilmiş ve atlı sınıfına yükselmiş kişilerden söz edilmektedir.

25 *Venus'un kocasına*.....: *Vulcanus: bu dizelerde, alevlere sun,* anlamında kullanılmaktadır.

25 Telesinus: Kimliği bilinmemektedir.

35 Terpsichore: Dansın esin perisi.

36 *sana üçbeş kuruş ödesin diye efendin*.....: Şairlerin koruyucusundan söz edilmektedir. Kendisi de şair olan bu kişi zengin bir adamdır, ama koruduğu şairlere para vermemekte ve onlara kötü davranmaktadır.

41 *yıkılmak üzere olan şu evi sana bağışlar*.....: Şairlere yapıtlarını okumaları için en kötü evi tahsis eder.

45 *bilir evin efendisi azatlıların*.....: Şairleri dinlemek için azatlılarını yollar.

58 *kaygıdan arınmış bir ruh yaratır*.....: Maddi kaygılar şiir yazma yeteneğini öldürür.

60 *Bacchus'un asasını kavrayamaz*.....: Şairlerin maddi kaygılar içinde yaratıcı olamayacağından söz edilmektedir.

62 Euhoe: Bacchus törenine katılanların, hezeyan halindeki çığlıkları.

64 *Cirrha ve Nysa'nın efendilerinin arkasından*.....: Apollo ile Dionysus'tan söz edilmektedir.

65 *iki kaygının da*.....: Şiir ve yoksulluktan söz edilmektedir.

68 *Turnus'un zihnini*.....: Turnus'u deliye döndüren öfke tanrıçasından söz edilmektedir.

70 Furiae: Öfke tanrıçaları.

72 Rubrenus Lappa: Kimliği bilinmemektedir.

72 *Atreus*: Bir tragedya.

74 Numitor: Açgözlü bir zengin.

75 Quintilla: Numitor'un sevgilisi.

79 Lucanus: *Pharsalia*'ın yazarı ünlü Romalı şair.

80 *Serranus'a, açlık çeken şu Saleius'a*.....: Genç yaşta ölen destan şairlerinden söz edilmektedir.

83 Statius: *Thebais*'i yazan ünlü şair.

87 *Agave*'sini.....: Euripides'in *Bacchae* adlı tragedyasını andıran bir yapıt.

87 Paris: İ.S. 87 yılında, İmparator Domitianus'un karısıyla ilişkisi yüzünden öldürülen, önceleri Domitianus'un gözdelerinden olan bir dansçı.

90 *Camerinuslara ve Bareas'a*.....: Bu adlar, Roma'nın soylularını temsil etmektedir.

92 *Valilerimizi Pelopea, halk temsilcilerimiziyse Philomela*.....: Bunlar ünlü pantomim oyunlarıdır.
Maecenas'lık ya da kim Proculeius'luk ya da Fabius'luk.....: Şairlerin koruyucusu zenginlerden söz edilmektedir.

95 Cotta: Ovidius'un övdüğü kişi.

95 Lentulus: Cicero'nun sürgünden dönüşünü kolaylaştıran kişi.

97 *Aralık ayı boyunca ağzına şarap koymamaktan*.....: Saturnalia bayramına gönderimde bulunulmaktadır.

98 *ey tarih yazarları*.....: Antikçağ'da tarih ve şiir birbirine çok yakın sanatlardı.

114 Lacerta: Bir yarışçı.

115 *ey solgun yüzlü Aiax*.....: Aiax ile Ulysses arasındaki mücadeleye gönderimde bulunulmaktadır.

118 *yeşil dallar tutturulsun*.....: Dava kazanan bir avukat, merdiven basamaklarını süsler.

124 *yasanın tanıdığı*....: Lex Cincia (İ.Ö.204), avukatların maaşlarına bir sınırlama getirmektedir.

124 Aemilius: Romalı soylu.

129 *Pedo, Matha böyle bitip tükendi*.....: Adı geçen bu kişiler yeteneklerini aşırı derecede kullanıp tükendiler.

148 *en iyisi Gallia'ya git... Afrika'ya*.....: Bu ülkeler, İmparatorluğun ilk yıllarında kurulan seçkin retorik okullarıyla ünlenmişlerdi.

151 *donanman tiranları katlettiğinde*.....: Retorik okullarında, genellikle tarihten ve söylence dünyasından seçilen konular, öğrencilerin ezberden konuşma alıştırmaları için kaynak oluştururdu.

161 *zavallı kafamı uğursuz Hannibal diye şişiren*.....:Retorik okullarında çocukların zihinlerini bulandıran bu konuların, gerçek yaşamla bir ilgisi olmaması eleştirilmektedir.

174 *buğday karnesinden de olmasın diye*.....: Buğday alabilmek için dağıtılan karne.

176 Chrysogonus: Bir şarkıcı.

176 Pollio: Cithara çalgıcısı.

177 Theodorus: Rhodoslu retorik öğretmeni.

190 *bu şanslı adam*.....: Ruhunu tutkulardan arındırmış olan; Stoacıların 'bilge'sine göndermede bulunulmaktadır.

199 Venditius: İ.Ö. 63 yılında konsüllüğü elde eden bir yoksul.
199 Tullius: Marcus Tullius Cicero.
204 *Thrasimachus'un ve Secundus Carrinas'ın*.....: Retorikçiler. Carrinas, Caligula zamanında sürgüne gönderilmiş; bu olaya dayanamadığından kendini asmıştı.
210 *Achilles korkarak sopadan*.....: Achilles, at-adam Chiron'dan lir dersleri almıştı.
214 *Allobrogalı denen adam*.....: Cicero.
233 *Phoebus'un banyolarına*.....: Özel bir kişiye ait hamamlardan söz edilmektedir.

8. YERGİ

1 *aile ağacı*.....: Romalı soyluların evinde, atalarının mumdan portre heykelleri yer alır.
1 Ponticus: Bkz. 2. 75; 8. 28 (Postumus).
3 *Aemilianusları*... Aemilianus soyundan gelen kişilerin heykelleri. Iuvenalis'in bu dizede ve sonraki dizelerde söz ettiği kişiler, Roma'nın ünlü ve soylu ailelerinden gelen kişilerdir.
5 Galba: İmparator Galba, ünlü bir aileden geliyordu.
8 *isli yüzlü*.....: Heykeller, *atrium*'da durdukları için kirleniyordu.
11 *Numantinusların*.....: Scipio, İ.Ö. 134 yılında Numantina'yı ele geçirdikten sonra bu soyadını almıştı. Burada onun soyundan gelen kişiler söz konusu edilmektedir.
eski komutanlarımız.....: Scipio ve diğerleri belirtilmektedir.
13 *Allbrogicus soyadını*.....: Fabiusların soyunun en büyük başarısı, Allobroges'in, İ.Ö. 121 yılında, Q. Fabius Maximus tarafından alınmasıydı. Bu başarıdan sonra kendisine Allobrogicus soyadı verildi.
Büyük Sunak'ta.....: Circus ile Tiberis arasındaki eski ve büyük sunak.
16 Catana: Sünger taşlarıyla ünlenen, Sicilia'daki Aetna yakınlarında bir yer; bu sünger taşları kadınsı erkeklerin bedenindeki tüyleri yok etmekte kullanılırdı.
17 *kaba kıllı büyükbabalarını*.....: Erkeklikleriyle ünlü atalardan söz edilmektedir.

18 *bir zehir satıcısının*.....: Suç işleyenlerin heykelinin, soylu ve şerefli atalarının heykelleri arasında yeri yoktur.

21 Paulus: L. Aemilius Paulus; askeri başarıları ve soylu karakteriyle ünlü bir Romalı.

21 Drusus: Tiberius'un oğlu.

21 Cossus: Kim olduğu belli değildir.

23 *baltaların*.....: *Lictor*'lar yüksek memurların önünde yürürlerdi.

ruhundaki iyilikleri.....: Erdemler.

26 Cornelii Gaetulici ve Iunii Silani.....: Soylu aileler.

29 Osiris: Mısır'ın ünlü tanrıçası Isis'in eşi.

32 Atlas: Omuzlarında dünyayı taşıyan bir Titan.

34 Europa: Güzelliğiyle ünlü destansı karakter.

38 Creticus: Caecilii Metelli ailesinin, İ.Ö. 62 yılında Girit'in alınışıyla kazandığı bir soyadı.

38 Camerinus: Soylu Sulpicia ailesinden olan Camerini ailesinin bir üyesi.

39 Rubellius Blandus: Soylu doğumlu bir kişi olduğu düşünülüyor.

40 *Drusus'un ünlü şeceresiyle*.....: Nero ve Plautus, Augustus'la akrabaydı. Drusus, Plautus'un büyükbabasıdır.

42 *Iulia soyu*.....: Aeneas'ın oğlu olan Iulus'tan gelen bir soy.

43 *rüzgârlı siperin altında*.....: Roma'yı doğudan gelen akınlardan korumak için, Servius Tullius'un yaptırdığı, genellikle falcıların oturduğu bir sığınak.

46 Cecropides: Mitolojide, Atina'da monarşiyi kuran Cecrops'un soyu.

46 *bu soyun şöhretiyle böbürlen*.....: Kendilerini, Attica topraklarından doğan bir soy olarak gören Atinalılara gönderme yapılmaktadır.

49 *cahil bir soylunun*.....: Soylu kişi, davasını üstlenecek ve kendi lehine konuşacak, hukukun bütün kurallarını bilen bir kişi arar.

52 *genç asker*.....: Plebler, İmparatorluğun doğusunda ve batısında askerlik görevlerini yerine getirir.

53 *kolsuz bacaksız bir Hermes*.....: Tanrı Hermes'in yarım heykellerinden (Hermae) söz edilmektedir.

55 *ondan*.....: Hermes'ten.

56 *Troia'lıların evladı*.....: Aeneas aracılığıyla Troia'ya bağlanan Roma soyu söz konusu edilmektedir. Bu soydan gelmek, Iuvenalis için soyluluğun bir işaretidir. Bkz. 1. 100.

62 *Coryphaeus ve Hirpinus*.....: Ünlü biniciler.

70 *onur unvanlarından*.....: Romalıların heykellerinin altında, sırasıyla, önad, ad ve kişinin babasının ya da büyükbabasının veya geldiği soyun önadı ve adı, sonra da üstlendiği görevler yazılırdı. Bütün bunlara *tituli* adı verilirdi. Bkz. 1. 139.

81 Phaleris: Agrigentumlu bir tiran. Kurbanlarını canlı canlı pişirdiği mangalla ünlenmiştir. Bkz. 6. 486.

84 *yaşam nedenlerini*.....: yaşamı değerli kılan nedenlerden söz edilmektedir.

85 *Lucrina gölünden*.....: İstiridyesiyle ünlü, Gaurus dağının eteklerindeki göl. Bkz. 4. 140.

86 Cosmus: Ünlü bir parfümcü.

93 Capito: Cossutianus Capito; zorbalığıyla ünlü Cilicia valisi. İ.S. 57 yılında suçlu bulunup mahkûm edilmiştir. Ama yaklaşık beş yıl sonra, kayınpederi, Tigellinus aracılığıyla senatodaki görevine yeniden atanmıştır.

94 *Cilicialı korsanların*.....: Cilicia, İ.Ö. 67 yılında Pompeius'un bozguna uğrattığı bir korsan cennetiydi.

95 Chaerippus: Zorba valinin mahkûm edilmesinde rol oynayan bir Cilicialı. Yırtık pırtık elbiselerinden başka hiçbir şeyi kalmamıştı. Ekmek almak için, bir mezatçı bulup elbiselerini de satmak zorundaydı.

96 *Pansa ve Natta*.....: Vali oldukları sanılıyor. Bkz. J. D., Duff. s. 306.

97 *geçiş ücreti*.....: Ölünün ağzına konan para. Bkz. 3. 267; Roma'ya geçiş bileti: Eyalette oturanların, senato önünde kendilerini savunmak için ödedikleri para.

101 *Sparta mantoları, Cos kaftanları*.....: Sparta ve Cos'ta boyanan eflatun renkli giysiler.

102 Parrhasius: İ.Ö. 400'de ünlenen Yunanlı bir ressam.

102 Myron: Ünlü Yunanlı heykeltraş.

103 *Phidias ve Polyclitus*: İ.Ö. 3. ve 4. yüzyıllarda ünlü olan heykeltraşlar.

104 Mentor: Özellikle içki kadehlerinin üzerindeki süslemeleriyle ünlüdür.

105 Dolabella: Cornelius Dolabella; zorbalık yaptığı gerekçesiyle, İ.Ö. 78'de mahkûm edilen Cilicia valisi.

105 Antonius: Yunanistan'ı yağmaladığı için İ.Ö. 76'da Caesar tarafından hakkında soruşturma açıldı ve İ.Ö. 62'de Macedonia'da valilik görevini yürütürken adı yeniden bir yağmalama olayına karışınca, İ.Ö. 59 yılında sürgüne yollandı.

111 *küçük tapınak*.....: Evlerdeki özel ibadet mekânından söz edilmektedir.

114 *ağdalı*.....: Çam ağacından çıkarılan ve vücuttaki tüyleri almak için kullanılan yapışkan maddeden söz edilmektedir.

117 *o hasatçıları da*.....: Roma, buğdayını Afrika ve Mısır'dan sağlıyordu.

118 *yarışlar ve tiyatrolar dışında*.....: Roma yurttaşlarının sadece bu tür eğlencelere ayıracak zamanları vardı. Bkz. 10. 81.

120 Marius: Marius Priscus; Afrika'daki eyaletinde zorbalık yaptığı için, Tacitus ve Plinius tarafından hakkında soruşturma açıldı; Roma'dan ve İtalya'dan sürüldü.

120 *aç Afrikalılar*.....: Marius'un kötü yönetimi yüzünden açlık çeken yurttaşlar.

125 *özdeyiş*.....: Gerçeğin karşıtı olan ve etki uyandırmak için söylenen bir söz.

126 Sibylla: Cumaelı ünlü kadın kâhin.

127 *kurmaylar*.....: Eyalet valisinin memurları.

131 Picus: Saturnus'un oğlu, Faunus'un babası.

134 *Söylence kitabından*.....: Hesiodos'un *Theogonia*'sından söz edilmektedir.

143 *yalan dolan belgelere*.....: Mirasçılar tapınakta imza atarlardı.

145 *Gallia'nın kukuletasıyla*.....: Gallia'da Santones'in yaptığı bir başlık.

151 Lateranus: Plautius Lateranus; Piso suikastine katıldığı için ölüme mahkûm olan ünlü devlet adamı.

156 *Numa'nın... usulünce*.....: Roma'daki eski dinsel törenler kral Numa'ya atfedilirdi.

157 Epona: Katırların tanrıçası.

159 Syrophoenix: Fenikeli.

Idymaea kapısının yerlisi.....: Idymaea kapısının tanımı belli değildir.

162 Cyane: Bir hizmetçi.

168 *şu banyolarında*.....: Roma'da tüm hamamlarda yiyecek içecek satan dükkânlar vardı.

169 *Armenia ve Syria nehirlerini*.....: Euprates ve Tigris nehirleri; Fırat ve Dicle.

171 Ostia: Roma kentinin ünlü limanı.

173 *Sarhoş rahibin aylak tefiyle*.....: Cybele'nin rahibi ve çalgısı.

182 Volesusların.....: P. Valerius Publicola böyle adlandırılırdı.

185 Damasippus: Nero zamanında yaşamış kimliği bilinmeyen bir kişi.

186 *Gürültülü Hayalet'inde*.....: Nero çağının ünlü fars yazarı, Catullus'un gürültülü bir *mimus*'u.

201 Gracchus: Gracchus'un, bir *retiarius* (ağ atıcısı) olarak arenaya çıkması eleştirilmektedir.

212 *Seneca'yı, Nero'ya tercih etmekten*.....: İ.S. 65 yılındaki, Nero'ya karşı düzenlenen Piso suikastına gönderimde bulunulmaktadır.

228 *Thyestes'in... Antigone'nin*.....: Bunlar, Nero'nun oynadığı tragedyadaki rollerdir.

230 Colossus: Büyük heykel.

230 *togası... burada barış,* anlamında kullanılır.
Leucas: Acarnania kıyılarında bir ada.

264 *Cocles'i ve Mucius'u*.....: Cumhuriyetin ilk dönemlerinin Romalı kahramanları.

269 Thersites: Çirkinliğiyle güçsüzlüğüyle adı çıkmış, Troia'da savaşan bir Yunanlı.

9. YERGİ

1 Naevolus: Taşralı bir kişi.

2 Marsyas: Flütüyle girdiği yarışta, Apollo'ya yenik düşüp derisi yüzülen destansı bir kişilik.

4 Rhodope: Trakya'da bir dağ.

23 *Palatinus tepesindeki Cybele'nin ve Ceres'in gizli mağaralarına*.....: Eşcinsellerin buluşma yerleri.

24 *bir kadın hangi tapınakta*.....: Kadınlar erkekleri avlamak için tapınaklara giderdi.

35 Virro: Naevolus'un sadist efendisi. Karısıyla hizmetkârının ahlâksız ilişkisine göz yummuş bir kişilik.

37 *İb.., kendiliğinden çeker erkeği kendine*; Iuvenalis, Homeros'un ünlü bir dizesini (*Silah, kendiliğinden çeker erkeği kendine*. *Odysseia* 16.294) değiştirerek söylüyor.

53 *Kadınlar Bayramı*.....: Matronalia; evliliğin ve doğumların koruyucu tanrısı Iuno'ya adanan, 1 Mart'ta kutlanan bayram.

54 *söyle, serçem*.....: Antikçağ şiirinde, serçenin cinsel arzunun peşinden koşuşturması imgesi çokça kullanılırdı.

64 *Polyphemus'un gözü gibi tek*.....: Odysseus'un gözünü oyduğu tek gözlü destansı dev.

112 *ey zavallı Corydon, Corydon*.....: Vergilius, *Eclogae*, 2.69: Çoban Corydon, efendisinin gözdesi Alexis'e büyük bir aşk beslemektedir. Bu eşcinsel tutku yüzünden kendisine, "Ah Corydon, Corydon, hangi çılgınlığa yenik düştün?" diye hayıflanmaktadır. Iuvenalis, bu dizelerinde, Vergilius'un bu ünlü dizelerine göndermede bulunmaktadır.

137 Lares: Evin koruyucu tanrıları.

142 *censor* Fabricius.....: İ.Ö. 257'de *censor*'luk görevinde bulunmuş bir kişi.

150 *o gemiden getirilen mumlarla tıkıyor*.....: Odysseus, arkadaşlarının Sirenlerin ayartıcı sesinden etkilenmemesi için kulaklarına balmumu tıkamış, kendisini ise bir direğe bağlayarak bu seslerin büyüleyiciliğini tek başına yaşamıştır.

10.YERGİ

1 *Gades'ten Ganj'ın şafak çizgisindeki kıyılarına değin*.....: Dünyanın batıdaki sınırından, doğudaki Ganj nehrine kadar (Ganges), bütün dünyadan söz edilmektedir.

15 *Nero'nun buyruğu*.....: Nero, Piso suikastına katılan Seneca'nın öldürülmesini emretmişti.

16 *Longinus'u*: Nero tarafından sürgüne gönderilen ünlü bir avukat.

17 Lateranus: Piso suikastına karıştığı için, Nero tarafından öldürülmesi emredilen Plautius Lateranus.

25 *en büyük kasa bizim olsun*.....: İnsanların duaları, hep zengin olmak içindir.

30 *karşısındaki bilge*.....: Heraclitus'tan söz edilmektedir.

34 Democritus: Atomcu felsefenin kurucularından, ünlü Yunanlı filozof. Yaşasaydı, insanların kafalarını yarış meydanlarındaki görkemli görüntülere harcamasına güler ve onlarla alay ederdi.

38 Tyrus: Phoenicia'nın bir kenti; Sur.

63 Seianus: L. Aelius Seienus, Tiberius'un gözdesiydi. Ama İmparator onun ihanetini öğrendiğinde, İ.S 31'de onu öldürttü.

65 *kocaman ve beyaz bir boğa Capitolium'a*.....: "Iuppiter'e kurban sun", anlamında kullanılmaktadır.

72 Capreae: Tiberius'un yaşamının sonlarına doğru inzivaya çekildiği, Campania sahilinde bir ada.

74 Nortia: Etrüsklerin kader tanrıçası; Seianus da bir Etrurialıdır.

81 *ekmek ve eğlence*.....: Özellikle yoksul Romalıların artık yarış meydanındaki eğlencelerden ve orada dağıtılan ekmekten başka düşündükleri hiçbir şeyleri kalmamıştı.

84 *orator Bruttidius'cuğumun*.....: Aiax'la Ulixes arasındaki tartışmada Aiax'ı yenik düşüren konuşmacı gibi İmparator adına talihsiz bir konuşma yapmıştır.

94 *Chaldaealı astrologlar*.....: Babylonia'nın güneybatı kısmında yer alan Chaldaea'nın halkı, astroloji ve kehanetlere olan düşkünlüğüyle tanınırdı.

100 Fidenae: Latium'da bir kasaba.

102 Ulubrae: Latium'da bir yer.

114 *Demosthenes'in ve Cicero'nun şöhretli belâgatine*.....: İlki Yunanlıların, diğeri Romalıların en güçlü söylev ustaları.

116 *Minerva'ya sadece bir teklikle*.....: Çocukların, öğretmenlere verdiği ücret.

118 *ikisine de*.....: Demosthenes ve Cicero'dan söz edilmektedir. İkisinin de sonu vahşice katledilmek oldu. Cicero, İ.Ö. 43'te, Antonius'un emriyle öldürüldü.

125 *Philippicae*.....: Demosthenes'in Philippus hakkındaki konuşmaları; Cicero'nun Antonius aleyhindeki konuşmaları.

147 Hannibal: İ.Ö. 221'de Kartaca güçlerinin ünlü komutanı; ama o bile bu dünyaya sığamadı.

156 *kapıları kırıp Subura'nın merkezine bayrağımızı dikmedikçe*.....: Roma'nın ünlü caddesi Subura'ya kadar girmedikçe, başka bir ifadeyle Roma'yı almadıkça, kendisini bir iş başarmış gibi görmüyordu.

158 *bu aynı kişi elbette yeniliyor*.....: Hannibal, İ.Ö. 202'de Zama'da, Africanus tarafından yenildi. İ.Ö. 193 yılında, Romalılara esir düşmemek için, Kartaca'dan kaçıp, Bithynia kralı I. Prusias'ın sarayına sığındı.

158 *Gatula vahşisi*.....: Fil.

168 *Pellalı gence*.....: Pella'da doğan Büyük İskender'den söz edilmektedir.

170 *Gyara'nın sarp kayalarına*.....: *Sürgün yeri* anlamında kullanılmaktadır.
Seriphos: Ege'de ada.

178 Sostratus: Kimliği bilinmeyen bir şair.

179 *o adam*.....: Ünlü Pers kralı Xerxes.

180 Corus: Kuzeybatı rüzgârı
Eurus: Güneydoğu rüzgârı.

188 *ömrümü uzat, birçok yıl ver bana, ey Iuppiter*!.....: İnsanlar tanrılara, uzun bir ömür için boş yere dua ederler.

194 Thabraca: Numidia sahilinde bir kasaba.

221 Themison: Ünlü bir doktor.

241 *oğullarının cenazesini taşımak zorunda kalır*.....: Uzun yaşamak, istenmeyen olayları görmek demektir.

246 Pylos kralı: Homeros'un yaşlı ve bilge kahramanı Nestor.

253 Antilochus: Nestor'un oğlu;

256 Peleus: Thessalia kralı; Achilles'in babası.

257 *bir başka baba*.....: Ulixes'in babası Laertes.
Ithacalı...: Ulixes

258 Priamus: Troia'nın son kralı; Paris, Hector, Cassandra ve Polyxena'nın babası.

259 Assaracus: Priamus'un bir atası.

271 *karısı*.....: Hecuba. Söylenceye göre çektiği acı yüzünden bir köpeğe dönüşür

273 *Pontus kralını*.....: Mithridates.

274 Croesus: Lydia'nın zenginliğiyle ün salmış kralı.

276 Marius: Roma'nın halk partisinin önderlerinden, Sulla'nın rakibi.

Minturnae: Latium'da bir kasaba.

282 *Teutonların arabasından inmek üzereyken*.....: İ.Ö. 101 yılında, Vercellae yakınlarındaki Campi Radii muharebesinden sonrası anlatılmaktadır

283 *Pompeius'a*.....: Pompeius ateşli bir hastalık yüzünden yatak döşek yatarken, İtalya'daki birçok kent halkı, onun iyileşmesi için adak adadılar. İyileşince öldürülmekten kurtulamadı. Mısır'da kafası kesildi; bedeni yakıldı ve kellesi Caesar'a sunuldu.

287 *Lentulus'un... Cetthegus*.....: Catilina suikastına katılan kişiler

288 Catilina: İ.Ö. 63 yılında, Cicero'nun konsüllüğü sırasında, devleti ele geçirmek amacıyla birtakım yandaşlar toplayarak suikast girişiminde bulunan kişi.

289 *Evhamlı anne*.....: İnsanlar geçici güzellik için tanrılara boş yere yalvarır.

Venus tapınağını.....: İnsanlara güzellik bahşeden Venus'un tapınağına göndermede bulunulmaktadır.

293 Lucretia: Sextus Tarquinius tarafından zarar verilince, kendisini öldüren Collatinus'un eşi.

294 Verginia: Güzelliğiyle ünlü bir kadın.

Rutilia: Bedensel özrü ile tanınan bir kadın.

299 *Eski Sabin evlerinin taklidi mütevazı evi*.....: Sabinler, basit yaşam tarzlarıyla, Iuvenalis'in övgüyle söz ettiği halklardandır.

Phaedra: (Cressa) Crete (Girit) kralı Minos'un kızı.

333 *Messalina'nın gözleriyle*.....: Claudius'un eşi Messalina, evli bir adam olan C. Silius'a âşık olmuştu. Bu ikisi resmi bir törenle evlendiler ve İ.S. 47'de öldürüldüler.

sağlam vücutta sağlam kafan olsun.....: İnsan, geçici istekler için dualar etmeyi bırakmalı, onun yerine tanrılara beden ve zihin sağlığının yerinde olması için yakarmalıdır.

362 Sardanapalus: Antikçağ'da aşırı zenginliğin ve kadınsılığın simgesi haline gelmiş olan Assyria kralı.

365 *biz seni yapıyoruz, Ey Kader* .....: İnsanlar kaderi kendileri yaratıyorlar, sonra da tanrısal bir şeymiş gibi göğe yerleştiriyorlar. Bkz. 14. Yergi, notlar.

11. YERGİ

1 Atticus: Attica'daki villasının arazisinde bir hazine bulunca, çok zengin olan Claudius Atticus. Bkz. 4. 23.
2,3 *Rutilus... Apicius*.....: Yoksul insanlar.
56 *sevgili Persicus, öğreneceksin*.....: Persicus, Iuvenalis'ten mütevazı bir yemek daveti alan kişi.
61 *benim bir Evander olduğumu göreceksin*.....: Hermes'le Carmentis'in Palatimis tepesinde bir kent kuran oğlu; konuksever, ama zengin olmayan bir kişi.
sen de Tirynthius olacaksın.....: Tiryns'te doğan Hercules, Latin şairleri tarafından bu şekilde adlandırılmıştır.
62 *ondan daha küçük bir konuk*.....: Venus'un oğlu Aeneas.
78 Curius: Manius Curius Dentatus, basit yaşam tarzıyla ünlenmişti.
90 *sert Cato'nun*.....: Censor Cato sert mizacıyla tanınmıştı.
105 *ikiz Quirinus'ların*.....: Romulus ile Remus.
124 Syene: Yukarı Mısır'da, kırmızı granit taşıyla ünlü bir yer.
126 Nabataei: Aslında fillerin yaşamadığı Arabia'daki kavimlerden.
162 *Gades'in şarkılarını*.....: Hispania'nın güneybatısında yer alan Gades'ten gelen dansçı kızlardan söz edilmektedir.
180 *Ilias'ın ozanı*.....: Homeros. Maro: Vergilius
194 *Idalı tanrıçaya*.....: Cybele

12. YERGİ

1 Corvinus: Kimliği bilinmemektedir.
3 *kar beyaz bir kuzu sunuyoruz*.....: Gökteki tanrılara beyaz, yeraltındakilere ise kara renkli adaklar sunulur.
11 Hispulla: Roma sokaklarından bir kişi.
13 Clitumnus: Umbria'da bir nehir.
17 *bir deniz kazası geçirmekle kalmayıp*.....: Iuvenalis, deniz kazası geçirmiş ve sağ salim Ostia limanına ulaşmış olan Catul-

lus adlı tüccar arkadaşına, yeniden yaşama dönüşü şerefine adeta bir doğum günü kutlaması düzenlemektedir.

19 *Kalın siyah gölgeler göğü tek bir bulut halinde kaplamıştı ki*.....: Arkadaşının geçirdiği deniz kazası anlatılmaktadır. Öykü italikle çevrilmiştir.

42 Baetica: Hispania'nın altın renkli yünleriyle ünlü eyaletlerinden biri.

45 Pholus: Çok içmeleriyle ünlü at-adamlardan biri.

64 Parca'lar: Kader tanrıçaları

76 Tyrrhenia: Etruria.

78 *hayran olunacak bir liman değil burası*.....: Ostia limanından söz edilmektedir.

107 *Tyrus'lu Hannibal'e*.....: Kartaca, Tyrus'un kolonisi olduğundan, Hannibal bu şekilde adlandırılmaktadır.

108 Molossus kralına.....: Pyrrhus.

109 *Cohors*'larla..: Roma ordusunun bir bölümü.

111 *Novius... Pacuvius Hister*.....: Miras avcıları.

119 Iphigenia: Babası Agamemnon tarafından, gemilerin yola çıkışını kolaylaştıracak bir rüzgâr çıkarmaları için, tanrılara kurban edilen kız.

120 *tragedyadaki o geyiğin sunduğu gizli kefareti*.....: Daha sonra, bu kızın yerine geçecek bir geyiğin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

13. YERGİ

3 *yargıcın hileli*.....: Davasını yasal olmayan yollarla kazansa da, namussuzluk yapan kişi kendi vicdanında kendisini hiçbir zaman aklayamaz.

5 Calvinus: Arkadaşına emanet olarak verdiği parayı bir kaptıran kişi.

17 *Fonteius'un konsüllüğünde*.....: İ.Ö. 67'de.

20 *yazgının fatihi Felsefe*.....: Democritus, yaşama sanatı felsefe aracılığıyla yazgıya meydan okumuştu.

21 *gelgelelim yaşamın sıkıntılarına katlanmayı*.....: Stoalı filozofların ilkelerinden söz etmektedir.

27 *Thebae'ın kapıları kadar... Nil'in ağızları kadar*.....: Boeotia'daki Thebae'ın yedi kapısı ve Nil nehrinin yedi ağzı vardır.

28 *Dokuzuncu çağ yaşanıyor*.....: Roma'nın dokuzuncu yüzyılından söz edilmektedir.
30 *madenle bile*.....: altın çağ ya da demir çağ gibi.
41 *Iuppiter Ida dağının mağaralarında*.....: Iuppiter, Crete'deki Ida dağında doğmuştur.
45 *Liparaea'nın isli demir ocağında*.....: Vulcanus'un demir ocağının olduğu düşünülen, Aeolia adalarının en büyüğü.
50 *Pluto vardı Sicilyalı karısıyla birlikte*.....: Ceres'in kızı Proserpina'yı Sicilya'daki Henna'dan kaçıran yeraltı tanrısı Pluto'dan söz edilmektedir.
50 *ne tekerlek vardı*.....: Ixion'un tekerleği.
51 *ne bir kaya*.....: Sisyphus'un kayası.
52 *kara bir akbabanın verdiği ceza*.....: Tityus'un ciğerini yiyen akbabalardan söz edilmektedir.
sakallı bir kimsenin önünde bir çocuk.....: Çocuklar yaşlılara saygı gösterirlerdi.
62 Etruria'nın kutsal kitaplarına.....: Etrusklerden alınan Roma âdetleri ve töreleri.
111 Catullus: Bkz. 8.186.
157 Gallicus: Domitianus döneminden bir vali
164 Germanus: Germen kavminden biri
184 Chrysippus: Ünlü Stoacı felsefeci.
184 Thales: Ionialı, felsefenin kurucusu.
185 *o yaşlı adam*.....: Socrates.
197 Caedicius: Kimliği bilinmemektedir.
197 Rhadamanthus.....: Yeraltı yargıçlarından biri.
249 Tiresias: Thebae'nin kör bilicisi.

14. YERGİ

1a Fuscinus: Kimliği bilinmemektedir.
5 *kumardan hoşlanırsa*.....: Kumar çocuğun karakterini bozucu illetlerden biridir.
8 *yer mantarı... mantar konservesi*.....: Çok pahalı ve lüks bir yiyecek. Çocuk, bu yiyecekleri oburca yiyen babasına öykünür ve ilerde onun gibi obur bir insan olur. Bu durum, Iuvenalis'in onaylamadığı kötü bir huydur.

9 Ficedula: Küçük bir kuş.

11 *henüz birkaç süt dişi*.....: Çocuklar yedi yaşlarındayken ilk dişlerini dökerler ve bu yaşta resmi eğitimlerine başlarlardı.

12 *sakallı*.....: Felsefe öğretmenlerinin uzun sakal bırakması âdet olmuştu. Çocuk, babasından bir kez oburluğu öğrendi mi, istediği kadar eğitim alsın, bu huyundan vazgeçemeyecektir.

17 *aynı tözden*.....: Atomcu felsefenin temsilcisi Lucretius'a gönderme yapılmaktadır. Bu dizelerde önemli olan, şairin köleler ile köle olmayanlar arasında bir fark olmadığını vurgulamasıdır.

18 Rutilus: 11. Yergide de adı geçen, obur ve savurgan bir kişi.

20 *Antiphates... Polyphemus*: Homeros'un *Odysseia*'sında adı geçen, insan eti yiyen, acımasız devler.

25 Larga: Kimliği belirsizdir. Iuvenalis, bu kişinin karakterinde, bir annenin kızına kötü örnek oluşunu göstermektedir.

35 Titan: Efsaneye göre ilk insanı balçıktan oluşturan Prometheus'tan söz edilmektedir. Bkz. 6.12.

43 Brutus: M. Iunius Brutus; Iulius Caesar'ın ölümünde rol oynayan, Cicero'nun dostu, felsefeci ve söylev ustası.
Brutus'un dayısı.....: Romalıların erdem örneği Uticalı Cato.

46 *beleşçinin şarkıları*.....: Gece kuşu kastedilir.

50 Censor: Roma'da sayım işlerinden, toplumun ahlâksal yapısından ve bayındırlık işlerinden sorumlu olan memuriyet. İmparatorlukta seçilmiş *censor* yoktu. İmparator tarafından censor'un görevleri çeşitli kimselere dağıtılırdı. Sadece Claudius ile Domitianus *censor* adını almıştır.

58 *rüzgârlı bir su kabağı*.....: Başağrısını tedavi etmek için su kabağı biçimindeki fincanlarla baştan kan çekilirdi. "Rüzgârlı" sıfatı bu fincanlar için kullanılmaktadır: Kan çekilmesi için şişenin hava almaması gerekirdi.

59 *Ev halkından kimse*.....: İzleyen sahneler Plautus'tan alınmıştır.

86 Cretonius: Kimliği bilinmemektedir.

87 Caieta: Latium kıyısında küçük bir yerleşim yeri. Aeneas'ın sütannesi (Caieta) orada ölünce, onun adını aldığı sanılır (Bkz. J. D., Duff, s. 419).

87 Tibur: Bkz. 3.190

88 Praeneste: Bkz. 3.190.

91 Posides: Claudius'un azatlısı.

91 Capitolium: Roma'da Tarpeius tepesine inşa edilen Iuppiter tapınağı.

90 *Yunanistan'dan getirdiği mermerlerle*.....: Etruria'daki Luna'da (Carrara) bulunan beyaz mermer yatakları, Roma'nın mermer ihtiyacını karşılamakla ünlenmiştir. Iuvenalis, bu dizelerde, babasının müsrifliğinin oğluna da geçtiğinden dem vurmaktadır.

96 Sabbata: Yahudilerin dinlenme günü olan cumartesi günü. Dünyanın yaradılışı ve Israel'in Mısır'dan çıkışının anısı olarak kutlanan bugün de, Yahudiler bütün dünyevi işlerini bir kenara bırakırlar. Iuvenalis, bu dizelerinde Yahudi azınlığın sıkı sıkıya bağlı olduğu bazı âdetleri yerer.

97 *bulutlar ve kutsal gökyüzü*.....: Yahudiler soyut bir tanrıya inanç beslemektedir.

98 *domuz eti*.....: Yahudilerin yasaklarından biri domuz eti yemektir.

99 *sünnet olurlar*.....: Yahudi inancına göre, erkekler sünnet edilirdi.

101 *Yahudi şeriatı*.....: Yahudilerin uyması gereken dinsel töreler bütünü.

102 Moyses: Yahudilerin peygamberi Musa.

106 *baba suçlanmalıdır*.....: Iuvenalis'e göre, bu ilkelere uyarak çeşitli yasaklamalarla yaşayan ve oğluna kötü örnek olan babanın suçlanması gerekir.

114 Hesperides: Gecenin kızları; batının en ucunda, bir ejderin koruduğu elmalarla dolu bir bahçede yaşarlar.

114 Colchis: Karadeniz'in doğu kıyısında bir yer. Altınpost'un bulunduğu ülke.

130 *eylülün ortasında*.....: Eylül ayı, Roma'da çok sıcak ve sağlıksız olarak yaşanan bir aydı.

152 *nasıl boruyla duyurulacak*.....: Dedikodular herkese yayılacak.

156 *bakla tohumlarının... yavan buğdaylarını*.....: Bunlar yoksulun yiyecekleridir.

160 Tatius: Titus Tatius; Sabinlerin kralı. Onun döneminde Sabinler, Romulus'un yönetimindeki Romalılarla birleşti.

162 Pyrrhus: Romalıların düşmanı Epirus kralı.

162 Molossus: Doğu Epirus'ta bir bölge olan Molossia halkı. Bkz. 12. 108.

180 Marsuslar (Marsi), Hernici ve Vestini.....: Merkezi İtalya'daki, Sabin ırkından gelen küçük halk toplulukları. Roma ile giriştikleri güçlü bir savaştan sonra, onun sadık askerleri haline geldiler.

sonbahar bittikten sonra.....: Kış başlangıcında, günler kısalınca.

193 *kırmızı harfli*.....: Yasanın ilk harfleri kırmızı yazılırdı.

yüzbaşılığı.....: Romalı için orduda görev almak oldukça yararlıydı. Bkz. 16. Yergi.

195 Laelius: Başarılı bir komutan.

194 *taranmamış başını*.....: Düzgün taranmış bir baş, kadınsılığa işaret ederdi.

195 *kıllı burun delikleri*.....: Kıllılık erkekliğin simgesiydi. Bu dizeler, orduya alınmayı kolaylaştıracak bir beden yapısına sahip olmayı dile getirir.

Maurus'lar: Afrikalılar.

Brigantes: Kuzey Britannia'da yaşayan güçlü bir halk.

206 *Iuppiter'in diline yaraşır*.....: Iuppiter'in kendisinin söyleyebileceği bir değere sahip.

213 *Aiax'ın*.....: Argo gemicilerinden biri olan Telamon'un oğlu.

214 Achilles: Thessalia kralı Peleus ile Thetis'in oğlu olan kahraman.

215 *esirgemeli körpe gençleri*.....: Iuvenalis bu dizeyi, Vergilius'un *Georgica* (2. 363) adlı yapıtından almıştır.

219 *Ceres'in tapınağına ve ayağına dokunarak*.....: bkz. 3. 144. Tanrıça'ya dua eden kişi, onun sunağına ve ayağına dokunur.

239 Decius'ların: bkz. 8. 254.

240 *Yunanistan doğru söylüyorsa*.....: Yunan mitosları doğruysa...

240 Menoeceus: Thebae kralı Kreon'un oğlu. Bir kehanete uyarak kendisini ülkesi adına kurban etmiştir.

248 *Yavaş koşan iği beklemek*.....: Ölümü beklemek.

252 Archigenes: bkz. 6.236

252 *Mithridates'in hazırladığı*.....: bkz. 6.661

hem babanın hem de bir kralın.....: Bir babanın aynı zamanda bir kral gibi olduğu belirtilmektedir.

257 *Praetor'un sahnesini*.....: bkz. 8. 194

260 *bronzdan kasada birçok hazine*.....: Yaşamlarını garanti etmek için insanlar tapınaklara para bırakırdı.

260 *Castor'a*.....: Forum'daki Castor tapınağından söz edilmektedir. Bu tapınağı bir asker beklemektedir, bu yüzden üçüncü sütunu hâlâ çalınmamıştır.

261 *Mars Ultor miğferini de*.....: Mars Ultor tapınağına giren soyguncular, oraya bırakılan paralarla birlikte, tapınağın heykelinden de bazı parçalar çalarak götürmüşlerdi.

262 *Flora'nın, Ceres'in*.... Tanrıların adına düzenlenen festivallerde oynanan tiyatrolardan söz edilmektedir.

Corycus gemisinde..... Cilicia sahilinde, mağarası ve safranı ile ünlenen bir yer olan Corycus'a ait bir gemi.

270 *Crete*: Girit.

271 *Iuppiter'in memleketlisi*.....: bkz. 4. 33. Iuppiter Crete'de doğmuştur.

sağlam basan adam.....: Akrobattan söz edilmektedir.

Carpathus: Crete ile Rhodos arasında uzanan aynı adlı bir adadan ismini alan deniz.

Gaetulus: Afrika'nın kuzey sahilini sınırlandıran bir deniz.

Herculeum sularında.....: Hercules'in adı verilen Atlantik suları.

281 *Birisi*.....: Orestes'ten söz edilmektedir.

287 *şu Ithakalı*.....: bkz. 10. 257. *Ulixes*'ten söz edilmektedir.

288 *gömleklerini ya da pelerinini yırtmaz*.....: *Delirmez, aklını yitirmez,* anlamında kullanılmaktadır.

291 *küçük heykellerle*.....: Madeni paraların üzerinde yöneticilerin resimleri vardı.

tüccar efendi.....: Bir tüccarın, havanın tüm olumsuz koşullarını hiçe sayıp bir an önce aldığı malları kente götürüp satmak için çırpınışından, dolayısıyla para hırsının kişinin yaşamında yaratacağı olumsuzluklardan söz edilmektedir.

299 Tagus: bkz. 3.55.

Pactolus: Lydia'da altını ile ünlü, bir nehir.

su kovalarını konuşlandırıp.....: Augustus'un düzenlediği itfaiye ekibinden söz edilmektedir.

306 Licinus: bkz. 1. 109.

307 *Frigya mermerleri*.....: Frigya mermerlerinden sütunlar

309 *Kynik filozofun*.....: Sade bir yaşam tarzını, yaşam ilkesi olarak benimseyen Diogenes'ten söz edilmektedir. Şarap fıçısında yaşamını sürdüren kişinin, malını yitirmesinden korku duymayacağı anlatılmaktadır.

311 *İskender*.....: İskender, Diogenes'e kendisinden bir şey isteyip istemediğini sorunca, Diogenes ona ışığını kapatmamasını söylemiştir. İskender ise, tüm dünyanın hâkimi olmayı istemektedir. Bu durumda, İskender kazanacağı başarı ölçüsünde büyük tehlikelerle karşılaşacak, oysa azla yetinen Diogenes yaşamın tehlikelerinden uzak kalacaktır.

316 *Ey kader*.....: Kaderin insan yaratımı olduğu, ilahi bir yanı olmadığı vurgulanmaktadır.

319 *Ey Epicurus*.....: Epicurus, azla yetinmenin simgesi bir düşünürdür.

324 *Otho'nun*.....: bkz. 1. 106; 3.154: Otho, bir yasa çıkararak tiyatroda atlıların oturacağı sırayı belirlemişti.

328 *Croesus'un*.....: Lydia kralı Croesus ile Pers krallarının zenginliği simge olmuştur.

329 *Narcissus'un*.....: Claudius'un azatlısı olan Narcissus'un zenginliği dillere destandır ve önceki krallarınkinden de fazladır. *ona herşeyini bağışladı*.....: Claudius, Narcissus'a her şeyini bağışladı ve onu satın aldı. Bunun sonucunda, karısını öldürtmeye varacak kadar onun zihnine parayla hakim oldu.

15. YERGİ

* Bu yergiye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Ç. Dürüşken, "Iuvenalis'in Sürgünü ve Mısır İzlenimleri- 15. Yergi", *Lucerna*, Mart 2001.

Volusius: Kimliği bilinmemektedir.

1 *ucubelere*.....: Mısırlıların taptığı, timsah, yılan, maymun vs. gibi hayvanlar. Mısırdaki dinsel fanatizm için bkz. Plutarkhos, *On Isis and Osiris*, 72. *Mısır'ın dini için bkz:* Project Gutenberg Etext Light of Egypt, V II, Wagner/Burgoyne (Web Page):*The Light of Egypt*, Henry O. Wagner/Belle M. Wagner/Thomas H. Burgoyne, February, 1999.

3 Ibis: Su tavuğuna benzeyen Ibis, kıvrık gagalıdır ve turnanın pençelerini andırır pençeleri vardır. İnsanların yaşadığı bölgelerde yaşayan türleri ise, bilinen Ibis'lerden farklıdır. Bu türün yalnız baş kısmı, kanat ve kuyruk uçları karadır, tüyleri beyazdır.

5 *Memnon'un çaldığı*.....: Memnon, Troia savaşı sırasında, Achilles tarafından öldürülen bir Aethiopia kralıdır. Bu dizelerde, Memnon'un Thebae kentinde bulunan ve bir deprem sırasında üst bölümü yıkılan heykelinden söz edilmektedir. Söylenceye göre bu heykel, günün ilk ışıkları ve akşamın son ışıklarıyla sesler çıkarmakta, şarkı söylemektedir.

6 *Thebae'in yıkıntılarının*.....: Iuvenalis, Yunanistan'daki yedi kapılı Thebae'dan ayırmak için, bu kenti yüz kapılı olarak betimlemiştir.

30 *bütün masallarını evirip çevirsen bile*.....: Ünlü Yunan tragedyalarından söz edilmektedir.

35 *Ombi ile Tentyra arasında*.....: Mısır'da birbirine düşman iki kent.

46 Canopus: Aşağı Mısır'da bir yer.

93 Vascon'lar: Kuzey İspanya'da yaşayan bir kavim. Bir kuşatmada ölülerini yedikleri söylenir.

107 *Zeno'nun öğretileri*.....: Iuvenalis'in Zenon'dan söz edişi, alaycı bir biçimdedir. Ancak bu tavır, onun Zenon'un ve Stoacıların öğretilerini yanlış algılayan ve Roma'da sayıları gittikçe artan sözde felsefecilere yöneliktir. Iuvenalis özellikle bu şiirinde, diğer şiirlerinde olmadığı kadar Stoacıdır. (bkz. G. Highet, s. 149-153).

113 *söz ettiğim halk*.....: Vascon'lar.

126 *bu halk yığını kadar*.....: Mısırlılar, gemilerini alışılmışın dışındaki malzemelerden yapmak zorundaydılar. Iuvenalis, bu dizelerinde, Mısır'ın gücünün çok zayıf olduğuna işaret etmektedir.

141 *hangi iyi insan*.....: Ceres'in gizem dininin töreleriyle örülü olan Eleusis gizemlerinden söz edilmektedir. Bu gizemlerde Ceres'in gizemine erişen kişilerin meşale taşımasına izin verilir.

173 Pythagoras: İ.Ö. yaklaşık 530 yılında doğmuş olan Samos'lu Pythagoras, Ionialı düşünürlerden Anaksimandros'un öğrencisidir. Her şeyin ilkesinin *(arkhe) sayılar* olduğunu belirten ve öğretisini Orpheuscu ilkelerle ören ilk düşünürlerden biridir. Güney İtalya'da, Kroton'da kurduğu okulun üyeleri, doğayı matematik ile fizik ötesi düşünceleri birbirine birleştirerek açıklamaya çalışmıştır. Bu yüzden okulun genel yapısı, hem dinsel hem de bilimsel özellikler taşır. Orpheuscu öğretinin etkisinde kalarak ruh göçüne inanan Pythagoras, et yerine sadece belirli sebzeleri yerdi. Baklagiller onun yemek alışkanlığının dışındaydı, ama bunun sebebi bilinmiyordu (Hor. *Sat*. 2.6.63).

16. YERGİ

* Roma ordusunda görev almanın, sivil yaşama oranla büyük yararları olduğunun vurgulandığı Iuvenalis'in bu yergisinin sadece altmış dizesi günümüze kalmıştır. Dolayısıyla şairin, elimize eksik olarak geçmiş tek yergisi olma özelliğini taşımaktadır.

1 Gallius: Kimliği bilinmemektedir. bkz. 15. 86.

5 *Venus'un Mars'a yazdığı*.....: İnsanın yazgısında asker olmak varsa, bu durum, Venus'un, ya da annesi Iuno'nun savaş tanrısı Mars'a yazdığı tavsiye mektubundan bile önemlidir.

6 *Samos'un kumlu kıyısından hoşlanan annesinin*.....: Iuno'nun, Samos adasına duyduğu özel ilgiden söz edilmektedir.

8 *hiçbir togalının*.....: Sivil insanlardan söz edilmektedir.

15 Camillus: Askeri kışlalarla ilgili birtakım kurallar getiren bir kişi.
binlerce çiviliyi.....: Asker botlarından söz edilmektedir.

23 Vagellius.....: bkz. 13. 119

26 Pylades.....: Orestes'in sadık dostu. Sadakat örneği bir dost olarak da gösterilir. Burada ve bunu izleyen dizelerin devamında, dayak yiyen bir kişinin arkadaşlarının, askerlerden korktukları için, yardıma muhtaç olan kişiye tanıklık yapamayacağından söz edilmektedir.

42 *alçak bir komşum geri alsa benden*.....: Bu dizeler, sivil bir insanın haksızlığa uğradığında yapacak bir şeyinin olmadığını anlatmaktadır. Bu olay bir askerin başına gelse, sivil kişinin yasalar önünde düştüğü haksız durumu yaşamayacağı ifade edilmektedir.

42 *enli bir çörek ve yulaf lapam*.....: Tanrı Terminus'a tapınmada kullanılan araçlar.

kutsal sınır taşı.....: İki mülk arasında sınır belirten taş. Bu taşa, sınırların koruyucusu tanrı Terminus'un heykeli olarak tapınılırdı.

44 *tüm dünya halklarının*.....: Sivillerin açtığı davaların sonuçlanması için, çok uzun zaman beklemeleri gerektiği belirtilmektedir.

46 Caedicius: bkz. 13. 197 (Aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.)

pelerini çıkarır.....: Pelerin (lacerna) toganın üzerine giyilen bir giysidir. Avukat Caedicius, toga ile konuşmak zorunda olduğu için, pelerinini çıkarmaktadır.

Fuscus: bkz. 12. 45 (Aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.)

51 *sadece askerlere verilir*.....: Bu dizelerde sadece askerlere tanınan bir başka ayrıcalıktan söz edilmektedir: İmparatorluk döneminde, askerler, babaları sağ olduğu halde, askerlik görevleri sırasında kazandıkları parayı rahatça harcayabilmektedirler.

54 Coranus: Iuvenalis kendi döneminde yaşanan bir olayı anlatırken, kimliği belli olmayan bu kişinin adını anmaktadır.

Ad Dizini

Aşağıdaki dizin, Latince metin dikkate alınarak hazırlanmıştır. İlk sayı yergi, ikinci sayı dize numarasıdır.

Accius 7.70
Acestes 7.235
Achilles 3.280, 7.210, 8.271, 10. 256, 11. 30, 14. 214, 7. 146, 155, 1811, 222
Acilius 4.94
Actium 2.109
Actor 2.100.
Aeacus 1.10, 8.270
Aegyptus 6. 527, 15. 2, 45, 116
Aelia 6.72
Aemilianus 8.3
Aemilius 7.124
Aeneas 1.162, 5.139, 15.67
Aeolus 1.8
Aethiopia 10.150.
Africa 7.149, 8.120, 10.148
Agamemnon 14.286
Aganippe 7.6
Agave 7.87
Agrippa 6.159
Agrippina 6.620
Aiax 7.115, 10.84, 14.213, 15.65
Alabanda 3.70
Alba 4.61, 5.33
Albina 3.130
Alcestis 6.652
Alcinous 15.15
Alexander 14.311
Alledius 5.118
Allobrogicus 8.13
Alps 10.152, 166, 13.162
Amphion 6.174
Amydon 3.69
Anchises 7.234
Ancona 4.40
Ancus 5.57
Andromache 6.503
Andros 3.70
Antaus 3.89
Anticyra 13.97
Antigone 8.229
Antilochus 10.253
Antiochus 3.98
Antiphates 14.20
Antonius 8.105
Anubis 6.534
Apicius 4.23, 11.3

Apollo 1.128, 6.171, 174, 7.37, 13.203
Apulia 9.55
Aquinum 3.319
Arachne 2.56
Archigenes 6.236, 13.98, 14.252
Aristoteles 2.6
Armillatus 4.53
Arpinum 8.237, 245
Artaxata 2.170
Artorius 3.29
Arviraguus 4.127
Asia 5.56, 7.14, 10.266
Assaracus 10.259
Astrea 6.19
Asturicus 3.212
Asyllus 6.267
Athenae 6.187, 7.205, 10.127, 15.110
Athos 10.174
Atlas 8.32, 11.24, 13.48
Atticus 11.1
Aufidius 9.25
Aurelia 5.98
Aurunca 1.20
Automedon 1.61
Autonoe 6.72
Aventinus 3.85

Baetica 11.42
Baiae 3.4, 11.49
Baptae 2.92
Barea 3.116, 7.91
Basilus 7.145, 146, 1147, 10.222
Batavius 8.51
Bathyllus 6.63
Bebriacum 2.106
Beelus 6.655
Bellona 4.124, 6.511
Bellorophon 10.325
Berenice 6.156
Bibulaa 6.142
Bithynia 7.15
Bootes 5.23
Brigantes 14.196
Britannicus 6.124
Britanlar 15.111
Britonlar 2.161
Brittones 15.124
Brutidius 10.83
Brutus 4.103, 5.37, 8.182, 14.43

Cacus 5.1125
Caedicius 13.197, 16.46
Caesar 7.1, 8.171, 12.106
Caesona 6. 616
Caieta 15.187
Calenia Şarabı 1.70
Calliope 4.34
Calpe 14.279
Calvina 3.133
Calvinus 13.5
Camerini 7.90
Camerinus 8.38
Camillus 2.154, 16.15
Campania 10.283
Cannae 7.163, 10. 165, 11.200
Canopuus 1.26, 6.84. 15.46
Cantabria 15.108
Capito 8.93

Capitolini 2.145
Cappadocia 7.15
Capri 10. 72, 93
Carfinia 2.69
Carphophorus 6. 199
Carthago 6.171, 10.277
Cassandra 10.262
Cassius 5.37
Castor 13.152, 114.260
Catiena 3.133
Catilina 2.27, 8.231, 10.287, 14.41
Cato 2.40, 11.90
Catulla 10.322
Catullus 8.186, 13.111; 4.113, 12.29, 37, 93
Catulus 2.146, 3.30
Cecropid 8.53
Cecropidae 8.46
Celadus 7.215
Celsus 6.245
Censennia 6.136
Ceres 3.320, 6.50, 0.112, 14.219, 263, 15.141
Cethegus 2.27, 8.23, 10.287
Chaerippus 8.95
Charybdis 5.102, 15.117
Chatti 4.147
Chione 3.136
Chiron 3.205
Chrysippus 2.5, 13.184
Chrysogonus 6.74, 7.176
Cicero 7.139, 2114, 8.244, 10.114
Cilicialılar 8.94
Cimbri 8.249, 251
Cimbrialılar 15.124
Circe 15.21
Circeii 4. 140
Cirrha 7.64
Claudius 5.147, 6.115, 14.330
Cleanthes 2.7
Cleopatra 2.109
Clio 7.7
Clitumnus 12.113
Clodius 2.27, 6.338, 345
Clotho 9.135
Cluvienuus 1.80
Clytmnestra 6.656
Cocles 8.264
Codrus 3.203, 208
Colchis 14.114
Coptus 15.28
Coranus 116.53
Corbulo 3.25
Cordus 1.2
Corinthus 8.197
Cornelia 6.167
Corsica 5.92
Corus 110.180
Corvinus 1.108, 8.5, 112.1, 93
Corybantlar 5.25
Corydon 9.102
Coryphaeus 8.62
Cossus 3.184, 8.21, 10.202
Cotta 5.109, 7.95
Cotytto 2.92
Crassi 10.108
Cremera 2.155
Crepereius Pollio 9.6
Crete 14.270
Creticus 2.67, 78, 8.38
Cretonius 14.86
Crispinus 1.27, 4.1, 14, 108

Crispus 4.81
Croesus 10.274, 15.328
Cumae 3.2, 321, 9.57
Curii 2.3
Curiuus 2.153, 8.4, 16.78
Curtius 11.34
Cyane 8.162
Cybele 2.111, 14.263
Cyclopes 15.18
Cynicuslar 13.121, 122
Cynthia 6.7

Daedalus 3. 25
Damasippus 8. 185
Danuvius 8. 170
Decii 8. 254, 258, 14. 239
Demetrius 3. 99
Democritus 10. 34
Demosthenes 10. 114
Diana 3. 320, 10. 292, 15. 8
Dido 6. 435
Diomede 1. 53
Diphilus 3. 120
Dolabella 8. 106
Domitius 8. 228
Doris 3. 94
Drusi 8. 40
Drusus 3. 238 (Claudius ?), 8. 21

Echion 6. 76
Egeria 3. 17
Electra 8. 218
Elpenor 15. 22
Endymion 10. 318
Epicurus 8. 122, 14. 319
Eppia 6. 82, 104, 114
Eriphyle 6. 655
Esquiliae 3. 71, 5. 78, 11. 51
Etruria 13. 62
Euphranor 3. 217
Euphrates 1. 104, 8. 51
Europa 8. 34
Eurus 10. 180
Euryalus 6. 81
Evander 11. 61

Fabii 2. 146
Fabius 7. 95, 8. 14, 191, 11. 90
Fabius gurges 6. 266
Fabrateira 3. 224
Fabricius 9. 142, 11. 91
Fabulla 2. 68
Faesidius 13. 32
Falernum 4. 138, 13. 216
Faustus 7. 12
Fidenae 6. 57, 10. 100
Flaminia Yolu 1. 61, 171
Flavii 4. 37
Floralia 6. 250, 14. 262
Fonteius 12. 17
Fortuna 3. 40, 10. 366, 14. 316
Fronto 1. 12
Frusino 3. 224
Furiae 13. 51, 14. 285, 16. 46
Fuscinus 14. 1
Fuscus 4. 112, 12. 45

Gabba 5.4
Gabii 3. 192, 6. 56, 7. 4, 10. 100
Gades 10. 1

Gaeticulus 8. 26
Galba 2. 104, 8. 5, 222
Galla 1. 125
Galli 11. 113
Gallia 7. 16, 148, 8. 116, 15. 111
Gallicus 13. 157
Gallitta 12. 99, 113
Gallius 16. 1
Gallus 7. 144
Ganges 10. 2
Ganymede 5. 59, 9. 22
Garcchi 1. 24, 6. 168
Garcchus 2. 117, 8. 201, 210
Gaurus 9. 57
Germani 13. 164
Gillo 1. 40
Glaphyrus 6. 77
Gorgon 3. 118, 12. 4
Gradivus 2. 127
Graeci 3. 61
Graecia 14. 240
Gyara 1. 73, 10. 170

Haemus 3. 99, 6. 198
Hamillus 10. 224
Hamon 6. 555
Hannibal 6. 169, 291, 7. 161, 10. 147, 12. 108
Hector 10. 259
Hedymedes 6. 383
Heliodorus 6. 373
Helvidius 5. 36
Hercules 1. 52, 3. 89, 5. 125, 8. 14, 10. 361, 13. 43, 82, 151, 14. 90, 280
Hermarchus 3. 120
Hermes 8. 53
Hesperides 14. 114
Hibernia 6. 53
Hippolytus 10. 325
Hirpinus 8. 63
Hirrus 10. 222
Hispania 8. 116, 10. 151
Hispulla 6. 74, 12. 11
Hister 2. 58
Homerus 6. 437, 7. 38, 10. 246, 15. 69
Horatius 7. 62, 227
Hyacinthus 6. 110
Hylas 1. 164
Hymettus 13. 185

Ianus 6.386, 394.
Iason 6.153.
Ida 13.41.
Ilias 11.181.
Ilion 10.261.
Io 6.526
Iphigenia 12.119.
Isaeus 3.74.
Isis 6.489, 529, 9.22, 112.28, 13.93.
Italia 10.153, 12.78.
Iudeus 3.14.
Iulia 2.32.
Iulia Yasası 2.37, 6.38.
Iulus 8.42, 112.70.
Iuncus 15.27.
Iuno 2.98, 6.48, 619, 7.32, 13.40.
Iuppiter 6.115, 59, 8.156, 10.38, 188, 268, 11.116, 12.6, 89, 13.41, 114, 14.811, 206, 271.
Iuverna 2.160

Lachesis 9. 136
Ladas 13. 97
Laelius 14. 195
Laestrygones 15. 18
Lagus 6. 83
Lamiae 4. 154
Lares 9. 137, 12. 89, 113, 13. 233
Larga 14. 25
Laterani 10. 17
Lateranus 8. 147, 167
Latinus 6. 44
Latium 6. 637, 12. 103
Latona 6. 176, 10. 292
Laureolus 8. 187
Lavinum 12. 71
Leda 6. 63
Lentulus 6. 80, 7. 95, 8. 187, 10. 286
Lepidus 6. 265, 8. 9
Lesbia 6. 7
Leucas 8. 241
Libya 5. 119
Licinus 1. 109, 14. 306
Longinus 10. 16
Lucanus 7. 79
Lucifer 8. 12
Lucilius 1. 165
Lucretia 10. 293
Lucusta 1. 71
Lugduum 1. 44
Lycisca 6. 123
Lyde 2. 141

Machara 7. 9
Maecenas 1.66, 7. 94, 11. 39
Maenades 6. 317
Maeotis 4. 42
Mamerci 8. 192
Manilia 6. 243
Marcelli 2. 145
Marius 1. 49, 8. 120
Maro 11. 180
Mars 1.8, 2. 31, 6. 59, 10. 314, 13. 79, 113, 14. 261, 16. 5
Marsyas 9. 2
Massa 1. 35
Matho 1. 32, 7. 129, 11. 34
Maura 6. 307, 10. 224
Medullina 6. 322
Melanippa 8. 229
Meleager 5. 115
Memnon 15. 5
Memphis 15. 122
Menoeceus 14. 240
Mentor 8. 104
Meroe 6. 528, 13. 163
Messalina 10. 333
Metellus 6.265, 15. 109
Mevia 1. 22
Miletus 6. 296
Milo 2. 26
Minerva 3. 139, 219, 10. 116, 13. 82
Minturnae 10. 276
Mithridates 14. 252
Modia 3. 130
Molossi 14. 162
Montanus 4. 107, 131
Monychus 1. 11
Moses 14. 102
Mucius 1. 154, 8. 264
Mycale 5. 141

Myceae 11. 127
Myron 8. 102

Naevolus 9. 1, 91
Narcissus 14. 329
Natta 8. 96
Neptunus 8. 81, 152
Nero 4. 137, 8. 72, 193
Nestor 6. 346, 12. 127
Nilus 1. 26, 6. 83, 10. 149, 13. 27, 15. 123
Niobe 6. 177
Niphates 6. 411
Nortia 10. 74
Novius 12. 111
Numa 3. 12, 138, 6. 342, 8. 156
Numitor 7. 74, 8. 93
Nysa 7. 64

Octavius 8.242.
Ogulnia 6.352.
Olynthus 12.47.
Ombi 15.35.
Ombites 15.75.
Oppia 10.220, 322.
Orcades 2.161.
Orestes 11.6, 8.220.
Orontes 3.62.
Osiris 6.5411, 8.29.
Ostia 8.171.
Otho 2.99, 6.559
Otho'un Yasası 14. 324

Paccius 7.12
Pacius 12.99
Pactolus 14. 299
Pacuvius 12. 125, 128
Pacuvius Hister 12. 111
Palaemon 6. 452, 7. 215, 219
Palas 1. 109
Palfurius 4. 53
Pansa 8. 96
Paris 6. 87, 7. 87, 10. 264, 12. 44
Parrhasius 8. 102
Paulus 2. 146, 7. 143, 8. 21
Pedo 7. 129
Pegasus 4. 77
Peleus 10. 256, 14. 214
Pella 10. 168
Pelopea 7. 92
Penelope 2. 56
Peribomius 2.16
Persicus 3. 221
Petosiris 6. 581
Phalaris 8. 81
Pharos 6. 83
Phiale, 10. 238
Phidias 8. 103
Philippus 13. 125
Philomela 7. 92
Phoebus 7. 233
Pholus 12. 45
Picenum 4. 65, 11. 74
Picus 8. 131
Piso 5. 109
Pittacus 2. 6
Pluto 13. 50
Pollio 6. 387, 7. 176, 11. 43
Pollittae 2. 68
Polyclitus 3. 217, 8. 103
Polyphemus 9. 64, 14. 20
Polyxena 10. 262

Pompeii 10. 108
Pompeius 4. 110
Pontia 6. 666
Ponticus 8. 1, 75, 179
Pontus 4. 43, 6. 661, 10. 273
Porta Capena 3. 11
Posides 14. 91
Postumus 6. 21
Praeneste 3. 190
Priapus 6. 316
Primus 6. 326, 10. 258
Prochyta 3. 5
Procne 6. 644
Procula 3. 203
Proculae 2. 68
Proculeius 1.40, 7. 94
Prometheus 4. 133, 8. 133, 15. 85
Protogenes 3. 120
Psecas 6. 491
Pylades 16. 26
Pylos 10 246
Pyrenees 10. 151
Pyrrha 1. 84, 14. 162, 15.30
Pythagoras 15. 173; 3. 229

Quintilianus 6. 75, 280, 7. 186, 190
Quirini 11. 105
Quirinus 3. 67, 8. 259
Quirites 3. 60, 10. 109

Ravola 9. 4
Remus 10. 73
Rhadamanthus 13. 197
Rhenus 8. 170
Rhodes 6. 296
Rhodope 9. 4
Roma 2. 39, 3. 41, 83, 165, 183, 319, 4. 38, 5. 58, 7. 4, 138, 8. 243, 11. 46, 197
Rubellius Blandus 8. 39
Rubrenus Lappa 7. 72
Rubrius 4. 105
Rufus 7. 213, 214
Rutila 10. 294
Rutilus 11. 2, 5, 21, 14. 18
Rutupiae 4. 140

Sabini 3. 85, 10. 299
Sacuri 2. 35, 6. 604
Sacurus 11. 91
Salamis 10. 179
Saleius 7. 80
Samos 3. 70, 16. 6
Samothrace 3. 144
Sardanapalus 10. 362
Sarmatia 2. 1
Sarmentus 5. 3
Saturnus 6. 570, 13. 40
Saufeia 6. 320, 9. 117
Scantinia Yasası 2. 44
Scipio 2. 154
Scylla 15. 19
Scytha 15. 125
Secundus Carrinas 7. 205
Seianus 10. 63, 66, 76, 89, 90, 104
Seius 4. 13
Seleucus 10. 211
Semiramis 2. 108
Seneca 5. 109, 8. 212, 10. 16
Sergius 6. 105, 112
Seriphos 6. 564, 10. 170

Serranus 7. 80
Sertorius 6. 142
Setia 5. 34
Sevilia 10. 319
Sextus 2. 21
Sibylla 3. 3, 8. 126
Sicyon 3. 69
Signia 11. 73
Silanus 8. 27
Silvanus 6. 447
Solon 10. 274
Sora 3. 223
Sostratus 10. 178
SSocrates 14. 320
Statius 7. 83
Stentor 13. 112
Stheneboea 10. 327
Stoici 2. 65, 13. 121
Stoicus 15. 109
Stratocles 3. 99
Subura 3. 5, 5. 106, 10. 156, 11. 51, 141
Sulla 1. 16, 2. 28
Sulmo 6. 187
Sybaris 6. 296
Sycambri 4. 147
Syene 11. 124
Syphax 6. 73

Tagus 3. 55, 14. 299
Tanaquil 6. 566
Tarentum 6. 297
Tatius 14. 160
Taurmenium 5. 93
Telamon 14. 214
Telephus 1. 5
Telesinus 7. 25
Tentyra 15. 35, 76
Terpsichore 7. 25
Thabraca 10. 194
Thais 3. 93, 6. O 26
Thales 13. 184
Thebae (Mısır'da) 13. 27, 15. 6
Thebae (Yunanistan'da) 14. 240
Thebais 7. 83
Themison 10. 221
Theodorus 7. 177
Thersites 8. 269, 271, 9.31
Thessalia 8. 242
Thrasea 5. 36
Thrasyllus 6. 576
Thrasymachus 7. 204
Thule 15. 112
Thyestes 8. 228
Thymele 1. 36, 6. 66, 8. 197
Tiberis 3. 62, 5. 104, 6. 523, 7. 121, 14. 202
Tibur 14. 87
Tigellinus 1. 155
Tiresias 13. 249
Tisiphone 6. 29
Titius 4. 13
Tivoli 3. 192
Tralles 3. 70
Trebius 5. 135
Triphallus 7. O 26
Troia 7. 236, 8. 56
Trypherus 11. 137
Tuccia 6. 64
Tullia 6. 306
Tullius 7. 199
Tullus 5. 57

Turnus 12. 105, 15. 65
Tydeus 15. 66
Tyndareus 6. 657

Ucalegon 3. 199
Ulixes 11.31, 9. 65, 10. 102, 15. 14
Umbritius 3. 21
Urbicus 6. 71
Ursidius 6. 38, 42

Vagellius 13.119, 16. 23
Varillus 2.22
Vascones 15.93
Veiento 4. 113, 4. 123, 6. 113
Ventidius 7. 199, 11. 22
Venus 2. 31, 6. 138, 300, 570, 7. 25, 10. 290, 16.5
Vergilius 6. 435, 7. 69, 227
Verginia 10. 294
Verginius 8. 221
Verres 2. 26, 3. 53, 8. 106
Vesta 4. 61, 6. 386
Vettius 7. 150
Vindex 8. 222
Virro 5. 39, 43, 99, 114, 128, 134, 149, 156, 9. 35
Volesus 8. 182
Volsinii 3. 191
Volusius 15. 1
Vulcanus 8. 270, 10. 132, 13. 45

Zaeynthus 15.114
Zalaces 2. 164
Zeno 15. 107

Kaynakça

Bu kaynakçada, Giriş ve Açıklayıcı Notlar bölümleri için doğrudan ve dolaylı olarak yararlanılan yapıtlara yer verilmiştir:

Albrecht, M.A., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius* (çev. R. Caston), I, II, New York, 1997.

Boardman, J; Griffin, J, *The Roman World*, Oxford, 1996.

Clarke, M. L., *Roman Mind*, London, 1956.

Clouard, H., *Juvenal et Perse-Oeures*, Paris.

Duff, J.D., *Iunii Iuvenalis, Saturae XIV (Fourteen Satires Of Juvenal*), Cambridge, 1900.

Dumichen, J., *Geschichte des Alten Agyptens*, Berlin, 1879.

Edwards, E., *Writing Rome (Textual Approaches To The City*), Cambridge, 1996.

Ferguson, J., *The Religions Of The Roman Empire*, London, 1982.

Green, P., *Classical Bearings (Interpreting Ancient History And Culture*), London, 1989.

— *Juvenal, The Sixteen Satires*, Penguin, 1974.

Hermanni, C.F., D., *Iunii Iuvenalis Satirarum Libri Quinque*, 1911, (Teubner).

Highet, G., *Juvenal, The Satirist (A Study),* Oxford, 1954.

Hutchinson, G.O., *Latin Literature From Seneca To Juvenal*, Oxford, 1993.

J. E. Sandys, *A Companion to Latin Studies*, Cambridge, 1938.

Juvenal And Persius, *Satirae*, (çev. G.G. Ramsay), London, 1961, Loeb.

Juvenal, *The Sixteen Satires*, (çev. Peter Green), Penguin Classics, London, 1974.
Martialis, W. C. A. Ker, London, 1962.
Ovidius, *Tristia*, *Ex Ponto*, A. L. Wheeler, London, 1965, Loeb.
Owen, S. G., *Thirteen Satires of Juvenal*, London, 1903.
Ramsay, G. G. *Iuvenalis, Saturae* (*Juvenal and Persius*), tr. London, 1961, Loeb.
Seyffert, O., *A Dictionary of Classical Antiquities*, London, 1957.
Shelton, J.A., *As The Romans Did*, Oxford, 1988.
Turcan, R., *The Cults Of The Roman Empire*, Oxford, 1996.
Viansino, G., *Decimo Giunio Giovenale- Satire,* Milano, 1990.